LW. 57.263/87.

Aleg. 48.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi dla spraw gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności w zakresie opieki nad przemysłem Wysoki Sejm powziął na posiedzeniu z dnia 15. Stycznia 1887 następujące uchwały:

I. 1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego z dnia 1. Grudnia 1886 L. 71.097.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby przeprowadził rokowania z c. k. Rządem względem oznaczenia zasad subwencyonowania z funduszów państwa fachowych szkół przemysłowych, szkół uzupełniających i wydziałowych z kierunkiem przemysłowym.

3. Sejm poleca Wydziałowi kraj., ażeby wszedł w układy z c. k. Rządem co do organizacyi zakładu dla kształcenia nauczycieli dla uzupełniających i wydziałowych szkół z kierunkiem przemysłowym, tudzież nadzoru fachowego nad niemi.

4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by poczynił starania, ażeby fachowym szkołom przemysłowym i rękodzielniczym utrzymywanym z funduszów krajowych, przyznano charakter szkół publicznych, jak również, by szkoły te miały prawo udzielać świadectwa uzdolnienia w myśl obowiązującej ustawy przemysłowej.

5. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by wspólnie z komisyą krajową zbadał, czy i o ile dałaby się utworzyć choćby mniejsza ilość posad nauczycieli z prawem do emerytury dla kierowników szkół przemysłowych utrzymywanych z funduszów krajowych i przedłożył odpowiednie wnioski na najbliższej sesyi sejmowej.

6. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu ponownie, ażeby na najbliższą sesyę sejmową przygotował wnioski względem reorganizacyi komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego w myśl uchwały Sejmu z dnia 11. Stycznia 1886. punkt 5.

Nadto uchwalił Wysoki Sejm następujące rezolucye do c. k. Rządu:

II. 1. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby nakazał organom podwładnym, iżby przy nakładaniu podatku zarobkowego i dochodowego ściślej przestrzegały postanowień ustawy z dnia

27. Grudnia 1880 (Nr. 151. Dz. u. p.) i ustawy z dnia 14. Kwietnia 1885 (Nr. 43. Dz. pr. p.), którym podlegają Towarzystwa zarobkowe i gospodarcze, opierające się na ustawie z dnia 9. Kwietnia 1873 (Nr. 70. Dz. u. p.).

2. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby w drodze ustawodawczej wyjednał rozszerzenie mocy obowiązującej wymienionych wyżej ustaw z r. 1880 i 1885 także i na te Towarzystwa zarobkowe i gospodarcze, opierające się na ustawie z 9. Kwietnia 1873, których zakres działania obejmuje członków i niecz łonków.

3. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby przyspieszył przyrzeczone oddanie potrzebnych ubikacyi w gmachu c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie, celem wprowadzenia w życie krajowej stacyi chemiczno-technologicznej dla keramiki i przerobów z nafty.

4. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby przedsięwziąć raczył odpowiednie środki celem wprowadzenia w życie państwowej szkoły fachowej dla ślusarstwa w Świątnikach górnych w powiecie wielickim, w terminie oznaczonym w reskrypcie c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 21. Sierpnia 1886. L. 8439/pr. t. j. od Wielkiejnocy 1887 r. Sejm popiera także jak najusilniej oświadczenie Wydziału krajowego wyrażone w odezwie z dnia 31. Października 1886 L. 64.364, że c. k. skarb państwa nie powinien wymagać tak znacznych ofiar z funduszów krajowych na koszta przyszłego utrzymania fachowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach górnych, jak to oznaczono w reskrypcie JE. p. Ministra wyznań i oświaty z dnia 6. Sierpnia 1886 L. 8769.

5. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby zapewnił odpowiednią subwencyę na utrzymanie fachowej szkoły garncarskiej w Porębie w powiecie chrzanowskim.

6. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby wyznaczył odpowiednią ilość stypendyów z funduszów państwowych dla wykształcenia kandydatów na nauczycieli i instruktorów fachowych szkół przemysłowych w Galicyi, tudzież na nauczycieli wędrownych.

Nadto w rozprawie nad Rubr. XVI. preliminarza funduszów krajowych na r. 1887 powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 22. Stycznia 1887.

III. Uchwały w sprawie ustanowienia stałego funduszu przemysłowego i zasiłków bezzwrotnych dla przemysłu krajowego, tudzież

IV. Uchwały w przedmiocie uposażenia zakładów przemysłowych utrzymywanych kosztem funduszu krajowego lub zasilanych z tegoż funduszu.

O wszystkich powyższych uchwałach Wysokiego Sejmu Wydział krajowy zdaje sprawę w niniejszem przedłożeniu a mianowicie: w części I-ej o wezwaniach do Wydziału krajowego; w części II-iej o wezwaniach do c. k. Rządu; w części III-iej o stałym funduszu przemysłowym i o zasiłkach na cele przemysłu; w części IV-ej zaś o zakładach wymienionych w rubr. XVI. budżetu funduszu krajowego za r. 1887.

I.

Wezwania do Wydziału krajowego.

Uchwały Wysokiego Sejmu przytoczone na wstępie pod I. Wydział krajowy reskryptem z dnia 4. Marca 1887 L. 5.077 podał do wiadomości Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego z wezwaniem, ażeby w celu wykonania uchwał zawartych w ustępach pod 2 do 6 przedłożyła Wydziałowi krajowemu jak najrychlej swe wnioski. — Wezwanie to Wydział krajowy ponowił reskryptem z dnia 13. Września 1887 l. 29.251.

A) **Reorganizacya Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego.** Nawiązując do przytoczonego na wstępie sprawozdania komisyi dla spraw gospodarstwa krajowego (str. 4. ostatni ustęp) dla wyjaśnienia wypada tu nadmienić, że uchwałę Wysokiego Sejmu

z dnia 16. Stycznia 1886. tyczącą się reorganizacyi Komisyi krajowej, a przytoczoną w całej osnowie w sprawozdaniu Wydziału krajowego z d. 1. Grudnia 1886 L. 71.097 (wstęp ustęp 5.), Wydział krajowy reskryptem z dnia 12. Lutego 1886 L. 3.423 przekazał również Komisyi krajowej do przedstawienia wniosków. Ponieważ jednak do dnia 1. Grudnia 1886 nie otrzymał odpowiedzi od Komisyi krajowej, nie mógł sprawy stanowczo załatwić i podał to do wiadomości Wysokiego Sejmu w swem zeszłorocznem przedłożeniu (strona 12. ostatni ustęp). Obecnie Komisya krajowa uczyniła zadość wezwaniom Wydziału krajowego z 12. Lutego 1886 L. 3.423, 4. Marca i 13. Września 1887 L. 5.077 i 29.251 w sprawie jej reorganizacyi w myśl uchwał Wysokiego Sejmu i dnia 28. Września 1887 przedłożyła Wydziałowi krajowemu swe wnioski w tym przedmiocie. Wnioski te wraz z uzasadnieniem podane są również w sprawozdaniu z czynności Komisyi za czas od 20. Października 1886 do 22. Października 1887, które się załącza jako alegat 1. (Alegat 1.). Sprawozdanie to zawiera także projekt nowego statutu Komisyi. **Alegat 1.** W przekonaniu, że proponowane przez Komisyę postanowienia statutu co do jej zakresu działania odpowiadają uchwałom Wysokiego Sejmu, tudzież wskazówkom zawartym w ostatniem sprawozdaniu Komisyi budżetowej i Komisyi dla spraw gospodarstwa krajowego, Wydział krajowy zamierza w myśl tych wniosków zreorganizować Komisyą krajową i wydać dla niej statut.

B) W sprawozdaniu swem (alegat 1.) Komisya krajowa oświadcza się przeciw utworzeniu **stałych posad przy krajowych naukowych zakładach przemysłowych**, natomiast wnosi, ażeby na razie stabilizować w służbie krajowej i przyznać prawo do emerytury Józefie ze Stelzerów Neuzilowej, kierowniczce krajowej szkoły koronkarskiej w Zakopanem i Maksymilianowi Czyrniańskiemu, kierownikowi krajowego zakładu dla nauki kołodziejstwa i bednarstwa w Kamionce strumiłowej.

Podzielając to zapatrywanie Komisyi krajowej Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi odpowiedni wniosek w tym przedmiocie.

C) Co do reszty uchwał Wysokiego Sejmu przytoczonych (pod I. 2., 3. i 4.), Komisya krajowa nie była w możności przedstawić Wydziałowi krajowemu wniosków zażądanych reskryptami tutejszymi z dnia 4. Marca 1887 L. 5.077 i z dnia 13. Września 1887 L. 29.251. Wydział krajowy nie mógł również wyczerpująco wykonać poleceń w tych uchwałach zawartych, jednak w miarę możności uczynił im zadość i zdaje o tem sprawę w dalszym ciągu niniejszego przedłożenia, a zwłaszcza w dziale o uzupełniających szkołach przemysłowych.

II.

Wezwania do c. k. Rządu.

Uchwalone przez Wysoki Sejm rezolucye do c. k. Rządu przytoczone we wstępie pod II. udzielone zostały c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem Marszałka krajowego z dnia 15. Stycznia 1887 L. S. 844.

A) **Opodatkowanie Towarzystw zarobkowych.** Na podstawie sprawozdań Towarzystw zarobkowych nadesłanych w skutek tutejszego okólnika z dnia 6. Listopada r. z. L. 65.721 Wydział krajowy w sprawozdaniu zeszłorocznem podał do wiadomości Wysokiego Sejmu, że jedną z najważniejszych przeszkód wstrzymujących rozwój Towarzystw zarobkowych i uniemożliwiającą odpowiednie pomnażanie ich funduszów rezerwowych jest przeciążenie podatkami.

Zdaniem sejmowej komisyi dla spraw gospodarstwa krajowego należy szukać przyczyny złego częścią w mylnem zastosowaniu obowiązujących ustaw podatkowych, częścią zaś w ich niedostateczności.

Patent cesarski z dnia 29. Października 1849 (Dz. u. p. Nr. 439), którym zaprowadzono podatek dochodowy, nie ma zastosowania do Towarzystw zarobkowych i gospodarczych,

zawiązanych na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Dz. u. p. Nr. 70), które stosownie do statutu wykonywanie przemysłu ograniczają do własnych członków także wtedy, gdy zaciągają pożyczki lub kupują towary nie od swoich członków. Co do takich Towarzystw obowiązują ustawy z dnia 27. Grudnia 1880 (Dz. u. p. Nr. 151) i z dnia 14. Kwietnia 1885 (Dz. u. p. Nr. 43).

Wedle tych ustaw czysty zysk Towarzystw zarobkowych, jeżeli nie przenosi 300 zł. wolny jest od podatku dochodowego (§. 3. ust. z r. 1880 art. I. §. 2. ust. z r. 1885). Jeżeliby ustawy te stosowano ściśle do Towarzystw surowcowych, o ile one sprzedają towary swym członkom, do Towarzystw magazynowych, o ile przyjmują na skład do sprzedaży (w komis) od członków, do Towarzystw produkcyjnych z ograniczeniem wymaganem ustawą, już przez to samo otworzonoby nader pomyślne warunki dla ich rozwoju.

Praktyka władz podatkowych jednak zdaje się wskazywać na to, że za podstawę do opodatkowania Towarzystw zarobkowych służy im patent z roku 1849, wedle którego opłaca się podatek nie od czystego dochodu, lecz od dochodu surowego, w który ma się wliczać między innymi także niezbędne wydatki administracyjne przy prowadzeniu przedsiębiorstwa — jak n. p. płace urzędników, dyrekcyi i t. p.

Podzielając to zapatrywanie komisyi jakoteż z uwagi, że Towarzystwa zarobkowe, zawiązane w kraju naszym, mają służyć i służą bezpośrednio interesom rzemieślników i rolników, trudniących się przemysłem domowym, a przemysł domowy z niektóremi ograniczeniami wolny jest od podatku, Wysoki Sejm uchwalił podane wyżej dwie rezolucye do c. k. Rządu.

W załatwieniu tych rezolucyj c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 8. Września r. b. l. 7,996/pr. intymowało Wydziałowi krajowemu odezwę c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu z dnia 22. Lipca r. b. l. 52.628, którą ta Dyrekcya w skutek reskryptu c. k. Ministerstwa Skarbu z dnia 12. Lipca r. b. l. 22.458 oznajmiła jak następuje:

„Co do pierwszej rezolucyi o ścisłe przestrzeganie przez władze podatkowe postanowień ustawy z dnia 27. Grudnia 1880. (Dz. u. p. Nr. 151) i z d. 14. kwietnia 1885 (Dz. u. p. Nr. 43.) przy opodatkowaniu Towarzystw zarobkowych i gospodarczych oznajmia się, że w celu w tej rezolucyi poruszonym zaprowadzona jest kontrola w ten sposób, że akta wymiaru podatku dla Towarzystw zarobkowych i gospodarczych podlegają rozpoznaniu przez odpowiednie organa wysokiego Ministerstwa Skarbu tak co do zastosowania wspomianych ustaw do poszczególnych stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, jakoteż co do wyśledzenia podlegającego opodatkowaniu dochodu a w razie dostrzeżenia uchybienia przy nakładaniu podatku otrzymują władze wymiarowe w każdym poszczególnym wypadku odpowiedne pouczenie i polecenie.

Omyłki zaś jakie pomimo czuwania nad ścisłem przestrzeganiem postanowień powyższych ustaw zajść mogą, a które wobec różnorodności prowadzenia interesów i często spostrzeżonej wadliwości zamknięć rachunkowych poszczególnych Towarzystw łatwo się dają wytłumaczyć zwłaszcza, że organa podatkowe I. instancyi nie mają do dyspozycyi buchhalteryecznie wykształconych urzędników rachunkowych, mogą być i istotnie bywają w drodze rekursu uchylane.

Co do drugiej rezolucyi o rozszerzeniu mocy obowiązującej powyższych ustaw na takie Towarzystwa zarobkowe i gospodarcze, których zakres działania obejmuje członków i niecz łonków, oznajmiło Wysokie Ministerstwo Skarbu, że Rząd przy ewentualnej zmianie wspomnianych ustaw w drodze ustawodawczej rezolucye te weźmie pod rozwagę".

O powyższym stanie rzeczy Wydział krajowy okólnikiem z dnia 11. Listopada 1887 l. 29.244 zawiadomił zarządy trzydziestu Towarzystw zarobkowych, zostających w stosunkach z Wydziałem krajowym, zwrócił ich uwagę przedewszystkiem na ustęp drugi odpowiedzi c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu, z którego wynika, że przeciw niesłusznym i z ustawami niezgodnym wymiarem należytości podatkowej powinny w terminie przepisanym wnieść rekurs do

właściwych władz podatkowych, oraz oświadczył gotowość poparcia sprawy w razie wniesienia rekursu.

Celem ułatwienia zadania Wydział krajowy przesłał Zarządom po jednym egzemplarzu wymienionych wyżej ustaw z r. 1880 i 1885.

Z ustępu pierwszego odezwy c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu wynika, że w razie uchybień przy opodatkowaniu Towarzystw zarobkowych i gospodarczych c. k. Ministerstwo Skarbu nawet z urzędu bez wniesienia rekursu może nieprawny wymiar należytości podatkowej znieść lub zredukować wymierzoną kwotę podatkową. Nie wypada więc wątpić, że nawet w wypadkach, w których niesłuszny wymiar należytości w skutek niewniesienia rekursu w należytym toku instancyi stał się prawomocnym, może z pomyślnym skutkiem być wniesione do c. k. Ministerstwa Skarbu przedstawienie, które ułatwi jego organom podwładnym przedsiębrane z urzędu rozpoznanie aktów wymiaru należytości.

Pod tym względem otrzymały Zarządy również stosowne pouczenie.

W celu uzyskania poglądu na podatki opłacane dotychczas przez Towarzystwa zarobkowe i ewentualnie podstawy do dalszego działania, Wydział krajowy zalecił nadto Zarządom, abu mu przedłożyły szczegółowy wykaz uiszczonych dotychczas podatków z przytoczeniem daty nakazu płatniczego, kwoty, która służyła władzom podatkowym za podstawę przy wymiarze, oraz kwoty, która w myśl ustawy z r. 1885 (§. 2. i 3.) powinna była służyć za podstawę wymiaru podatku.

B) W załatwieniu dalszych czterech rezolucyj Wysokiego Sejmu, przytoczonych na wstępie pod II. 3, 4., 5. i 6. c. k. Prezydyum Namiestnictwa w skutek reskryptu JE. Ministra wyznań i oświecenia z dnia 31. Maja 1887 L. 7.004 oznajmiło odezwą z dnia 19. Lipca 1887 L. 6.165 jak następuje:

„Z powyższych postulatów sejmowych niektóre, jak sprawa chemiczno-technicznych stacyj doświadczalnych i sprawa szkoły ślusarskiej w Świątnikach stały się w skutek wydanych już w tej mierze zarządzeń bezprzedmiotowemi, dalsze zaś życzenia, a mianowicie w sprawie utworzenia stypendyów państwowych dla nauczycieli wędrownych i dla kandydatów na nauczycieli szkół fachowo-przemysłowych, oraz w sprawie przyznania zasiłku państwowego dla fachowej szkoły garncarskiej w Porębie, jako nie zawierające żadnej pozytywnej podstawy dla pomocniczej akcyi państwowej, nie mogą jeszcze spowodować dalszych zarządzeń. JE. p. Minister wyznań i oświecenia musi zatem według powyżej powołanego reskryptu na teraz poprzestać na ponownem uznaniu gotowości Sejmu krajowego do popierania szkolnictwa przemysłowego w kraju, na wzięciu pod uwagę rezultatów, osiągniętych na tem polu działalnością Świetnego Wydziału krajowego i na wyrażeniu ze swej strony gotowości do finansowego wspierania w miarę rozporządzalnych funduszów i w pojedynczych wypadkach zarządzeń w powyższym kierunku przez Świetny Wydział krajowy wydawanych, skoro przedłożone przez Św. Wydział krajowy przedmiotowe programy i cyfrowe wykazy kosztów umożliwią ścisłe rozpatrzenie sprawy. JE. p. Minister wyznań i oświecenia oznajmił wreszcie w powołanym reskrypcie, że co do poparcia garnczarskiej szkoły fachowej w Porębie i utworzenia stypendyów dla kandydatów na nauczycieli szkół fachowych i dla nauczycieli wędrownych, z powyżej wskazanego powodu wyrazić tylko może zasadniczą gotowość do uwzględnienia życzeń wyrażonych, ostateczną decyzyę zaś w tej mierze zastrzedz musi dalszym osobno przeprowadzić się mającym rokowaniom.

O stacyi doświadczalnej dla keramiki, szkole ślusarskiej w Świątnikach, szkole garnczarskiej w Porębie i kursach wędrownych, Wydział krajowy zdaje sprawę w dalszym ciągu niniejszego przedłożenia.

III.

Pożyczki i zasiłki udzielone na cele przemysłowe.

Pożyczki udzielone w okresie objętym niniejszem sprawozdaniem, wypłacono ze stałego funduszu przemysłowego, wydatki zaś na zasiłki pokryto w części z budżetu na rok 1886, w części zaś z budżetu na rok 1887.

A) Stały fundusz przemysłowy.

W rozprawie nad rubryką XVI. preliminarza funduszów krajowych na rok 1887 uchwalił Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 22. Stycznia 1887 jak następuje:

I. 1. Sejm ustanawia stały fundusz przemysłowy.

2. Fundusz ten przeznaczony jest na wspieranie przedsięwzięć pożytecznych dla rozwoju przemysłu krajowego przez udzielanie pożyczek.

3. Sejm przeznacza na uposażenie tego funduszu przez lat dziesięć, począwszy od 1. Stycznia 1887 po 30.000 zł. rocznie, nadto wciela do tego funduszu wszystkie sumy, które począwszy od 1. Stycznia 1888 wpłyną tytułem procentów lub tytułem zwrotów pożyczek udzielonych lub udzielić się mających z funduszu krajowego na poparcie przemysłu krajowego.

4. Funduszem tym rozporządza Wydział krajowy po wysłuchaniu Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego. W tych granicach administracya funduszu oddaną będzie Bankowi krajowemu.

II. W Rubryce XVI. preliminarza budżetu krajowego wstawia się następujące pozycye:

poz. 240 na zasiłki bezzwrotne dla przemysłu krajowego . . . . 7.000 zł.
poz. 241. dotacya funduszu przemysłowego . . . . . 30.000 „

Powyższe uchwały Wydział krajowy reskryptem z 15. Lutego 1887 L. 7.992 udzielił Dyrekcyi Banku krajowego do wiadomości i przedłożenia odpowiednich wniosków, w celu jak najrychlejszego wprowadzenia w życie stałego funduszu przemysłowego.

Sprawozdaniem z dnia 28. Lutego 1887 L. 2.583 Dyrekcya Banku krajowego przedstawiła Wydziałowi krajowemu zasady, na których zdaniem jej powinna być oparta administracya stałego funduszu przemysłowego i oświadczyła gotowość wypracowania projektu szczegółowych przepisów co do zarządu i użycia rzeczonego funduszu.

Odpowiedź Dyrekcyi Banku krajowego Wydział krajowy reskryptem z 18. Marca 1887 L. 11.356 udzielił Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego do objawienia zdania co do zasad zaproponowanych przez Dyrekcyę, a zwłaszcza co do ustępu, wedle którego miałaby być z góry oznaczona stała stopa procentowa, oraz miałaby być przyjęta zasada, że z funduszu przemysłowego nie będą udzielane pożyczki bezprocentowe.

Sprawozdaniem z dnia 28. Kwietnia 1887 Komisya krajowa przedłożyła Wydziałowi krajowemu projekt regulaminu dla stałego funduszu przemysłowego i oświadczyła się za przyjęciem wszystkich zasad, zaproponowanych przez Dyrekcyę Banku krajowego, z tą jedyną zmianą, że w wyjątkowych uwzględnienia godnych wypadkach mogą być również udzielane pożyczki bardzo nisko albo nawet wcale nieoprocentowane.

Podzielając to zapatrywanie Komisyi krajowej, odstępując jednak od wydania zaprojektowanego przez nią regulaminu, Wydział krajowy reskryptami z dnia 27. Maja 1887 L. 21.907 i z 11. Sierpnia 1887 L. 31.940 wezwał Dyrekcyę Banku krajowego, aby na podstawie zasad, ustalonych w porozumieniu z Komisyą krajową, ułożyła projekt przepisów co do zarządu stałego funduszu przemysłowego, nadto pierwszym z powołanych reskryptów przekazał Bankowi

dotacyę tego funduszu za rok 1887 w kwocie 30.000 zł., a to sumę 9.200 zł. obligami dłużnymi, resztę zaś gotówką.

Po nadejściu odpowiedzi Dyrekcyi Banku krajowego, Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 26. Sierpnia 1887 L. 43.044 wydał przepisy w sprawie administracyi funduszu przemysłowego, które się załącza jako alegat 2. Alegat 2.

Wcielone przez Wys. Sejm do funduszu przemysłowego sumy, które począwszy od 1. Stycznia 1888 wpłyną tytułem procentów lub tytułem zwrotów pożyczek udzielonych z funduszu krajowego na poparcie przemysłu krajowego, Wydział krajowy przekaże Bankowi krajowemu przed upływem r. 1887.

Wszystkie podania i pożyczki na cele przemysłowe Wydział krajowy udzielał poprzednio w myśl uchwały Wysokiego Sejmu Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego do objawienia zdania.

Po nadejściu opinii Komisyi krajowej w każdym poszczególnym wypadku Wydział krajowy na jej wniosek przyznał następujące pożyczki:

1. **Towarzystwo tkaczów w Komarnie** celem umożliwienia mu dostawy worowiny do c. k. fabryk tytoniu w Galicyi, otrzymało 2% pożyczkę w kwocie 2.000 zł. na weksel płatny d. 15. Lipca 1887; nadto na skrypt dłużny z d. 10. Marca 1887 otrzymało Towarzystwo bezprocentową pożyczkę w kwocie 700 zł. spłacalną w dwudziestu równych półrocznych ratach począwszy od 1. Stycznia 1888. Ta ostatnia kwota użytą została na koszta sprawienia kalandru do maglowania płócien. Po spłaceniu pożyczki wekslowej w terminie wskazanym, Bank krajowy na mocy rozporządzenia Wydziału krajowego z 13. Września 1887 L. 51.617 wypłacił Towarzystwu na skrypt dłużny 3% pożyczkę w kwocie 600 zł.

Ponieważ Towarzystwo uzyskało również na r. 1888 dostawę worowiny do c. k. fabryk tytoniu w Galicyi, wypadnie mu celem umożliwienia tej dostawy udzielić nową pożyczkę spłacalną w krótkim terminie.

2. **Towarzystwu tkaczów w Korczynie,** po zupełnem umorżeniu poprzedniej pożyczki, udzielono na skrypt dłużny z 21. Stycznia 1887 nową 3% pożyczkę w kwocie 2.000 zł. spłacalną w 8 ratach półrocznych.

3. **Stowarzyszenie związkowej pracowni robotników stolarskich „Nadzieja“ w Krakowie** otrzymało na skrypt dłużny z 10. Marca 3% pożyczkę w kwocie 1.500 zł., spłacalną w dziesięciu równych ratach półrocznych, począwszy od 1. Stycznia 1888.

4. **Nowo zawiązane Towarzystwo kowali w Sułkowicach** otrzymało na skrypt dłużny z d. 28. Marca 1887 2% pożyczkę w kwocie 3.000 zł. spłacalną w 20 ratach półrocznych począwszy od 1. Stycznia 1888.

5. Na mocy promessy Wydziału krajowego z d. 10. Sierpnia 1887 L. 41.003 Bank krajowy wypłacił **Towarzystwu handlu skór w Sędziszowie** na skrypt dłużny 3%-tową pożyczkę w kwocie 1.000 zł., spłacalną w 20 równych ratach kwartalnych począwszy od 1. Października 1887.

6. Żegocie i Matyldzie małżonkom Grzybińskim i Janowi Grzybińskiemu, fabrykantom makaronu włoskiego we Lwowie wypłacił Bank krajowy wskutek promessy Wydziału krajowego z d. 12. Sierpnia 1887 L. 41.409 na skrypt dłużny i za poprzedniem odpowiedniem ubezpieczeniem 3%-tową pożyczkę w kwocie 1.500 zł.

7. Teofila Zielińska, fabrykantka sztucznych kwiatów we Lwowie, otrzymała w załączeniu jej petycyi wniesionej do Wysokiego Sejmu pożyczkę w kwocie 500 zł. Bliższe szczegóły o tym przedmiocie Wydział krajowy podaje w swem przedłożeniu z 4. Listopada 1887 L. 54.121 (str. 49.)

Komisya krajowa przedłożyła nadto Wydziałowi krajowemu wnioski, aby udzielić pięciu innym przedsiębiorstwom pożyczek w łącznej kwocie 5.000 zł. Załatwienie tej sprawy jest w toku.

W preliminarzu budżetu funduszu krajowego za r. 1888 wstawiono uchwaloną przez Wysoki Sejm II. ratę dotacyi dla stałego funduszu przemysłowego w kwocie 30.000 zł. Dla tego funduszu ułożono preliminarz dochodów na r. 1888, który załączony jest jako alegat *O.* do sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1888.

B) Zasiłki i inne wydatki na cele przemysłowe.

W sprawozdaniu zeszłorocznem Wydział krajowy oznajmił Wysokiemu Sejmowi, że między innymi zapewnił także Teofilowi i Michałowi Dymetom właścicielom garbarni skór końskich na sposób hamburski w Zamarstynowie, opłacanie procentów na przeciąg lat pięciu, a to najwyżej w kwocie 800 zł. rocznie od pożyczki w razie jej zaciągnięcia w jednej z instytucyi finansowych, tudzież Kazimierzowi Lipińskiemu, fabrykantowi machin wiertniczych w Sanoku spłacanie procentów od pożyczki bankowej do wysokości 15.000 zł.

Z powyższego tytułu Wydział krajowy wyasygnował na rzecz Dymetów rozporządzeniem z dnia 3. Lutego 1887. L. 73.699 kwotę 800 zł., rozporządzeniem zaś z dnia 28. Stycznia 1887 L. 470 kwotę 480 zł. dla Lipińskiego.

Na wniosek Komisyi krajowej Wydział krajowy rozporządzeniem dnia 22. Lutego 1887 L. 9.345 przyznał litografowi Antoniemu Przyszlakowi we Lwowie jednorazowo kwotę 300 zł. tytułem zasiłku na spłatę procentów od kapitału wyłożonego na sprawienie litograficznej maszyny pospiesznej.

W myśl przyrzeczenia z dnia 23. Listopada 1886 L. 69 510 otrzymało Towarzystwo handlu skór w Łańcucie rozporządzeniem z dnia 22. Lipca 1887 L. 35.477 subwencyę w kwocie 800 zł. przeznaczoną w części na pokrycie procentów od pożyczek bankowych.

O zasiłku dla kursów robót kobiecych z dziedziny przemysłu artystycznego przy żeńskiem seminaryum nauczycielskiem w Krakowie w kwocie 300 zł., o zasiłku w kwocie 200 zł. przyznanem Sabinie Teodorowiczównej na zakupno maszyn do wyrobu sztucznych kwiatów, wreszcie o subwencyi w kwocie 500 zł. udzielonej miejskiemu Muzeum przemysłowemu we Lwowie na nagrody konkursowe dla rzemieślników za wykonanie projektów i przedmiotów z dziedziny przemysłu Wydział krajowy zdaje Wysokiemu Sejmowi sprawę w swem przedłożeniu z dnia 4. Listopada 1887 L. 54.121 (str. 48 i 49).

Na wniosek Komisyi krajowej Wydział krajowy reskryptami z 10. Sierpnia 1887 L. 41.008 i 41.009 oświadczył Józefowi Tichowskiemu, właścicielowi fabryki tkanin w Biale, gotowość opłacania procentów najwyżej po 6% od pożyczki bankowej do wysokości 1.500 zł. a Stanisławowi Kostrzewskiemu, fabrykantowi maszyn rolniczych w Samborze, gotowość opłacania procentów najwyżej po 5% od pożyczki bankowej do wysokości 2.000 zł. Promesy te jeszcze nie zostały zrealizowane.

Sprawozdaniem z dnia 18. Grudnia 1886 L. 281 Komisya krajowa wykazała konieczną potrzebę, aby naukowe zakłady przemysłowe utrzymywane lub zasilane z funduszu krajowego wzięły udział w wystawie krakowskiej, i obliczając koszta powyższego udziału w wystawie na kwotę 6.000 zł., upraszała o wyznaczenie funduszów na ten cel. Wydział krajowy podzielając zdanie komisyi przychylił się do jej życzenia, lecz nie mając do rozporządzenia innych funduszów na podobne cele, postanowił uchwałą z 25. Marca 1887 L. 12.860 koszta budowy pawilonu wystawowego w kwocie 3.000 zł. pokryć z funduszu przeznaczonego w budżecie za r. 1887 na bezzwrotne zasiłki przemysłowe, resztę zaś kosztów, t. j. zasiłki dla wymienionych zakładów i inne wydatki z dotacyi poszczególnych zakładów i usprawiedliwić w obec Wysokiego Sejmu ewentualne przekroczenie pozycyi budżetowych koniecznością wzięcia udziału w wystawie.

Następnie na wniosek Komisyi krajowej, przedłożony sprawozdaniem z d. 21. Czerwca 1887 L. 110 Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 17. Lipca 1887 L. 36.760 wyasygnował

na ręce członka komisyi p. Dra Faustyna Jakubowskiego zaliczkę na koszta budowy pawilonu wystawowego w kwocie 3.500 zł., z której 3.000 zł. wypłacono z Rubr. XVI. poz. 240 budżetu na r. 1887, resztę zaś zgodnie z wnioskiem komisyi z poz. 236. Z tej ostatniej pozycyi wyasygnowano prócz tego rozporzadzeniem do L. 40.857 zaliczkę w kwocie 1.800 zł. na koszta transportu przedmiotów wystawowych. Kwota ta wszelako po przedłożeniu rachunków przez członków komisyi krajowej pp. Jakubowskiego i Ludwika Wierzbickiego zostanie przeniesiona na pozycye budżetowe odnoszące się do poszczególnych zakładów. Z tych ostatnich pozycyj wyasygnowano bezpośrednio zakładom łącznie kwotę 546 zł. 60 ct. tytułem zasiłków na udział w wystawie.

Na pokrycie kosztów założenia otrzymało nowo założone Towarzystwo kowali w Sułkowicach rozporządzeniem z dnia 25. Lutego 1887 L. 10.560 i z 26. Sierpnia 1887 L. 41.097 jednorazowe zasiłki w łącznej kwocie 347 zł. 90 ct., a Towarzystwo tkaczów w Komarnie rozporządzeniem z dnia 18. Grudnia 1886 L. 74.666 zasiłek w kwocie 200 zł.

Spółka kuśnierska w Starym Sączu otrzymała na r. 1887, 1888 i 1889 dostawę kożuchów dla potrzeb kolei państwowych w Galicyi. Na prośbę Spółki Wydział krajowy celem umożliwienia jej dostawy złożył w jej imieniu rozporządzeniami z 16. i 20. Stycznia 1887 L. 1.404 i 3.055 wymagane przez dyrekcye kolejowe kaucye w papierach wartościowych za łączną kwotę 1.184 zł. 70 ct., zastrzegając sobie wszelako prawo własności tychże i prawo pobierania kuponów. Kaucye powyższe są zabezpieczone skryptem dłużnym zeznanym w formie aktu notaryalnego przez dyrekcyę wymienionej Spółki.

Na wniosek komisyi krajowej Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 15. Lipca 1887 L. 36.755 udzielił ślusarzom ze Świątnik górnych zasiłek w kwocie 50 zł. na koszta zbiorowego udziału w krakowskiej wystawie krajowej, rozporządzeniem zaś z dnia 17. Czerwca 1887 L. 30.927 przyznał Wasylowi i Nykole Skryblakom z Jaworowa w powiecie kosowskim jednorazowo kwotę 60 zł. na zakupno tokarni i narzędzi rzeźbiarskich.

Nawiązując do sprawozdania Komisyi krajowej (alegat 1.), mianowicie do ustępu, w którym mowa o projektowanym zakładzie blichu i apretury w Krośnie, Wydział krajowy nadmienia, że rozporządzeniem z dnia 4. Marca 1887 L. 11.112 zarządził techniczne badania na miejscu. Koszt tych badań wynosi dotychczas kwotę 50 zł. Główną przyczyną, dla której i ten nowy projekt utworzenia zakładu blichu i apretury w Krośnie natrafia podobnie jak poprzednie usiłowania Wydziału krajowego na trudności, jest obojętność tak kapitalistów dla tej sprawy pomimo niepospolitej zyskowności takiego przedsiębiorstwa jak i sfer najbardziej interesowanych, oczekujących od Wydziału krajowego nietylko inicyatywy ale nawet urzeczywistnienia projektu funduszami krajowemi.

W zeszłorocznem sprawozdaniu Wydział krajowy oznajmił, że z powodu braku powyższego zakładu potrzeba przynajmniej dopomagać Towarzystwom tkackim, aby się mogły zaopatrzyć w odpowiednie magle stósownie do wymagań postępu, które przynajmniej w części zakład apretury zastąpić zdołają. Tą myślą powodowany Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 17. Maja 1887 L. 18.623 udzielił Towarzystwu tkaczów w Kosowie stósownie do dawniejszych przyrzeczeń dalszy zasiłek w kwocie 1.000 zł. na budowę maglu skrzyniowego. Towarzystwo zakupiło poprzednio na ten cel odpowiedni grunt i przygotowało materyał.

Towarzystwo Tkaczów w Komarnie, dzięki wskazówkom udzielonym życzliwie przez profesora politechniki lwowskiej p. Juliusza Bykowskiego i gorliwym zabiegom oraz czynnej pomocy inżyniera mechanika p. Edwarda Machana zaopatrzyło się w magiel odmiennego systemu aniżeli w Kosowie, mianowicie w t. zw. kalander o trzech walcach, którego używa z jak najlepszym skutkiem zwłaszcza przy dostawie worowiny do fabryk tytoniu. Na koszta sprawienia tego kalandru otrzymało Towarzystwo jak wyżej wspomniano pożyczkę w kwocie 700 zł., nadto udzielił mu Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 13. Września 1887 L. 41.246 jednorazowy zasiłek na ten cel w kwocie 50 zł. Umontowaniem kalandru na koszt funduszu

krajowego zajął się bezinteresownie p. Machan. Są pewne widoki, że przy użyciu kalandru nasi tkacze potrafią dostarczać płócien t. zw. szewskich, które się dotąd za ogromne sumy z zagranicy sprowadza.

Pod tym względem Wydział krajowy poczynił już poniekąd starania.

Z dalszych czynności przedsięwziętych dla podniesienia domowego przemysłu tkackiego zaznaczyć wypada starania Wydziału krajowego, aby pomiędzy ludem rozpowszechnić ulepszone warstaty tkackie, przy których użyciu robotnik zaoszczędza znakomicie swe siły fizyczne i nie nadwerężа zdrowia, a uzyskuje wyrób w lepszej jakości i stosunkowo krótszym czasie.

W tym celu Wydział krajowy udał się do Towarzystw tkackich w Błażowej, Korczynie i Kossowie, ofiarując pomoc z funduszu krajowego w nabywaniu warstatów, mianowicie uczniom, którzy ukończywszy z dobrym postępem fachową naukę, zamierzają na własną rękę prowadzić rzemiosło tkackie.

Błażowa wyprzedziła pod tym względem inne siedziby tkackie. Za staraniem tamtejszego Towarzystwa tkackiego nie tylko uczniowie wychodzący z warstatu naukowego zaopatrują się przy pomocy z funduszu krajowego w ulepszone warstaty, ale nadto i tkacze błażowscy pod wpływem warstatu porzucają stopniowo powszechnie głęboko zakorzenione u ludu uprzedzenie do postępu bądź to zastępując dawne warstaty nowymi, bądź też przerabiając dawne na ulepszone lub zaprowadzając częściowe ulepszenia przy warstatach dawnych przez przerobienie lady i zastosowanie czółenka pospiesznego. Tytułem zasiłków na powyższe cele Wydział krajowy rozporządzeniami z dnia 26. Listopada 1886. L. 66.025., z 29. Marca 1887. L. 11.015. i z dnia 10. Czerwca 1887. L. 26.937 wyasygnował łącznie kwotę 265 zł.

Rozpowszechnianie ulepszonych warstatów wszelako jest tylko tam możliwe, gdzie tkacze mają możność przekonania się na miejscu o ich wyższości nad dawnymi i zapoznania się z ich użyciem. W siedzibach więc tkackich, w których nie istnieją naukowe warstaty tkackie, muszą być zaprowadzone kursa wędrowne, inaczej nie może być osiągnięty w tych miejscowościach cel zamierzony. Cel takich kursów wędrownych określa jasno ich zadanie t. j. zapoznanie tkaczów z urządzeniem ulepszonych warstatów i wyuczenie wykonywania na warstatach ulepszonych przynajmniej tych wyrobów, które dotąd na dawnych starych warstatach produkowano. Koszt założenia i utrzymanie takiego kursu przez trzy miesiące przy użyciu sześciu ulepszonych warstatów wraz z potrzebnymi przyborami nie powinien wedle dokonanych obliczeń wynosić przeciętnie więcej aniżeli 330 zł. — Przy tem obliczeniu wzięto za podstawę, że interesowani dostarczą bezpłatnie lokalu na pomieszczenie warstatów i na pomieszkanie dla instruktora tkackiego, oraz opału, światła i usługi.

Takie mając zamiary Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 13. Września 1887. L. 41.246 uwzględnił prośbę Towarzystwa tkaczów w Komarnie o zaprowadzenie w tej miejscowości wędrownego kursu tkackiego i postanowił udzielić mu sześć ulepszonych warstatów tkackich z potrzebnemi naczyniami i przyborami tkackimi, wysłać fachowego instruktora na miejsce, oraz wyznaczyć zasiłki dla tkaczów na sprawienie ulepszonych i przerobienie starych warstatów podobnie jak w Błażowej. Koszta lokalu, pomieszkania dla instruktora, opału, światła i usługi zobowiązało się Towarzystwo dostarczyć bezpłatnie.

Powyższy kurs nie mógł jednak dotychczas przyjść do skutku z powodu przeszkód, na jakie napotkał instruktor, wyznaczony do Komarna.

Doświadczenie nabyte w Komarnie i praktyczne wyniki będą dla Wydziału krajowego również wskazówką do działania w kierunku poprzednio określonym.

Sprawozdaniem z dnia 1. grudnia 1886. L. 71.097 (alegat 9.) Wydział krajowy podał do wiadomości Wysokiego Sejmu odpowiedz c. k. Rządu na swój memoryał z r. 1884. i oznajmił, że w sprawie kursów wędrownych, które c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia wedle rekryptu swego z dnia 6. Sierpnia 1886. L. 9.894 uważa za pożądane, rozwinie swą działalność

na podstawie wniosków Komisyi krajowej, której odstąpiono powyższą odpowiedź reskryptem z dnia 22. Września 1886. L. 51.540.

W częściowem załatwieniu tego reskryptu Komisya przedłożyła Wydziałowi krajowemu wniosek, aby zażądać od c. k. Rządu odpowiednich zasiłków z funduszów państwowych na urządzenie kilkumiesięcznych kursów wędrownych mianowicie: w Muszynie, Rabce i Komarnie dla tkactwa, w Bobowej i Makowie dla koronkarstwa i w Glińsku dla garncarstwa. Zasiłki te zdaniem Komisyi powinnyby wynosić po 150 do 200 zł. na kurs.

Jakkolwiek w zasadzie Wydział krajowy zgadza się z tym wnioskiem, to jednak sądzi, że chcąc uzyskać te subwencye, należy podać c. k. Rządowi bliższe szczegóły co do projektowanych kursów, jako to preliminarze kosztów założenia i utrzymania, tudzież programy ich zadań.

Reskryptem z 19. Czerwca 1887. Wydział krajowy zawiadomił o tem krajową komisyę z wezwaniem o przedłożenie powyższych wyjaśnień. Wyrażone powyżej zapatrywanie Wydziału krajowego oparte jest na dotychczasowej praktyce c. k. Rządu, który przed powzięciem postanowienia co do subwencyi wymaga przedmiotowych programów i cyfrowych wykazów kosztów, znajduje ono również potwierdzenie w odezwie c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 19. Lipca 1887. L. 6.165 przytoczonej w ustępie drugim (II.) niniejszego sprawozdania i Komisyi krajowej do wiadomości podanej.

Za pośrednictwem Patronatu Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, Wydział krajowy przeprowadził kosztem funduszu krajowego lustracyę towarzystwa handlu skór w Łańcucie, Towarzystwa powroźniczego w Radymnie i Towarzystwa robotników krawieckich „Praca“ we Lwowie. Związek współdziałał również przy założeniu Towarzystwa tkaczów w Komarnie i Towarzystwa kowali w Sułkowicach.

Wydatki w niniejszym ustępie sprawozdania wymienione pokryto z właściwych rubryk budżetu za rok 1886 i 1887. Wedle zamknięcia rachunków za r. 1886 uchwalona przez Wysoki Sejm Rubr. XV. poz. 185 budżetu w kwocie 20.000 zł. została wyczerpana tylko do wysokości 12.630 zł. 67 ct., z czego się okazuje zaoszczędzenie w kwocie 7.369 zł. 43 ct.

Zaoszczędzenie to pochodzi stąd, że powyższa kwota 20.000 zł. przeznaczona została wyłącznie na zasiłki dla przemysłowców z wykluczeniem możności udzielania z niej pożyczek. Wskutek tego nie udzielono z tej kwoty ani jednej pożyczki, przeważna zaś część promes na opłacenie procentów, udzielonych w myśl warunków przepisanych uchwałą Wysokiego Sejmu, nie została zrealizowana.

W preliminarz budżetu funduszu krajowego na rok 1888 Wydział krajowy wstawił na zasiłki bezzwrotne dla przemysłowców kwotę 7.000 zł. t. j. taką samą sumę, jaką Wys. Sejm przeznaczył na ten cel w budżecie za r. 1887.

Z tej sumy wypadnie pokryć w myśl dawniejszych przyrzeczeń zasiłki na opłacenie procentów dla Teofila i Michała Dymetów, Kazimierza Lipińskiego i Towarzystwa handlu skór w Łańcucie w łącznej kwocie 2.080 zł., zasiłki na spłacenie procentów przyrzeczone w ciągu roku 1887, zasiłki dla Towarzystw tkackich na sprawienie magli, dla pojedyńczych tkaczów zaś na sprawienie warsztatów ulepszonych i przerobienie dawnych, zasiłki na pokrycie kosztów założenia nowych Towarzystw zarobkowych, jako to w Muszynie, Świątnikach górnych, Kalwaryi i innych, zasiłki, jakie wypadnie przyznać w załatwieniu wniesionych podań, koszta lustracyi Towarzystw zarobkowych, ewentualnie koszta założenia i utrzymania kursów wędrownych, o ile nie starczą inne fundusze, i t. p.

IV.

Uzupełniające szkoły przemysłowe, fachowe zakłady naukowe, stacya doświadczalna dla keramiki i Muzea przemysłowe.

Na posiedzeniu z dnia 22. Stycznia 1887 Wysoki Sejm uchwalił pozycye 198 do 239 Rubr. XVI. budżetu funduszu krajowego na rok 1887 zawierające dotacye dla uzupełniających szkół przemysłowych, fachowych zakładów naukowych, stacyi doświadczalnej dla keramiki, muzeów przemysłowych i na inne cele przemysłowe.

Zarazem uchwalił Wysoki Sejm:

1. Subwencye na uzupełniające szkoły przemysłowe w Brzeżanach i Jaśle, przyznane w poz. 198 i 200 wypłaci Wydział krajowy szkołom tym pod warunkiem, że odnośne gminy i powiaty zobowiążą się wypłacać tym szkołom odpowiednie subwencye.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby przedkładał szczegółowe preliminarze tych szkół przemysłowych, które utrzymywane są kosztem funduszu krajowego.

3. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby przy preliminowaniu subwencyi dla wselkich innych szkół przemysłowych, określał warunki, pod którymi subwencya ma być przyznana.

O tych uchwałach Wysokiego Sejmu Wydział krajowy reskryptem z dnia 4. Marca 1887 L. 7.993 zawiadomił Komisyę krajową dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego z wezwaniem, ażeby przedłożyła Wydziałowi krajowemu jak najrychlej swe wnioski celem wprowadzenia w życie naukowych zakładów przemysłowych wymienionych w poz. 211, 219, 221, 225, 226 i 228, oraz wnioski co do wypłaty zasiłków uchwalonych w poz. 203 i 230, tudzież w sprawie zużytkowania sumy 1.000 zł. (poz. 212) na naukę szwedzką biegłości ręcznej.

Ażeby umożliwić Wydziałowi krajowemu wykonanie uchwał pod 2 i 3 i przedłożenie Wysokiemu Sejmowi wyczerpującego sprawozdania o szkolnictwie przemysłowem, zalecono zarazem Komisyi krajowej, aby się zastosowała do poleceń w tych rezolucyach zawartych jakoteż do wskazówek objętych sprawozdaniem Komisyi budżetowej. Następnie przy sposobności załatwienia wniosku Komisyi krajowej o zarezerwowanie z budżetu za r. 1886. kwoty 1.000 zł. na zamierzone przez Komisyę wydawnictwo wzorów rysunkowych dla szkół, Wydział krajowy reskryptem z 20. Maja 1887 L. 9.321 zwrócił uwagę Komisyi krajowej na odnoszący się do tego przedmiotu ustęp sprawozdania Komisyi budżetowej, którego ostatnia część zawiera uwagę, że do opracowania wzorów i do nadania przemysłowi artystycznego kierunku powołane są Muzea przemysłowe, z któremi szkoły rysunku artystycznego są połączone, że zatem im subwencyę na wydanie wzorów wyznaczać należy.

Wezwanie powyższe do L. 7.993/87, o ile się tyczyło wprowadzenia w życie nowych zakładów, Wydział krajowy ponowił reskryptem z dnia 4. Czerwca 1887 a następnie, o ile się odnosiło do warstatu powroźniczego w Radymnie i warstatu tkackiego w Łańcucie, reskryptem z dnia 13. Czerwca 1887.

Z tych zakładów weszły w życie szkoła koronkarska w Muszynie i warstat dla nauki stolarstwa i wyrobu zabawek drewnianych w Żywcu, a nadto na wniosek Komisyi krajowej został założony warstat dla nauki tkactwa w Wilamowicach.

Co do stadyum, w jakiem się znajduje sprawa założenia reszty powyższych zakładów, Wydział krajowy odwołuje się do sprawozdania Komisyi krajowej załączonego wyżej jako ¹/. i ogranicza się do wzmianki o szkole garncarskiej w Porębie.

W sprawozdaniu zeszłorocznem (str. 12.) Wydział krajowy oznajmił Wysokiemu Sejmowi, że po przeprowadzeniu pertraktacyi w sprawie datków na założenie tej szkoły rozporządzeniem z dnia 26. Listopada 1886 L. 70.161 wydał do Wydziału powiatowego w Chrzanowie stosowne polecenie w sprawie adaptacyi budynku przeznaczonego na jej pomieszczenie. Odpowiedź Wydziału powiatowego nadeszła dnia 9. Maja 1887. Ponieważ okazała się potrzeba przeprowadzenia dodatkowych pertraktacyi na miejscu, przeto Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 5. Sierpnia 1887 L. 24.387 delegował do Poręby i Chrzanowa p. Fryderyka Lachnera, przyszłego kierownika szkoły garncarskiej w Porębie i udzielił Wydziałowi powiatowemu odpowiednich wskazówek z wezwaniem o nadesłanie kosztorysów robót adaptacyjnych i przedłożenia sprawy Radzie powiatowej celem powzięcia uchwały co do jednorazowej subwencyi powiatowej na pokrycie kosztów założenia projektowanej szkoły i stałej subwencyi dorocznej na jej utrzymanie. Sprawozdaniem z dnia 26. Października 1887 Wydział powiatowy przedłożył zażądany kosztorys i oznajmił, że z powodu ubóstwa powiatu nie może przyjąć na siebie zobowiązania opłacania czynszu za pomieszkanie dla kierownika szkoły i raczej jako znak uznania dla ważności sprawy i celem zaznaczenia swych dobrych chęci, aniżeli jako rzeczywistą ofiarę wobec szczupłości tejże przeznaczył jednorazową subwencyę na koszta założenia szkoły i przedłoży Radzie powiatowej wniosek o uchwalenie na lat dwanaście rocznej subwencyi po 50 zł. Reskryptem z dnia 15. Listopada 1887 L. 52.797 Wydział krajowy zatwierdził powyższy kosztorys i poruczył Wydziałowi powiatowemu przeprowadzenie robót adaptacyjnych.

Dzięki ofiarności p. Artura hr. Potockiego i p. Józefa hr. Szembeka wejdzie niebawem w życie zakład od tak dawna projektowany.

O aktywowaniu c. k. szkoły ślusarskiej w Świątnikach zdaje sprawę Komisya krajowa w swem przedłożeniu załączonem wyżej jako alegat 1. Nawiązując do tego sprawozdania Wydział krajowy załącza jako alegat 3. (Alegat 3.) odpis odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 8. Marca 1887 L. 2.277/pr. zawierającą odpowiedź na odezwę Wydziału krajowego z dnia 31. Października 1886 L. 64.364 i nadmienia, że w myśl uchwał Komisyi krajowej z dnia 8. Czerwca 1887 i na podstawie sprawozdania delegata ministeryalnego inżyniera Majera rozporządzeniem z dnia 26. Lipca 1887 L. 37.580 zaprosił p. Dr. Ferdynanda Weigla, aby zajął się adaptacyą budynku przeznaczonego na pomieszczenie szkoły i wyasygnował mu na ten cel zaliczkę w kwocie 1.000 zł., oraz wypłacił na rachunek kosztów urządzenia szkoły kwotę 870 zł. **Alegat 3.**

Wydatki na cele przemysłu w Rubr. XVI. preliminarza budżetu funduszu krajowego na rok 1888 przedłożonego sprawozdaniem Wydziału krajowego z dnia 11. Listopada 1887 L. 43.804 wstawione zostały w tej wysokości, jak je Komisya krajowa zaproponowała. Wnioski. Komisyi odnoszące się do tego przedmiotu zamieszczone są również w jej sprawozdaniu (alegat 1.).

Czyniąc zadość uchwale Wysokiego Sejmu przytoczonej wyżej pod 2), Wydział krajowy sprawozdaniem swem wyżej wspomnianem przedkłada Wysokiemu Sejmowi do uchwały jako alegaty do Rubr. XVI. szczegółowe preliminarze tych zakładów przemysłowych, które utrzymywane są kosztem funduszu krajowego.

Jako uzasadnienie potrzeby subwencyi i tychże wysokości dla szkół przemysłowych, które nie są utrzymywane kosztem funduszu krajowego, Komisya krajowa przedkłada w swem sprawozdaniu szczegółowe preliminarze także i tych zakładów. Preliminarze te uwidoczniają, w jakiej mierze i inne czynniki oprócz funduszu krajowego przyczyniają się do utrzymywania zakładów, a zarazem określają warunki, pod którymi subwencya ma być im przyznana.

Komisya krajowa w myśl swego statutu zdaje w swem przedłożeniu sprawę o stanie zakładów naukowych. Wydział krajowy mógłby zatem poprzestać na tej wzmiance, chcąc wsze-

lako uczynić zadość życzeniom objawionym w sprawozdaniu Komisyi budżetowej, Wydział krajowy na podstawie własnych aktów i sprawozdań, otrzymanych od poszczególnych zarządów przeważnie w ciągu Listopada 1887, zdaje w dalszym ciągu niniejszego przedłożenia również sprawę o wszystkich zakładach wymienionych w Rubr. XVI. budżetu, z wyjątkiem tych, które jeszcze nie weszły w życie i c. k. fachowej szkoły w Świątnikach górnych, a to w porządku przyjętym w budżecie.

A. Uzupełniające szkoły przemysłowe.

Memoryałem z dnia 16. Września 1884 l. 21.506 Wydział krajowy przedstawił c. k. Ministerstwu wyznań i oświecenia między innymi wnioski względem subwencyonowania ze skarbu państwa uzupełniających szkół przemysłowych w Galicyi i urządzenia kursów feryalnych przy c. k. naukowych zakładach przemysłowych we Lwowie i Krakowie celem przysposobienia odpowiednich sił nauczycielskich dla szkół uzupełniających.

Odezwę c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 25. Sierpnia 1886 l. 8.438/pr. zawierającą odpowiedź na wnioski w obu powyższych sprawach, Wydział krajowy podał do wiadomości Wysokiego Sejmu swem zeszłorocznem sprawozdaniem jako alegat 8.

Nawiązując do tej odpowiedzi, Wydział krajowy zdaje niniejszem sprawę o kursach feryalnych, które w roku 1887 odbyły się we Lwowie, o staraniach celem uzyskania subwencyi państwowej dla szkół uzupełniających i zarządzeniach zmierzających do reorganizacyi tych szkół w myśl normy ministeryalnej z roku 1883, w końcu o stanie ich pod względem naukowym i administracyjnym w roku szkolnym 1886/7.

a) Kursa feryalne.

Ze względu, że wynik zeszłorocznego kursu feryalnego dla kandydatów dla nauczycieli przy uzupełniających szkołach przemysłowych, urządzonego przy c. k. szkole dla artystycznego przemysłu we Lwowie, okazał się pomyślnym, c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia przychylając się do wniosku, przedłożonego przez Dyrekcyę tej szkoły, zezwoliło reskryptem z dnia 3. Stycznia 1887 l. 22.124 na urządzenie w roku 1887 dalszego ciągu kursu feryalnego w tym celu, aby frekwentanci zeszłorocznego kursu, którzy tylko częściowo mogli ukończyć naukę, objętą przepisanym planem naukowym, ukończyli ją całkowicie.

O tem postanowieniu c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 3. Lutego 1887 l. 400/pr. zawiadomiło Wydział krajowy z oznajmieniem, że honorarya za naukę i kierownictwo będą pokryte ze skarbu państwa, subwencyonowanie zaś frekwentantów tak samo jak na zeszłorocznym kursie pozostawia się czynnikom lokalnym.

W załatwieniu tej odezwy, Wydział krajowy na wniosek komisyi krajowej oznajmił c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 15. Lutego 1887. l. 6.764, że na jednorazowe wsparcie dla kandydatów powyższego kursu przeznacza kwotę 600 zł. i powołując się na uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 22. Stycznia 1887 przytoczoną we wstępie niniejszego sprawozdania pod I/3, przedstawił zarazem niektóre uwagi komisyi krajowej co do organizacyi kursów feryalnych, które mają poniekąd zastąpić nieistniejące w naszym kraju stałe instytucye w celu kształcenia nauczycieli dla uzupełniających szkół przemysłowych.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa oznajmiło odezwą z dnia 29. Maja 1887. l. 5.332/pr., — którą odstąpiono komisyi krajowej do załatwienia, — że c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia wyznaczyło stypendya po 60 zł. dla pięciu kandydatów nauczycielskich z Galicyi chcących uczęszczać na kursa feryalne w Bielsku, że jednak i większa liczba nauczycieli z Galicyi może go odbyć; c. k. Namiestnictwo zaś oznajmiło odezwą z dnia 14. Lipca 1887 l. 55.870/pr., że począwszy od roku 1887/8 urządzone zostaną kursa feryalne przy c. k. szkole przemysłowej w Krakowie.

Wspomnianą wyżej kwotę 600 zł. Wydział krajowy wyasygnował rozporządzeniem z dnia 28. Lipca 1887 l. 38.365 tytułem zasiłków dla dziesięciu frekwentantów.

Z szesnastu frekwentantów kursu feryalnego otrzymało ośmiu świadectwo uzdolnienia z odznaczeniem, a ośmiu świadectwo uzdolnienia.

b) Reorganizacya uzupełniających szkół przemysłowych.

W sprawozdaniu zeszłorocznem Wydział krajowy oznajmił Wysokiemu Sejmowi, że co do reorganizacyi uzupełniających szkół przemysłowych w myśl rozporządzeń ministeryalnych z 24. Lutego 1883 l. 3.674 i z 5. Kwietnia 1883 l. 6.495, rozwinie swą działalność po nadejściu wniosków komisyi krajowej, której odstąpiono odpowiedź na memoryał z roku 1884 pismem z 22. Września 1886 l. 51.540.

Dla ułatwienia zadania Wydział krajowy przygotował w miesiącu Kwietniu 1887 dostateczną ilość egzemplarzy odbitek przytoczonych rozporządzeń ministeryalnych i formularzy druków wydanych rozporządzeniem ministeryalnem z 29. Maja 1883 l. 9.885.

Sprawozdaniem z 24. Października 1887 l. 395 komisya krajowa przedłożyła Wydziałowi krajowemu uchwały swe powzięte w sprawie powyższej na posiedzeniu z dnia 22. Października 1887.

Na podstawie tych uchwał, które w całej osnowie podaje załączone tu jako alegat 1. sprawozdanie komisyi, Wydział krajowy wystosował do c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwę z dnia 15. Listopada 1887 l. 48.813 załączoną w odpisie jako alegat 4. z prośbą, ażeby bez względu na subwencye udzielić się mające dla uzupełniających szkół przemysłowych w Galicyi z budżetów państwowych począwszy od roku 1888 raczyło wyjednać dla nich u c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia subwencye z budżetu państwowego na rok 1887 w kwocie 10.000 zł. Odezwę tę Wydział krajowy udzielił równocześnie do wiadomości głównemu Zarządowi Towarzystwa pedagogicznego, jako założyciela znacznej liczby uzupełniających szkół przemysłowych w kraju naszym. **Alegat 4.**

Rozporządzeniem zaś z dnia 15. Listopada 1887 l. 38.414, załączonem w odpisie jako alegat 5., Wydział krajowy podał do wiadomości Zarządów piętnastu szkół powyższej kategoryi, subwencyonowanych z funduszu krajowego, treść norm ministeryalnych z r. 1883, pouczył je o dotychczasowym przebiegu sprawy, o wymogach subwencyonowania ze skarbu państwa i wezwał je, ażeby celem uzyskania subwencyi państwowej zorganizowały najdalej do końca roku 1887 podwładne sobie szkoły w myśl rozporządzeń ministeryalnych z roku 1883, o ile to dotychczas nie nastąpiło, oraz ażeby w tym terminie uczyniły zadość wymaganiom c. k. Rządu co do zatwierdzenia statutów i podań o subwencyę państwową, a to pod rygorem utraty subsydyów z funduszu krajowego. **Alegat 5.**

Celem ułatwienia Zarządom powyższego zadania, Wydział krajowy przesłał im po jednym egzemplarzu odbitek przytoczonych norm ministeryalnych i przepisanych formularzy druków w liczbie 14.

Nadto równocześnemi pismami Wydział krajowy zaprosił do współdziałania w reorganizacyi szkół uzupełniających Zarząd główny Towarzystwa pedagogicznego, Reprezentacye gminne i powiatowe, jako też pp. Delegatów Wydziału krajowego powołanych do wykonywania nadzoru nad temi szkołami.

c) Sprawozdanie o uzupełniających szkołach przemysłowych, zasilanych z funduszu krajowego, za r. sz. 1886/7.

Podobnie jak w roku zeszłym Wydział krajowy wykonywał nad temi szkołami nadzór i kontrolę tak co do użycia subwencyi, jak i udzielania nauki. Kontrola co do użycia subwencyi została wykonana przez badanie zamknięć rachunkowych za rok sz. 1885/6 i budżetów na r. sz. 1886/7. Nadzór zaś pod względem naukowym Wydział krajowy wykonywał bezpośrednio wymagając od Zarządów sprawozdań o stanie szkół, jako też za pośrednictwem pp. Dele-

gatów, wymienionych w zeszłorocznem sprawozdaniu. Nadto Wydział krajowy zaprosił na drugiego delegata do nadzoru nad szkołą w Jarosławiu p. Władysława hr. Koziebrodzkiego, na delegata zaś dla szkoły w Brzeżanach p. Franciszka Wolfartha.

Na podstawie sprawozdań nadesłanych przez Zarządy szkół i innych aktów, Wydział
Alegat 6. krajowy zestawił wykaz o 15 szkołach, który się załącza jako alegat 6 ·/. (Alegat 6) zawierający daty o ich dotychczasowej organizacyi pod względem naukowym, czasie trwania r. szk 1886/7, frekwencyi i postępie uczniów, o liczbie nauczycieli, o wysokości subwencyi z funduszów krajowych, powiatowych, gminnych i z niektórych innych źródeł, w końcu o wyniku ostatniego zamknięcia rachunków.

Daty powyższe, łącznie ze szczegółami podanymi w ustępie 6. niniejszego oddziału, dają dokładny obraz o stanie szkół pod względem naukowym i administracyjnym. Wydział krajowy zdaje nadto o nich sprawę jak następuje:

Uzupełniająca szkoła przemysłowa w Brzeżanach. Wysoki Sejm uchwalił dla niej subwencyę na r. 1887 pod warunkiem, że tamtejsza gmina i powiat zobowiążą się wypłacać jej odpowiednie zasiłki. O tej uchwale Wydział krajowy reskryptem z 18. Marca 1887, l. 14.256 zawiadomił Zwierzchność gminną i Wydział powiatowy w Brzeżanach z wezwaniem o wyznaczenie odpowiednich zasiłków.

Gdy gmina wyznaczyła zasiłek w kwocie 100 zł. rocznie a powiat w kwocie 50 zł. Wydział krajowy w obec nieznacznych stosunkowo ofiar ze strony gminy i powiatu rozporządzeniami z dnia 3. Maja 1887 l. 18.941 i z dnia 17. Czerwca 1887 l. 30.588 przyznał szkole z uchwalonej subwencyi w kwocie 500 zł. tylko 400 zł. Wedle sprawozdania delegata Wydziału krajowego w szkole obowiązuje plan nauki odpowiadający postanowieniom normy ministeryalnej z r. 1883, do końca jednak r. szk. 1886/7 nie mógł być w niej otwarty kurs zawodowy z braku funduszów i braku młodzieży do takiej nauki odpowiednio przygotowanej. Książki szkolne i przybory do pisania i rysunków otrzymują uczniowie bezpłatnie z Dyrekcyi szkoły, która wypożycza im także książki do czytania z biblioteki, założonej po dawnej czytelni miejskiej. Frekwencya uczniów jest nieregularna.

Uzupełniająca szkoła przemysłowa w Drohobyczu wykazuje wzrost frekwencyi chociaż za wysoka stosunkowo liczba nieklasyfikowanych świadczy wymownie o niechęci, z jaką warstwy rękodzielnicze przyjmują rzetelne usiłowania tego zakładu. Osoby prywatne i Towarzystwa zaliczkowe przyczyniły się datkami w łącznej kwocie 130 zł.

Z początkiem r. szk. 1886/7 otworzono obok istniejącego już warstatu ozdobnego stolarstwa, ze względu na lokalne potrzeby, t. j. bliskość Borysławia ze swemi kopalniami nafty i wosku ziemnego, szkołę fachową dla górników z dwuletnią nauką według planu ułożonego za porozumieniem się z Zarządem takiejże szkoły w Wieliczce a zatwierdzonego następnie przez c. k. Radę szkolną okręgową. Główny inicyator tej szkoły Dr. W. Lechowski, ofiarował cenny zbiór minerałów składający się z górą z 600 okazów w dwóch szafkach oszklonych, z którego pierwszy kurs nowo otwartej szkoły zaraz korzystał, prócz tego stolik mierniczy.

Nauka fizyki tak dla uczniów szkoły górniczej jak i przemysłowej uzupełniającej odbywała się w sali fizykalnej c. k. realnego gimnazyum przy użyciu do tego aparatów tegoż zakładu za zezwoleniem c. k. Dyrektora.

Fundusz szkoły górniczej stanowiła w roku szkolnym 1886/7 subwencya Wydziału krajowego w kwocie 70 zł., oraz datek galicyjskiego Banku krajowego w kwocie 100 zł.

W warstacie ozdobnego stolarstwa weszła nauka na nowe tory, a to dzięki profesorowi rysunków przy c. k. gimnazyum realnem w Drohobyczu WPanu Antoniemu Stefanowiczowi, który bezinteresownie przyjąwszy artystyczne kierownictwo nad tym warsztatem, ułożył dla niego plan nauki i czuwał nad jego wykonaniem.

Z datków prywatnych sprawiono niezbędne narzędzia stolarskie za sumę 35 zł. Dotkliwie czuć się dawał w tym roku zarządowi brak lokalu dla warstatu, który dotychczas mieścił się w ubi-

kacyi szkoły miejskiej, a na bieżący rok szkolny przenieść się musiał do najętego z funduszu szkoły lokalu za 120 zł. rocznie.

Uzupełniająca szkoła przemysłowa w Jarosławiu. Ze 138 uczniów zapisanych otrzymało pierwszy stopień tylko 61, stopień drugi 31, reszty zaś nie klasyfikowano, z powodu nieregularnego uczęszczania do szkoły, lub opuszczenia szkoły w ciągu roku.

Wedle sprawozdania delegata p. Władysława hr. Koziebrodzkiego i sprawozdania Dyrekcyi szkoły, przyczyną tego nieregularnego uczęszczania do szkoły jest z jednej strony obojętność majstrów w obec swych terminatorów, z drugiej zaś strony bierność władz miejscowych w obec majstrów, nie wykonujących przepisów ustawy.

W roku 1886/7 otwarto przy szkole zawodowej kurs malarstwa pokojowego, za inicyatywą i pod kierunkiem p. prof. Józefa Dziewońskiego. Kurs otrzymał subwencyą od gminy w kwocie 20 zł., od powiatu w kwocie 40 zł. Wydatki na rok 1887/8 preliminowano w kwocie 512 zł. 85 ct., przychód zaś w kwocie 60 zł., okazuje się niedobór w kwocie 452 zł. 85 ct. Na naukę fachową zapisało się 15 uczniów, z tych 1 otrzymał stopień I. z odznaczeniem, 10 stopień I., 4 zaś nie byli klasyfikowani. Nauki praktycznej udzielał malarz pokojowy Antoni Zabiegło.

P. delegat wyraża się z uznaniem o tym kursie i poleca go opiece. Wedle jego sprawozdania kurs wydał już praktyczne rezultaty i może się stać bardzo pożytecznym w naszym kraju w obec braku podobnej szkoły fachowej; nauka rysunków, harmonii kolorów, odpowiedniego przyrządzania farb są wykładane. Pomimo poparcia tego kursu przez p. Delegata i Dyrekcyę szkoły uzupełniającej, Wydział krajowy nie wstawił w preliminarz subwencyi specyalnie dla tego kursu, ponieważ Komisya krajowa nie objawiła swego zdania o pożyteczności kursu i potrzebie subwencyonowania, a nadto nie wiadomo, o ile wydatki na kurs znajdują pokrycie w budżecie szkoły uzupełniającej, lub wykłady są wspólne.

Uzupełniająca szkoła przemysłowa w Kołomyi. W porównaniu z rokiem szkolnym 1885/6 frekwencya uczniów zwiększyła się prawie podwójnie, liczba klasyfikowanych prawie się potroiła.

Uzupełniające szkoły przemysłowe w Krakowie. Frekwencya uczniów w porównaniu z rokiem 1885/6 zmniejszyła się z 1.278 na 1.044, a w szczególności zmniejszyła się frekwencya w szkole na Kleparzu, uczniowie bowiem, którzy zostawali na opiece księdza Siemaszki, a uczęszczali poprzednio do tej szkoły, uczęszczali w roku 1886/7 do prywatnej szkoły przemysłowej, założonej przez ks. Siemaszkę. Nadto starsi terminatorowie uczęszczali na kursa wieczorne dla rzemieślników przy państwowej szkole przemysłowej. W ciągu roku 1886/7 Magistrat skazał 19 majstrów na grzywnę po 10 zł. za nieposyłanie terminatorów do szkoły, 110 terminatorów na karę aresztu 24godzinnego za nieregularne uczęszczanie do szkoły.

Uzupełniająca szkoła przemysłowa izraelicka imienia Marka Bernsteina we Lwowie. Stosunek uczniów klasyfikowanych do nieklasyfikowanych w porównaniu z rokiem szkolnym 1885/6 polepszył się, szkoła jednak uskarża się na obojętność majstrów, a środki zaradcze podjęte przez zarząd szkoły i interwencya p. inspektora przemysłowego miały tylko częściowe powodzenie.

Uzupełniająca szkoła przemysłowa w Nowym Sączu. Zarząd szkoły użala się również na niechęć majstrów dla szkoły, wskutek której mają nawet wnosić podania do władz o jej zniesienie. Na naukę rysunków i mechaniki zapisało się z początkiem roku 30 rękodzielników z warstatów kolejowych. Z powodu zmiany dziennej pracy w warstatach kolejowych korzystali z tej nauki tylko do końca Stycznia 1887.

Uzupełniająca szkoła przemysłowa w Przemyślu. Porównanie roku 1886/7 z rokiem 1885/6 pod względem frekwencyi uczniów wykazuje rezultat ujemny. Przyczyną ubytku uczniów jest głównie to, iż w roku 1885/6 zapisało się i uczęszczało bardzo wielu młodzieży

wyznania mojżeszowego, gdy tymczasem w roku 1886/7 było ich w całości tylko 9, powtóre zobojętnienie rękodzielników w posyłaniu uczniów do szkoły, który to powód, jak to się spodziewa delegat Wydziału krajowego p. Dr. Alekander Dworski, zostanie usunięty przy pomocy c. k. Starostwa.

Uzupełniająca szkoła przemysłowa w Rzeszowie. Reorganizacya jej jest w toku. W skutek odezwy c. k. Starostwa w Rzeszowie z 23. Września 1887 L. 968 Wydział krajowy zamianował delegatów do nowego Wydziału szkolnego, utworzonego przez Starostwo w myśl rozporządzenia ministeryalnego z roku 1883.

Uzupełniająca szkoła przemysłowa w Stanisławowie. Przy tej szkole istnieje naukowy warstat stolarski, o którym Wydział krajowy zdaje sprawę w dalszym ciągu niniejszego przedłożenia. Dyrekcya szkoły użala się na brak środków naukowych.

Uzupełniająca szkoła przemysłowa w Tarnowie. Ze 171 uczniów zapisanych opuściło szkołę w ciągu roku 42. Frekwencya w obu oddziałach kursu przygotowawczego była nieregularna i tem się tłumaczy okoliczność, że aż 79 uczniów wykazało postęp zły.

Uzupełniająca szkoła przemysłowa w Jaśle. Wysoki Sejm uchwalił dla niej subwencyę w kwocie 500 zł. pod warunkiem, że gmina i powiat zobowiąże się wypłacać jej odpowiednią subwencyę. O tej uchwale Wydział krajowy reskryptem z 18. Marca 1887 l. 14.256 zawiadomił Wydział powiatowy i Zwierzchność gminną w Jaśle z wezwaniem o wyznaczenie odpowiednich zasiłków. Po przeprowadzeniu dalszej jeszcze korespondencyi z Wydziałem powiatowym okazało się, że powyższa szkoła jeszcze nie została założona. Wydział krajowy reskryptem z 19. Czerwca 1887 l. 22.455 odstąpił sprawę tę Komisyi do załatwiania. Na podstawie uchwał Komisyi z 22. Października 1887 Wydział krajowy rozwinie swą działalność w powyższej sprawie.

Wydział krajowy wyraża nadzieję, że zamierzona reorganizacya uzupełniających szkół przemysłowych będzie wkrótce faktem dokonanym a wtedy usunięta zostanie największa stosunkowo przeszkoda, która dotąd tamowała ich rozwój t. j. opieszałość majstrów w posyłaniu terminatorów do szkoły. Ministerstwo bowiem przewidziało tę trudność i podaje Zarządom szkół skuteczne środki celem jej usunięcia. Jak wyżej wspomniano pp. Delegaci Wydziału krajowego zostali zaproszeni do współudziału w pracach około reorganizacyi szkół. W ten sposób podano im możność usunięcia braków, jakieby spostrzegli w dotychczasowej organizacyi szkół.

B) Zakłady naukowe dla przemysłu drzewnego.

W okresie objętym niniejszem sprawozdaniem utrzymywano lub zasilano z funduszu krajowego ośm zakładów naukowych dla przemysłu drzewnego. Wydział krajowy zdaje o nich sprawę, jak:

a) Warstat dla nauki stolarstwa i tokarstwa w Stanisławowie.

Warstat ten założony w r. 1884 połączony jest dotąd z uzupełniającą szkołą przemysłową, z którą zostaje pod wspólną dyrekcyą i pod zawiadowstwem tej samej Komisyi zarządzającej. Wewnętrzne jednak sprawy warstatu, mianowicie kierownictwo artystyczne, poruczyła Komisya osobnemu komitetowi odpowiedzialnemu i przez nią wybranemu, zastrzegając sobie i dyrekcyi tylko zastępstwo warstatu na zewnątrz, kontrolę rachunków w zakresie kwoty preliminowanej, mianowanie nauczycieli i uchwalanie ogólnych zarysów organizacyi warstatu. Ponieważ jednak z końcem każdego roku szkolnego fundusze warstatu zupełnie się wyczerpują, a członkowie komitetu zwłaszcza jeden z nich z własnych funduszów i własnym kredytem utrzymuje warstat przez kilka miesięcy aż do nadejścia nowej subwencyi, przeto wedle sprawozdania Dyrekcyi uzupełniającej szkoły przemysłowej Komisya i Dyrekcya nie chcąc narażać egzystencyi

szkoły, wcaleby przeszkodzić nie mogły, gdyby komitet chciał działać na własną rękę lub posunąć się do zarządzeń nie odpowiadających zapatrywaniom Komisyi.

Przewodniczącym powyższego komitetu, składającego się z siedmiu członków, jest p. Teodor Birnbaum, przełożony warstatów kolei czerniowieckiej, który pełni zarazem obowiązki kierownika artystycznego. Nauki fachowej udzielają dwaj nauczyciele fachowi, innych nauk zaś jako to religii, rachunków, stylistyki przemysłowej, rysunków i języka niemieckiego udziela pięciu nauczycieli.

Naukę fachową, która trwa trzy lata, ukończyli dotychczas trzej uczniowie. Rok szkolny 1886/7 rozpoczęto 1. Października 1886 a zakończono dnia 26. Czerwca 1887 publicznym popisem. Z zapisanych uczniów 18 uzyskało promocyą 15.

Od samego początku powstania zakład miewał ciągłe niedobory, pokrywane oszczędnościami szkoły uzupełniającej. W r. 1886/7 wynosiły wydatki 1.507 zł. 33 ct., dochody 1.436 zł. 13 ct. Na dochody składały się: subwencya krajowa 950 zł., subwencye miejscowych instytucyj 50 zł, opłaty uczniów 131 zł. 50 ct., kwota 239 zł. 63 ct. uzyskana ze sprzedaży wyrobów i inne drobne wpływy. Gmina miasta Stanisławowa dostarczała bezpłatnie lokalu i opału. Kwotę za sprzedane wyroby dzielono po strąceniu wydatków na materyał na trzy części, z których jedną przeznaczano do kasy szkolnej, drugą dla nauczyciela fachowego, trzecią zaś dla uczniów. Oprócz subwencyi z funduszu krajowego Dyrekcya nie spodziewa się żadnych innych subwencyi na rok 1887/8.

b) Warstat dla nauki stolarstwa i wyrobu zabawek drewnianych w Żywcu.

Uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 22. Stycznia 1887, którą przeznaczono na utworzenie naukowego warstatu w Żywcu kwotę 1.100 zł., Wydział krajowy jak to wyżej wspomniano reskryptem z 4. Marca 1887 l. 7.993 udzielił Komisyi krajowej do wiadomości z wezwaniem o przedłożenie wniosków celem wprowadzenia w życie tego zakładu.

Wnioski te a między nimi projekta przepisów organizacyjnych Komisya krajowa przedłożyła dnia 26. Lipca 1887. Wydział krajowy nie mógł jednak poczynić ostatecznych zarządzeń, ponieważ nie skonstatowano poprzednio, czy Reprezentacya powiatowa zatwierdziła uchwałę Rady gminnej żywieckiej z 7. Maja 1886 co do zobowiązań gminy na rzecz zakładu, którą reskryptem z 18. Maja 1886 odstąpiono Komisyi krajowej do załatwienia w ślad reskryptu z 18. Grudnia 1885 l. 65.339, tudzież z powodu, że gmina nie przedłożyła deklaracyj co do tych zobowiązań. Reskryptem zatem z 7. Sierpnia 1887 l. 29.546 wezwał Zwierzchność gminną do wyjaśnienia i przedłożenia deklaracyi w formie aktu notaryalnego posiadającego moc egzekucyjną w myśl §. 3. ustawy notaryalnej, Reprezentacyę powiatową w Żywcu zaś zaprosił, aby wyznaczyła z funduszów powiatowych jednorazowy zasiłek na pokrycie kosztów założenia warstatu i stałą coroczną subwencyę na tegoż utrzymanie; równocześnie wyasygnował Komisyi na sprawienie inwentarza warstatowego kwotę 800 zł. zażądaną sprawozdaniem jej z dnia 27. Kwietnia 1887 r. l. 130.

Po nadejściu dokumentu zażądanego od gminy m. Żywca, Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 26. Września 1887 l. 42.538 biorąc za podstawę wnioski Komisyi wydał przepisy organizacyjne dla zakładu, o którym mowa, jako to: statut, plan nauki, instrukcyę administracyjną oraz normę szkolną i dyscyplinarną, zamianował p. Dr. Hermana Czecza kuratorem zakładu, powołał na instruktora fachowego Andrzeja Sydona i zaprosił reprezentacyą powiatową i gminną do wyboru swych delegatów, mających wejść w skład Komitetu zarządzającego zakładem.

Następnie w porozumieniu z Komisyą Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 31. Października 1887 l. 49.782 wyasygnował kuratorowi zakładu na sprawienie inwentarza warstatowego zaliczkę w kwocie 800 zł. wyasygnowaną poprzednio dnia 7. Sierpnia 1887 na

życzenie Komisyi do jej rozporządzenia, uchwałą zaś z dnia 14. Października 1887 l. 51.010 zamianował p. Sławomira Odrzywolskiego, profesora c. k. wyższej szkoły przemysłowej w Krakowie, delegatem swym do wykonywania nadzoru nad zakładem, a przedewszystkiem celem odbywania fachowych inspekcyi. — Po nadejściu sprawozdań od Zwierzchności gminnej i Wydziału powiatowego Wydział krajowy rozporządzeniem z 3. Listopada 1887 l. 52.521 wydał dekrety nominacyjne na członków Komitetu dla delegatów gminy i powiatu.

Wypada tu zaznaczyć z uznaniem ofiarność gminy i powiatu. Gmina zobowiązała się dostarczać bezpłatnie lokalu na pomieszczenie warstatu i na pomieszkanie dla instruktora, opału, światła i usługi, drzewa materyałowego potrzebnego do nauki i uiszczać corocznie gotówką 200 zł.

Rada powiatowa zaś uchwałą z dnia 16. Września 1887 przeznaczyła jednorazowo kwotę 200 zł. na koszta założenia, tudzież po 100 zł. corocznie na razie przez trzy lata na koszta utrzymania.

c) Nauka szwedzka biegłości ręcznej.

Na naukę szwedzką biegłości ręcznej, mianowicie na kurs wakacyjny tej nauki dla nauczycieli ludowych Wysoki Sejm uchwalił kwotę 1000 zł. Reskryptem z dnia 4. Marca 1887 l. 7.993, jak to wyżej wspomniano, Wydział krajowy wezwał Komisyę krajową o przedłożenie wniosków w sprawie zużytkowania powyższej kwoty. Gdy okręgowa Rada szkolna w Sokalu pismem swem z dnia 12. Czerwca 1887 oznajmiła, że wymieniony kurs ma się rozpocząć w Sokalu dnia 1. Lipca 1887 i z tego powodu upraszała o jak najspieszniejsze wyasygnowanie subwencyi, przeto Wydział krajowy odezwą z dnia 15. Czerwca 1887. l. 30.721 odpowiedział, że pomimo nienadejścia wniosków Komisyi skłonny jest udzielić ze sumy 1000 zł. pewną subwencyę na kurs w Sokalu, wszelako wymaga poprzednio, aby mu wskazano szczegółowo cel, na który subwencya będzie użyta i określono szczegółowo wszystkie przewidywane wydatki, połączone z urządzeniem i odbyciem tego kursu.

Po nadejściu odpowiedzi Wydział krajowy rozporządzeniem z 25. Czerwca 1887 l. 31.993 wyasygnował subwencyę na kurs w kwocie 500 zł. a następnie na podstawie sprawozdania Komisyi z dnia 15. Lipca 1887 wypłacił rozporządzeniem z dnia 23. Lipca 1887 l. 37.575 dalsze 500 zł. wymagając przytem udokumentowanego rachunku z użycia całej sumy a po odbyciu kursu szczegółowego sprawozdania.

Wedle rachunku przedłożonego pismem okręg. Rady szkolnej w Sokalu z dnia 10. Października 1887 l. 2.644 pokryto z wyasygnowanej sumy następujące wydatki: utrzymywanie frekwentantów kursu 616 zł.; wzory rysunkowe i papier 27 zł. 16 ct.; materyał drzewny 16 zł. 24 ct.; narzędzia 50 zł. 50 ct., sprzęty 50 zł.; warstaty 77 zł.; remuneracya dla nauczycieli udzielających nauki 150 zł.; usługa 12, drobne wydatki 1 zł. 10 ct.; razem 1.000 zł.

Do powyższego pisma dołączono wykaz uczestników kursu feryalnego uwidoczniający, który kurs każdy z nich odbył i ile wykonał modeli, z ogólnego systemu, który obejmuje 100 modeli. Stałych uczestników było 41, pomiędzy tymi siedmiu z obcych okręgów.

Szczegółowe sprawozdanie, którego Wydział krajowy zażądał, nie nadeszło do dnia zamknięcia niniejszego przedłożenia.

d) Warstat dla nauki kołodziejstwa i bednarstwa w połączeniu z kuźnią do kucia wozów w Kamionce strumiłowej.

Zakład istnieje na podstawie statutu wydanego przez Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 13. Lutego 1883. l. 5.514.

Kierownikiem zakładu jest p. Maxymilian Czerniański, zamianowany rozporządzeniem z d. 25. Marca 1884 l. 15.146 z płacą w kwocie 600 zł. rocznie. Komisya krajowa w uznaniu jego gorliwej i skutecznej pracy zaproponowała go do stabilizacyi.

Wedle rachunków za r. 1886 dochody wynosiły 3.461 zł. 51 ct., wydatki zaś 3.460 zł. 94 cent.

Z nadzwyczajnej dotacyi na r. 1887 w kwocie 1.630 zł. Wydział krajowy rozporządzeniem z d. 17. Maja 1887 l. 25.048 wyasygnował kwotę 1.030 zł. na koszta budowy szopy i kuźni, oraz przyrząd do gięcia obodów, rozporządzeniem zaś z d. 15. Listopada 1887 l. 55.777 kwotę 600 zł. na zakupno narzędzi kowalskich.

Sprawozdanie komitetu zarządzającego zakładem za r. szk. 1886/7. zawierające szczegóły o przebiegu nauki i postępie uczniów, o produkcyi zakładu, zarobku uczniów i o wpływie, jaki wywiera zakład na rozpowszechnienie przemysłu kołodziejskiego i bednarskiego w miejscu i okolicy Wydział krajowy przedkłada w odpisie jako alegat 7. **Alegat 7.**

e) Warstat dla nauki kołodziejstwa w Toustem.

Warstat ten jest zakładem powiatowym, istnieje na podstawie statutu wydanego przez Wydział powiatowy w Skałacie a zatwierdzonego uchwałą Wydziału krajowego z 28. Lipca 1882 L. 30.789. Ustęp VIII. statutu naznaczył czas istnienia zakładu do 12. Kwietnia 1888 r. Komisya krajowa przychyliła się do prośby zarządu, aby przedłużyć czas istnienia zakładu na dalsze sześć lat.

Zakład mieści się w lokalu odstąpionym bezpłatnie przez członka komisyi krajowej p. Władysława Fedorowicza, a składającym się obecnie z 9 ubikacyj oprócz magazynu. W lokalu tym mieści się również naukowy warstat garncarski, o którym Wydział krajowy zdaje sprawę w dalszym ustępie pod *C) c)*.

Wedle zamknięcia rachunków zakładu za rok 1886 wynosiły wydatki 2414 zł. 44 ct. dochody zaś 2088 zł. 80 ct. okazuje się ztąd niedobór w kwocie 325 zł. 64 ct. Wedle sprawozdania zarządu ten nie pomyślny wynik finansowy został sprowadzony przeważnie rozszerzeniem zakładu przez utworzenie warstatu kowalskiego, dla którego dokompletowano narzędzia kowalskie i musiano robić znaczne nakłady na węgle i żelazo a nadto opłacać majstra. Prócz tego dokonano znacznym kosztem adaptacyi magazynu. Wedle rachunków materyału pozostał z końcem roku 1886 zapas w materyałach i gotowych wyrobach wartości 2094 zł. 75 ct. Wartość wyrobów z r. 1886 wynosi 1796 zł., z tego sprzedano za kwotę 531 zł. 75 ct. Tytułem gratyfikacyi rozdzielono pomiędzy uczniów kwotę 340 zł. 60 ct. Dochody za r. 1886 stanowiła pomiędzy innymi zwyczajna subwencya powiatu skałackiego w kwocie 350 zł., tudzież oprócz zwyczajnej subwencyi za r. 1886 w kwocie 600 zł. nadzwyczajna subwencya krajowa w kwocie 900 zł., wypłacona zakładowi zaliczkowo na rachunek subwencyi zwyczajnej za r. 1887, z której jednak zakład udzielił zaliczki 300 zł. dla warstatu garncarskiego. W miarę rozszerzenia się zakładu wzrastają również wydatki, dochody zaś nie powiększają się w tym samym stosunku.

W skutek tego zakład walczy ustawicznie z brakiem funduszów, nie upada jednak dzięki pieczołowitości i ofiarności proboszcza miejscowego ks. Czaczkowskiego, który go własnymi funduszami zasila. Na domiar tego kłopotliwego położenia zakład nawiedzony został dnia 1. Lipca 1887 klęską pożaru; strata wynosi do 3.000 zł., materyały były zabezpieczone na 1.000 zł. Uchwałą z dnia 2. Sierpnia 1887 L. 39.919 Wydział krajowy przychylił się do wniosku Komisyi, aby pod gwarancyą powiatu udzielić na cele zakładu bezprocentową pożyczkę do wysokości 3.000 zł., na umorzenie dawnej pożyczki w kwocie 1.000 zł., na uzupełnienie zapasu materyałów i na kapitał obrotowy.

Nauki fachowej udzielał majster kołodziejski, który ukończył naukę kołodziejstwa ze znakomitym postępem w zakładzie Drohowyskim; oprócz nauki praktycznej udzielano z pomyślnym skutkiem nauki rysunków odręcznych i technicznych.

W roku 1886 utworzono warstat kowalski nie jako odrębny zakład naukowy, lecz jako dopełnienie warstatu kołodziejskiego. W warstacie kowalskim pod nadzorem majstra kowala pracowało 5 uczniów; do przyjęcia zgłosiło się 11 kandydatów.

W warstacie kołodziejskim pracowało 19 uczniów na trzech oddziałach, z tych dwaj po czteroletniej nauce zostali wyzwoleni na czeladników, jeden przeszedł z drugiego oddziału do trzeciego a trzej z pierwszego do drugiego.

f) Szkoła korzykarska w Jarosławiu.

Szkoła ta została założona w r. 1878. Rok szkolny rozpoczyna się 1. Stycznia a kończy się 31. Grudnia każdego roku. Wedle zamknięcia rachunków za rok 1886, wynosiły dochody 4.912 zł. 68 ct., wydatki zaś 4.912 zł. 68 ct. — reszta kasowa w kwocie 613 zł. 57 ct. Dochody szkoły stanowiły między innymi: subwencya krajowa 1.000 zł., rządowa 500 zł., powiatowa 250 zł., gminna 100 zł., ze sprzedaży wyrobów 2.348 zł. 51 ct., pozostałość z r. 1885 w kwocie 656 zł. 39 ct. Majątek szkoły z dniem 31. Grudnia 1886 wynosił 2.648 zł. 57 ct. W roku 1886 wyrobiono koszów sztuk 4.064 wartości 3.439 zł. 67 ct., wykonano 821 expedycyj towaru z magazynu, załatwiono 1100 korespondencyj. Uczniów było 48, robotników zaś 31, razem 79. Robotnikom wypłacono 1.806 zł., ubogim uczniom zaś wypłacono tytułem stypendyów 389 zł. 93 ct.

Powyższe daty zaczerpnięto ze sprawozdania Zarządu szkoły, przedłożonego na początku roku 1887.

Prócz tego Zarząd przedłożył sprawozdanie za czas od 1. Stycznia do końca października 1887, zawierające szczegóły o organizacyi szkoły, o jej działalności przez czas swego istnienia o produkcyi i wpływie, jaki wywiera na rozszerzenie koszykarstwa jako przemysłu domowego i podniesienie zarobku. Ze względu na te okoliczności, jakoteż z uwagi na wymagania komisyi budżetowej Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi odpis tego sprawozdania
Alegat 8. jako alegat 8. (Alegat 8.)

g) Szkoła koszykarska w Jaśle.

Wydział Towarzystwa oświaty ludowej w Jaśle za inicyatywą byłego sędziego powiatowego, a obecnie radcy sądowego p. Józefa Głuszkiewicza powziął myśl założenia szkoły koszykarskiej w Jaśle z filią w Trzcinicy, a gdy przekonał się, że łozina nad spływem rzek: Jasiołki, Ropy i Wisłoki obficie chociaż dziko rosnąca, jest wybornym materyałem do robót koszykarskich i gdy na ten cel częścią ze składek ozęścią od Wydziału powiatowego uzyskał fundusze i od gminy lokal na szkołę, sprowadził nauczyciela z Jarosławia i w Marcu 1885 rozpoczął naukę a to w ten sposób, że nauczyciel obowiązany był przez trzy dni w szkole w Jaśle, a przez trzy dni w filii w Trzcinicy naukę udzielać.

W ostatniej odbywały się roboty przygotowawcze jako to, łuskanie łoziny, hyblowanie lasin i t. p., gdy w Jaśle właściwą robotę koszyków, a następnie i mebli prowadzono.

Udział młodzieży w Trzcinicy był znaczniejszy, gdyż tam za wpływem miejscowego proboszcza uczniowie pobierający naukę półdniową, na drugie pół dnia przychodzili do szkoły koszykarskiej; w Jaśle wynosiła liczba uczniów 21.

Gdy jednak okazało się, że dla nauczyciela należyte przypilnowanie nauki w obu miejscowościach jest niemożliwe, zwinięto filię w Trzcinicy, wskutek czego część dorastającej młodzieży przybyła ztamtąd do Jasła, gdzie całą naukę skoncentrowano. Uczniowie otrzymują za dokładne wyroby połowę ceny, jaką za wyrób przypuszczalnie się otrzyma. W ten sposób wypłacono im w roku 1886 kwotę 339 zł. 75 ct. W r. 1886 wynosił przychód 1.184 zł. 8 ct., rozchód zaś 1.054 zł. 85 ct.

Statutem szkoły jest zastrzeżone dla Wydziału krajowego prawo naczelnego nadzoru.

h) C. k. fachowa szkoła dla przemysłu drzewnego w Zakopanem.

O stanie tej szkoły pod względem fachowym zdaje sprawę komisya krajowa. Tu wypada zdać sprawę o stosunku Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie do powyższej szkoły, który przedstawia się jak następuje. Do końca r. 1885 Wysoki Sejm uchwalał corocznie subwencyę dla tego Towarzystwa celem umożliwienia mu dopełnienia zobowiązań w obec szkoły przyjętych. Petycyę Towarzystwa o subwencyę na powyższy cel za r. 1887 Wys. Sejm uchwałą z 22. Stycznia 1886 odesłał Wydziałowi krajowemu a względnie Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego do sprawozdania na następnej sesyi. W sprawozdaniu z dnia 2. Listopada 1886 L. 64.761 (str. 39) Wydział krajowy oznajmił, że komisya, której petycyę powyższą przekazał, nie przedłożyła mu wniosków w tej sprawie w celu przedstawienia ich Wys. Sejmowi i że w myśl swej uchwały z 29. Lutego 1885 L. 9.353 wyasygnował Towarzystwu kwotę 320 zł. tytułem subwencyi na pokrycie kosztów tymczasowego umieszczenia, usługi, opału i światła dla oddziału ciesielskiego i stolarstwa budowlanego w wymienionej szkole.

W załatwieniu podania Towarzystwa z 6. Listopada 1886 o subwencyę 600 zł. na utrzymanie szkoły Wydział krajowy na wniosek Komisyi oznajmił Towarzystwu reskryptem z 7. Stycznia 1887 L. 65.725, że gotów jest wszelkie jego stałe zobowiązania w obec szkoły przyjąć począwszy od 1. Stycznia 1887 na fundusz krajowy i wezwał je do wyznaczenia delegata celem przeprowadzenia pertraktacyi w tym przedmiocie. Oświadczenie powyższe Wydział krajowy złożył w przypuszczeniu, że sprawa będzie mogła być niezwłocznie załatwiona. Uchwałą jednak z dnia 22. Stycznia 1887 Wysoki Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu do załatwienia w Rubr. XVI. poz. 232. petycyę Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie o subwencyę 1.200 zł. na utrzymanie c. k. fachowej szkoły w Zakopanem i o subwencyę 600 zł. na koszta suszarni przy tej szkole. Petycyę tę Wydział krajowy przesłał Komisyi do przedłożenia odpowiednich wniosków.

W obec tego Wydział krajowy nie mógł załatwić merytorycznie podań Towarzystwa Tatrzańskiego z 20. i z 24 Lutego nadesłanych w odpowiedzi na reskrypt z 7. Stycznia 1887 L. 65.725, które przekazał również Komisyi celem łącznego załatwienia z ostatnią petycyą Towarzystwa.

Gdy jednak kierownik szkoły Zakopańskiej oznajmił, że Towarzystwo od 1. Stycznia 1887 wstrzymało wypłatę wszelkich wydatków dla szkoły i prosił o zaradzenie złemu, a Towarzystwo dnia 27. Kwietnia 1887 wniosło podanie o przyspieszenie załatwienia sprawy, Wydział krajowy, pomimo, że nieotrzymał wniosków Komisyi, rozporządzeniem z dnia 3. Maja 1887 L. 11.113 wyasygnował Towarzystwu celem umożliwienia mu dopełnienia zobowiązań w obec szkoły kwotę 300 zł. na jej utrzymanie i półroczną subwencyę w kwocie 160 zł. na oddział stolarski i budowniczy. Zwrócono przytem uwagę Towarzystwa, że podanie jego z d. 4. Lutego nie wyjaśnia wcale, na jakiej podstawie jest ono obowiązane do świadczeń na rzecz szkoły, o których przyjęcie na fundusz krajowy sprawa się toczy. Jest w niem wprawdzie wzmianka o deklaracyi Towarzystwa z dnia 28. Września 1878 L. 202, jednak według niej przyjęło Towarzystwo obowiązek dostarczania dla szkoły lokalu, opału i oświetlenia, ławek, krzeseł i stołów, utrzymywanie czystości w szkole, w końcu przyczyniania się rocznym datkiem 100 zł. na narzędzia i materyał potrzebny do nauki tylko na przeciąg pięciu lat, t. j. do końca r. 1883. Ponieważ więc nie było wiadome, z jakiego tytułu prawnego wypływają zobowiązania Towarzystwa w obec szkoły począwszy od r. 1884, wezwano je równocześnie, aby wymieniło szczegółowo te zobowiązania z dokładnem określeniem ich rozmiarów i oznaczeniem ofiar pieniężnych, które są połączone z ich dopełnianiem, a nadto wskazało przy każdem zobowiązaniu, kiedy i przy jakiej sposobności zostały przyjęte i na jakiej podstawie polegają. Wydział krajowy wychodził bowiem z założenia, że jeżeli zobowiązania Towarzystwa mają być przyjęte na fundusz krajowy, musi być przedewszystkiem wiadomy tytuł prawny, na którym one polegają, jako też musi być dokładnie określony ich przedmiot.

O treści powyższego rozporządzenia Wydział krajowy zawiadomił równocześnie Komisyę krajową.

Ze sprawozdania Towarzystwa tatrzańskiego nadesłanego dnia 30. Czerwca 1887 okazuje się, że obowiązek jego do zaspokajania wymienionych potrzeb szkoły ustał rzeczywiście z końcem roku 1883, że jednakowoż Towarzystwo i po upływie powyższego terminu ponosiło wydatki na pokrycie potrzeb szkolnych bez jakiegokolwiek zobowiązania się do tych świadczeń. Towarzystwo wyjaśnia następnie w swem sprawozdaniu, że czyniło to na podstawie reskryptu Wydziału krajowego z dnia 6. Czerwca 1884 L. 18.602 i reskryptu Prezydyum Namiestnictwa z dnia 29. Kwietnia 1882 L. 4.187.

Przytoczonym reskryptem z roku 1884 Wydział krajowy wyraził nadzieję, że Towarzystwo Tatrzańskie i po upływie pięciolecia zobowiązań wziętych na siebie w roku 1878 i nadal nie uchyli się od tej nie wielkiej już zresztą pomocy, jaką dotąd niosło szkole zakopańskiej a nawet starać się będzie w miarę rozwoju szkoły przyczynić się większym udziałem do jej utrzymania, oraz powołując się na uchwałę Wysokiego Sejmu z 16. Października 1883, którą przeznaczono subwencyę dla szkoły zakopańskiej za rok 1884 w kwocie 600 zł., wyraził przekonanie, że Wysoki Sejm w miarę rozwoju szkoły nie odmówi stosunkowo wyższej subwencyi. Powołany zaś wyżej reskrypt c. k. Prezydyum Namiestnictwa jest co do swej treści identyczny z odezwą tego Prezydyum z dnia 29. Kwietnia 1882 l. 4.187/pr. wystosowaną do Wydziału krajowego w skutek reskryptu c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty z 21. Kwietnia 1882 l. 5.717, którą oznajmiło o wyznaczeniu ze skarbu państwa datku na wystawienie budynku szkolnego w kwocie 3.000 zł., to jest w równej wysokości, jak datek przyzwolony z funduszu krajowego, przyczem nadmieniło, że wobec nowego ciężaru przez zapewnienie dodatku na budowę gmachu szkolnego , Zarząd naukowy oddaje się oczekiwaniu, iż subwencya Wydziału krajowego, która szkole zakopańskiej tak piękny rozwój zapewniła, nie zostanie jej odjętą także po upływie roku 1883, na który jest jeszcze zapewniona. W jakiej zaś wysokości ma być ta subwencya oczekiwana przez Zarząd szkolny, wyjaśnia poniekąd ta sama odezwa c. k. Prezydyum, wedle której c. k. Ministerstwo oświadczyło, że w myśl zasad przestrzeganych we wszystkich analogicznych wypadkach ze skarbu państwa pokrywają się wydatki połączone z utrzymaniem, lecz nie z umieszczeniem szkół fachowych. W odpowiedzi na przytoczoną odezwę Wydział krajowy odezwą z dnia 21. Lipca 1882 l. 21.649 oznajmił c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że w swoim czasie poczyni odpowiednie kroki w celu wyjednania u Wysokiego Sejmu subwencyi dla szkoły zakopańskiej po za peryod, na który Wysoki Sejm subwencyę tę pierwotnie przyzna.

Z powyższego przedstawienia okazuje się, że po roku 1883 nie istniały wcale zobowiązania w ścisłem tego słowa znaczeniu Towarzystwa Tatrzańskiego w obec szkoły Zakopańskiej, a już co najmniej obowiązek opłacania przez Towarzystwo po 100 zł. rocznie na środki naukowe. Gdyby nawet chciano wysnuć powyższe zobowiązania Towarzystwa z postanowień statutu szkolnego, który w §. 3. zastrzega dla Wydziału krajowego i Towarzystwa prawo udziału w Wydziale szkolnym i po r. 1883 pod warunkiem dalszego subwencyonowania szkoły przez Wysoki Sejm i Towarzystwo, to i w takim razie zobowiązania Towarzystwa na wypadek, gdyby chciało mieć swych reprezentantów w Wydziale szkolnym, nie mogłyby obejmować także obowiązku dalszego uiszczania owych 100 zł. na środki naukowe, gdyż obowiązek ten polegał na specyalnym tytule, który jak wyłożono wygasł z rokiem 1883 a inny tytuł prawny pomimo badań nie został wykryty. Nadto wedle przytoczonej wyżej odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 29. Kwietnia 1882 L. 4187 c. k. Ministerstwo wymaga zasadniczo tylko zabezpieczenia kosztów umieszczenia łącznie z opałem, światłem i utrzymaniem czystości, na które to wydatki owe 100 zł. wcale nie bywały używane i wyraża oczekiwanie, że Wydział

krajowy nie cofnie subwencyi, a subwencya ta o ile ją udzielono Towarzystwu wedle intencyi Wysokiego Sejmu przeznaczona była na pokrycie kosztów umieszczenia.

Jeżeli więc mimo to jest tu mowa o przyjęciu zobowiązań Towarzystwa wobec szkoły na fundusz krajowy, to nie w innem, lecz tylko w tem rozumieniu, że wypada zapewnić dla szkoły koszta tych świadczeń w naturze, których c. k. Rząd domaga się wedle normy przyjętej w analogicznych wypadkach.

Stosownie do przedstawionego stanu rzeczy, tudzież uwzględniając wnioski Komisyi, podane w alegacie 1. Wydział krajowy na wypadek, gdyby od Wysokiego Sejmu nie otrzymał odmiennego polecenia, zamierza z upływem tegorocznej sesyi sejmowej nawiązać rokowania z c. k. Rządem w tym kierunku, aby zapewnić dla szkoły powyższe prestacye w naturze przez wypłacanie c. k. Rządowi ryczałtu (gotówką) z góry ustanowionego za obopólnem porozumieniem. Za podstawę do oznaczenia wysokości tego ryczałtu służyłaby kwota rzeczywistych wydatków poniesionych przez Towarzystwo na owe prestacye w r. 1886 i 1887 t. j. w czasie rozszerzenia szkoły oddziałem dla ciesielstwa i stolarstwa budowniczego, kiedy wydatki na te cele z natury rzeczy były stosunkowo najwyższe. Ryczałt ten będzie mógł być oznaczony tylko na lat kilka, albowiem c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z 19. Lipca 1887 L. 6.498 przedłożyło Wydziałowi krajowemu projekt przebudowania i rozszerzenia budynku szkolnego i zażądało funduszów na ten cel. Odezwę tę Wydział krajowy udzielił komisyi krajowej do przedstawienia wniosków, których jednak nie otrzymał do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania.

Ponieważ sprawa powyższego projektu nie została dostatecznie zbadana, Wydział krajowy nie przedkłada obecnie wniosków co do funduszów na projektowane przebudowanie i rozszenie gmachu szkolnego.

Do czasu, póki sprawa subwencyonowania szkoły Zakopańskiej z c. k. Rządem stanowczo nie zostanie załatwiona, Wydział krajowy, o ile to będzie wskazane, będzie zwracać Towarzystwu Tatrzańskiemu wszystkie rzeczywiście poniesione wydatki na umieszczenie szkoły wraz z opałem, światłem i usługą, a to na podstawie udokumentowanych rachunków.

Jakkolwiek kwota powyższych kosztów obecnie nie da się ściśle oznaczyć, a wymagania c. k. Rządu co do wysokości kwoty ryczałtowej nie są również znane, to jednak wstawiając w poz. 232 Rub. XVI. preliminarza budżetu funduszu krajowego na rok 1888 zaproponowaną przez komisyę krajową kwotę 1.500 zł. Wydział krajowy uwzględnił wszystkie wydatki, jakie z tytułu subwencyi wypadnie pokryć w tym roku z funduszu krajowego. Na tej podstawie Wydział krajowy wnosi uchwalenie powyższej sumy.

C) Zakłady keramiczne.

a) krajowa stacya doświadczalna dla keramiki.

W przedłożeniu z dnia 1. Grudnia 1886 L. 71.097 Wydział krajowy zdał Wysokiemu Sejmowi sprawę ze swych czynności około utworzenia chemiczno-technologicznych stacyj doświadczalnych przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie i oznajmił, że c. k. Ministerstwo wyznań i oświaty zgodziło się w zasadzie na umieszczenie tych stacyj w gmachu szkoły politechnicznej, wymagało jednak wyjaśnień i szczegółowego określenia stosunku stacyj do powyższej szkoły.

W sprawie tych wymogów c. k. Ministerstwa Wydział krajowy porozumiał się z Rektoratem politechniki, który następnie na podstawie nowej ugody zawartej z Wydziałem krajowym i postanowień statutów wydanych przez Wydział krajowy dla powyższych stacyj przedłożył całą sprawę c. k. Ministerstwu. Wydział krajowy pismem z dnia 29. Marca 1887 L. 58.008 odniósł się również w tej sprawie do c. k. Namiestnictwa i c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia.

Reskryptem z dnia 6. Października 1887 L. 10.391 intymowanym odezwą c. k. Namiestnictwa z dnia 23. Października 1887 L. 62.801 oznajmiło c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia, że kwestya keramicznej stacyi doświadczalnej, na której czele ma stać osobny przez Wydział krajowy zamianowany już kierownik, jest wszechstronnie wyjaśniona. Na tej podstawie zatwierdziło c. k. Ministerstwo wydany przez Wydział krajowy statut stacyi z tą jedynie wskazówką, że ma być zastrzeżone dla profesora technologii chemicznej prawo kierowania według potrzeby osobiście praktycznemi ćwiczeniami uczniów szkoły politechnicznej, że jednak w regule ma należeć to kierownictwo do przełożonego stacyi doświadczalnej. Również zatwierdziło c. k. Ministerstwo wspomnianą wyżej umowę, normującą stosunek szkoły politechnicznej do Wydziału krajowego i upoważniło c. k. Namiestnictwo do oddania tejże stacyi lokalności przeznaczonych dla niej w gmachu politechniki nie mając nic do zarzucenia przeciw ich adaptacyi według przedłożonych przez Wydział krajowy planów.

O treści reskryptu ministeryalnego c. k. Namiestnictwo zawiadomiło również Rektorat c. k. szkoły politechnicznej z wezwaniem, by na żądanie Wydziału krajowego natychmiast oddał do użytku keramicznej stacyi doświadczalnej lokalności przeznaczone dla niej w gmachu politechnicznym na podstawie inwentarza sporządzonego i podpisanego przez delegatów tak Wydziału krajowego jak i szkoły politechnicznej.

Otrzymawszy powyższe pismo Wydział krajowy nawiązał rokowania celem wykonania robót adaptacyjnych w lokalnościach, przeznaczonych dla stacyi, a następnie rozporządzeniem z dnia 4. Listopada 1887 L. 53.004 na podstawie wniesionej oferty poruczył je budowniczemu p. Karolowi Schulzowi z poleceniem, aby je wykonał przy współudziale i wedle wskazówek kierownika stacyi p. Edmunda Krzena, oraz zaprosił członka Wydziału krajowego p. Józefa Wereszczyńskiego, aby imieniem Wydziału krajowego odebrał wymieniony lokal dla użytku stacyi.

Odebranie to nastąpiło dnia 13. listopada 1887, a rozpoczęte natychmiast roboty adaptacyjne będą wkrótce ukończone.

Pomimo, że stacya doświadczalna dla keramiki w okresie, objętym niniejszem sprawozdaniem, nie mogła być otwarta, spełniał jej kierownik liczne zadania, wymienione w §. 2. jej statutu, o ile one nie wymagają przeprowadzenia doświadczeń w odpowiednio urządzonem i wyposażonem laboratoryum stacyi, jak się to okazuje ze sprawozdania kierownika, załączonego
Alegat 9. jako alegat 9 (Alegat 9).

b) Krajowa szkoła garncarska w Kołomyi.

W sprawozdaniu zeszłorocznem Wydział krajowy zdał Wysokiemu Sejmowi sprawę o reaktywowaniu szkoły garncarskiej w Kołomyi, jako zakładu krajowego. W składzie grona nauczycielskiego, podanem wówczas do wiadomości Wysokiego Sejmu, że na wniosek Komisyi krajowej uwolniono p. Lachnera od obowiązków nauczyciela - dekoratora przy tej szkole a przeznaczono go natomiast, rozporządzeniem z 20. Grudnia 1886 l. 74.903 i z 12. Lutego 1887 l. 9346/87, na kierownika przyszłej szkoły garncarskiej w Porębie za remuneracyą w kwocie 1.200 zł. rocznie, począwszy od objęcia swych obowiązków. Wedle sprawozdania Komitetu, zarządzającego szkołą, który się ukonstytuował i dnia 24. Kwietnia 1887 odbył pierwsze posiedzenie, udzielał nauki dekoracyi w zastępstwie p. Kryciński, kierownik i nauczyciel rysunków. Dnia 5. Czerwca 1887 przedłożył Komitet swe wnioski z dnia 24. Kwietnia 1887, aby naukę dekoracyi poruczyć stale p. Krycińskiemu, do udzielania zaś rysunków pozostawić tymczasowo artystę-malarza, p. Daczyńskiego. Wnioski te Wydział krajowy odstąpił Komisyi krajowej dnia 6. Czerwca 1887. O czynnościach w celu uzyzkania subwencyi państwowej Wydział krajowy zawiadomił Wysoki Sejm poprzednio.

Odezwą z dnia 25. Marca 1887 l. 2586 c. k. Prezydyum Namiestnictwa oznajmiło, że JE. p. Minister wyznań i oświecenia przyjął do zatwierdzającej wiadomości wydany przez Wy-

dział krajowy statut szkoły, c. k. Namiestnictwo zaś oznajmiło odezwą z dnia 31. Sierpnia 1887 l. 51.554, że wyasygnowało równocześnie przyrzeczoną subwencyę rządową w kwocie 1.000 zł.

Wskutek reskryptu JE. p. Ministra wyznań i oświecenia z 18. Lutego 1887 l. 1.585 szkoła otrzymała medalion Jego Ces. i Król. Apostolskiej Mości, wykonany w szkole fachowej w Oberleutensdorf.

W alegacie 9 zdano sprawę z czynności kierownika stacyi doświadczalnej, dokonanych w szkole; tu wypada jeszcze nadmienić, że wedle sprawozdania kierownika z dnia 22. października 1887 szkoła otrzymała od niego przepisy techniczno-keramiczne stacyi doświadczalnej do sporządzenia szkliwa, kolorowych polew garncarskich, pobiałki białej i barwnej.

Inne szczegóły o szkole zawiera załączony jako alegat 10 (Alegat 10) wyciąg ze sprawozdania Komitetu. **Alegat 10**

c) Warstat dla nauki garncarstwa w Toustem.

Wedle zamknięcia rachunków za rok 1886 wynosiła suma dochodów 667 zł. 03 ct., wydatków zaś 876 zł. 20 ct., okazuje się ztąd niedobór w kwocie 207 zł. 77 ct. W sumie dochodów mieści się również subwencya krajowa w kwocie 220 zł. Uczniów było pięciu. Ze sprzedaży wyrobów uzyskano 147 zł. 03 ct., uczniom wypłacono gratyfikacyi 38 zł. Warstat garncarski istnieje przy warsztacie kołodziejskim i mieści się we wspólnym lokalu.

Przyczyny niedoboru powyższego wyjaśnia Zarząd warstatu jak następuje: Pierwotnie zamierzano przyjąć na instruktora miejscowego garncarza, za miesięcznem wynagrodzeniem po 20 zł. i ułożono z nim preliminarz kosztów urządzenia i utrzymania warstatu w roku 1886 na kwotę 330 zł. Gdy następnie okazała się potrzeba przyjęcia na instruktora byłego ucznia szkoły kołomyjskiej, majstra Władysława Stadniczenkę, za wynagrodzeniem po 40 zł. miesięcznie, a powiat przyrzeczonej subwencyi w kwocie 110 zł. nie wypłacił, powstał znaczny niedobór, na którego zmniejszenie wzięto zaliczkę z funduszów warstatu kołodziejskiego. Wedle sprawozdania Zarządu warstat posiada inwentarz wartości 257 zł.

D) Warstaty dla nauki tkactwa.

Obecnie istnieje pięć warstatów dla nauki tkactwa, a to: w Błażowej, Korczynie, Krośnie i Wilamowicach, jako zakłady krajowe, w Kossowie zaś, jako zakład subwencyonowany z funduszu krajowego. O tych zakładach Wydział krajowy zdaje sprawę, jak następuje:

Warstat dla nauki tkactwa w Błażowej.

Warstat ten istnieje od lipca 1884 i zostaje pod zarządem miejscowego Towarzystwa tkaczów, które dostarcza bezpłatnie przędzy, potrzebnej do nauki, odbierając w zamian gotowe wyroby i opłaca honorarya dla uczniów. Wedle sprawozdania Dyrekcyi Towarzystwa uczniowie I. półrocza nie pobierają żadnej zapłaty, II. półrocza zarabiają do 1 zł. 50 ct. tygodniowo, III. półrocza zaś od 2 zł. do 2 zł. 50 ct. tygodniowo. Ci ostatni robią płótna zwykłe aż do najcieńszej sorty, bieliznę stołową, ręczniki, chustki, płócienka kolorowe, na ubrania letnie tak zwane struksy itd.

Wartość wyrabianego w warstacie materyału od $^{1}/_{11}$ do $^{31}/_{10}$ wynosi do 2.600 zł., wyrobionych zaś towarów wynosiła wartość do 4.000 zł. Te towary zbyto głównie w sklepach po miastach (do Krakowa samego przeszło za 2.000 zł.), częściowo w Bazarze w Krakowie.

Powyższe cyfry odnoszą się li tylko do wyrobów warstatów tkackich.

Dzięki poparciu ze strony pp. delegatów Wydziału krajowego, miejscowego proboszcza ks. Leona Kwiatkowskiego, Towarzystwa i niestrudzonej pracy instruktora, p. Marcina Brzęka, warstat spełnia swoje zadanie ku powszechnemu zadowoleniu i wspólnie z Towarzystwem wywiera zbawienny wpływ na podniesienie tkactwa w Błażowej i okolicy oraz na zwiększenie zarobku.

W Błażowej i okolicy jest przeszło 1.500 tkaczy, którzy dotąd wyrabiając tylko płótna grube, zgrzebne i konopne, do tego wyzyskiwani przez niesumiennych handlarzy, zarabiali 60 do 70 ct. tygodniowo, obecnie zaś bardzo wielu wyuczyło się wyrabiać już lepsze cieńsze płótna lniane i ci już 1·50 do 2 zł. tygodniowo zarobić mogą — inni zaś, którzy pracują na starych warstatach, zarabiają obecnie 1 do 1·20 zł. tygodniowo.

W Błażowej założyło Towarzystwo sklepik z własnymi wyrobami tkackimi dla drobiazgowej sprzedaży; wynik nadspodziewany, bo w roku przeszło za 1.000 zł. w sklepiku na łokcie rozsprzedano.

Obecnie zamierza Towarzystwo założyć sklepik w Tyczynie. Przedłożone przez in-
Alegat 11. struktora sprawozdanie o Zakładzie, Wydział krajowy załącza w odpisie jako alegat 11.

Wykazy klasyfikacyi, powołane w tem sprawozdaniu, znajdują się w aktach tutejszych.

b) Warstat dla nauki tkactwa w Korczynie.

Warstat ten pozostaje pod zarządem proboszcza miejscowego ks. kanonika Jana Szałaja, który otacza go najtroskliwszą opieką. Stosunek warstatu do Towarzystwa tkackiego jest podobny jak w Błażowej.

W okresie objętym niniejszem sprawozdaniem okazała się potrzeba zmiany instruktora przy powyższym warstacie. Na tę posadę powołano instruktora z Kossowa p. Jana Standejskiego, który objął obowiązki w Korczynie dnia 16. Kwietnia 1887. W ciągu tego krótkiego stosunkowo czasu zasłużył sobie swą pracowistością i biegłością w tkactwie na jak najpochlebniejsze uznanie Zarządu Zakładu.

Sprawozdanie Zarządu o Zakładzie za czas od 16. Kwietnia do końca Października
Alegat 12. 1887 załącza się jako alegat 12.

c) Warstat dla nauki tkactwa w Krośnie.

W zeszłorocznem przedłożeniu (str. 3.) Wydział krajowy zdał Wys. Sejmowi sprawę o warunkach, pod którymi postanowiono założyć w Krośnie warstat dla nauki tkactwa z możnością przeistoczenia go na szkołę tkacką.

Ponieważ warunki te zostały dopełnione a gmina zrealizowała swe przyrzeczenia, Wydział krajowy rozporządzeniami z 28. Stycznia i 1. Lutego 1887 L. 72.611 i 4.741 powołał na instruktora tkackiego w Krośnie p. Józefa Lagosza i zaopatrzył nowy zakład w potrzebny inwentarz.

Do czasu nadania Zakładowi stałej organizacyi, pozostaje on pod zarządem burmistrza m. Krosna, p. Lewakowskiego, który spełnia swe zadanie z wszelką gorliwością i zamiłowaniem.

Sprawozdanie Zarządu o Zakładzie za czas od 15. Kwietnia do końca Października
Alegat 13. 1887 Wydział krajowy załącza w odpisie jako alegat 13.

Wyroby Zakładu nie były reprezentowane na wystawie krakowskiej z powodu, że jakkolwiek zostały w porę prawidłowo wysłane, nie doszły jednak na miejsce przeznaczenia.

d) Warstat dla nauki tkactwa w Wilamowicach.

Komisya krajowa przytacza w swem sprawozdaniu (alegat 1.) powody, które ją skłoniły do powzięcia uchwał w sprawie utworzenia warstatów dla nauki tkactwa w Wilamowicach.

Sprawozdaniem z dnia 25. Lipca 1887 L. s. 28. Komisya przedłożyła Wydziałowi krajowemu projekta przepisów organizacyjnych dla powyższdgo Zakładu z wnioskiem, aby ten Zakład niezwłocznie wprowadzić w życie i zaproponowała, aby na koszta sprawienia inwentarza użyć przedewszystkiem nadesłany przez gminę Wilamowice dobrowolny datek na cele zakładu w kwocie 250 zł., resztę zaś z dotacyi przeznaczonej w budżecie za r. 1887. dla warstatu tkackiego w Horodence i Łańcucie. Jakkolwiek Wydział krajowy w zasadzie nie był przeciwny wnioskowi Komisyi, to jednak nie mógł wówczas wydać stanowczych zarządzeń w celu otwarcia Zakładu, gdyż zobowiązania gminy nie były ustalone ani też nie było zabezpieczone bezpłatne dostarczanie przędzy potrzebnej do nauki tkackiej.

Rozporządzeniem więc z dnia 11. Sierpnia 1887. L. 38.821 wezwał gminę, aby po zatwierdzeniu uchwały Rady gminnej przez Reprezentacyę powiatową przedłożyła Wydziałowi krajowemu co do świadczeń gminy na rzecz Zakładu deklaracyę, zeznaną w formie aktu notaryalnego z mocą bezzwłocznej egzekucyi, oraz deklaracyę Towarzystwa tkackiego co do dostarczania przędzy. O tem rozporządzeniu zawiadomiono równocześnie Wydział powiatowy w Biale z wezwaniem, aby wyjednał w Radzie jednorazowy zasiłek na koszta założenia warstatu, tudzież stałą snbwencyę na utrzymanie tegoż.

Gdy gmina przedłożyła zażądany akt notaryalny, Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem komisyi wyasygnował rozporządzeniem z dnia 6. Września 1887 l. 44.419 kwotę 600 zł. na inwentarz warsztatowy, uchwałą z dnia 22. Listopada 1887. L. 42.827 postanowił wydać dla Zakładu przepisy organizacyjne i dekret nominacyjny dla instruktora Aleksandra Zugaja.

Wymienionym aktem notaryalnym zapewniła gmina dla Zakładu bezpłatnie lokal, opał, światło i usługę, 200 zł. jednorazowo na koszta założenia, po 200 zł. roc znie stałej subwencyi i bezpłatne pomieszkanie dla instruktora.

Od Wydziału powiatowego w Biale do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania nie nadeszła odpowiedź.

e) Warstat dla nauki tkactwa w Kosowie.

Warstat ten został założony w r. 1883, przez Towarzystwo tkaczów w Kosowie kosztem około 2.000 zł.

W Listopadzie 1886 było uczniów 14; z tych wyzwolono 6, przyjęto zaś 7 uczniów z ukończoną szkołą ludową, jednego z 2gą klasą gimn., jest więc obecnie 16 uczniów. — Z wyzwolonych 4 pracują obecnie w warstacie jako robotnicy, 2 zaś u Marguliesa fabrykanta wyrobów jedwabnych w Kosowie.

Nauki udziela obecnie Bazyli Pyptiuk.

Warstat wyrabia płótna w różnych gatunkach, ręczniki tureckie i zwykłe, materye bawełniane, barchany, chodniki z juty wzorzyste i gładkie, z przędzy sprowadzanej z Czech i Szląska, jakoteż roboty wzorzyste z naszej przędzy — jak obrusy, serwety, ręczniki i dymki.

Nauki teoretycznej udziela się tygodniowo 3 razy po 2 godziny.

W czasie od 1. Listopada 1886 do końca Października wyrobiono towaru za 4.400 zł. wliczając w to 20% zysku na co zużyto:

Przędzy lnianej 17 kóp i 20 motków, — bawełnianej 66 paczek czyli 660 angielskich funtów, i juty 1359 kg. — ogólnej wartości 2.500 zł.

Uczniowie zarabiali najmniej 35 zł., najwięcej 96 zł. w przecięciu po 52 zł.

W powyższym czasie Towarzystwo sprzedało towarów za 4.150 zł.

Warstaty w Kosowie, jakoteż w Błażowej, w Korczynie i Krośnie otrzymają wkrótce stałą organizacyę, a to na podstawie przedłożonych wniosków komisyi.

E) Szkoły koronkarskie.

a) Szkoła koronkarska w Zakopanem.

Szkoła ta istnieje od 1. Maja 1883 na podstawie statutu wydanego przez Wydział krajowy rozporządzeniem do L. 5159/83 i zostaje od założenia pod kierownictwem nauczycielki obecnie zamężnej p. Józefy z Stelcerów Neużilowej.

Komisya krajowa w uznaniu jej gorliwej i skutecznej pracy zaproponowała, aby począwszy od 1. Września 1887 podwyższyć jej płacę z 720 zł. na 840 zł., stabilizować ją w służbie krajowej i przyznać jej prawo do emerytury. — Płacę roczną w kwocie 840 zł., począwszy od 1. Września 1887 przyznano p. Neużilowej, uchwałą Wydziału krajowego z 10. Sierpnia 1887 L. 41.100.

Alegat 14. Sprawozdanie Zarządu za r. szk. 1886/7 załącza się jako alegat 14. (Alegat 14).

b) Szkoła koronkarska w Muszynie.

Na żądanie komisyi krajowej Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 27. Lipca 1887 l. 29.934 wyasygnował do rąk komisyi kwotę 400 złr. na sprawienie inwentarza dla powyższej szkoły. — Dnia 5. sierpnia 1887 komisya krajowa przedłożyła projekta przepisów organizacyjnych dla powyższej szkoły i dalsze wnioski celem niezwłocznego wprowadzenia jej w życie.

Wydział krajowy wstrzymał się jednak od stanowczych zarządzeń w tym kierunku i rozporządzeniem z dnia 6. Sierpnia 1887 l. 40.380 ponowił swe wezwania do Zwierzchności gminnej w Muszynie z dnia 12. Maja i 27. Lipca 1887 l. 16.919 i 29.934 o przedłożenie deklaracyi co do zobowiązań gminy na rzecz szkoły zeznanej w formie aktu notaryalnego z mocą niezwłocznej egzekucyi.

Po nadejściu deklaracyi Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 11. Października 1887 l. 43.176 wydał przepisy organizacyjne dla szkoły, jako to statut, plan nauki, instrukcyę administracyjną, oraz normę szkolną i dyscyplinarną, zaprosił na protektorkę szkoły JW. Helenę z książąt Sapiehów hr. Stadnicką, na kuratora p. Dr. Gustawa Romera, na członków komitetu szkolnego zaś ks. Andrzeja Gruszkę, proboszcza miejscowego i p. Antoninę Krynicką z Muszyny, powołał na kierowniczkę szkoły, p. Anieszkę Walczakównę z Zakopanego za wynagrodzeniem po 30 zł. miesięcznie, w końcu wezwał Zwierzchność gminną w Muszynie i Wydział powiatowy w Nowym Sączu do wyboru delegatów w zarządzie szkoły.

Następnie w porozumieniu z komisyą krajową Wydział krajowy rozporządzeniem z 19. Października 1887 l. 51.800 zarządził sprawienie inwentarza szkolnego.

Uroczyste otwarcie szkoły nastąpiło dnia 16 Listopada 1887, naukę pobiera 8 uczennic. Komitet zarządzający szkołą na swem pierwszem posiedzeniu wybrał zastępcą przewodniczącego p. Antoniego Góralczyka, delegata Rady powiatowej, opiekunem zaś szkoły p. Józefa Medwedczkiego, burmistrza.

c) Szkoła koronkarska w Kańczudze.

Szkoła ta jest zakładem powiatowym i istnieje na podstawie statutu wydanego przez Wydział powiatowy w Łańcucie, który został zatwierdzony rozporządzeniem Wydziału krajowego z 29. Września 1882 L. 46.144.

W myśl statutu zarządza szkołą komitet. Kierowniczką szkoły od jej założenia jest
Alegat 15. p. Magdalena br. Czechowiczowa. Sprawozdanie jej załącza się jako alegat 15. (Alegat 15).

Wedle zamknięcia rachunków za rok 1886, przedłożonego przez Wydział powiatowy w Łańcucie, wynosiły dochody szkoły w r. 1886 kwotę 2.079 zł., wydatki zaś kwotę 2.146 zł. 94 ct. — okazuje się niedobór w kwocie 67 zł. 94 ct.

W powyższej sumie dochodów mieści się subwencya krajowa w kwocie 950 zł., subwencya powiatowa 100 zł., od gminy 24 zł., ze sprzedaży koronek 1.005 zł. Pomimo że szkoła jest zakładem powiatowym, zatem powiat w pierwszym rzędzie obowiązany jest do jej utrzymywania, przyczynia się on nader skromną kwotą, a cały ciężar utrzymania szkoły ponosi prawie w całości fundusz krajowy.

F) Kursa robót kobiecych.

a) Kursa robót kobiecych i kurs handlowy przy żeńskiej szkole wydziałowej w Krakowie.

W myśl uchwały Wys. Sejmu z 16. Stycznia 1886, na podstawie statutu, który służył za podstawę do powzięcia tej uchwały, żeńska szkoła wydziałowa w Krakowie została zreorganizowana a z nią i kursa fachowe przy niej istniejące. W skutek tego otrzymały te kursa nowy poprawiony plan nauki, który obejmuje również naukę kompozycyi dla uczennic bezwzględnie najzdolniejszych i naukę towaroznawstwa.

Załączona jako alegat 16 (alegat 16) tabelka statystyczna, podaje liczbę uczenic w roku szkolnym 1886/7 i wynik klasyfikacyi z postępu w naukach. **Alegat 16.**

W kursach robót kobiecych udzielało nauki 5 nauczycielek fachowych i 4 pomocnicze.

W skutek rozporządzenia krajowej Rady szkolnej odbywa na tych kursach praktykę nauczycielską 8 kandydatek.

W kursie handlowym udziela nauki 5 nauczycieli.

Kursami kieruje obecnie dyrektor P. Antoni Getlich.

Daty powyższe wyjęto z nadesłanego przez Magistrat Krakowski obszernego sprawozdania Dyrekcyi, ogłoszonego drukiem.

b) Kursa robót kobiecych, utrzymywane przez Stowarzyszenie Pracy kobiet we Lwowie.

Szczegóły o tych kursach podaje załączone w odpisie jako alegat 17 (alegat 17) Sprawozdanie zarządu Stowarzyszenia Pracy kobiet we Lwowie. **Alegat 17.**

G) Muzea przemysłowe.

Komisya budżetowa nadmieniła w swem sprawozdaniu z ubiegłej sesyi sejmowej, że uważa za nader pożądane sprawozdania ze stanu finansowego i z działalności Muzeów przemysłowych we Lwowie i w Krakowie, a to tak dla oznaczenia wysokości subwencyi, jakoteż dla przekonania się, o ile Muzea te zadania swe spełniają i potrzebne ku temu posiadają środki. Spełniając to życzenie komisyi przemysłowej Wydział krajowy zdaje o Muzeach przemysłowych sprawę jak następuje.

a) Miejskie Muzeum przemysłowe we Lwowie.

W ścisłem związku ze sprawą Muzeum lwowskiego pozostaje projekt rozszerzenia c. k. szkoły dla przemysłu artystycznego we Lwowie i utworzenie we Lwowie wyższego kursu handlowego, poruszone uchwałą Wysokiego Sejmu z 21. Stycznia 1886. O projekcie rządowym

rozszerzenia wymienionej szkoły Wydział krajowy zdał sprawę w swem przedłożeniu z dnia 1. Grudnia 1886 l. 71097 (str. 13, 14 i 15), określając przytem dokładnie warunki, pod którymi projekt zostanie zrealizowany. Najgłówniejszy a przytem i najtrudniejszy warunek rządowy domaga się, aby na pomieszczenie nowej szkoły postawiono nowy budynek. O staraniach Wydziału krajowego celem dopełnienia tego warunku, Wydział krajowy zdał również sprawę i oznajmił, że odezwą z dnia 5. Września 1886 L. 53161 upraszał Zarząd galicyjskiej kasy oszczędności, ażeby wziął inicyatywę w tej sprawie i poczynił starania w celu uzyskania przyzwolenia, iżby jej fundacya pamiątkowa została użyta na wybudowanie gmachu dla Muzeum przemysłowego we Lwowie z wszystkimi oddziałami projektowanej szkoły przemysłowej i chemiczno-technologicznemi stacyami doświadczalnemi.

W załatwieniu tej odezwy Dyrekcya galic. kasy oszczędności zawiadomiła Wydział krajowy, że sprawa ta pomyślnie została rozstrzygnięta, albowiem Towarzystwo galic. kasy oszczędności na swem ogólnem zebraniu, dnia 26. Marca 1887 odbytem, powzięło w tej mierze uchwałę następującej treści:

„Ogólne zgromadzenie przeznacza fundusze z zysków galicyjskiej kasy oszczędności uzbierane aż do wysokości 400.000 zł. w. a., stanowiące pokrycie fundacyi pamiątkowej, na cele podniesienia przemysłu krajowego, w szczególności zaś na wybudowanie w mieście Lwowie gmachu dla pomieszczenia w nim szkoły przemysłowej, tudzież Muzeum przemysłowego. Przy przeprowadzeniu tej budowy Dyrekcya ma działać w porozumieniu z gminą miasta Lwowa."

Odezwą z dnia 10. Sierpnia 1887 L. 20.297, Wydział krajowy przejęty najżywszą wdzięcznością, złożył Dyrekcyi galic. kasy oszczędności swe najgorętsze podziękowanie za tak świetne załatwienie sprawy. W chwili dla sprawy stanowczej, wśród warunków nastręczających trudności nie do przełamania, Dyrekcya pospieszyła z tak skuteczną pomocą dla kraju i gminy miasta Lwowa. Za staraniem Dyrekcyi, podjętem z gorliwością godną tak doniosłej sprawy, dzięki inicyatywie, niestrudzonej pieczołowitości i osobistym zabiegom Jej Członków, pełnych ducha obywatelskiego i miłości dla kraju, przemysł nasz uzyskał wiekopomnego dobroczyńcę, ku któremu cały kraj zwraca się z winną czcią i hołdem wdzięczności. Dając wyraz tym uczuciom Wydział krajowy złożył również swe podziękowanie Członkom Dyrekcyi za inicyatywę i skuteczne poparcie sprawy.

Gmach dla Muzeum i zakładów z niem połączonych wzniesiony funduszami galic. kasy oszczędności, uzbieranymi z mrówczą skrzętnością — oto przykład ofiarności obywatelskiej, godnej naśladowania, oto dzieło pierwszorzędnego znaczenia, zasługujące na uznanie i wdzięczność narodu, oto wymowna wskazówka dla tylu tysięcy przemysłowców, łaknących oświaty i pracy postępowej, że hasłem ich życia powinna być dewiza galic. kasy oszczędności: „Pracuj i oszczędzaj".

O przebiegu sprawy i jej pomyślnem załatwieniu Wydział krajowy pismem z dnia 10. Sierpnia 1887 L. 20.297/87 zawiadomił c. k. Namiestnictwo i p. Prezydenta miasta Lwowa. W obec tego że wskutek daru galic. kasy oszczędności warunek podany przez c. k. Rząd co do nowego gmachu dla projektowanej szkoły zostanie dopełniony, Wydział krajowy upraszał równocześnie c. k. Namiestnictwo, ażeby wyznaczyło jak najrychlej termin wspólnej konferencyi celem omówienia rozmiarów budynku, ilości i jakości ubikacyj potrzebnych dla wymienionych wyżej zakładów a zwłaszcza dla projektowanej szkoły, tudzież celem omówienia tych wszystkich spraw, które wedle jego odezwy z dnia 25. Czerwca 1887 L. 7.774 mają być przedmiotem ustnej rozprawy.

Na posiedzeniu z dnia 21. Stycznia 1886 Wysoki Sejm powziął następującą uchwałę:

„Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w drodze właściwej przyprowadził do skutku urządzenie wyższego kursu handlowego przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie, a to niezależnie

od zamiaru urządzenia niższego kursu handlowego przy projektowanej średniej szkole przemysłowej we Lwowie, którego utworzenie również jest pożądane".

O tej uchwale zostało zawiadomione c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem Marszałka krajowego z 21. Stycznia 1886 L. 815/s.

Odezwami z dnia 23. Czerwca, 29. Września i 20. Grudnia 1886 L. 31.499, 57.698 i 71.204 tudzież z dnia 13. Lutego i 28. Kwietnia 1887 L. 6.195 i 19.684 Wydział krajowy zapytywał c. k. Prezydyum Namiestnictwa jaki skutek odniosła przytoczona wyżej rezolucya Wysokiego Sejmu.

W tej sprawie oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 27. Sierpnia 1887 L. 7.636 jak następuje:

„Reskryptem z dnia 16. Lipca b. r. L. 10.871 oznajmił Jego Excelencya Pan minister „wyznań i oświaty, iż decyzya w sprawie powziętej na ostatniej Sesyi sejmowej uchwały o usta„nowienie wyższego kursu handlowego przy lwowskiej szkole politechnicznej, ze względu na „oczywisty związek tej sprawy z ewentualnem otworzeniem oddziału handlowego przy projekto„wanej państwowej szkole przemysłowej we Lwowie, odłożoną być musi aż do czasu, w którym „w ogóle decyzya co do utworzenia i organizacyi tejże państwowej szkoły przemysłowej będzie „mogła nastąpić."

Lwowskie Muzeum przemysłowe, jak Wysokiemu Sejmowi wiadomo, zostało oddane do użytku publicznego w r. 1874. Wysoki Sejm uznając korzystną działalność tej instytucyi, przeznaczał dla niej stałą roczną subwencyę początkowo w kwocie 1.200 złr. a następnie w kwocie 2.000 złr. W r. 1877 Wydział krajowy pragnąc nabyć rzetelnego przeświadczenia o czynnościach Zarządu Muzeum, wezwał go do składania sprawozdań rocznych, wskutek czego składa on Wydziałowi krajowemu zestawienie rachunków przychodów i rozchodów muzealnych, jakoteż sprawozdania ze swych czynności.

Sprawozdania powyższe do końca r. 1886 znajdują się w aktach Wydziału krajowego.

Gdy jednak są one aż nadto obszerne, aby przy niniejszem w całej rozciągłości mogły być podane do wiadomości Wysokiego Sejmu, przeto Wydział krajowy uważa za właściwe przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wyciąg z tych sprawozdań, który podaje dokładny obraz Zarządu tej instytucyi, jej dotychczasowego rozwoju i stanu finansowego.

Wyciąg ten załącza się jako alegat 18. **Alegat 18.**

b) Miejskie Muzeum techniczno-przemysłowe w Krakowie.

Podobnie jak za lata poprzednie, przedłożył Zarząd Muzeum za pośrednictwem Magistratu rachunek także za r. 1886. Wedle tego rachnku suma dochodów wynosiła kwotę 7.521 złr. 45 ct., wydatków zaś kwotę 7.315 zł. 30½ ct. W dochodach znajduje się również subwencya miasta Krakowa w kwocie 4.240 złr. 14½ ct.

Szczegóły o powstaniu Muzeum i jego działalności od chwili powstania a zwłaszcza w ciągu roku 1886 podaje sprawozdanie p. Dr. Adryana Baranieckiego, założyciela a obecnie dyrektora Muzeum z d. 12. Lipca 1887 L. 113, które Wydział krajowy podaje w całej osnowie do wiadomości Wysokiego Sejmu, załączając alegat 19. **Alegat 19.**

H. Szkoła handlowa w Krakowie.

Wedle sprawozdania Dyrekcyi szkoły w r. szk. 1886/7, a piątym istnienia szkoły zapisało się do klasy I. 35, do klasy II. 25, do klasy III. 16, razem przeto 76 uczniów; klasyfikowano zaś w klasie I. 17 ze stopniem 1, dwom pozwolono poprawić po wakacyach z jednego przedmiotu, trzej nie otrzymali promocyi — razem 22, w klasie II. 4 ze stopniem 1. z odzna-

czeniem, 10 ze stopniem 1, dwom pozwolono poprawić po wakacyach z jednego przedmiotu, jeden nie uzyskał promocyi, razem klasyfikowano 17.; w klasie III. 2 ze stopniem 1. z odznaczeniem, 8 ze stopniem 1, dwom uczniom pozwolono poprawić z jednego przedmiotu, dwaj nie uzyskali promocyi, razem 14. Z zapisanych więc 76 uczniów klasyfikowano 53.

Z porównania z rokiem szk. 1885/6 okazuje się, że w r. szk. 1886/7 zapisało się mniej o 6, a klasyfikowano mniej o 4 uczniów. Z zapisanych 76 uczniów 33 uczęszczało już poprzednio do szkoły, 43 zaś świeżo do szkoły wstąpiło.

Z zapisanych 76 uczniów było 26 zajętych w handlach, reszta dotąd żadnej praktyki handlowej nie miała; w ciągu roku przestało uczęszczać na wykłady 7 zawodowych i 16 niezawodowych, a klasyfikowano 19 uczniów praktykantów handlowych i 34 niezawodowych.

Grono nauczycielskie, składające się z 7 członków, udzielało w myśl programu nauki o handlu, ćwiczeń kontowych, buchalteryi i korespondencyi, rachunków kupieckich, języka polskiego, niemieckiego i francuskiego, geografiii i kaligrafiii. Zamknięcie rachunków za r. 1886/7 wykazuje dochody w kwocie 3.935 zł., rozchody w kwocie 3.673 zł. 56 ct.; zapas w kwocie 261 zł. 44 ct.

Przychody stanowiły: subwencya krajowa 1.000 zł., rządowa 1.000 zł., kongregacyi kupieckiej 300 zł., datek kasy oszczędności 500 zł., kolei Karola Ludwika 300 zł., opłaty szkolnej 375 zł,, od Magistratu na utrzymanie tercyana (zaległe z dawnych lat) 460 zł., razem j. w. 3.935 zł. Wydatki zaś wykazują następujące pozycye: płace dyrektora i nauczycieli 3.449 zł. 50 ct., ryczałty 100 zł. biblioteka, druki itp. 124 zł. 06 ct. — razem 3.673 zł. 56 ct.

Wyczerpawszy w ten sposób sprawę o całym szeregu zakładów przemysłowych, bądź utrzymywanych z funduszu krajowego, bądź przez kraj subwencyonowanych, starając się przytem o podanie szczegółów nawet z ostatnich miesięcy bez względu na to, kiedy upłynął ostatni rok szkolny, względnie administracyjny, Wydział krajowy ma zaszczyt oznajmić, że na przyszłość, o ile zadanie to nie przypadnie w udziale komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego lub nie zostanie przez nią dopełnione, Wydział krajowy zdawać będzie sprawę o tych zakładach tylko po koniec ostatniego roku szkolnego, o ile upływa on najpóźniej w miesiącu lipcu. Ułatwi to zadanie Wydziału krajowego a nadto wpłynie znacznie na przyspieszenie wypracowania jego sprawozdań, przedkładanych corocznie Wysokiemu Sejmowi.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego z dnia 22. Listopada 1887 L. 57.263.

II. Sejm wstawia w Rubr. XVI. budżetu funduszu krajowego na r. 1888 kwotę 93.392 zł.

III. 1. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu wymierzać przy zastosowaniu uchwały sejmowej z 3. Stycznia 1874 i pod warunkami tą uchwałą określonymi Józefie z Stelcerów Neużilowej, kierowniczce krajowej szkoły koronkarskiej w Zakopanem, pięciolecia po 80 zł. w miarę ukończenia 5ciu, 10ciu i 15stu lat służby pełnionej nieprzerwanie przy tych samych poborach na posadzie kierowniczki krajowej szkoły koronkarskiej.

Prawo do poboru pięciolecia rozpoczyna się od dnia 1. Września 1887.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu wymierzać przy zastosowaniu uchwały sejmowej z 3. Stycznia 1874 i pod warunkami tą uchwałą określonymi Maksymilianowi Czyrniańskiemu kierownikowi krajowego zakładu dla nauki kołodziejstwa i bednarstwa w Kamionce strumiłowej pięciolecia po 80 zł. w miarę ukończenia 5ciu, 10ciu i 15stu lat służby pełnionej nieprzerwanie przy tych samych poborach na posadzie kierownika krajowego zakładu dla nauki kołodziejstwa.

Prawo do poboru pięciolecia rozpoczyna się od dnia 1. Kwietnia 1884.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu wymierzać emerytury Józefie ze Stelcerów Neużilowej i Maksymilianowi Czyrniańskiemu, oraz w razie śmierci Maksymiliana Czyrniańskiego pensyę wdowią i dodatki na wychowanie dla wdowy i sierót po nim pozostałych a to w równej mierze z innymi stabilizowanymi urzędnikami krajowymi.

Służba policzalna do emerytury przyjęta będzie od dnia nominacyi.

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielk. Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 22. Listopada 1887.

Marszałek krajowy:
Tarnowski *w. r.*

Sprawozdawca:
Wereszczyński *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. K. 397.

SPRAWOZDANIE

z czynności

Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego

za czas

od Października 1886. do Listopada

1887.

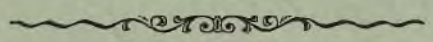

L. k. p. 397.

SPRAWOZDANIE

z czynności Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego za czas od Października 1886. do Listopada 1887. r.

Wysoki Wydziale krajowy!

Czynności Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego rozpadają się w myśl §§. 2. i 3. statutów jej na dwa główne działy: najpierw należy do niej zawiadowstwo spraw szkolnictwa przemysłowego, w których to sprawach działać ma w zastępstwie Wysokiego Wydziału krajowego, zaś w czynnościach, podejmowanych dla popierania przemysłu innymi środkami, jak za pomocą nauki fachowej, służyć ma Komisya Wysokiemu Wydziałowi krajowemu jako organ doradczy.

I do tego to podziału stosuje się niniejsze sprawozdanie.

I.

Ogólna ilość zakładów dla nauki przemysłowej, bądź utrzymywanych całkowicie kosztem funduszu krajowego, bądź też przez kraj subwencyonowanych, wynosi obecnie 33, i wedle sprawozdań, zestawionych przez ich zarządy w połowie bieżącego roku, liczą one 3628 uczniów i uczennic — zaś suma wydatków, preliminowanych na rok 1887. na ich utrzymanie, wynosi 84.113 zł. Koszt ten rozkłada się na poszczególne czynniki, biorące udział w ich pokryciu jak następuje:

a)	Na fundusz krajowy . . .	przypada zł.	35.374	= 42 %
b)	„ c. k. skarb państwa . .	„ „	13.235	= 15.$_7$ „
c)	„ gminy	„ „	12.061	= 14.$_3$ „
d)	„ powiaty	„ „	3.200	= 3.$_9$ „
e)	„ subwencye z innych źródeł	„ „	4.145	= 4.$_9$ „
f)	„ dochody własne zakładów szkolnych	„	16.098	= 19.$_2$ „
		Razem zł.	84.113	=100 %

Co do przeznaczenia swojego dzielą się zostające pod opieką kraju przemysłowe zakłady naukowe na dwie główne grupy:

Po pierwsze, tak zwane „przemysłowe szkoły uzupełniające“, czyli wieczorne szkoły dla terminatorów rzemieślniczych po miastach większych. Takich szkoł, subwencyonowanych z funduszu krajowego, jest 15 *), i w roku szkolnym 1886/7. liczyły one 2814 uczniów. Nie pobierała zaś subwencyi z funduszu krajowego miejska szkoła przemysłowa we Lwowie z 364 uczniami. Ogółem przeto znajduje się zakładów tej kategoryi w naszym kraju 16 z 3178 uczniami.

Drugą grupę stanowią wszelkie inne zakłady, przeznaczone dla nauki przemysłowej. Pod opieką kraju pozostawało dotychczas 16 takich szkół i pracowni szkolnych **), z 814 uczniami i uczennicami.

W końcu subwencyonuje fundusz krajowy kursa wakacyjne dla nauczycieli, urządzane w Sokalu, dla obznajomienia ich z metodą szwedzką nauki biegłości ręcznej w szkołach ludowych, i całkowicie kosztem kraju utrzymywaną jest chemiczno-techniczna stacya doświadczalna dla wyrobów z gliny, wapna i cementu.

Komisya z przyjemnością naznacza, iż wszystkie szkoły przemysłowe, znajdujące się pod opieką kraju, rozwijają się pomyślnie. Nie upada żaden z tych zakładów — lecz owszem, tak co do rozmiarów, jak i ilości ich objawia się wszędzie dążność do rozrostu i mnożenia podobnych szkół. U ludności wyrabia się też uznanie użyteczności szkół przemysłowych. Kierownicza zasada, jakiej trzymała się dotychczas Komisya zgodnie z Wysokim Wydziałem krajowym w popieraniu szkolnictwa przemysłowego, okazuje się w praktyce zupełnie odpowiednią — mianowicie ta zasada, że nigdy nie insynuuje się z góry założenia jakiejkolwiek szkoły, lecz dopomaga się tylko inicyatywie, idącej z dołu: od stowarzyszeń, gmin i powiatów. Materyalnemi ofiarami muszą te czynniki miejscowe udowodnić, że uznają potrzebę założenia szkoły przemysłowej w ich okolicy — i wówczas dopiero fundusz krajowy przychodzi w pomoc ich usiłowaniom. Tym sposobem powstają szkoły przemysłowe tylko tam, gdzie są istotnie potrzebne, i mają warunki zakorzenienia swego wpływu w masach miejscowej ludności. Śmiało też można twierdzić, iż żaden wydatek, uczyniony na szkoły przemysłowe, nie pozostał bez pożytku — chociaż bowiem są to zakłady młode, przeważnie zaledwie po parę lat istnienia liczące, i w znacznej części z nieustaloną organizacyą, to jednak dobroczynny ich wpływ jest już widocznym wszędzie, gdzie istnieją. Szkoły wieczorne dla terminatorów służą skutecznie do podniesienia stopnia inteligencyi w ogóle, i szerzą też naukę rysunków, rachunkowości i kupieckiej stylistyki, tudzież pewne najpotrzebniejsze wiadomości specyalne w klasie rzemieślniczej po miastach, gdy druga kategorya szkół przemysłowych, zostających pod opieką kraju: szkoły zawodowe, połączone z pracowniami, służą znów przeważnie przemysłowi domowemu, doskonaląc jego technikę, wprowadzając w użycie najnowszej konstrukcyi warstaty i narzędzia, uszlachetniając fason i ornamentykę wyrobów przemysłu ludowego, z ścisłem poszanowaniem ich swojskiego charakteru.

* *

*

---

*) W Brzeżanach, Drohobyczu, Jarosławiu, Kołomyi, Krakowie (5 szkół), we Lwowie (izraelicka), Nowym Sączu, Przemyślu, Rzeszowie, Stanisławowie i Tarnowie.

**) Dla przemysłu drzewnego 6, 2 szkoły garncarskie, 4 tkackie, 2 koszykarskie i 2 kursa robót kobiecych.

Szkół przemysłowych niesubwencyonowanych z funduszów krajowych jest w Galicyi 6, mianowicie c. k. wyższa szkoła przemysłowa w Krakowie, szkoły dla przemysłu artystycznego przy muzeach przemysłowych w Krakowie i we Lwowie, gminna szkółka koszykarska w Ulanowie, utrzymywana przez urzędników kolejowych szkółka koszykarska w Zagórzu i prywatna szkoła tkacka w Glinianach. Szkoła koszykarska w Rudniku (hr. Hompescha) zmieniła się w fabrykę eksportową.

Zmierzając do nadania jednolitej organizacyi warstatom naukowym, zostającym pod opieką kraju, Komisya wypracowała projekt statutu wzorowego, plan nauki, instrukcyę administracyjną, normę szkolną i dyscyplinarną, a wreszcie instrukcyę rachunkową dla warstatów naukowych tkackich, których dotąd jest u nas najwięcej, i sprawozdaniem z dnia 13. Sierpnia 1887. l. 113 przedłożyła Komisya te przepisy Wysokiemu Wydziałowi krajowemu do dalszego zarządzenia, ewentualnie do zatwierdzenia, upraszając o zastosowanie ich do szkół tkackich w Błażowej, Horodence, Kossowie, Korczynie, Krośnie i Łańcucie. Przepisy te wydrukowane zostały w publikacyi p. t. Opieka kraju nad szkolnictwem przemysłowem w Galicyi w celu wywołania o nich sądu światłego ogółu, interesującego się podobnemi sprawami.

Sprawozdaniem z dnia 5. Sierpnia 1887. l. 235 przedłożyła Komisya przepisy organizacyjne dla wchodzącej w życie krajowej szkoły koronkarskiej w Muszynie.

Sprawozdaniem z dnia 19. Lipca 1887. l. 114. przedłożone zostały Wysokiemu Wydziałowi krajowemu statut i plan organizacyi założonego w tym roku warstatu naukowego dla stolarstwa i wyrobu zabawek dziecinnych w Żywcu.

W końcu sprawozdaniem z dnia 25. Lipca 1887. l. 28 przedłożono przepisy organizacyjne dla warstatu naukowego tkackiego w Wilamowicach w powiecie Bialskim, odpowiadające w zupełności wyżwspomnianym przepisom wzorowym dla warstatów naukowych tkackich.

Wszystkie wymienione tu statuta organizacyjne i przepisy wykonawcze dla praktycznych szkół rękodzielniczych, czyli t. z. warstatów naukowych, oparte są na jednakowych zasadach głównych, różniąc się tylko w szczegółach, stosownie do wymogów miejscowych, tudzież właściwości przemysłu, któremu służyć mają.

Ażeby zaś tę jednolitą ozganizacyę praktycznych szkół przemysłowych, zostających pod opieką kraju, uzupełnić we wszystkich szczegółach wykonawczych, przygotowała Komisya wzór druków manipulacyjnych dla tychże zakładów — mianowicie:

1. Protokołu podawczego;
2. Wykazu uczniów, czyli katalogu;
3. Dziennika kasowego;
4. Księgi zamówień na roboty;
5. Kwitów na zamówienia;
6. Dziennika wykonanych lub pozbytych wyrobów szkolnych;
7. Księgi pracy uczniów;
8. Asygnat kasowych — na przychód;
9. „ „ — na rozchód;
10. Zamówień na meteryał, który ma być w szkole bezpłatnie dostarczany;
11. Poświadczeń kierownika szkoły na dostarczony mu materyał;
12. Dziennika przybytku i ubytku materyałów;
13. Rocznego zamknięcia rachunkowego;
14. Inwentarza zakładu;
15. Wykazu zbioru próbek typowych wyrobów pracowni.

Formularze te opracowane zostały na podstawie wypróbowanych już kilkoletniem doświadczeniem wzorów w istniejących zakładach, a w szczególności w krajowej szkole bednarstwa i kołodziejstwa w Kamionce strumiłowej, i w krajowej szkole koronkarskiej w Zakopanem. Sprawozdaniem z 13. Sierpnia 1887. l. 295 przedłożyliśmy te formularze Wysokiemu Wydziałowi krajowemu z prośbą o łaskawe zarządzenie ich druku w takim nakładzie, iżbyśmy mogli zaopatrzyć niemi wszystkie zostające pod opieką kraju szkoły przemysłowe i warstaty naukowe, w celu nadania jednolitego toku ich administracyi.

* *
*

Zdaniem Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego, jednem z głównych zadań krajowych szkół przemysłowych powinno być umiejętne pielęgnowanie właściwych cech rodzimych naszego przemysłu, mianowicie przemysłu ludowego. System nauki w tych zakładach, szczególnie nauki rysunków, powinien więc być opartym zasadniczo — o ile to tylko jest możliwem — na poszanowaniu tradycyi i wzorów swojskich.

W tej myśli postanowiła Komisya przyprowadzić do skutku dwa wydawnictwa, z przybraniem najznakomitszych znajdujących się w kraju sił fachowych. Mianowicie najpierw opartych na motywach swojskich wzorów szkolnych do nauki rachunków fachowych dla rozmaitych rękodzieł, a niezależnie od tego taniego wydawnictwa, przeznaczonego do praktycznego użytku szkolnego, przeprowadzić do skutku także polichromiczne wydanie godnych uwagi zabytków starodawnych wyrobów ojczystego naszego przemysłu.

Rozpoczęte dawniej przez Komisyę wydawnictwo podręczników dla szkół przemysłowych o tyle postąpiło w ubiegłym roku, że przygotowano tekst do trzeciej książki; drukiem zajmuje się Towarzystwo pedagogiczne.

Gdy zaś w skutek upowszechnienia przez krajowe szkoły tkackie warstatów ulepszonej konstrukcyi, które umożliwiają naszym tkaczom wykonywanie wyrobów wzorzystych, zaczęły zarazem wciskać się kosmopolityczne desenie do wyrobów krajowych, co groziłoby zatratą tradycyjnych wzorów swojskich, dlatego postanowiła Komisya zająć się ułożeniem szematu swojskich wzorów do zdobienia wyrobów tkackich, wedle tych wzorów zamówić w fabrykach patrony do warstatów zakardowskich, i zaprowadzić te patrony w krajowych szkołach tkackich obowiązkowo.

Również zwróciła Komisya uwagę na pewne zboczenia, jakie objawiły się w dekoracyi naczyń, pochodzących ze szkół garncarskich. Z tego powodu postanowiła też zająć się na podstawie opinii znawców — oznaczeniem kierunku zasadniczego, jakiego trzymać się mają w dekoracy i naczyń zostające pod opieką kraju szkoły garncarskie.

* *
*

W sprawie rozpoczętych przez Wysoki Wydział krajowy rokowań z c. k. Rządem co do warunków subwencyonowania ze skarbu państwa przemysłowych szkół uzupełniających, czyli wieczornych szkół dla terminatorów — Komisya, wezwana do tego przez Wysoki Wydział krajowy, objawiła następującą opinię:

„I. Komisya krajowa dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego przyjmuje ogólne zasady, wypowiedziane w rozporządzeniu c. k. Ministerstwa oświecenia z 24. Lutego 1883. l. 3.674 dotyczącem urządzenia uzupełniających szkół przemysłowych *(gewerbliche Fortbildungsschulen)*, jednak zastrzega sobie i nadal nadzór nad temi szkołami, tudzież prawo wypowiadania zdania o potrzebie zmian w zastosowaniu przepisów powyższego rozporządzenia ministeryalnego w poszczególnych wypadkach, odpowiednio do potrzeb i stosunków miejscowych każdej szkoły.

„II. Plan naukowy i urządzenie każdej szkoły przemysłowej winien być przedłożony Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego do wyrażenia opinii i celem uzyskania zatwierdzenia c. k. Ministerstwa.

„III. Wezwać należy miejscowe nadzory szkół przemysłowych uzupełniających, ażeby: *a)* te szkoły, stosownie do przepisów powołanego rozporządzenia ministeryalnego, o ile to dotąd nie nastąpiło, zreorganizowały, a w razie, jeżeli stosunki tej szkoły wymagają innego urządzenia, aby tę potrzebę uzasadniły, i plan nauki i urządzenia Komisyi krajowej do dania opinii i przedłożenia c. k. Ministerstwu, celem uzyskania zatwierdzenia uzyskały; *b)* aby

tejże Komisyi przedłożyły prośbę o subwencyę rządową, popartą sprawozdaniem o planie nauki i urządzenia, tudzież o stosunkach frekwencyi, a Komisya krajowa dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego przedłoży je c. k. Ministerstwu oświecenia w drodze właściwej, celem uzyskania dla nich subwencyi.

„IV. Wezwać należy władze gminne tych miast, w których są warunki do założenia szkół przemysłowych dla terminatorów, by takie szkoły jak najrychlej założyły, i stosownie do przepisów rozporządzenia na wstępie powołanego takow urządziły, lub potrzebę nowego urządzenia uzasadniły — a ułożony plan nauki i dozoru Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego przedłożyły.“

* *
*

Pod dniem 30. Grudnia r. z. zwróciła się Komisya do Wysokiego Wydziału krajowego z wnioskiem, aby zażądać od c. k. Rządu odpowiednich zasiłków z funduszów państwowych na urządzenie kilkomiesięcznych kursów fachowych — mianowicie w Muszynie (w powiecie Nowosądeckim), w Rabce (w powiecie Myśleaickim) i w Komarnie (w powiecie Rudeckim) dla tkactwa; w Bobowej (w powiecie Grybowskim) dla koronkarstwa; w Makowie (w powiecie Myślenickim) dla hafciarstwa; a w Glińsku (w powiecie Żółkiewskim) dla garncarstwa. Wysoki Wydział krajowy zwrócił ten wniosek do szczegółowego uzasadnienia wysokości kwot, jakich ewentualnie domagaćby się wypadało od c. k. Rządu, tytułem zasiłku dla projektowanych kursów wędrownych.

Stosując się do tego wezwania, Komisya wzięła pod rozwagę pomieniony przedmiot, lecz uwzględniając tę okoliczność, że przy traktowaniu o warunki urządzenia fachowych kursów wędrownych z gminami i powiatami, ważną byłoby rzeczą, wiedzieć — czy w ogólności liczyć można na jakąkolwiek pomoc rządową na rzecz tych kursów, postanowiła Komisya upraszać, ażeby Wysoki Wydział krajowy raczył odnieść się do c. k. Rządu z zasadniczem zapytaniem, czyli, i pod jakimi warunkami byłby c. k. Rząd skłonnym wyznaczać ze skarbu państwa zasiłki na urządzenie kursów wędrownych? Siły nauczycielskie do tych kursów ma kraj nasz przysposobione.

* *
*

Dla nauczyciela toczenia i formowania naczyń w Kołomyi i dla przodownika warstatu naukowego garncarskiego w Toustem uchwalono wyznaczyć na rok 1888. stypendya z funduszów krajowych, ażeby umożliwić im odbycie kursu praktycznego w krajowej stacyi keramicznej przy c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie, dla obznajomienia ich z nowemi postępami techniki wyrobów garncarskich. Komisya mniema, iż środek ten przyczyni się skutecznie do podniesienia wartości nauki tecznicznej w szkołach garncarskich w Kołomyi i Toustem.

* *
*

Trutynowanie budżetów poszczczególnych warstatów naukowych, tudzież spostrzeżenia, poczynione przez członków Komisyi w pawilonie szkół przemysłowych na Wystawie krajowej w Krakowie, skłoniły komisyę Krajową dla spraw przamysłu domowego i rękodzielniczego do zajęcia się uregulowaniem sprzedaży wyrobów szkolnych, wychodzących z pracowni, które

istnieją pod firmą kraju. Jedne bowiem z nich sprzedają swoje wyroby za tanio, ze szkodą funduszu krajowego, inne za drogo, ze szkodą dla reputacyi zakładów krajowych. Pewne ustosunkowanie cen sprzedaży wyrobów szkolnych, odpowiadające zresztą wszelkim słusznym względom, z jakimi w tych sprawach liczyć się należy, uznała przeto Komisya za niezbędne.

* *
*

W zakresie spraw, odnoszących się do pojedynczych zakładów, Komisya ma do zanotowania następujące czynności:

Pośredniczyła w przeprowadzeniu do skutku organizacyi trzech nowych szkół przemysłowych, które obecnie wchodzą w życie — i przygotowała także, jak to powyżej już nadmieniono, szczegółowe wnioski co do ich urządzenia. Są to mianowicie następujące zakłady:

a) Krajowa szkoła koronkarska w Muszynie;

b) Warstat naukowy dla stolarstwa i wyrobu zabawek drewnianych w Żywcu;

c) Warstat naukowy tkacki w Wilamowicach.

Co do czwartego zakładu, wprowadzonego w życie w tym roku, t. j. co do naukowego warstatu tkackiego w Krośnie, ingerencya Komisyi ograniczyła się do przedstawienia Wysokiemu Wydziałowi krajowemu kandydata na instruktora, i przedłożenia projektu przepisów organizacyjnych.

Członek Komisyi, poseł Ludwik Wierzbicki, dokonał osobiście inspekcyi krajowej szkoły dla bednarstwa i kołodziejstwa w Kamionce strumiłowej, jak również szkoły garncarskiej w Kołomyi i szkoły stolarstwa w Stanisławowie.

Do Korczyny i Toustego delegowane były komisye na miejsce dla uregulowania stosunków administracyjnych znajdujących się tam szkół przemysłowych, mianowicie warstatu naukowego tkackiego w Korczynie, tudzież warstatów naukowych: kołodziejskiego i garncarskiego w Toustem.

Członek Komisyi, poseł Dr. Ferdynand Weigel, opiekuje się organizacyą c. k. szkoły fachowej ślusarskiej w Świątnikach górnych, w powiecie Wielickim, którą c. k. Rząd wprowadza obecnie w życie. Komisya na posiedzeniu z dnia 8. Czerwca 1887. uchwaliła szereg wniosków tyczących się przyszłego urządzenia wewnętrznego tego zakładu — wniosków, które opracowane zostały na podstawie osobistego porozumienia z inżynierem Fritzem A. Meierem, delegowanym ze strony c. k. Ministerstwa oświaty do technicznego urządzenia szkoły świątnickiej. Kierownikiem tej nowej rządowej szkoły przemysłowej w naszym kraju, mianowany został — co Komisya z przyjemnością naznacza — kandydat z jej ramienia zalecony, p. Kazimierz Bruchnalski. Przed objęciem posady, na wniosek Komisyi, przyznany mu został z funduszów krajowych zasiłek w kwocie 500 zł. na odbycie kursu uzupełniającego w Muzeum technologicznem we Wiedniu, i na poznanie się z urządzeniem podobnych szkół w Steyer i Königgrätz. Przodownikiem warstatu c. k. Szkoły ślusarskiej w Świątnikach mianowany został p. Bolesław Marynicz, który jako stypendysta kształcił się w c. k. fachowej szkole ślusarskiej w Królowej dworze (Königgrätz) w Czechach. P. Maryniczowi przyznano również z funduszów krajowych przed objęciem posady w Świątnikach zasiłek w kwocie 100 zł. na zwiedzenia fabryk wyrobów ślusarskich Towarzystwa akcyjnego „Morawia“ i innych pracowni ślusarskich we Wiedniu, dla gruntownego przestudyowaoia wchodzących w ten zakres maszyn specyalnych.

Obaj ci nauczyciele od Września b. r. bawią już w Świątnikach; motor parowy, tudzież maszyny i narzędzia dla warstatu są zamówione, a roboty około adaptacyi lokalu na szkołę są niemal na ukończeniu.

Komisya krajowa dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego szczególniejszą wagę przywięzywała do tego, ażeby c. k. Rząd przyzwolić zechciał na takie urządzenie szkoły ślusarskiej w Świątnikach, iżby nietylko zwyczajni uczniowie korzystać z niej mogli, lecz aby także i starszym ślusarzom nastręczoną została sposobność w osobnej, odpowiednio urządzonej pracowni obznajomić się pod kierunkiem nauczycieli fachowych z robotą maszynową i z narzędziami najnowszej konstrukcyi, w jakie szkoła ma być zaopatrzoną. C. k. Rząd przychylił się do tego żądania, wskutek czego znakomicie spotęguje się wpływ tej szkoły fachowej na odwieczny przemysł ślusarski w Świątnikach, który dotąd, pomimo wszelkich trudności, z jakiemi ma do walczenia, potrafił zachować pełną żywotność, i dla wyrobów swoich do dziś ustalony ma odbyt w dalekich krajach, nietylko na Wschodzie — aż do Carogrodu, ale i w Niemczech.

Subwencyonowana z funduszów krajowych c. k. szkoła fachowa dla wyrobów z drzewa w Zakopanem rozwinęła się we wielką instytucyę, która oprócz kursu przygotowawczego i szkoły powtarzania dla przedmiotów ogólnie kształcących, liczy ośm oddziałów fachowych z 15 nauczycielami, i do 100 uczniów, między którymi znajdują się stypendyści z najdalszych okolic kraju.

W roku 1878. przyszedł do skutku układ, zatwierdzony rozporządzeniem c. k. Ministra handlu z 16. Listopada 1878. L. 29.527 tej treści, że c. k. Rząd zobowiązał się dostarczać szkole zakopańskiej sił nauczycielskich, zaś Towarzystwo Tatrzańskie, z którego inicyatywy zakład powstał, zobowiązało się dostarczać lokalu i sprzętów, opału i oświetlenia, utrzymywać lokal szkolny w czystości i nadto płacić rocznie po 100 zł. na narzędzia i materyały.

Z odpowiedniemi zastrzeżeniami wyznaczył Sejm także i z funduszu krajowego stałą dotacyę dla szkoły w Zakopanem, pierwotnie w wysokości 600 zł. rocznie.

Otóż w miarę rozrostu zakładu, stawało się dla Towarzystwa Tatrzańskiego dotrzymywanie wyżwymienionych zobowiązań z każdym rokiem coraz uciążliwszem, i pomimo chętnego poparcia z funduszu krajowego, pomimo pomocy z funduszów publicznych, udzielonej na budowę własnego gmachu dla szkoły, popadło Towarzystwo wobec c. k. Rządu w wypełnieniu zobowiązań swoich dla szkoły w restancye, co też zarząd jego skłoniło do prośby, ażeby te zobowiązania przyjął fundusz krajowy.

Wysoki Wydział krajowy reskryptami z 11. Marca 1887. L. 13.076. i 3. maja 1887. L. 11.113. odstąpił dotyczące tego przedmiotu akta Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego z wezwaniem do przedłożenia Mu odpowiednich wniosków.

Na posiedzeniu z 4. Lipca br. Komisya wzięła sprawę uregulowania wzajemnych stosunków pomiędzy c. k. Rządem, a funduszem krajowym i Towarzystwem Tatrzańskiem pod dokładną rozwagę, i w myśl powziętych kolegialnie uchwał, sprawozdaniem z 20. Lipca 1887. L. 76. przedłożone zostały Wysokiemu Wydziałowi krajowemu, względem warunków przelania na kraj zobowiązań Towarzystwa Tatrzańskiego wobec c. k. szkoły fachowej dla przemysłu drzewnego w Zakopanem następujące wnioski:

1. Towarzystwo Tatrzańskie, zastrzegając sobie tytuł własności gruntu i zabudowań szkolnych, na czas istnienia c. k. szkoły fachowej dla przemysłu drzewnego w Zakopanem, oddaje takowe bezpłatnie na użytek szkoły.

W razie zwinięcia zakładu, lub przeniesienia go do innej miejscowości, albo wreszcie takiej miany jego organizacyi, któraby uchylała dotychczasowy udział Towarzystwa Tatrzańskiego i Wydziału krajowego w jego zarządzie, realność, służąca obecnie na pomieszczenie szkoły, powróci do swobodnego rozporządzenia Towarzystwa Tatrzańskiego.

Gdyby zaś Towarzystwo Tatrzańskie z jakiegokolwiek powodu istnieć przestało w czasie, kiedy szkoła fachowa dla wyrobów z drzewa w Zakopanem będzie utrzymywaną, pomieniona realność przejdzie bez żadnego wynagrodzenia na własność funduszu krajowego.

2. Fundusz krajowy przyjmie w zastępstwie Towarzystwa Tatrzańskiego obowiązek dostarczania potrzebnego dla c. k. szkoły fachowej dla przemysłu drzewnego w Zakopanem, opału i oświetlenia, utrzymywania stróża szkolnego, ubezpieczenia od szkód ogniowych, tudzież przyczyniania się do kosztów zaopatrywania zakładu w potrzebny do celów nauki materyał — a na pokrycie kosztów, połączonych z powyższemi świadczeniami, będzie wypłacał fundusz krajowy corocznie zarządowi szkoły stały ryczałt w kwocie 1.200 zł.

Nadto i w roku 1888. ma być zapewniony tej szkole dalszy zasiłek w kwocie 300 zł. na budowę suszarni — razem przeto ma wynosić subwencya krajowa na rok 1888. zł. 1.500 zarówno jak i w bieżącym roku.

3. Fundusz krajowy umorzy pretensye c. k. Rządu do Towarzystwa Tatrzańskiego, wynikające z tego powodu, że pomienione Towarzystwo od roku 1883. zalega z wpłatą zasiłku po 100 zł. rocznie na potrzeby szkoły (na materyał) do których płacenia jest obowiązane. Mianowicie ma być pozwolonem, ażeby w zamian za 400 zł. dłużnych ze strony Towarzystwa na rzecz szkoły, szkoła zakopańska zwolnioną została od obowiązku spłaty jednakowej kwoty z pożyczki, która jej z funduszu krajowego p. d. 4. Kwietnia 1884. L. 16.651. z funduszu krajowego na zakupno potrzebnego jej zapasu materyału udzieloną została.

4. Rozumie się samo przez się, że w razie przystąpienia c. k. Rządu do niniejszego układu ustanie dla funduszu krajowego obowiązek płacenia zasiłku na rzecz c. k. szkoły fachowej dla wyrobów drzewnych w Zakopanem wedle norm dotychczasowych, t. j. w myśl uchwały sejmowej z 20. Lipca 1880. i reskryptu JE. p. Ministra handlu z 13. Czerwca 1881. L. 33.833.

5. Oprócz wynikającej z powyższych punktów zmiany §. 14. statutu organizacyjnego wspomnianej szkoły, pozostaje on zresztą nadal w mocy obowiązującej, bez żadnej dalszej zmiany w tekscie.

6. Jak długo miałyby trwać zobowiązania funduszu krajowego dla c. k. szkoły fachowej dla przemysłu drzewnego w Zakopanem, określone niniejszemi punktami, Tow. Tatrzańskie, obowiązane jest wnosić do kasy krajowej corocznie, tytułem prestacyi na utrzymanie stanowiących jego własność budynków szkolnych 100 zł.

W końcu nadmienić należy, iż z powodu wygaśnięcia mandatów mianowanych w roku 1884. członków komitetu szkolnego c. k. fachowej szkoły dla przemysłu drzewnego w Zakopanem, zastępujących w jego składzie fundusz krajowy, Komisya krajowa dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego zaproponowała do nominacyi na dalsze trzylecie: Dra Tytusa Chałubińskiego z Warszawy, który dotychczas ten mandat piastował, zaś w miejsce p. Adama Uznańskiego, jako drugiego reprezentanta funduszu krajowego posła Ludwika Wierzbickiego.

* *
*

W sprawie projektowanego warstatu naukowego tkackiego w Horodence rokowania są jeszcze w toku. W drodze przypomnienia z urzędu przedłożyła Komisya Wysokiemu Wydziałowi pod d. 22. Sierpnia 1887. L. 287. gotową ekspedycyę do Br. Jakóba Romaszkana z podziękowaniem za ofiarowaną przez niego na własność kraju tytułem darowizny pismem z dnia 9. Kwietnia b. r. realność L. wyk. hip. 245. w Horodence na umieszczenie w niej szkoły tkackiej, przyczem dołączono prośbę, ażeby tę darowiznę zeznał w formie aktu notaryalnego do intabulacyi.

Równocześnie miał być także wezwany Wydział powiatowy w Horodence, ażeby tamtejszą Radę gminną spowodował do stwierdzenia zobowiązań gminy na rzecz projektowanej

szkoły tkackiej, deklarowanych uchwałą tejże Rady z 3. Listopada 1886. w formie, któraby nadawała im moc egzekucyjną w myśl §. 70. ust. gm. t. j. do odnowienia tejże uchwały w formie aktu notaryalnego.

Z inicyatywy i pod opieką Towarzystwa zaliczkowego w Glinianach, założony tam został prywatny warstat naukowy tkacki, dla którego Towarzystwo zaliczkowe nawet osobny dom wybudowało. Przy tym warstacie powstało także Towarzystwo tkackie, jako zaprotokołowana spółka, i warstat pracuje na rachunek spółki, tworząc łącznie z nią organiczną jedność. Wysoki Wydział dwukrotnie poparł pożyteczne usiłowania Towarzystwa zaliczkowego w Glinianach około rozwoju przemysłu tkackiego w tamtejszej okolicy, ofiarując w darze trzy warstaty ulepszonej konstrukcyi, a następnie gotówką zasiłek w kwocie 300 zł. na sprowadzenie instruktora fachowego. Gdy jednakże Wysoki Wydział zażądał opinii Komisyi co do podań zarządu Towarzystwa tkackiego w Glinianach o stałą subwencyę dla utrzymywanego przez tę spółkę warstatu w kwocie 1500 zł. rocznie, oświadczyła Komisya sprawozdaniem z dnia 2. Listopada 1887. L. 246. stosownie do wskazówek zawartych w uchwale sejmowej z dnia 22. Stycznia 1887., że tylko w takim razie moglibyśmy doradzać stałe subwencyonowanie z funduszu krajowego warstatu tkackiego, utrzymywanego przez Towarzystwo tkaczy w Glinianach, gdyby mu nadano taką samą organizacyę, jaką posiadają inne, zostające pod opieką kraju warstaty naukowe tkackie — mianowicie wedle przepisów, których wzór mieliśmy zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Wydziałowi p. d. 13. Sierpnia 1887. L. 113.

Podobne oświadczenie złożyła Komisya co do podania Wydziału Rady powiatowej w Nisku o subwencyonowanie gminnej szkółki koszykarskiej w Ulanowie. Komisya oświadczyła się za wyasygnowaniem dla tego zakładu jednorazowej subwencyi w kwocie 200 zł., lecz przyznanie zasiłków stałych czyni zawisłem od wyniku układów względem ustalenia warunków subwencyi. Do pośrednictwa w tych układach uchwalono zaprosić hr. Ferdynanda Hompescha z Rudnika.

Warstat naukowy powroźniczy w Radymnie nie był czynnym w tym roku jako szkoła, a to dla braku odpowiednio uzdolnionego instruktora po oddaleniu pierwotnie przyjętego instruktora, który wymaganiom zarządu nie odpowiadał. Przychylając się jednak do wniosków zarządu Towarzystwa powroźniczego w Radymnie, które znakomicie rozwija się i nader zbawienny wpływ wywiera na tamtejszą ludność rękodzielniczą, Komisya oświadczyła się pod datą 8. Kwietnia 1887. L. 101. za wypłatą temuż Towarzystwu wyznaczonej w budżecie krajowym na rok 1887. (rubr. XVI. poz. 226) dotacyi na powroźniczy warstat naukowy, a to tytułem pożyczki, która ma być zwróconą, jak tylko miałoby przyjść do wprowadzenia w życie warstatu wzorowego powroźniczego w tej miejscowości. Wskutek dalszej propozycyi Towarzystwa powroźniczego w Radymnie uchwalono wyznaczyć dla upatrzonego przez zarząd tegoż Towarzystwa kandydata na instruktora fachowego, p. Bolesława Cerchy, stypendyum, ażeby umożliwić mu fachowe wykształcenie się w powroźnictwie w fabrykach zagranicznych.

Podaniem z 12. Stycznia 1887. L. 115. oświadczyła Zwierzchność gminy miasta Kęty gotowość do ofiar odpowiednich w tym celu, ażeby umożliwić założenie w tem mieście naukowego warstatu tkackiego, przeważnie w kierunku sukienniczym. Komisya uchwaliła wdrożyć w tej sprawie układy z reprezentacyą gminną w Kętach, ażeby uzyskać podstawę do sformułowania warunków, pod któremi ewentualnie mogłaby być wyznaczoną dla projektowanego zakładu dotacya z funduszu krajowego.

Wezwani zostaliśmy do objawienia Wysokiemu Wydzialowi opinii co do projeku ks. Wojcieha Michny, plebana obrz. łać. w Chłopicach koło Jarosławia, założenia w jego wsi rodzinnej Krościenku wyżnem w powiecie Krośnieńskim szkoły tkackiej. — Sprawozdaniem z dnia 4. Listopada b. r. L. 341. Komisya oświadczyła się na podstawie przeprowadzonych

na miejscu dochodzeń przeciwko myśli założenia szkoły tkackiej w Krościenku, gdy w tej okolicy znajdują się już dwa tkackie warstaty naukowe: jeden w Korczynie, a drugi w Krośnie i gdy w samem Krościenku wyżnem znajduje się zaledwie kilku tkaczy. Gdy zaś ks. Michna obiecywał wyposażyć z własnych funduszów pewnym kapitałem projektowany przez niego warstat naukowy tkacki w Krościenku wyżnem, a zakład podobny z powodów powyżej wyłuszczonych jest tam zbyteczny, dlatego doradza Komisya, ażeby Wysoki Wydział krajowy zapytać raczył ks. Michnę, czy legat swój nie byłby skłonnym ofiarować na rzecz szkółki koszykarskiej w Krościenku wyżnem? Gmina tamtejsza ofiaruje bowiem dla szkoły koszykarskiej lokal, uznając ją za pożądaną i przedstawiającą warunki pomyślnego rozwoju w tej miejscowości, położonej nad rzeką Wisłokiem, i obfitującej w łęgi, do uprawy łoziny koszykarskiej wielce sposobne.

Hrabina Anna z Działyńskich Potocka wniosła do Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego podanie z wnioskiem reaktywowania w Rymanowie szkoły rzeźby w drzewie jako zakładu krajowego, ofiarując na ten cel obszerny budynek, część materyału drewnianego jaki okazałby się potrzebny do adaptacyi tego budynku, a wreszcie doświadczoną pomoc swoją w nadzorze szkoły, która przed kilku laty istniała tam jako zakład prywatny i bardzo piękne pozostawiła po sobie ślady pomiędzy ludnością tamtejszej okolicy. Komisya uchwaliła przeprowadzić dalsze potrzebne rokowania co do organizacyi tej szkoły.

* *
*

W sprawach osobistych nauczycieli i nauczycielek krajowych szkół przemysłowych przedłożyła Komisya Wysokiemu Wydziałowi krajowemu w ciągu ubiegłego roku następujące wnioski:

1. Na instruktora fachowego w nowourządzonym warstacie naukowym tkackim w Krośnie przedstawiono do nominacyi p. Józefa Lagosza, wykształconego fachowo przez przez 18-letnią praktykę w fabrykach wiedeńskich.

2. Zaproponowano usunięcie p. Roberta Schindlera, który okazał się nieodpowiednim, z posady instruktora fachowego w warstacie naukowym tkackim w Korczynie, i na wniosek Komisyi zamianowany został w jego miejsce p. Jan Standeyski, dotychczasowy instruktor fachowy w Kossowie.

3. Miejsce p. Standeyskiego w Kossowie zajął jeden z tamtejszych uczniów jego, p. Bronisław Babiak.

4. Instruktorem fachowym przy nowoutworzonym warstacie naukowym tkackim w Wilamowicach, mianowany został na wniosek tamtejszej Zwierzchności gminnej p. Aleksander Zugaj, były uczeń centralnej szkoły tkackiej we Wiedniu.

5. Prowizoryczną nauczycielką krajowej szkoły koronkarskiej w Muszynie mianowaną została panna Agnieszka Walczakówna, uczennica szkoły koronkarskiej w Zakopanem.

6. Instruktorem fachowym w nowoutworzonym warstacie naukowym dla stolarstwa i wyrobu zabawek drewnianych w Żywcu mianowany został p. Andrzej Sydor, który jako stypendysta funduszu krajowego kształcił się zawodowo w Muzeum technologicznem we Wiedniu.

Na posiedzeniu z dnia 15. Stycznia 1887. powziął Wysoki Sejm uchwałę następującą:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, by wspólnie z Komisyą krajową zbadał — czy, „i o ile dałaby się utworzyć choćby mniejsza ilość posad z prawem do emerytury dla nauczy- „cieli i kierowników szkół przemysłowych, utrzymywanych z funduszów krajowych, i przedłożył „odpowiednie wnioski na najbliższej sesyi sejmowej“.

Reskryptem Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 4. Marca b. r. L. 5.077. wezwana do przedstawienia wniosków w tym kierunku, Komisya krajowa wzięła ten przedmiot pod obrady kolegialne, których wynikiem są uchwały następujące:

a) Komisya oświadcza się na razie przeciwko tworzeniu posad stałych przy krajowych szkołach przemysłowych, gdyż zakłady te znajdują się dopiero w poozątkowym rozwoju i ustrój ich nie jest jeszcze o tyle ustalony, ażeby możliwem było ustanowić dla nich już teraz etat sił nauczycielskich;

b) uznając jednak za rzecz słuszną, ażeby kierownicy krajowych szkół przemysłowych, odznaczający się wzorowem pełnieniem obowiązków, mieli byt materyalny zabezpieczony na wypadek niezdolności do zarobkowania, Komisya wnosi, ażeby stabilizować w służbie krajowej i przyznać prawo do emerytury pani Józefie ze Stelzerów Neużilowej, kierowniczce krajowej szkoły koronkarskiej w Zakopanem i p. Maksymilianowi Czyrniańskiemu, kierownikowi krajowej szkoły dla kołodziejstwa i bednarstwa w Kamionce Srumiłowej.

* *
*

W rozdawnictwie stypendyów kieruje się Komisya tą zasadą, ażeby najpierw w dostatecznej liczbie kształcić nauczycieli i instruktorów fachowych dla szkół przemysłowych, jakie w kraju powstają, a następnie, ażeby o ile możności i z dalszych okolic kraju przez zasiłki pieniężne ściągać młodzież utalentowaną do szkół fachowych — iżby uczniowie tych zakładów wykształcenie postępowo, stawali się sami w klasie rękodzielniczej pionierami postępu, to jest krzewicielami techniki ulepszonej i uszlachetnienia gustu w wyrobach.

Podania, nadchodzące od Wydziałów powiatowych lub od gmin o stypendya dla kandydatów, którzy ukończyli szkołę ludową, a szczególne zdolności okazują do pewnych rękodzieł, załatwia Komisya zazwyczaj w ten swosób, że przyznaje im z funduszów krajowych zasiłek mniej więcej w połowie kwoty, potrzebnej do utrzymania w obcem miejscu (6—8 zł. miesięcznie) z warunkiem, ażeby z miejscowych źródeł postarano się o pokrycie drugiej połowy kosztów utrzymania elewa.

W ciągu okresu, do którego odnosi się niniejsze sprawozdanie, otrzymali stypendya:

Uczniowie c. k. szkoły fachowej dla przemysłu drzewnego w Zakopanem:

1. Drozdowski Mikołaj z Załucza pow. Nowytarg	miesięcznie zł.	8	rocznie zł.	96
2. Dziubiński Wasyl z Wierzchomli pow. Nowy Sącz	„ „	8	„ „	96
3. Niemiec Jan z Gronkowa pow. Nowytarg	„ „	6	„ „	72
4. Podgórski Edward z Krakowa	„ „	6	„ „	72
5. Chaszczewicz Michał z Kossowa	„ „	15	„ „	180
6. Domagała Wiktor z Krzeszowic pow. Chrzanów	„ „	15	„ „	180
7. Lorenc Franciszek z Zakopanego	„ „	15	„ „	180
8. Paszkiewicz Błażej z Podhajec	„ „	15	„ „	180
9. Ziemba Wojciech z Majdanu	„ „	15	„ „	180
10. Korybutiak Eugeniusz z Chlebowic pow. Przemyślany	„ „	10	„ „	120
11. Magiera Aleksander	„ „	10	„ „	120
12. Mozdyniewicz Władysław z Łącka pow. Nowy Sącz	„ „	10	„ „	120
13. Jarząbek Stanisław z Zubsuchego pow. Nowytarg	„ „	6	„ „	72
14. Szumala Franciszek „ „ „	„ „	6	„ „	72
			Do przeniesienia zł.	1.740

Z przeniesienie zł. 1.740

15. Tomaszewski Jakób ze Skrzydlny pow. Limanowa . miesięcznie zł. 6 rocznie zł. 72
16. Bochenek Jan z Librantowej pow. Nowy Sącz . . „ „ 5 „ „ 60
17. Terczka Robert z Zakopanego . . . . „ „ 6 „ „ 72
18. Bereś Franciszek z Trzebowisk pow. Rzeszów . . „ „ 10 „ „ 120
19. Kurkowski Jan z Dzianisza pow. Nowy Targ . . „ „ 5 „ „ 60
20. Nosalik Paweł z Zembrzyc pow. Wadowice . . . „ „ 5 „ „ 60

Uczennice krajowej szkoły koronkarskiej w Zakopanem:

21. Skupieniówna Filomena
22. Rozegnałówna Anna
23. Ciepła Karolina
24. Gąsiorówna Agnieszka
25. Dzielska Filomena
26. Galówna Marya
27. Galówna Rozalia
28. Hablówna Anna

Góralki z Zakopanego i okolicznych wsi, pobierają miesięcznie zasiłek po 5 zł. — zatem wszystkie ośm razem rocznie „ „ — „ „ 480

29. Muszanka Antonina z Bobowej pow. Grybów . . „ „ — „ „ 100

Na naukę tkactwa:

30. Gruszecki Henryk w podróży za granicą . . . „ „ — „ „ 200
31. Małaniuk Iwan ze Stratyna pow. Podhajce, w szkole tkackiej Towarzystwa tkaczy w Glinianach . . . „ „ 8 „ „ 96
32. Gądkiewicz Julian z Koczanki pow. Grybów, w szkole tkackiej w Błażowej . . . . . „ „ 15 „ „ 180
33. Pyptiuk Bazyli z Krosna, w c. k. fachowej szkole tkackiej w Policzka w Czechach po ukończeniu tej szkoły otrzymał tytułem zasiłku na powrót do kraju jednorazowo . . „ „ — „ „ 50
34. Gruszka Antoni z Jaryczowa starego, w szkole tkackiej w Korczynie . . . . . „ „ 8 „ „ 96
35. Lödl Kornel z Jaryczowa nowego, w szkole tkackiej w Glinianach . . . . . „ „ 8 „ „ 96
36. Olbrycht Jan z Markowej pow. Łańcut, w szkole tkackiej w Błażowej . . . . . „ „ 5 „ „ 60
37. Kwolk Walenty z Markowej pow. Łańcut, w szkole tkackiej w Błażowej . . . . . „ „ 5 „ „ 60
38. Hyblik Franciszek, w szkole tkackiej w Krośnie . . „ „ 8 „ „ 96
39. Gubata Wawrzyniec „ „ „ . . „ „ 8 „ „ 96

Na naukę koszykarstwa:

40. Gondek Franciszek z Krakowskiego, na kurs koszykarstwa w Wołoskim Międzyrzeczu na Morawie, a obecnie we Wiedniu, dodatek do rządowego stypendyum . . . . . „ „ 180
41. Kwaśniewski Jan, w Muzeum technologicznem we Wiedniu . . . „ „ 240

Na naukę hafciarstwa w c. k. szkole fachowej dla przemysłu artystycznego we Lwowie:

42. Szczepankówna Anna z Makowa pow. Myślenicki . . . . . „ „ 110

Do przeniesienia zł. 4.324

Z przeniesienia zł. 4.324

43. Piotrowska Stefania, kandydatka na nauczycielkę haftów w Zakładzie głuchoniemych . . . . . rocznie zł. 150

Na naukę rysunków fachowych:

44. Fuchsówna Zofia, w c. k. szkole fachowej dla artystycznego przemysłu we Lwowie . . . . . „ „ 180

Na naukę garncarstwa:

45. Hrehory Tuczyp z Żyrawki pow. Lwowski, na naukę garncarstwa w warstacie naukowym w Toustem . . . . . „ „ 96

Na naukę kołodziejstwa:

46. Ziobroń Zygmunt, do krajowej szkoły kołodziejskiej w Kamionce strumiłowej . „ „ 96

Na naukę wyrobów z drzewa w Muzeum technologicznem we Wiedniu:

47. Otto Karol z Krakowa, miesięcznie po 36 zł. . . . . „ „ 432
48. Merunowicz Stanisław z Jarosławia „ „ 35 „ . . . . . „ „ 420
49. Emil Kurczyński z Uhnowa „ „ 35 „ . . . . . „ „ 420

Na naukę ślusarstwa w c. k. fachowej szkole ślusarskiej w Królowej dworze (Königgrätz) w Czechach.

50. Praetorius Teodor z Jarosławia . . . . . „ „ 250
51. Gorecki Józef z Tarnopola (dodatek do rządowego stypendyum) . . „ „ 120

Na naukę rzeźbiarstwa dekoracyjnego w c. k. austryackim Muzeum dla sztuki i przemysłu we Wiedniu.

52. Goligowski Antoni (dodatek do rządowego stypendyum) . . . . „ „ 300

Na naukę malarstwa pokojowego w c. k. austryackim Muzeum dla sztuki i przemysłu we Wiedniu.

53. Krupski Julian ze Lwowa, miesięcznie po 30 zł. . . . . „ „ 360

Zasiłki dla kandydatów na nauczycieli szkół przemysłowych.

54—63. Dla dziesięciu frekwentantów kursu feryalnego na nauczycieli uzupełniających szkół przemysłowych w Muzeum przemysłowem we Lwowie, po 60 zł. dla każdego . . . . . „ „ 600
64. Bruchnalski Kazimierz, kierownik c. k. szkoły fachowej ślusarskiej w Świątnikach, na podróże w celu uzupełnienia specyalnego wykształcenia . . „ „ 500
65. Marynicz Bolesław, na podróż do Wiednia zasiłek . . . . „ „ 100
66. Sydor Andrzej, instruktor fachowy warstatu naukowego dla stolarstwa i drobiazgowych wyrobów z drzewa w Żywcu, jednorazowy zasiłek . . „ „ 35
67. Magistrat miasta Krakowa, na zasiłek dla jednej z tamtejszych nauczycielek robót kobiecych na podróż do Paryża w celu wykształcenia jej w fabrykacyi gorsetów damskich metodą paryską . . . . . „ „ 600

Ogółem zł. 8.983

Powyższa suma pokrytą została w części z kredytu, otwartego w budżecie krajowym na rok 1886., kwotą 5.000 zł. stanowiącą poz. 237. rubr. XVI. budżetu krajowego na rok bie-

żący, reszta zaś pozostaje do pokrycia z budżetu na rok 1888. Cyfra 8.923 zł. podana powyżej, przedstawia sumę przyznanych stypendyów, które w różnych porach roku 1887. zaczynają się lub kończą, i dla tego też odnoszą się w części do roku 1886., a w części do roku 1888.

Podwyższenie dotacyi na stypendya przemysłowe uważa jednak Komisya za nader pożądane, poczytując to za wydatek produktywny dla kraju — w najpiękniejszem znaczeniu tego słowa znaczeniu. I dla tego też Komisya preliminuje na stypendya przemysłowe na rok 1888. zamiast 5.000 zł. — 6.000 zł.

* *
*

Urządzona we Wrześniu b. r. krajowa Wystawa rolniczo-przemysłowa w Krakowie nastręczyła Komisyi sposobność, ażeby w osobnym pawilonie dać obraz obecnego stanu szkół przemysłowych tudzież warstatów naukowych, zostających pod opieką kraju, i uwidocznić osiągnięte dotychczas przez te zakłady rezultaty.

Komisya poczytywała za słuszne przedłożyć pod sąd ogółu wyniki podejmowanych w tym kierunku usiłowań, ażeby kraj mógł ocenić, o ile okazują się praktycznie użytecznemi trudy i materyalne ofiary, ponoszone na rzecz szkolnictwa przemysłowego — i o ile te zakłady są zdolne wpłynąć na wzmocnienie, udoskonalenie i uszlachetnienie krajowej produkcyi przemysłowej.

W tej myśli okólnikiem z 23. Kwietnia b. r. l. 75 zaprosiła Komisya zarządy utrzymywanych lub subwencyonowanych z funduszu krajowego szkół przemysłowych i warstatów naukowych do udziału w krajowej rolniczo-przemysłowej Wystawie w Krakowie, określając w następujący sposób cel i sposób urządzenia wystawy szkół przemysłowych.

„W tem zaś miejscu — są słowa odezwy — podnosimy z naciskiem jako normę ogólną żądanie, ażeby Szanowne Zarządy poszczególnych szkół przemysłowych przy przygotowaniu przedmiotów na wystawę jak najtroskliwiej unikać zechciały wszystkiego, co nie odpowiadałoby rzeczywistym stosunkom szkoły, lecz byłoby obliczonem tylko na efekt u szerokiej publiczności.

„Jeżeli bowiem zamierzona wystawa szkół przemysłowych ma spełnić swoje zadanie i przynieść krajowi pożytek, to przedewszystkiem musi ona przedstawiać wierny, t. j. z rzeczywistością zgodny stan tych zakładów.

„Każda szkoła powinna wysłać na wystawę tylko te przedmioty, których wedle przepisanego jej planu wyrabiać uczy, wraz z metodycznem przedstawieniem wyrobu używanych w warstacie szkolnym materyałów, tudzież stopniowego postępu roboty, a wreszcie różnicy, jaka zachodzi pomiędzy techniką dawniejszą, a techniką przyjętą przez szkołę.

„Tym sposobem fachowy znawca przemysłu będzie w stanie z wystawy ocenić użyteczność szkoły; osobistości, opiekujące się rozwojem przemysłu krajowego, zdołają wówczas ocenić, o ile szkoła pewna czyni zadość wytkniętemu jej celowi, zaś szerszy ogół zwiedzających wystawę będzie mógł wyrobić sobie wyobrażenie prawdziwe o obecnym stanie szkolnictwa przemysłowego w kraju.“

Wedle wyrażonych tu zasad została też wystawa szkół przemysłowych urządzoną, gdyż nadto jeszcze każdy 31 zakładów, zaproszonych do urządzenia wystawy w pawilonie szkół przemysłowych, otrzymał szczegółową instrukcyę, w jaki sposób ma swoją wystawę urządzić.

Dla zaopiekowania się sprawą wystawy szkół przemysłowych wyznaczony został z grona Komisyi podkomitet złożony z pp. JE. Włodzimierza hr. Dzieduszyckiego, Dra Faustyna Jakubowskiego, Dra Ferdynanda Weigla, Dra Józefa Wereszczyńskiego i Ludwika Wierzbickiego, z przydaniem sekretarza, a przychytając się do wniosku Komisyi, reskryptem z dnia

1. Marca 1887. l. 9334 oświadczył Wysoki Wydział krajowy gotowość do dostarczenia funduszów na koszta udziału szkół przemysłowych w Wystawie krakowskiej.

Przy interwencyi pp. Dra Jakubowskiego, Dra Ferdynanda Weigla i Ludwika Wierzbickiego zawarty został układ tej treści z p. Bolesłem Zielińskim i sp. co do budowy pawilonu, że przedsiębiorcy za cenę 3.500 zł. zobowiązali się wybudować na placu Wystawy pawilon dla szkół przemysłowych wedle dostarczonego przez Komisyę planu, z zastrzeżeniem, iż po zamknięciu Wystawy budynek ten pozostawi im na własność.

Koszt urządzenia pawilonu szkół przemysłowych na Wystawie krakowskiej przedstawia się jak następuje:

Poszczególnym zakładom udzielono na wydatki połączone z przygowaniem przedmiotów na Wystawę zasiłek w ogólnej kwocie	526 zł. 90 ct.
Dodawszy do tego koszt budowy pawilonu, jak wyżej wymieniono .	3.500 „ — „
a wreszcie koszta wewnętrznego urządzenia wystawy tudzież powrotnej rozsyłki wystawionych przedmiotów	1.800 „ — „
Okaże się ogólny koszt urządzenia wystawy szkół przemysłowych w sumie	5.826 zł. 90 ct.

W biurze komisyi sporządzony został szczegółowy katalog pawilonu szkół przemysłowych, a nadto dla dokładniejszego obznajomienia światłego ogółu ze stanem szkół przemysłowych — poniekąd jako komentarz do pawilonu szkół przemysłowych na Wystawie krakowskiej, wydano staraniem Komisyi publikacyę p. t. Opieka kraju nad szkolnictwem przemysłowem, obejmującą sprawozdanie o ilości, organizacyi, uposażeniu i personaliach szkół przemysłowych w Galicyi.

Wyrok Komisyi sędziów Wystawy krajowej w Krakowie o przedmiotach, wystawionych w pawilonie szkół przemysłowych opiewa jak następuje:

Sprawozdanie

z rezultatu badań odbytych przez grono sędziów nad przedmiotami wystawowemi grupy 28., obejmującej szkolnictwo przemysłowe, a urządzonej za staraniem Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego.

Grono sędziów złożone z pp.:

Ludwika Wierzbickiego, przewodniczącego;
Tytusa Bortnika, zastępcy przewodniczącego;
Anny hr. Potockiej z Rymanowa;
K. Rybak, nauczycielki;
Sławomira Odrzywolskiego, profesora;
Jana Rottera, profesora;
Fr. Lachnera, profesora;
Jana Wdowiszewskiego, sekretarza

uchwaliło:

Świetny Komitet Wystawy krajowej rolniczo-przemysłowej w Krakowie raczy przyznać:

Srebrny medal c. k. Ministerstwa handlu.

1. *Szkole koronkarskiej* krajowej w Zakopanem.
2. *Miejskiej szkole wydziałowej* żeńskiej im. św. Scholastyki w Krakowie.
3. *C. k. szkole fachowej* dla przemysłu drzewnego w Zakopanem.
4. *Szkole kołodziejstwa i bednarstwa* w Kamionce strumiłowej.

5. *Szkole koszykarskiej* w Jarosławiu.
6. *Szkole garncarskiej* w Kołomyi.
7. *Szkole miejskiej* dla przemysłu artystycznego w Krakowie.

Bronzowy medal Komitetu Wystawy.

1. *Józefie z Stelzerów Neużylowej*, jako kierowniczce szkoły koronkarskiej w Zakopanem, za wzorowe prowadzenie nauki.
2. *Szkole krajowej koronkarskiej* w Kańczudze.
3. *Antoniemu Gettlichowi*, jako kierownikowi miejskiej szkoły wydziałowej żeńskiej im. św. Scholastyki w Krakowie za wzorowe prowadzenie nauki.
4. *Franciszkowi Neużilowi*, jako kierownikowi c. k. szkoły fachowej dla przemysłu drzewnego w Zakopanem, za znakomite prowadzenie szkoły.
5. *Maksymilianowi Czyrniańskiemu*, jako kierownikowi szkoły kołodziejskiej i bednarskiej w Kamionce strumiłowej.
6. *Warstatowi naukowemu tkackiemu* w Kossowie.
7. *Warstatowi naukowemu tkackiemu* w Korczynie.
8. *Warstatowi naukowemu tkackiemu* w Błażowej.
9. *Warstatowi wzorowemu powroźniczemu* w Radymnie.
10. *Waleryanowi Krycińskiemu*, jako kierownikowi szkoły garncarskiej w Kołomyi.
11. *Stanisławowi Barabaszowi*, jako kierownikowi szkoły dla przemysłu artystycznego w Krakowie, za staranne prowadzenie nauki rysunków.

Bronzowy medal c. k. Ministerstwa handlu.

1. *Maryi Żarskiej*, jako współpracowniczce przy prowadzeniu nauki w miejskiej szkole wydziałowej żeńskiej im. św. Scholastyki w Krakowie.
2. *P. Jaworskiej*, jako współpracowniczce przy prowadzeniu nauki w miejskiej szkole wydziałowej żeńskiej im. św. Scholastyki w Krakowie.
3. *Maryi Mayerberg*, jako współpracowniczce przy prowadzeniu nauki w miejskiej szkole wydziałowej żeńskiej im. św. Scholastyki w Krakowie.
4. *Kornelii Mayerberg*, jako współpracowniczce przy prowadzeniu nauki w miejskiej szkole wydziałowej żeńskiej im. św. Scholastyki w Krakowie.
5. *P. Galletowi*, jako nauczycielowi reźbiarstwa i snycerstwa w c. k. szkole fachowej dla przemysłu drzewnego w Zakopanem.
6. *Ks. Michałowi Czaczkowskiemu*, jako kierownikowi warstatu naukowego kołodziejskiego i garncarskiego w Toustem.
7. *Szkole wieczornej* przemysłowej uzupełniającej w Przemyślu, za bardzo odpowiedni tok nauki i dosyć stosowny dobór przykładów w działach zawodowych.
8. *Szkole miejskiej* przemysłowo-handlowej we Lwowie, za rysunki wolnoręczne, geometryczne i budownicze.
9. *Izraelickiej szkole* przemysłowej uzupełniającej im. Marka Bernsteina we Lwowie, za rysunki wolnoręczne i dekoracyjne.
10. *Miejskiej szkole* uzupełniającej przemysłowo-handlowej im. Sobieskiego w Kołomyi, za metodyczne prowadzenie nauki rysunków.
11. *Szkole wieczornej* powtarzającej przemysłowej w Stanisławowie.
12. *Szkole wieczornej* (dla terminatorów) w Krakowie na Kleparzu, za rysunki i wypracowania piśmienne.
13. *Szkole wieczornej* (dla terminatorów) w Krakowie na Smoleńsku, za rysunki i wypracowania piśmienne.

List pochwalny Komitetu Wystawy.

1. *Magdalenie br. Czechowiczowej*, kierowniczce szkoły koronkarskiej w Kańczudze, za prowadzenie nauki.
2. *Stowarzyszeniu pracy kobiet* we Lwowie, za pożyteczne dążenia na polu pracy kobiet.
3. *Warstatowi wzorowemu kołodziejskiemu* w Toustem.
4. *P. Stefankowi*, kierownikowi warstatu koszykarskiego w Jarosławiu.

5. *Ks. kanonikowi Leonowi Pastorowi*, za kierownictwo warstatem naukowym dla powroźnictwa w Radymnie.
6. *Ks. kanonikowi Szałajowi*, za kierownictwo warstatem tkackim w Korczynie.
7. *P. Rylskiemu*, c. k. poczmistrzowi w Błażowej, za kierownictwo warstatem tkackim tamże.
8. *P. Bursie*, aptekarzowi w Kossowie, za kierownictwo warstatem tkackim tamże.
9. *Szkole wydziałowej* w Sokalu, za zacne chęci i pożyteczne dążenia do postępu.

Kraków, dnia 13. Września 1887.

Jan Wdowiszewski, *sekretarz m. p.*

Anna hr. Potocka *m. p.*

Jan Rotter *m. p.*

Ludwik Wierzbicki, *przewodniczący m. p.*

Tytus Bortnik *m. p.*

Fryderyk Lachner *m. p.*

Sławomir Odrzywólski *m. p.*

II.

Gruntownej zmianie uległ w tym roku sposób rozdawania pożyczek z funduszów krajowych na cele rozwoju przemysłu w kraju. Gdy bowiem Wysoki Sejm uchwałą z dnia 22. Stycznia 1887. ustanowił krajowy fundusz przemysłowy, zapewniając mu dotacyę na dłuższe lata, przeto mogły już być przedsięwzięte odpowiednie kroki w tym kierunku, ażeby pomoc, udzielana przez kraj w formie kredytu na cele rozwoju przemysłu rodzimego, ujętą została w system stały, wedle odpowiednio obmyślanego planu.

Reskryptem z 18. Marca 1887. l. 11.350 udzielił Wysoki Wydział krajowy Komisyi do objawienia zdania opinię Dyrekcyi Banku krajowego co do sposobu, jak powinien być zorganizowany krajowy fundusz przemysłowy.

Czyniąc zadość temu wezwaniu, Komisya dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego pod dniem 6. Kwietnia 1887. l. 92 przedłożyła Wysokiemu Wydziałowi krajowemu projekt regulaminu dla krajowego funduszu przemysłowego, osnuty na podstawie wniosków Dyrekcyi Banku krajowego, zawartych w piśmie jej z 28. Lutego 1887. l. 2583 z tą jedyną tylko różnicą, iż ze względu na charakter krajowego funduszu przemysłowego, którego głównem zadaniem jest, wspieranie rozwoju kiełkujących w kraju zarodów przemysłu, przypuszczać należy, że w pewnych wypadkach, wymagających wyjątkowego uwzględnienia, wypadnie udzielać pożyczek bardzo lekko, albo nawet wcale nieoprocentowanych. W ogólności oświadczyła się Komisya w kwestyi wymiaru procentu z krajowego funduszu przemysłowego przeciwko proponowanej przez Bank krajowy zmiennej stopie procentowej, zależnej od każdoczesnej stopy eskontowej Banku austro-węgierskiego. Bank proponował bowiem, ażeby były udzielane tylko oprocentowane pożyczki, a to w wysokości o 1% niższej niż każdoczesna stopa eskontowa, obowiązująca w austro-węgierskim Banku. Komisya proponowała zaś następującą stylizacyę dotyczącego ustępu regulaminu krajowego funduszu przemysłowego: „Od pożyczek, udzielanych z krajowego funduszu przemysłowego ma być opłacaną w regule prowizya w wysokości 3% dłużnej sumy; w razach wyjątkowych mogą być jednak przyznane warunki lżejsze, albo nawet mogą być udzielane pożyczki bezprocentowe.“ (§. 9.).

Reskryptem z 27. Maja 1887. l. 21.907 oznajmił nam Wysoki Wydział krajowy, iż ustanowił tryb zarządu krajowego funduszu przemysłowego w myśl opinii Komisyi przemysłowej, i wezwał Bank krajowy do ułożenia projektu szczegółowych przepisów co do administracyi i użycia stałego funduszu przemysłowego, przelewając równocześnie do kasy Banku krajowego pozostałą w ówczas z tegorocznej, przez Sejm uchwalonej dotacyi, kwotę 20.800 zł.

Pod dniem 26. Sierpnia 1887. l. 43.044 udzielił Wysoki Wydział krajowy Komisyi tekstu przepisów w sprawie administracyi krajowego funduszu przemysłowego, ułożonych przez Bank krajowy.

Na podstawie wniosku Komisyi krajowej dla spraw przemysłu złożony został podkomitet dla załatwiania spraw bieżących krajowego funduszu przemysłowego. W skład tego podkomitetu weszli pp. Dr. Józef Wereszczyński jako reprezentant Wysokiego Wydziału krajowego, poseł Ludwik Wierzbicki z ramienia Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego, a wreszcie dyrektor Banku krajowego, Dr. Alfred Zgórski, jako zastępca tej instytucyi.

Dnia 7. Sierpnia b. r. odbył podkomitet pierwsze posiedzenie, na którem załatwiono 34 podań o kredyt z funduszów na cele przemysłowe; resztę zaś podobnych podań, jakie w ciągu

bieżącego roku wpłynęły, załatwił podkomitet na posiedzeniu wspólnem z Komisyą krajową dla spraw przemysłowych na posiedzeniu z dnia 23. Października b. r. W ogólności było do załatwienia wniosków i podań czterdzieści kilka, na sumę około 80.000 zł.

W łonie Komisyi dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego przeprowadzono rozprawę zasadniczą nad pytaniem, jaką metodą postępować należy w udzielaniu pomocy finansowej z funduszów krajowych znaczniejszym przedsiębiorstwom, posiadającym warunki ogólnej użyteczności ekonomicznej dla kraju?

Wynikiem tej rozprawy było jednomyślne i stanowcze oświadczenie się Komisyi przeciwko bezpośredniemu mięszaniu funduszu krajowego w ryzyko jakiegokolwiek, chociażby najbardziej godnego poparcia przedsiębiorstwa przemysłowego, i w jakiejbądź formie.

Uznano natomiast potrzebę i użyteczność dążenia ku temu, ażeby tworzyć się poczęły u nas znaczniejsze przedsiębiorstwa fabryczne, które stanowić mogłyby ogniska pewnych rękodzieł, zatrudniających wielką liczbę rąk w naszym kraju — ażeby za pośrednictwem tych zakładów podnieść znaczenie i wartość ich produkcyi. Na razie zwrócono uwagę na przemysł tkacki i skórny.

W każdym jednak wypadku zdaniem Komisyi pomoc takim przedsiębiorstwom z krajowego funduszu przemysłowego nie mogłaby być udzielaną inaczej, jak tylko w formie należycie ubezpieczonych pożyczek — podobnie, jak dotychczas udziela pożyczek drobnym spółkom.

Z grona Komisyi wyznaczono osobny podkomitet, który ma obmyśleć normy postępowania z prośbami o pomoc z krajowego funduszu przemysłowego dla znaczniejszych przedsiębiorstw fabrycznych, posiadających ważność dla przemysłu domowego i rękodzielniczego. Ustanowienie takich norm jest tem bardziej potrzebnem, że reprezentacya miasta Krosna zgłosiła się już nawet do Wysokiego Wydziału krajowego z projektem utworzenia w tem mieście fabrycznego blichu i apretury płócien, co dla tkactwa krajowego miałoby nader doniosłe znaczenie. Miasto Krosno ofiaruje na ten cel obszerny budynek i objawiło gotowość przystąpienia do przedsiębiorstwa z wkładką pieniężną do 10.000 zł.

Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania, Komisya nie miała jednak sformułowanych wniosków w tej materyi. Sprawa wymaga jeszcze dalszego roztrząsania.

* *
*

Uchwałą sejmową z dnia 22. Stycznia 1887. zakomunikowaną Komisyi ze strony Wysokiego Wydziału krajowego pod dniem 4. Marca b. r. l. 7993 postanowiono, że na przyszłość mają być przedkładane Wysokiemu Sejmowi szczegółowe preliminarze tych szkół przemysłowych, które utrzymywane są kosztem funduszu krajowego, jak niemniej także, ażeby przy preliminowaniu subwencyj dla wszystkich innych szkół przemysłowych określane były warunki, pod któremi subwencya ma być przyznaną.

Idąc za tą wskazówką, Komisya rozesłała do zarządów wszystkich szkół przemysłowych, pod opieką kraju zostających pod dniem 6. Sierpnia b. r. l. 276 formularz drukowany preliminarzy budżetowych, i w ten sposób uzyskano materyał do ułożenia w jednolitej formie budżetów szczegółowych wszystkich tych zakładów, tak, że w tym roku po raz pierwszy może Komisya przedłożyć Wysokiemu Wydziałowi krajowemu preliminarz wydatków funduszu krajowego na popieranie przemysłu w kraju na rok 1888. (rubr. XVI. budżetu krajowego) na podstawie budżetów szczegółowych każdego zakładu z osobna. Preliminarz ten załącza się do niniejszego sprawozdania. **(Alegat I.)**

Preliminarze te odnoszą się do 38 zakładów; z tych 13 są jako zakłady krajowe wcielone w budżet funduszów krajowych, zaś 25 jest zakładów subwencyonowanych.

W rubryce „uwaga“ dodane są objaśnienia tak w preliminarzach szczegółowych, jak nie mniej także i w preliminarzu ogólnym. W tem zaś miejscu dodać musimy jeszcze następujące uwagi:

Preliminują się na rok 1888. następujące pozycye nowe, które nie znalazły jeszcze miejsca w budżecie krajowym na rok 1887:

a) Na warstat wzorowy tkacki w Wilamowicach, w powiecie Bialskim, ponieważ w tym roku wobec ofiarności gminy tamtejszej wszedł on w życie.

b) Na sprawienie zapasu opartych na swojskich motywach wzorów i patronów do tkanin wzorzystych dla użytku w szkołach tkackich zł. 500 — z powodów, wyłuszczonych powyżej w sprawozdaniu.

c) Na prenumeratę czasopism i zakupno dzieł fachowych dla biura Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego: w rubryce zwyczajnych wydatków zł. 200 (na prenumeraty), w rubryce nadzwyczajnych wydatków zł. 300 (na zakupno pewnej ilości dzieł i na sprawienie szafy bibliotecznej) — ogółem przeto zł. 500. Ponieważ czynności Komisyi coraz bardziej rozszerzają się na rozmaite pola działania, i przypuszczać można, iż przy opracowywaniu różnorodnych spraw będą potrzebne źródła pomocnicze dla referentów fachowych; przy organizacyi różnych szkół potrzebne są również wzory podręczników specyalnych, opisy celujących zakładów, próbki rozmaitych wydawnictw, przeznaczonych dla użytku w szkołach przemysłowych i t. d.

Nie preliminują się żadne subsydya z funduszu krajowego na następujące zakłady, na które uchwaloną była dotacya w budżecie krajowym na rok 1887:

a) Na szkołę wieczorną dla terminatorów w Jaśle, ponieważ zakład ten faktycznie nie istniał w tym roku.

b) Również nie wstawia się na rok 1888. dotacya dla powroźniczego warstatu naukowego w Radymnie, gdyż zakład ten prawdopodobnie w roku przyszłym nie wejdzie jeszcze w życie.

Zmniejszenia lub zwiększenia niektórych pozycyj w preliminarzu na rok 1888., w porównaniu z kwotami uchwalonemi na rok 1887., uzasadnione są w samym preliminarzu. Co się tyczy preliminarzy wydatków na szkoły przemysłowe uzupełniające, zauważyć należy, że w dzisiejszym stanie obejmują one zaledwie drobny ułamek młodzieży rękodzielniczej, i gdyby rzeczywiście objąć miały wszystkich terminatorów w miastach, gdzie istnieją, to dzisiejsze ich uposażenie żadną miarą nie wystarczyłoby na ich utrzymanie. Spodziewać się jednak należy, że c. k. Rząd przyjdzie nareszcie w pomoc tym zakładom i w naszym kraju, tak, jak wspiera w innych krajach koronnych podobne szkoły.

Musimy także uzasadnić pozycye na zasiłki dla ubogich uczniów w niektórych szkołach fachowych. Zasiłki te są czemś pośrednim pomiędzy stypendyami, a zapłatą za robotę. Przyznawane bowiem bywają tylko uboższym uczniom, potrzebującym pomocy do utrzymania się, a wysokość takich zasiłków bywa zastosowaną do pewnego stopnia do wartości wykonanych przez ucznia robót. Jest to bardzo skuteczny środek do ściągania do szkół fachowych uczniów z dalszych okolic.

Zresztą co do układu preliminarza na rok 1888. nie różni się on w niczem prawie od układu rubryki XVI. budżetu krajowego na rok 1887.

* *
*

W miarę, jak budzi się w kraju ruch coraz żywszy na polu przemysłu, i to w rozmaitych kierunkach specyalnych, wzmaga się także ilość, tudzież zakres spraw, któremi Komisya krajowa dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego zajmować się powinna. W uznaniu tej potrzeby Wysoki Sejm dwukrotną już uchwałą zalecił przeprowadzenie takiej reformy tejże Komisyi, ażeby ona wzmocnioną została siłami fachowemi.

W skutek wezwania Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 4. Marca 1887. l. 5077 o przedłożenie wniosków w tej mierze, Komisya wzięła pod dojrzałą rozwagę kwestyę zmiany jej ustroju, i pod dniem 25. Września b. r. l. 230 miała zaszczyt przedłożyć Mu sprawozdanie swoje o tym przedmiocie.

Przy roztrząsaniu celów postanowionej przez Wysoki Sejm reformy Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego nasunęły się Komisyi następujące uwagi:

Przedewszystkiem uznała Komicya za rzecz konieczną, ażeby o ile możności — to jest, o ile to da się pogodzić z dążnością odnoszących się do tego przedmiotu uchwał sejmowych z dnia 11. Stycznia 1886. i 15. Stycznia 1887. jak najmniej naruszyć tekst statutu Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego z roku 1884., który dotąd obowiązuje — a to z tego powodu, iż jest on wynikiem układu z c. k. Rządem centralnym.

Z drugiej znów strony, gdy dzięki hojności Wysokiego Sejmu na cele popierania rozwoju przemysłu w kraju, z każdym rokiem wzmaga się u nas ruch na tem polu, mnożą się rozmaitej kategoryi zakłady dla kształcenia klas przemysłowych, a powoli przybywają także i szkoły przemysłowe, utrzymywane kosztem skarbu państwa, więc z każdym rokiem staje się też naglejsze takie wzmocnienie składu Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego, ażeby ona zdołała wszechstronnie zadość uczynić intencyom tak Sejmu jak i c. k. Rządu w zakresie opieki fachowej nad szkolnictwem przemysłowem.

Dalej wykazała praktyka potrzebę ściślejszego określenia atrybucyj Komisyi w zakresie rozdawnictwa pożyczek i zapomóg na cele przemysłowe, z przeznaczonych na to przez Sejm funduszów.

W końcu na podstawie dotychczasowego doświadczenia okazało się niezbędnem zabezpieczeniem prawidłowego toku załatwiania bieżących czynności biura Komisyi na ten wypadek, jeżeli zdarzyłoby się, że nie byłby obecnym we Lwowie ani Prezes, ani żaden z zastępców Prezesa Komisyi.

Projektowane ważniejsze zmiany statutu Komisyi tyczą się przeto tylko wymienionych tu trzech punktów.

Jako załącznik do niniejszego sprawozdania, wydrukowany jest dotychczasowy statut Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego z 13. Czerwca 1884., gdzie też odmiennym drukiem (kompaktem) oznaczone są nowe postanowienia, projektowane przez Komisyę. (Alegat II.)

* *
*

W kronice Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego zapisać przychodzi w tym roku nader dotkliwą, niemal niepowetowaną dla niej stratę. Ubył jej bowiem przez śmierć pierwszy Przewodniczący w teraźniejszym jej ustroju, ś. p. Mikołaj Zyblikiewicz. Zasługi tego niepospolitego męża na rozmaitych polach pracy obywatelskiej złotemi głoskami zapisane są we wdzięcznej pamięci kraju. Lecz troska o rozwój przemysłu rodzimego, jako jednej z najpotężniejszych dźwigni bogactwa narodowego, stanowiła jeden z pierwszych punktów w programie jego działalności publicznej. Przemysł nasz, zniszczony przez nieprzyjazne okoliczności, zaczyna teraz powoli rozwijać się i wzmacniać organicznie, a ś. p.

Mikołaj Zyblikiewicz zajmuje zaszczytne miejsce pomiędzy pierwszymi i najczynniejszymi pracownikami na tem polu. Dla tego też Komisya krajowa dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego z szczerą wdzięcznością wyraża niniejszem cześć jego pamięci.

Zmarł również w ciągu ubiegłego roku drugi członek Komisyi, ś. p. Wacław Dąbrowski, Prezydent miasta Lwowa, a w gronie Komisyi reprezentant stanu rękodzielniczego. Cześć jego pamięci!

Zresztą, oprócz zmiany Przewodniczącego, nie zaszły żadne inne zmiany w składzie osobowym Komisyi. Zanotować tylko należy, iż powołany został dyrektor Banku krajowego, Dr. Alfred Zgórski do udziału w rozprawach Komisyi, o ile one odnosiły się do spraw funduszu przemysłowego.

Komisya odbyła w ubiegłym roku w pięciu zebraniach ogółem 14 posiedzeń.

* *
*

Raczy Wysoki Wydział krajowy niniejsze sprawozdanie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi.

Lwów, dnia 22. Października 1887.

Przewodniczący Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego,
Marszałek krajowy.

Tarnowski *m. p.*

L. W. kr. 53.606/87.
L. kom. 390.

PRELIMINARZ

wydatków funduszu krajowego

na cele popierania przemysłu w kraju

na rok 1888.

(Rubryka XVI. budżetu krajowego)

zestawiony przez

Komisyę kraj. dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego.

Część I.

PRELIMINARZE

poszczególnych zakładów.

I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.

(Szkoły wieczorne dla terminatorów).

1. Brzeżany. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Subwencye:					
a) od gminy	100	200	—	200	Lokal i opał.
b) od Rady powiatowej . .	50	200	—	200	
c) z funduszów krajowych .	500	500	—	500	Uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 22. Stycznia 1887.
d) niedobór	18·84	—	—	—	
Razem . .	668·84	900	—	900	

Wydatki.					
1. Płace:					
a) dyrektorowi . . .	100	100	—	100	
b) księżom katech. obu obrz.	33	50	—	50	
c) innym nauczycielom . .	314	500	—	500	
2. Wynajem lokalu . . .	100	100	—	100	
3. Opał	25	25	—	25	
4. Oświetlenie	10	10	—	10	
5. Usługa	10	20	—	20	
6. Materyał	6·84	10	—	10	
7. Środki naukowe . . .	60	75	—	75	
8. Rozmaite inne wydatki .	10	10	—	10	
Razem . .	668·84	900	—	900	

2. Drohobycz. Szkoła przemysłowa uzupełniająca, wraz z warstatem ozdobnego stolarstwa i kursem dla górników.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Dochody własne zakładu za sprzedane książki . .	20	20	—	20	
2. Taksy od eksternistów nauki ozdobnego stolarstwa .	30	—	—	—	
3. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	30	30	—	30	
4. Subwencye:					
a) od gminy m. Drohobycza .	250	400	—	400	
b) od Rady powiatowej .	100	150	—	150	
c) od Towarzystwa zaliczkow.	50	50	—	50	
d) od oddziału Towarzystwa pedagogicznego . .	20	20	—	20	
e) od c. k. Rządu . .	—	600	—	600	ad 4. e) Zasiłek od c. k. Rządu przyrzeczony w zasadzie, wszakże do chwili ustanowienia niniejszego preliminarza kwota zasiłku nie była oznaczoną.
f) z funduszów krajowych .	500	600	200	800	
4. Niedobór	—	—	407	407	
Razem . .	1.000	1.870	607	2.477	

Wydatki.

1. Płace:					
a) dyrektorowi . . .	120	120	—	120	
b) nauczycielom 1088 godzin po 75 ct. . . .	816	820	—	820	
c) nauczycielom kursu górniczego 240 godz. po 1 zł.	240	500	—	500	1. i 2. rok kursu górniczego 500 godz. po 1 zł. a. w.
d) Kierownikowi warstatu rocznie	150	150	—	150	
e) niedobór z r. 1887 . .	—	150	—	150	
2. Wynajem lokalu . .	—	120	—	120	Obecnie musi Rada zawiadowcza lokal na warstat najmować.
3. Opał	—	—	—	—	
4. Oświetlenie . . .	30	35	—	35	Dla szkoły 20, dla warstatu 10, dla kursu górniczego 5.
5. Usługa	36	42	—	42	
6. Materyał	50	25	—	25	
7. Środki naukowe . .	30	50	—	50	
8. Rozmaite inne wydatki .	10	10	—	10	
9. Narzędzia miernicze i przybory dla kursu górniczego.	200	200	—	200	
10. Narzędzia i przybory dla warstatu ozdobnego stolarstwa	30	30	—	30	
11. Nagrody dla uczniów .	—	25	—	25	
Razem . .	1.712	2.277	—	2.277	

3. **Jasło.** (Nie ma preliminarza).

4. **Jarosław. Uzupełniająca szkoła przemysłowa, w połączeniu ze szkołą zawodową malarstwa pokojowego i lakiernictwa.**

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Subwencye:					
a) od gminy m. Jarosławia .	200	200	—	200	
b) od Rady powiatowej .	60	60	—	60	
c) z funduszów krajowych .	600	700	—	700	100 zł. na cele szkoły malarstwa.
2. Inne dochody na cele szkoły malarstwa:					
a) od gminy . . .	20	20	—	20	
b) od Rady powiatowej .	40	40	—	40	
c) niedobór do pokrycia z miejscowych źródeł . .	39	—	24	24	
Razem . .	959	1.020	24	1.044	

Wydatki.					
1. Płace:					
a) dyrektorowi . . .	200	200	—	200	
b) 12 nauczycielom za 600 godzin	600	600	—	600	
c) 2 nauczycielom na kursie zawodowym malarstwa pokojowego . . .	—	100	—	100	
2. Wynajem lokalu . .	—	—	—	—	Nauka odbywa się w 5 salach budynku szkolnego.
3. Opał.	—	—	—	—	Z oszczędności opału, przeznaczonego dla szkoły średniej.
4. Oświetlenie . . .	15	16	—	16	
5. Usługa	30	30	—	30	
6. Materyał dla szkoły malarstwa	60	40	—	40	
7. Środki naukowe. . .	40	40	—	40	
8. Rozmaite inne wydatki .	14	18	—	18	
Razem . .	959	1.044	—	1.044	

5. Kołomyja. Miejska szkoła przemysłowo-handlowa im. Sobieskiego.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888 Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Dochody własne zakładu:					
a) Procent od 6000 zł. funduszu rzemieślniczego, jako kapitału żelaznego, przeznaczonego na utrzymanie szkoły	300	300	—	300	Tę kwotę wstawiono na podstawie uchwały Rady gminnej z r. 1884 przy założeniu szkoły.
b) opłaty szkolne, pobierane za naukę udzielaną na kursie handlowym po 2 zł. miesięcznie . . .	—	130	—	130	Taka kwota z opłat wpłynęła w r. szkolnym 1887.
2. Subwencye:					
a) od gminy m. Kołomyi .	400	600	—	600	Taką kwotę wstawiła w budżecie Rada gminna na r. 1887.
b) od Rady powiatowej .	100	100	—	100	Taką subwencyę dawała Rada pow. kołom. przez 3 poprzednie lata.
c) od Kasy oszczędności .	100	200	—	200	Taką kwotę udzieliła miejska kasa oszczędności na rok 1887.
d) z funduszów krajowych .	500	500	200	700	Taką subwencyę udzielał Wydział krajowy na podstawie uchwał Wysokiego Sejmu krajowego przez trzy lata poprzednie.
3. Niedobór do pokrycia z miejscowych źródeł . .	—	—	285	285	
Razem . .	1.400	1.830	485	2.315	

Wydatki.

1. Płace:					
a) nauczycielom 1 zł. za godzinę nauki . . .	1.152	1.550	—	1.550	Taka suma godzin wypada w przybliżeniu w całym roku szkolnym, wliczając w tym roku i godziny kursu handlowego.
b) dyrektora i sekretarza .	200	300	—	300	Podwyższona remuneracya w tej pozycyi o 100 zł. z powodu otworzenia kursu handlowego.
2. Wynajem lokalu . .	—	—	—	—	Gmina dawała i daje nadal lokal, opał i oświetlenie w naturze.
3. Opał	—	—	—	—	
4. Oświetlenie . . .	—	—	—	—	
5. Usługa	27	50	—	50	Podwyższono tę pozycyę na 50 zł. z powodu otwarcia kursu handlowego.
7. Środki naukowe . .	50	50	300	350	Wstawiono w budżecie 50 zł. na sprawienie szkolnych książek jak i w poprzednim roku a 300 zł. na przybory tak do rysunków wolnoręcznych jak i geometrycznych, których prawie zupełnie nie ma.
8. Wydatki kancelaryjne: druki (katalogi, dzienniki, wykazy, ogłoszenia) papier, pióra, atrament, gąbki, kreda, i t. d.	20	25	—	25	Wstawienie tych kwot uznała kuratorya szkoły za niezbędnie potrzebne na posiedzeniu d. 30. lipca 1887.
9. Sprzęty szkolne: jedna szafa na przybory rysunkowe i jedna tablica do rysowania wzorów	—	—	25	25	
10. Premie dla uczniów . .	20	15	—	15	
Razem . .	1.469	1.990	325	2.315	

6. **Kraków. Początkowe szkoły przemysłowe.** (Preliminarzy szczegółowych nie przedłożono do chwili ukończeniu druku niniejszego sprawozdania).

7. Lwów. Szkoła przemysłowa izr. im. M. Bernsteina.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Subwencye:					
a) od gminy wyznaniowej izraelickiej	100	100	—	100	
b) od fundacyi imienia Marka Bernsteina . . .	1.700	1.700	—	1.700	
c) z funduszów krajowych .	500	300	—	300	
Razem . .	2 300	2.100	—	2.100	
Wydatki.					
1. Płace:					
a) dyrektorowi	300	300	—	300	
b) nauczycielom po 1 zł. i 1 zł. 50 za lekcyę . .	1.290	1300	—	1.300	
2. Najem lokalu i opał . .	200	200	—	200	
3. Oświetlenie . . .	80	80	—	80	
4. Usługa	60	60	—	60	
6. Środki naukowe. . .	250	50	--	50	
7. Rozmaite inne wydatki .	130	110	—	110	
Razem . .	2.310	2.100	—	2.100	

8. Nowy Sącz. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Dochody.					
1. Subwencye:					
a) od gminy m. Nowego Sącza	200	200	--	200	
b) od Rady powiatowej .	200	200	—	200	
c) od Tow. kasy oszczędności.	100	200	—	200	
d) z funduszów krajowych .	500	500	200	700	
e) niedobór . . .	—	—	52	52	
Razem . .	1.000	1.100	252	1.352	
Wydatki.					
1. Płace:					
a) dyrektorowi . . .	100	150	—	150	
b) 8 nauczycielom za 850 godzin po 70 ct.. . .	595	672	—	672	Z powodu otwarcia kursu specyalnego liczba godzin wynosić będzie 960 po 70 ct.
2. Wynajem lokalu . .	—	—	—	—	Nauka odbywa się w szkole 6-klasowej męskiej.
3. Opał.	40	40	—	40	
4. Oświetlenie . . .	50	50	—	50	
5. Usługa	25	30	—	30	
6. Pomocnicze środki naukowe	45	—	200	200	
7. Przybory piśmienne i naukowe dla uczniów ubogich	105	150	—	150	Na przybory piśmienne i rysunkowe dla 260 uczniów.
8. Rozmaite inne wydatki .	40	60	—	60	Na wydatki kancelaryjne, nagrody dla uczniów i wydatki nadzwyczajne.
Razem . .	1.000	1.152	200	1.352	

9. Przemyśl. Szkoła przemysłowa uzupełniająca 4-klasowa.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Subwencye:					
a) od gminy stale . .	500	500	—	500	Gmina miasta dostarcza nadto bezpłatnie ubikacyj, oświetlenia i opału, co przedstawia wartość około 500 zł. rocznie.
b) od Rady powiatowej stale	300	300	—	300	
c) z funduszów krajowych .	600	600	—	600	
2. Od dr. Aleks. Dworskiego .	300	300	—	300	
3. Od kasy oszczędności. .	300	300	—	300	
Razem . .	2.000	2.000	—	2.000	

Wydatki.					
1. Płace:					
a) dyrektorowi . . .	150	150	—	150	
b) na wydatki kancelaryjne .	30	30	—	30	
c) nauczycieli . . .	1.320	1.320	—	1.320	Za 1320 godzin licząc każdą godzinę po 1 zł.
d) sługi szkolnego . .	56	56	—	56	
2. Wynajem lokalu . .	—	—	—	—	Lokalu, opału i światła dostarcza bezpłatnie gmina miasta Przemyśla.
3. Opał	—	—	—	—	
4. Oświetlenie . . .	—	—	—	—	
5. Środki naukowe. . .	200	200	—	200	Zakupno nowych podręczników do nauki języków, map, wzorów rysunkowych i t. d.
6. Na bibliotekę dla uczniów i nauczycieli preliminowano na r. 1888 . . .	100	100	—	100	Ażeby zachęcić młodzież do regularnego uczęszczania na naukę, wypożycza się jej do czytania na lekturę domową książeczki z biblioteczki szkolnej. Środek ten okazał się być nader skutecznym.
7. Nagrody dla uczniów . .	50	50	—	50	
8. Rozmaite inne wydatki .	100	94	—	94	
Razem . .	2.006	2.000	—	2.000	

10. Rzeszów. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Dochody.					
1. Subwencye:					
a) od gminy . . .	200	200	—	200	Jestto subwencya stała.
b) od Rady powiatowej .	100	100	—	100	Subwencya spodziewana.
c) od Kasy oszczędności .	200	200	—	200	Subwencya spodziewana.
d) z funduszów krajowych .	600	600	200	800	
e) niedobór do pokrycia ze źródeł miejscowych . .	—	—	477	477	
Razem . .	1.100	1.100	677	1.777	

Wydatki.					
1. Płace:					
a) dyrektorowi i nauczycielom	968	1.350	—	1.350	
2. Wynajem lokalu . . .	—	—	—	—	Szkoła się mieści w budynku szkoły ludowej.
3. Oświetlenie . . .	30	28	—	28	Na podstawie doświadczenia z r. 1887.
4. Usługa	30	30	—	30	
5. Środki naukowe. . .	300	95	200	295	200 zł. na zakupno wzorów rysunkowych i okazów technologicznych.
6. Wydatki kancelaryjne. .	30	24	—	24	
Razem . .	1.358	1.527	200	1.727	

11. Stanisławów. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Dochody.

	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.
1. Subwencye:				
a) od gminy m. Stanisławowa	200	200	—	200
b) od Rady powiatowej .	200	200	—	200
c) od kasy oszczędności .	200	200	—	200
d) z funduszów krajowych .	500	500	100	600
Razem . .	1.100	1.100	100	1.200

UWAGI.

do 1. c. — Subwencya kasy oszczędności nie jest stałą; w bieżącym roku n. p. dała kasa oszczędności zamiast preliminowanych 200 tylko 190 zł. — Z tego względu więc, i ponieważ szkoła przemysłowa uzupełniająca nie posiada żadnych środków nankowych pomocniczych, wstawia się w preliminarz nadzwyczajną subwencyę w kwocie 100 zł.

Wydatki.

1. Płace:				
dyrektora i nauczycieli .	950	—	—	957
2. Oświetlenie . . .	26	—	—	30
3. Usługa	30	—	—	30
4. Środki naukowe. . .	—	—	—	56
5. Rozmaite inne wydatki:				
a) rekwizyta do rysowania i pisania dla uczniów. .	40	—	—	50
b) koszta zarządu . .	30	—	—	40
c) inne potrzeby szkolne .	12	—	—	10·54
d) nagrody dla uczniów .	12	—	—	14
e) niedobór z r. 1886 . .	—	—	—	12·46
Razem . .	1.100	—	—	1.200

1. Płace nauczycieli, obliczają się po 1 zł. od lekcyi.

2. Oświetlenie będzie kosztować trochę więcej, bo trzeba liczbę lamp pomnożyć.

5. Na rekwizyta dla uczniów liczy się większą kwotę, bo potrzeba posprawiać nowe książki i rysownice.

Na koszta zarządu preliminowana kwota zaledwie wystarczyć może, gdyż zachodzi potrzeba sprawienia nowych druków na świadectwa, katalogi i książeczki frekwentacyjne.— W rubryce „inne potrzeby szkolne“ pomieszczone są wydatki nieprzewidziane, jak n. p. w tym roku procenta od pożyczek, które wynosiły 6 zł. 46 ct.

12. Tarnów. Szkoła przemysłowa uzupełniająca.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Subwencye:					
a) od gminy m. Tarnowa .	400	400	—	400	Stała subwencya w myśl uchwały Rady gminnej z d. 15. września 1881. l. 5742 na osobne każdoroczne podanie.
b) od Rady powiatowej .	200	200	—	200	
c) z funduszów krajowych .	500	500	—	500	
2. Inne dochody:					
a) Pozostałość z r. 1886 .	354·24	—	—	—	
b) „ „ 1887 .	—	—	146·70	146·20	
c) od Kasy oszczędności .	—	—	100	100	Dobrowolny dwukrotny datek po 50 zł.
Razem . .	1.454·24	1.100	246·70	1.346·20	

Wydatki.					
1. dyrektorowi i nauczycielom	1.080·40	1.099·20	—	1.099·20	Stosownie do uchwały Rady nadzorczej, obliczając naukę na 9 miesięcy, a godzinę po 80 ct.
2. Oświetlenie . . .	39·33	40	—	40	Wedle ubiegłego roku administracyjnego biorąc okrągło.
3. Usługa	42·50	45	—	45	Licząc na 9 miesięcy po 5 zł.
4. Środki naukowe. . .	106·08	115	—	115	Stosownie do uchwały Rady nadzorczej.
5. Rozmaite inne wydatki .	39·23	47	—	47	
Razem . .	1.307·54	1.346·20	—	1.346·20	

II. Szkoły fachowe i warstaty naukowe dla wyrobów z drzewa i łoziny.

13. Jarosław. Szkoła koszykarska.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	2.300	3.000	—	3.000
2. Subwencye:				
a) od gminy	100	100	—	100
b) od Rady powiatowéj	250	250	—	250
c) od c. k. Rządu	500	500	—	500
d) z funduszów krajowych	1.000	1.000	—	1.000
3. Reszta kasowa z r. 1886.	650	—	—	—
4. Niedobór	300	200	—	200
Razem	5.100	5.050	—	5.050

Wydatki.				
1. Płaca nauczyciela	350	350	—	350
2. Dyety, zaliczki	10	10	—	10
3. 10% nauczycielowi od sprzedaży	250	250	—	250
4. Płaca administratora	120	120	—	120
5. Wydatki kancelaryjne i portorya	50	50	—	50
6. Stypendya dla uczniów ubogich	400	300	—	100
7. Wynajem (lub utrzymanie) lokalu	400	500	—	500
8. Opał	100	100	—	100
9. Oświetlenie	40	40	—	40
10. Środki naukowe i narzędzia	100	120	—	120
11. Materyały:				
a) łozina	650		—	
b) szuwar, plecionki, deski i t. p.	130		—	
c) gwoździe, drut, zameczki i t. p.	170	1.350	—	1.350
d) farby, siarka, terpentyna, spirytus i t. p.	110	—	—	—
e) trzcina	100	—	—	—
12. Płaca robotników	1.900	2.000	—	2.000
13. Różne wydatki	220	60	—	60
Razem	5.100	5.050	—	5.050

UWAGI.

Ponieważ preliminuje się:

a) na koszta materyałów . 1.350 zł.
b) na płace robotników . 2.000 „
c) 10% tantiema ze sprzedaży dla nauczyciela . 250 „

przeto wynoszą własne koszta produkcyi wyrobów szkoły . . . . . 3.600 „

Odliczając nawet pewną kwotę na stratę, powinna sprzedaż przynieść co najmniej około 3000 zł., a jeżeli to jest niemożliwe, to wypada ograniczyć produkcyę. W takim razie zmniejszają się bowiem odpowiednio koszta materyałów, płace robotników i tantiemy od sprzedaży.

Pożądane bołoby zresztą odpowiednie podwyższenie subwencyi rządowej.

14. Jasło. Szkoła koszykarska.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	400	350	—	350	Z powodu rozpowszechnienia wyrobów szkoła mniej sprzedaje, przeto wkłada się o 50 zł. mniéj.
2. Subwencye:					
a) od gminy m. Jasła .	80	80	—	80	Gmina daje bezpłatnie lokal, składający się z dwóch sal; w jednej warstat, w drugiéj skład.
b) od Rady powiatowéj .	100	100	—	100	Spodziewana subwencya.
c) z funduszu rezerwowego .	300	300	—	300	Dla wyrównania rozchodu o 100 zł. więcéj.
Razem . .	880	830	—	830	

Wydatki.					
1. Płaca nauczyciela . .	300	320	—	320	Z powodu 4-letniej służby żąda podwyższenia.
2. Wynajem lokalu . .	80	80	—	80	Lokal od gminy.
3. Opał	—	25	—	25	2½ sąga drzewa.
4. Oświetlenie . . .	30	5	—	5	Oświetlenie warstatów w zimie naftą.
5. Usługa	—	12	—	12	Czyszczenie, zamiatanie, mycie po 1 zł. miesięcznie.
6. Materyał	100	120	—	120	Z powodu ostygłéj ofiarności prywatnéj.
7. Środki naukowe . .	20	18	—	18	Jak roku zeszłego.
8. Zapłata uczniów za robotę .	350	250	—	250	Mniej się wyrabia, przeto mniej powinna wynosić zapłata uczniów.
Razem . .	880	830	—	830	

15. Kamionka Strumiłowa. Krajowa szkoła kołodziejstwa i bednarstwa.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych kołodziejskich . .	200	250	—	250	
2. Ze sprzedaży wyrobów bednarskich	150	150	—	150	
3. Subwencye: od Rady powiatowej. .	1.000	1.000	—	1.000	
4. Zwyczajna subwencya z funduszów krajowych .	2.000	2.680	—	2.680	
5. Nadzwyczajna subwencya z funduszów krajowych .	1.630	—	600	600	Na fundusz obrotowy szkoły, tudzież uzupełnienie zapasów narzędzi i środków naukowych.
6. Inne dochody: od dra Stan. hr. Badeniego	300	300	—	300	
Razem . .	5.280	4.380	600	4.980	

Wydatki.

1. Płace:					
a) Kierownik, Maksymilian Czyrniański . . .	700	700	—	700	
b) Katecheta rz. k., . .	50	50	—	50	
c) Katecheta gr. k. ks. .	50	50	—	50	
d) Nauczyciel szkoły ludowej za naukę powtarzania .	120	120	—	120	
e) Majster kołodziejski, .	480	480	—	480	
f) Majster bednarski, .	400	400	—	400	
g) Majster kowalski z pomocnikiem	—	500	—	500	
h) Pomocnik kołodziejski .	—	180	—	180	
i) Pomocnikowi bednarskiemu	—	180	—	180	
j) Koszykarzowi za 6 miesięcy	—	150	—	150	
2. Wynajem lokalu . .	250	50	—	50	Z powodu udzielonej zaliczki na budowę lokalu w kwocie 1000 zł. na lat 5 à conto rocznego czynszu po 250 zł.
3. Oświetlenie . . .	50	50	—	50	
4. Usługa	72	72	—	72	
5. Materyał drzewny . .	80	50	—	50	
6. Środki naukowe . .	138	80	50	130	
7. Naprawa narzędzi i rozmaite inne wydatki . . .	40	68	—	68	
8. Zakupno żelaza . .	—	—	500	500	Któreby stanowiło fundusz obrotowy szkoły.
9. Wydatki kancelaryjne .	20	20	—	20	
10. Zakupno narzędzi . .	550	50	50	100	
11. Stypendya dla uczni. .	1.000	1.000	—	1.000	
12. Dostawa materyału . .	200	130	—	130	Bezpłatnie udzielonego.
13. Nowe budowle . . .	1.000	—	—	—	
14. Koszta przeprowadzenia szkoły	80	—	—	—	
Razem . .	5,280	4.380	600	4.980	

16. Sokal. Kurs wakacyjny dla nauki biegłości ręcznej metodą szwedzką (bez preliminarza szczegółowego).

17. Stanisławów. Szkoła przemysłowa fachowa stolarstwa.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.
1. Z opłat uczniów . .	100	100	—	100
2. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	100	100	—	100
3. Subwencye:				
a) od Rady powiatowej .	100	—	—	—
b) od miejscowych instytucyi	50	—	—	—
c) z funduszów krajowych .	950	950	250	1.200
4. Inne dochody:				
a) Zasiłek Wgo Axentowicza	50	—	—	—
b) Pozostałość kasowa. .	50	—	—	—
Razem . .	1.400	1.150	250	1.400

UWAGI.

Dyrekcya szkoły przemysłowej w Stanisławowie żąda podwyższenia subwencyi z funduszów krajowych do kwoty 1200 zł., uzasadniając to żądanie w następujący sposób:

„Od gminy, która daje lokal, 200 zł. na szkołę uzupełniającą, nie można się już spodziewać osobnej subwencyi na szkołę fachową, podobnie jak i od Rady powiatowej, która preliminowanych w zeszłym roku 100 zł. nie udzieliła (daje bowiem także już 200 zł. na uzupełniającą szkołę). Subwencye miejscowych instytucyi nie są stałe, przeto nie można ich wstawiać do preliminarza. — Ponieważ nareszcie p. Axentowicz przestał fachową szkołę subwencyonować, a kasa szkolna nie tylko że nie ma żadnej pozostałości, lecz przeciwnie niedobór w kwocie 17 zł. przeto okazuje się do utrzymania szkoły niezbędną jeszcze kwota 1200 zł., o udzielenie której z funduszów krajowych zarząd szkoły do Wys. Sejmu petycyą wnieść zamierza.“

Komisya krajowa preliminuje przeto subwencyę zwyczajną w takiej samej wysokości jak na rok 1887 — wstawiając na pokrycie niedoboru jako subwencyę nadzwyczajną 250 zł.

Wydatki.				
1. Płace:				
a) za naukę stolarstwa .	480	—	—	480
b) „ „ snycerstwa .	360	—	—	360
c) „ „ rysunków. .	300	—	—	300
d) „ „ rachunków .	60	—	—	—
2. Oświetlenie . . .	—	—	—	25
3. Usługa	—	—	—	25
4. Materyał	60	—	—	100
5. Środki naukowe. . .	40	—	—	60
6. Rozmaite inne wydatki .	—	—	—	50
(z oświetleniem i usługą).	100	—	—	—
Razem . .	1400	—	—	1.400

W preliminarzu na rok 1888 starano się koniecznie utrzymać ogólną cyfrę rozchodu 1400 zł. nie preliminowano więc żadnej remuneracyi za kierownictwo, które i w tym roku pozostanie bezpłatnem. Ponieważ zaś na materyał i na środki naukowe musiano w preliminarz wstawić kwotę wyższą o 60 zł. — przeto wykreślono także i pozycyę za naukę rachunków.

18. Touste. Powiatowa szkoła kołodziejska.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1.445	1.500	—	1.500	
2. Subwencye:					
a) od Rady powiatowej Skałackiej	300	300	2.000	2.300	300 zł. zwykła dotacya, 2.000 zł. pożyczka.
b) z funduszów krajowych .	900	1.320	—	1.320	Z powodu utworzenia warstatu kowalskiego do kucia wozów, i konieczności przyjęcia magazyniera.
Razem . .	2.645	3.120	2.000	5.120	

Wydatki.					
1. Płace:					
a) majstra kołodzieja . .	360	420	—	420	
b) pomocnika . . .	120	120	—	120	
c) majstra kowala . .	480	480	—	480	
d) magazyniera . . .	—	240	—	240	} Dostarcza bezpłatnie p. Władysław Fedorowicz.
2. Wynajem lokalu . .	—	—	—	—	
3. Opał	—	—	—	—	
4. Oświetlenie . . .	50	60	—	60	
5. Materyał:					
a) kołodziejski . . .	300	—	500	500	
b) kowalski . . .	500	—	300	300	
6. Środki naukowe . .	100	100	—	100	
7. Rozmaite inne wydatki .	100	100	—	100	
8. Węgle	200	200	—	200	
9. Zapomogi dla uczniów niezamożnych . . .	160	300	—	300	
10. Fundusz obrotowy . .	—	—	1.000	1.000	
11. Zwrot pożyczki z funduszu krajowego w roku 1885. zaciągniętej . . .	—	—	1.000	1.000	
12. Rata umorzenia pożyczki powiatowej . . .	—	300	—	300	
10. Niedobór z r. 1886 . .	275	—	—	—	
Razem . .	2.645	2.320	2.800	5.120	

19. Żywiec. Warstat wzorowy dla stolarstwa i wyrobu zabawek drewnianych.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Subwencye:					
a) od gminy m. Żywca . .	200	200	—	200	
b) od Rady powiatowej . .	100	100	—	100	
c) z funduszów krajowych .	1.100	800	—	800	
Razem . .	1.400	1.100	—	1.100	

Wydatki.					
1. Płace:					
a) Instruktora	—	600	—	600	I bezpłatne mieszkanie.
b) Wynagrodzenie pomocniczych nauczycieli . . .	—	300	—	300	
2. Lokal, opał, oświetlenie, usługa i materyał	—	—	—	—	Dostarcza gmina m. Żywca *in natura*.
3. Środki naukowe	—	100	—	100	
4. Rozmaite inne wydatki . .	—	100	—	100	
5. Koszta urządzenia zakładu	1.400	—	—	—	
Razem . .	1.400	1.100	—	1.100	

III. Szkoły garncarskie.

20. Kołomyja. Krajowa szkoła garncarska.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek za rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	370	400	—	400	Cyfra ta nie stoi w żadnym stosunku z kosztami produkcyi, które policzone są w kwocie około 1500 zł.
2. Subwencye:					
a) od gminy . . .	528	528	—	528	Ta kwota wyraża wartość dostarczanego przez gminę lokalu, opału, światła, i w części także usługi; na stróża dopłaca gmina po 4 złr. miesięcznie.
b) od Rady powiatowej .	50	50	—	50	
c) od c. k. Rządu . .	1.000	1.000	—	1.000	
d) z funduszów krajowych .	2.800	2.550	—	2.550	
Razem . .	4.748	4.528	—	4.528	

Wydatki.					
1. Płace:					
a) Kierownika, a zarazem nauczyciela rysunków . .	800	800	—	800	Do 1. d) W r. 1887. bawił przez sześć miesięcy w Kołomyi kierownik keramicznej stacyi doświadczalnej, gdy lokal stacyi we Lwowie nie był gotów. Zastępował on przeto poniekąd nauczyciela technologii. Nauczycielem dekoracyi naczyń w Kołomyi był pierwotnie mianowany p. Fryderyk Lachner, który jednak tej posady dotąd nie objął, będąc desygnowanym na kierownika szkoły garncarskiej w Porębie.
b) nauczyciela toczenia i formowania naczyń . .	600	600	—	600	
c) przodownika warstatowego	300	300	—	300	
d) rezerwa na koszta nauki dekoracyi naczyń a względnie technologii keramicznej	600	600	—	600	
2. Lokal, opał i oświetlenie .	528	528	—	528	Do 2. Dostarcza gmina.
3. Usługa		144	—	144	
4. Materyał	450	400	—	400	
5. Środki naukowe . .	200	200	—	200	
6. Zapomogi dla niezamożnych uczniów do rozdzielania w stosunku wartości ich roboty w warstacie szkolnym	900	900	—	900	
7. Potrzeby kancelaryjne, portorya i t. p. . . .	50	56	—	56	
8. Sprzęty do sali wykładowej	100	—	—	—	
9. Budowa pieca dużego, mufli i piecyka do topienia szkliw	220	—	—	—	
Razem . .	4.748	4.528	—	4.528	

21. Poręba. Krajowa szkoła garncarska.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
Subwencya z funduszów kraj. .	2.400	1.900	500	2.400	
Razem . .	2.400	1.900	500	2.400	

Wydatki.

1. Płaca kierownika zakładu (za 9 miesięcy)	—	900	—	900	Organizacya zakładu w toku; deklaracye stron, które objawiły gotowość do ofiar dobrowolnych na rzecz krajowej szkoły garncarskiej w Porębie nie są jeszcze ostatecznie ułożone.
2. Wynagrodzenie pomocniczych sił nauczycielskich i przodowników warstatowych (również za 9 miesięcy) . .	—	600	—	600	
3. Wewnętrzne urządzenie lokalu szkolnego i uzupełnienie inwentarza	2 400	—	500	500	
4. Opał pieców technicznych	—	100	—	100	
5. Oświetlenie, usługa, materyał środki naukowe i rozmaite inne wydatki	—	300	—	300	
Razem . .	2.400	1.900	500	2.400	

22. Touste. Powiatowy naukowy warstat garncarski.

Dochody.

1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	300	300	—	300	Cała pomoc z funduszów powiatu przeniesiona na rachunek szkoły kołodziejskiej w Toustem (patrz budżet szczegółowy nr. 18).
2. Subwencye:					
a) od Rady powiatowej .	100	—	—	—	
b) z funduszów krajowych .	900	900	—	900	
Razem . .	1.300	1.200	—	1.200	

Wydatki.

1. Płace:				
a) majstra garncarza . .	480	480	—	480
b) nauczyciela rysunków .	240	240	—	240
2. Wynajem lokalu . . .	—	30	—	30
3. Opał	100	100	—	100
4. Oświetlenie . . .	20	—	—	—
5. Usługa do kręcenia młynków	—	80	—	80
6. Materyał . . . . }	130·83	60	—	60
7. Środki naukowe . . . }		70	—	70
8. Rozmaite inne wydatki .	120	140	—	140
9. Niedobór z r. 1886 . .	209·17	–	—	—
Razem . .	1.300	1.200	—	1.200

IV. Szkoły tkackie.

23. Błażowa. Warstat naukowy tkacki.

Dochody.	W roku 1887 preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	3.000	3.000	—	3.000	
2. Subwencye:					
a) od Towarzystwa tkaczy .	200	200	—	200	
b) z funduszów krajowych .	840	840	260	1.110	Wskutek zwiększonych wydatków na płacę dla nauczyciela, subwencyi i zakupna maszyn i narzędzi.
Razem . .	4.040	4.040	260	4.300	

Wydatki.					
1. Płaca instruktora . .	360	480	—	480	Zasługuje na podniesienie płacy swoją pilnością i pracą, a przytem za 360 złr. rocznie nie jest w stanie się utrzymać.
2. Wynajem lokalu . . .	150	150	—	150	
3. Opał	100	100	—	100	
4. Oświetlenie . . .	50	50	—	50	
5. Usługa	120	120	—	120	
6. Materyał	2.000	2.200	—	2.200	
7. Środki naukowe i maszyny .	150	—	260	260	
8. Rozmaite inne wydatki .	200	240	—	240	
9. Wyrób	910	700	—	700	
Razem . .	4.040	4.040	260	4.300	

24. Horodenka. (Organizacya w toku).

25. Korczyna. Warstat naukowy tkacki.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—	Nie preliminuje się nic z tego powodu, że szkoła wyrabia płótna na rachunek miejscowego Towarzystwa tkaczy, które w zamian dostarcza materyału bezpłatnie.
2. Subwencye:					
a) od gminy . . .	—	—	—	—	Gmina daje pomieszkanie, opał, światło i obsługę bezpłatnie.
b) od Towarzystwa tkaczy .	—	—	—	—	Miejscowe Tow. tkaczy dostarcza bezpłatnie przędzy na potrzeby szkoły.
c) z funduszów krajowych .	1.150	850	—	850	Dotacya stała. Na sprawienie przyrządów tkackich w r. 1887.
Razem . .	—	850	—	850	
Wydatki.					
1. Płaca instruktora . .	600	600	—	600	
2. Wynajem lokalu, opał, oświetlenie i usługa . .	—	—	—	—	Dostarcza bezpłatnie gmina.
3. Materyał	—	—	—	—	Dostarcza bezpłatnie Towarzystwo tkackie.
4. Środki naukowe i uzupełnienie inwentarza . .	550	250	—	250	
Razem . .	1.150	850	—	850	

26. Kossów. Warstat naukowy tkacki.

Dochody.				
1. Ze sprzedaży wyrobów szkoln.	4.000	4.500	—	4.500
2. Subwencye:				
a) od Rady powiatowéj .	60	—	60	60
b) z funduszów krajowych	960	960	—	960
3. Inne dochody a mianowicie:				
a) wpisowe członków .	10	—	16	16
b) udziały członków .	100	160	—	160
c) za wyrób z przędzy prywatnej	200	—	300	300
d) Zaciągnięte pożyczki .	1.045	—	978	978
Razem . .	7.375	5.620	1.354	6.974
Wydatki.				
1. Płace:				
a) nauczyciel . . .	600	600	—	600
b) prowadzący księgi .	300	300	—	300
c) robocizna . . .	1.100	1.200	—	1.200
2. Wynajem lokalu . .	240	240	—	240
3. Opał	100	100	—	100
4. Oświelenie . . .	25	30	—	30
5. Usługa	160	160	—	160
6. Materyał . . .	2.200	2.600	—	2.600
7. Środki naukowe . .	150	160	—	160
8. Rozmaite inne wydatki .	20	40	—	40
9. Budowa maglu . .	1.400	—	600	600
10. Prowizya od sprzedaży .	120	130	—	130
11. Procenta od zaciągniętych pożyczek . . .	160	—	190	190
12. Zwrot kapitału . .	800	300	324	624
Razem . .	7.375	6.650	1.114	6.874

27. Krosno. Warstat naukowy tkacki.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Ze sprzedaży wyrobów szkoln.	—	—	—	—	Nie preliminuje się nic z tego powodu, że szkoła robi na rachunek miejscowego Towarzystwa tkackiego, które w zamian dostarcza przędzy bezpłatnie, tak na wyrób, jakoteż i do celów naukowych.
2. Subwencye:					
a) od gminy . . .	525	525	—	525	Z powodu nadspodziewanie licznej frekwencyi okazuje się potrzeba rozszerzenia szkoły o 10 warstatów — i na ten cel preliminuje się w rubryce nadzwyczajnej dotacyi złr. 622. — Ogólna suma dotacyi projektowanej na rok 1888 wypadłaby przeto o 422 zł wyżej niż na r. 1887.
b) z funduszów krajowych .	1.050	850	622	1.472	
Razem . .	1.575	1.375	622	1.997	

Wydatki.					
1. Płace: instruktora . .	600	600	—	600	
2. Wynajem lokalu . . .	300	300	—	300	Dostarcza gmina: 2 sale, 2 izby, kuchnię, sień, piwnicę i strych.
3. Opał	146	146	—	146	12 stosów drzewa tward. po 4. metr. à 11 zł., rąbanie stosa 1 zł. 20 ct.
4. Oświetlenie . . .	55	55	—	55	250 kg. nafty à 22 ct.
5. Usługa	24	24	—	24	Po 2 zł. miesięcznie.
6. Materyał	—	—	—	—	Dostarcza bezpłatnie Spółka tkacka krośnieńska.
7. Środki naukowe . . .	—	150	622	772	Na sprawienie nowych 10 warstatów i i uzupełnienie reszty inwentarza.
8. Rozmaite inne . . .	100	100	—	100	
9. Koszta założenia . . .	350	—	—	—	
Razem . .	1.575	1.375	622	1.997	

28. Łańcut. (Organizacya w toku).

29. Wilamowice. Warstat naukowy tkacki.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	50	—	50	
2. Subwencye:					
a) od gminy	—	580	—	580	Suma ta składa się z gotówki w kwocie 200 zł. a reszta to wartość materyałów i pokrycie wydatków ogólnych.
b) z funduszów krajowych .	—	775	—	775	
Razem . .	—	1.405	—	1.405	

Wydatki.					
1. Płace:					
a) instruktora fachowego .	—	600	—	600	
b) Jednego przodownika przez 9 miesięcy po 1 zł. dziennie	—	275	—	275	
2. Lokal	—	250	—	250	Dostarcza gmina.
3. Opał	—	50	—	50	Dostarcza gmina.
4. Oświetlenie	—	30	—	30	Dostarcza gmina.
5. Usługa	—	50	—	50	Dostarcza gmina.
6. Materyał	—	50	—	50	
7. Środki naukowe	—	50	—	50	
8. Rozmaite inne wydatki .	—	50	—	50	
Razem . .	—	1.405	—	1.405	

30. Radymno. Warstat naukowy dla powroźnictwa (nie preliminuje się).

31. Kańczuga. Szkoła koronkarska.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	1 220	—	—	1.440	Preliminuje się taką kwotę, jaka w rozchodzie jest wykazana jako spodziewany wydatek na zakupno materyałów tudzież na zapłatę uczennicom za robotę.
2. Subwencye:					
a) od gminy Kańczuga .	24	—	—	24	
b) od Rady powiat. łańcuckiej	100	—	—	100	
c) z funduszów krajowych .	1.050	—	—	1.163	
d) niedobór	373	—	—	—	Niedoboru z r. 1887 zarząd szkoły nie wykazał w sporządzonym przez siebie preliminarzu budżetowym na r. 1888. Prawdopodobnie zarząd spodziewa się go pokryć dochodem ze sprzedaży koronek.
Razem . .	2.767	—	—	2.727	

Wydatki.				
1. Płace:				
a) Kierowniczki szkoły .	700	—	—	700
b) Nauczycielki . . .	180	—	—	180
c) Pomocnicy nauczycielki .	180	—	—	180
2. Opał	60	—	—	60
3. Oświetlenie	20	—	—	20
4. Usługa	97	—	—	97
5. Materyał	440	—	—	440
6. Środki naukowe . . .	20	—	—	20
7. Rozmaite inne wydatki .	30	—	—	30
8. Zapłata za robotę uczennic	1.040	—	—	1.000
Razem . .	2.767	—	—	2.727

32. Muszyna. Krajowa szkoła koronkarska.

Dochody.

	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	—	—	—
2. Subwencye:				
a) od gminy m. Muszyny .	—	—	—	—
b) od rady powiatowej Nowosądeckiej	200	300	—	300
c) z funduszów krajowych .	1.150	600	100	600
Razem . .	1.350	900	100	1.000

UWAGI.

Do 1. Ponieważ rok 1888 będzie pierwszym rokiem istnienia zakładu, dlatego nie preliminuje się jeszcze dochodu ze sprzedaży wyrobów szkolnych.

Do 2. a). Gmina dostarcza w naturze lokalu, światła, opału i usługi.

Do 2. b). Od Rady powiatowej Nowosądeckiej datek w kwocie 200 zł przyznany był jednorazowo na koszta założenia, zaś do kosztów utrzymania zakładu ma przyczyniać się powiat Nowosądecki stałym datkiem w kwocie 150 zł. rocznie.

Wydatki.

1. Płaca:				
a) nauczycielki . . .	—	360	—	360
b) wynagrodzenie pomocniczych sił nauczycielskich .	—	400	—	400
2. Lokal, opał, owietlenie i usługa	—	—	—	—
3. Materyał	—	50	—	50
4. Środki naukowe . . .	—	60	—	60
5 Rozmaite inne wydatki .	—	30	—	30
6. Uzupełnienie inwentarza .	—	—	100	100
7. Przypuszczalne koszta założenia szkoły t. j. adaptacyi budynku i sprawienia inwentarza	1.350	—	—	—
Razem . .	1.350	900	100	1.000

Dostarcza gmina miasta Muszyny bezpłatnie.

33. Zakopane. Krajowa szkoła koronkarska.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na r. 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	439	—	439	Zwyżka, jaka zostać powinna po zapłaceniu uczennicom za robotę i po pokryciu kosztów materyału.
1. Subwencya z funduszów krajowych . . .	2.220	2.200	—	2.200	
Razem . .	2.200	2.639	—	2.639	

Wydatki.					
1. Płace:					
a) kierowniczki . . .	720	840	—	840	Komisya krajowa dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego uchwałą z dnia 8. czerwca 1887 postanowiła podwyższyć kierowniczce szkoły koronkarskiej w Zakopanem płacę z 720 na 840 zł. t. j. o 120 zł. rocznie.
b) Płace pomocniczych sił nauczycielskich, t. j. trzech pomocnic w nauce wyrobu koronek, nauczyciela rysunków, rachunków i korespondencyi, tudzież katechety	810	894	—	894	Zarząd szkoły proponuje zaś podwyższenie płacy dwom pomocniczym naaczycielkom: a) p. Ludwice Rajównej z 120 na 144 zł., więcej o 24 zł. rocznie; b) p. Agnieszce Toporównej z 60 na 120 zł. t. j. o 60 zł. Tym sposobem zwiększa się etat płac o 204 zł.
2. Lokal	150	325	—	325	300 zł. najem lokalu, 25 zł. utrzymanie.
3. Opał	100	100	—	100	
4. Oświetlenie . . .	50	50	—	50	
5. Usługa	100	100	—	100	
6. Materyał	100	100	—	100	
7. Środki naukowe . .	60	60	—	60	
8. Rozmaite inne wydatki .	40	50	—	50	
9. Wydatki kancelaryjne .	20	20	—	20	Z powodu, że liczba uczennic z każdym rokiem wrzasta.
10. Utrzymanie sprzętów . .	50	50	—	50	
11. Zwrot pożyczki z funduszu krajowego, udzielonej na wytworzenie funduszu obrotowego zakładu w kwocie 300 zł.	—	50	—	50	
Razem . .	2.200	2.639	—	2.639	

34. Kraków. Szkoła wydziałowa (nie preliminuje się).

35. Lwów. Stowarzyszenie „Pracy kobiet".

Dochody	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Dochody własne zakładu:					
a) z odsetek od kapitału .	—	50	—	50	Kapitał żelazny.
uczennice wpłaciły . .	—	600	—	600	20 uczenic pobiera naukę zupełnie bezpłatnie.
b) za odnajęte mieszkanie .	—	257	—	257	
2. Ze sprzedaży wyrobów szkolnych	—	100	—	100	
3. Subwencye:					
a) od c. k. Rządu . .	—	150	—	150	
b) z funduszów krajowych .	—	500	—	500	
4. Inne dochody:					
a) wkładki członków . .	—	250	—	250	
b) dochód z loteryi i wieczorków	—	200	—	200	
c) biuro wywiadowcze i inne dochody	—	200	—	200	
5. Niedobór	—	96	—	96	
Razem . .	—	2.403	—	2.403	

Wydatki.					
1. Płace:					
a) administratorki . .	—	—	—	400	Administratorka jest zarazem nauczycielką robót ozdobnych i kwiatów.
b) nauczycielki szycia . .	—	—	—	240	
d) pomocnicy	—	—	—	120	
c) nauczycielki robót drutowych	—	—	—	200	
2. Wynajem lokalu . .	—	—	—	900	
3. Opał	—	—	—	75	
4. Oświetlenie . . .	—	—	—	30	
5. Usługa	—	—	—	120	
6. Materyał	—	—	—	150	
7. Środki naukowe . . .	—	—	—	40	
8. Rozmaite inne wydatki:					
a) podatek	—	—	—	23	
b) sprzęty, przybory biurowe, korespondencye i reparacye	—	—	—	70	
c) druki, księgi i anonsy .	—	—	—	35	
Razem . .	—	—	—	2.403	

36. Zakopane. C. k. szkoła fachowa dla przemysłu drzewnego.

Dochody.	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.	UWAGI.
1. Subwencye:					
a) od Tow. Tatrzańskiego:					
1. dotacya zwykła . .	100	100	—	100	
2. zaległość z lat poprzednich	400	400	—	400	
b) z funduszów krajowych .	1.500	1.200	300	1.500	
c) od c. k. Rządu:					
1. Płace nauczycieli .	10.905	11.750	—	11.750	
2. Dotacya na utrzymanie zakładu . . .	480	1.630	—	1.630	
Razem . .	13.385	15.080	300	15.380	

Wydatki.

1. Płace:					
a) c. k. dyrektor szkoły .	1.640	1.640	—		
b) nauczyciel rzeźb w kierunku kościelnym . .	1.060	1.300	—		
c) naucz. rysunków fachowych	1.300	1.300	—		
d) nauczyciel rysunków geometrycznych . . .	960	720	—		
e) nauczyciel stolarstwa meblowego	840	840	—		
f) naucz. rzeźby ornamentaln.	840	840	—		
g) nauczyciel nauki kupiectwa	720	720	—		
h) nauczyciel rysunków elementarnych i odręcznych	480	720	—	11.750	Z c. k. Ministeryum wyznań i oświaty.
i) nauczyciel rzeźby przemysłu miejscowego . .	600	600	—		
j) nauczyciel tokarstwa .	600	600	—		
k) nauczyciel przemysłu domowego	480	600	—		
l) nauczyciel ciesielstwa .	480	480	—		
m) naucz. stol. budowlanego	480	480	—		
n) asystent kancelaryjny .	—	480	—		
Szkoła uzupełniająca:					
o) Kierownictwo i rysunki fachowe	200	200	—		
p) nauka kupiectwa . .	120	120	—		
r) religia	30	30	—		
s) czytanie, pisanie i rachunki	75	80	—		
2. Utrzymanie lokalu . .	645	615	—	615	
3. Opał	310	395	—	395	
4. Oświetlenie	65	90	—	90	
5. Usługa	280	300	—	300	
6. Materyał	700	400	—	400	
7. Koszta kancelaryjne, zakupno narzędzi i pomocniczych środków naukowych . . .	480	1.630	—	1.630	Z c. k. Ministeryum wyznań i oświaty.
8. Spłata długu w Wydziale kraj.	—	200	—	200	
Razem . .	13.385	15.380	—	15.380	

37. Świątniki. C. k. szkoła fachowa ślusarska (W organizacyi).

38. Lwów. Krajowa keramiczna stacya doświadczalna.

Dochody.

	W roku 1887. preliminowano zł.	Wniosek na rok 1888. Zwyczajne zł.	Nadzwyczajne zł.	Razem zł.
1. Dochody własne zakładu:				
a) opłaty od przemysłowców, fabryk i w ogóle od stron za czynności w ich interesie przez stacyę wykonane .	—	100	—	100
b) dochód ze sprzedaży typowych wyrobów stacyi jako wzór zastosowania szkliw, polew, farb, emailii i nowych technik stacyi .	—	200	—	200
c) opłaty od praktykantów po 3 zł. miesięcznie przez 10 miesięcy — w przypuszczeniu że będzie tylko dwóch	—	60	—	60
2. Zwrot stypendyum, które pobierał kierownik stacyi na podróż za granicę w celu wykształcenia fachowego w keramice	588	—	588	588
3. Dotacya z funduszu krajowego	5.700	2.872	—	2 872
Razem . .	6.288	3.232	588	3.820

Wydatki.

1. Płaca kierownika stacyi 2.000 zł.) Dodatek aktywalny 360 „)	2.360	2.360	—	2.360
2. Płaca laboranta po 50 zł. miesięcznie . . .	—	600	—	600
3. Usługa po 15 zł. miesięcznie	—	180	—	180
4. Uzupełnienie ingredencyj keramicznych . . .	—	100	—	100
5. Opał lokalu stacyi . .	—	150	—	150
6. Opał do pieców technicznych	—	150	—	150
7. Gaz do oświetlania i do celów technicznych . .	—	100	—	100
8. Koszta kacelaryjne, frachty i portorya	—	80	—	80
9. Biblioteka	—	50	—	50
10. Wydatki nieprzewidziane .	—	—	50	50
11. Adaptacya lokalu stacyi, budowa pieców, narzędzia chemikalia i t. d. . .	3.928	—	—	—
Razem . .	6.288	3.770	50	3.820

UWAGI.

Ad 1. a) Opłaty te są przewidziane §. 6. statutów stacyi. W obec braku rozwniętego fabrycznego przemysłu keramicznego, i ubóstwa naszego garncarstwa rzemieślniczego przyjmuje się tylko tak niską w pierwszym roku kwotę.

Ad 1. b) Stacya wiedeńska ma w austryackiem Muzeum dla sztuki i przemysłu swoją stałą wystawę prób farb, polew, emailii i t. d. nietylko na odłamach szczerepów, ale i na gotowych wyrobach.

Ad 1. c) We Wiedniu płacą praktykanci po 10 zł. miesięcznie.

Potrąca się z płacy jego.

Ad 1. Na mocy reskryptu Wydziału krajowego z dnia 25. Maja 1886. l. 26.407 pobiera kierownik stacyi tylko zł. 1.772 rocznie, gdyż zł. 588, potrąca mu się przy wypłacie pensyi tak długo, dokąd nie będzie umorzone całkowicie pobierane przez niego w czasie studyów stypendyum z funduszów krajowych.

Ad 2. Laborat stacyi wiedeńskiej ma 45 zł. płacy miesięcznej, pomieszkanie, opał i oświetlenie, nadto po 50 ct. od każdej mufli, co czyni miesięcznie dość znaczny dodatek. Czynności laboranta są uciążliwe, wymagają ciągłej styczności ze szkodliwemi zdrowiu ingredencyami, tudzież fachowej biegłości. Niższe wynagrodzenie jest przeto niemożliwe.

Część II.

PRELIMINARZ OGÓLNY

wydatków

funduszu krajowego na cele popierania przemysłu w kraju.

(Rubryka XVI. budżetu krajowego).

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.			
		(Wieczorne szkoły dla terminatorów.)			
XVI.	1	W Brzeżanach	500	—	500
	2	„ Drohobyczu	600	200	800
	3	„ Jaśle	—	—	—
	4	„ Jarosławiu	700	—	700
	5	„ Kołomyi	500	200	700
	6	„ Krakowie	1.500	—	1.500
	7	„ Lwowie (izraelicka, imienia Marka Bernsteina) . . .	300	—	300
	8	„ Nowym Sączu	500	200	700
	9	„ Przemyślu	600	—	600
	10	„ Rzeszowie	600	200	800
	11	„ Stanisławowie	500	100	600
	12	„ Tarnowie	500	—	500
			6.800	900	7.700
		II. Szkoły fachowe, połączone z warstatami.			
		A. Dla wyrobów z drzewa i z łoziny.			
	13	Krajowa szkoła koszykarska w Jarosławiu	1.000	—	1.000
	14	„ „ „ w Jaśle	300	—	300
	15	Szkoła kołodziejstwa i bednarstwa, w połączeniu z kuźnią do kucia wozów w Kamionce strumiłowej	2.680	600	3.280
	16	Na naukę biegłości ręcznej w szkołach ludowych, mianowicie na kurs wakacyjny tejże nauki dla nauczycieli ludowych w Sokalu	800	—	800
	17	Szkoła i warstat wzorowy dla stolarstwa i tokarstwa w Stanisławowie	950	250	1.200
	18	Warstat wzorowy kołodziejski w połączeniu z kuźnią do kucia wozów w Toustem	1.320	—	1.320
	19	Warstat wzorowy dla stolarstwa i wyrobu zabawek drewnianych w Żywcu	800	—	800
			7.850	850	8.700

i popieranie przemysłu. **Wydatki.**

Wynikłość z roku 1885.	Kwota uchwalona na r. 1887.	Wyjaśnienia
—	500	Jak wskazuje budżet szczegółowy, stało się zadość uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 22. stycznia 1887., gdyż preliminowane są subwencye dla tej szkoły z funduszów gminy i powiatu.
600	500	Proponowane podwyższenie subwencyi z funduszów krajowych uzasadnione jest w budżecie szczegółowym. Powodem podwyżki jest otwarcie II. roku kursu fachowego górniczego zaś w rubryce *nadzwyczajnej* dotacyi preliminuje się 200 zł. na zaopatrzenie kursu górniczego w narzędzia miernicze i inne przybory.
—	500	Gdy zakład w ciągu bieżącego roku (1887) nie został jeszcze zorganizowany, dlatego nie preliminuje się nic na r. 1888.
600	600	Na rok 1888. preliminuje się *więcej* o 100 zł. niż było na rok 1887. przyzwolono — na dotacyę dla fachowego kursu malarstwa pokojowego, który już drugi rok istnieje.
700	500	200 zł. w rubryce dotacyi *nadzwyczajnej* preliminuje się na zaopatrzenie zakładu w środki pomocnicze naukowe.
—	1.500	Bez zmiany, jak na rok 1887.
300	500	*Mniej* o 200 zł. gdyż w r. 1887. preliminowaną była ta kwota jako dotacya *nadzwyczajna* na środki naukowe.
—	500	200 zł. preliminuje się na r. 1888. na zaopatrzenie szkoły w pomocnicze środki naukowe.
600	600	Bez zmiany, jak w r. 1887.
600	600	200 zł. na środki naukowe.
500	500	100 zł. na uzupełnienie środków naukowych z powodu wzrostu frekwencyi.
500	500	Bez zmiany.
4.400	7.300	W porównaniu z dotacyą na rok 1887. preliminuje się na rok 1888. *więcej* o 400 zł.
1.000	1.000	Jak w r. 1887 — bez zmiany.
100	300	Bez zmiany.
2 616	3.630	*Mniej* preliminuje się na rok 1888. o 350 zł. niż uchwalono na rok 1887. 600 zł. tytułem *nadzwyczajnej* dotacyi preliminuje się na zakupno zapasu żelaza dla kuźni, jako fundusz obrotowy, tudzież na uzupełnienie zapasu narzędzi i środków naukowych.
450	1.000	
—	950	Tytułem dotacyi *nadzwyczaj.* preliminuje się 250 zł. na pokrycie niedoborów zakładu.
150	900	Powiększenie dotacyi o 420 zł. na płacę dla majstra kowalskiego i magazyniera (patrz budżet szczegółowy nr. 18).
—	1.100	Na rok 1888. wniosek *mniejszy* o 300 zł. niż uchwalono na rok 1887.
4.316	8.880	W porównaniu z dotacyą na rok 1887. wniosek na rok 1888. *mniejszy* o 180 zł.

Wydatki. Szkoły przemysłowe

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		B. Dla wyrobów garncarskich.			
	20	Szkoła i warstat wzorowy w Kołomyi	2.550	—	2.550
	21	„ „ „ „ Porębie	1.900	500	2.400
	22	„ „ „ „ Toustem	900	—	900
			5·350	500	5.850
		C. Dla wyrobów tkackich			
	23	Warstat wzorowy w Błażowej	840	260	1.100
	24	„ „ „ Horodence	425	500	925
	25	„ „ „ Korczynie	850	—	850
	26	„ „ „ Kossowie	960	—	960
	27	„ „ „ Krośnie	850	622	1.472
	28	„ „ „ Łańcucie	425	500	925
	29	„ „ „ Wilamowicach	775	—	775
		Na sprawienie zapasu opartych na swojskich motywach wzorów, i patronów do tkanin wzorzystych dla wszystkich szkół tkackich	—	500	500
			5.125	2.382	7.507
		D. Dla wyrobów powroźniczych.			
	30	Warstat wzorowy w Radymnie	—	—	—
		E. Dla wyrobów koronkarskich.			
	31	Szkoła i pracownia w Kańczudze	1.163	—	1.163
	32	„ „ „ Muszynie	600	100	700
	33	„ „ „ Zakopanem	2.200	—	2.200
			3.963	100	4.063
		F. Subwencyonowane zakłady pracy kobiet.			
	34	Kursa robót kobiecych przy szkołach ludowych w Krakowie .	500	—	500
	35	Szkoła robót, utrzymywana przez Tow. pracy kobiet we Lwowie	500	—	500
			1.000	—	1.000
		G. Szkoły fachowe rządowe, subwencyonowane z funduszów krajowych.			
	36	C. k. szkoła fachowa dla wyrobów z drzewa w Zakopanem .	1.200	300	1.500
	37	„ „ „ ślusarska w Świątnikach górnych . .	1.500	1.000	2.500
			2.700	1.300	4.000
	38	Krajowa keramiczna stacya doświadczalna	2.872	—	2.872

i popieranie przemysłu. **Wydatki.**

Wynikłość z roku 1885.	Kwota uchwalona na r. 1887.	Wyjaśnienia
—	2.800	Na rok 1888. preliminuje się *mniej* o 250 zł., gdyż taka kwota była uchwaloną na r. 1887. jako dotacya *nadzwyczajna* na budowę pieców, które już są wybudowane.
—	2.400	Tyle preliminuje się na rok 1888., ile było uchwalone na rok 1887., gdyż wprowadzenie w życie zakładu przypadnie zapewne dopiero na rok 1888.
—	900	Bez zmiany.
	6.100	O 250 zł. *mniej* na rok 1888., jak uchwalono było na na rok 1887.
1.380	840	260 zł. w rubryce *nadzwyczajnej* dotacyi na nowe warstaty i uzupełnienie istniejącego inwentarza.
—	1.425	Szkoła nie weszła w życie w r. 1887.; jeżeli zorganizowaną będzie w r. 1888., to część kosztów urządzenia pokryje się z kredytu, na rok 1887. przyzwolonego.
—	1.150	Na rok 1888. odpada kredyt *nadzwyczajny* na rok 1887. przyzwolony na inwentarz.
960	960	Bez zmiany.
—	1.050	Wniosek o wyznaczenie na rok 1888. *nadzwyczajnej* dotacyi w kwocie 622 zł. na sprawienie 10 nowych warstatów z powodu *nadzwyczajnego* wzrostu frekwencyi uczniów, tudzież na uzupełnienie reszty inwentarza.
—	1.425	500 zł. preliminuje się na koszta organizacyi zakładu, gdy odpowiednia część kredytu na rok 1887. przyzwolonego nie będzie prawdopodobnie zużytkowaną.
—	—	Nowy zakład, wprowadzony w życie w r. 1887. z oszczędności w innych pozycyach, na szkoły tkackie przyzwolonych.
—	—	Pozycya nowa.
2.340	6.850	*Więcej* o 657 zł. preliminuje się na rok 1888. jak uchwalono na rok 1887.
—	750	Na rok 1888. nie preliminuje się z powodu odroczenia organizacyi zakładu.
1.200	1.050	*Więcej* o 113 zł. niż było preliminowano na r. 1887.
—	1.150	Zakład w organizacyi. — Preliminuje się na r. 1888. *mniej* o 450 zł. jak na rok 1887.
2.850	2.200	Bez zmiany sumy dotacyjnej — jak w r. 1887.
4.050	4.400	*Mniej* o 337 zł. preliminuje się na rok 1888. jak uchwalono na rok 1887.
1.100	500	
200	300	Na rok 1888. wniosek *większy* o 200 zł. z powodu rozszerzania się zakładu.
1.300	800	*Więcej* na rok 1888. o 200 zł. niż wynosi kredyt na rok 1887. przyzwolony.
490	1.500	Jak na rok 1887.
—	4.000	Organizacya zakładu w toku.
490	5.500	Preliminuje się o 1.500 zł. *mniej* jak na rok 1887.
—	5.700	*Mniej* o 2.828 zł. jak na rok 1887. gdy stacya jest już zaopatrzoną w inwentarz.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Zwyczajne	Nadzwyczajne	Razem
			Złote austryackie		
		III. Wydatki na ogólne cele przemysłowe.			
	39	Muzeum przemysłowe w Krakowie	2.000	—	2.000
	40	„ „ we Lwowie	2.000	—	2.000
	41	Fundusz rezerwowy na cele szkolne, wydawnictwa i t. d. .	2.000	—	2.000
	42	Stypendya przemysłowe.	6.000	—	6.000
	43	Prenumerata czasopism i zakupno dzieł fachowych dla biura Komisyi krajowej dla spraw przemysłu dom. i rękodzieln.	200	300	500
	44	Biuro Komisyi	1.200	—	1.200
	45	Na zasiłki bezwrotne na cele przemysłowe	7.000	—	7.000
	46	Dotacya krajowego funduszu przemysłowego (IIga rata) . .	30.000	—	30.000
			50.400	300	50.700
		IV. Szkoły handlowe.			
		Szkoła handlowa w Krakowie	1.000	—	1.000
		Zestawienie.			
		Dział I. Szkoły zupełniające dla terminatorów . . .	6.800	900	7.700
		„ II. „ „ fachowe w połączeniu z warstatami	28.860	5.132	33.992
		„ III. „ Wydatki na ogólne cele przemysłowe . .	50.400	300	50.700
		„ IV. „ Szkoła handlowa w Krakowie . . .	1.000	—	1.000
		Razem . .	87.060	6.332	93.392

i popieranie przemysłu. **Wydatki.**

Wynikłość z roku 1885.	Kwota uchwalona na r. 1887.	Wyjaśnienia
2.000	2.000	Bez zmiany — stała dotacya.
2.000	2.000	Bez zmiany — stała dotacya.
1.000	2.000	Bez zmiany.
5.055	5.000	Na r. 1888. preliminuje się *więcej* o 1.000 zł. na podstawie doświadczeń co do potrzeby.
—	—	Pozycya nowa.
582	1.200	Bez zmiany — jak w r. 1887.
70.100	7.000 30.000	Jak w r. 1887. w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 22. stycznia 1887.
80.737	49.200	*Więcej* o 1.500 zł. jak w roku 1887.
1.000	1.000	Preliminuje się w myśl uchwał z lat poprzednich
4.400	7.300	
12.496	38.980	
80.737	49.200	
1.000	1.000	
98.633	96.480	Na rok 1888. preliminuje się *mniej* o 3.088 zł. jak na rok 1887. było uchwalono.

Alegat II. do sprawozdania Komisyi przemysłowej.

Projektowane zmiany statutu

Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego.

(Uchwała Komisyi z 8. Czerwca 1887.)

UWAGA. Ustępy nowe, które zmienić mają dotychczasowy statut, uwidocznione są **grubszym drukiem.**

§. 1.

Zadaniem Komisyi krajowej jest podniesienie przemysłu domowego i rękodzielniczego w kraju, mianowicie udoskonalenie i rozpowszechnienie fachowej nauki przemysłowej.

§. 2.

I. Sprawami, dotyczącemi fachowej nauki przemyłowej w szkołach, zakładanych i utrzymywanych kosztem kraju, lub subwencyonowanych z funduszów krajowych, zawiaduje Komisya krajowa w zastępstwie Wydziału krajowego, mianowicie:

a) Postanawia o zakładaniu fachowych szkół przemysłowych i warsztatów wzorowych, utrzymywanych kosztem kraju, powiatów i gmin, towarzystw lub osób prywatnych. Przeprowadza w tym celu z temi korporacyami i osobami rokowania względem przykładania się do kosztów założenia i utrzymywania tych zakładów, dalej względem ich urządzenia, zatwierdza statuta, regulamina, plany nauk dla tych szkół i warsztatów. Powołuje nauczycieli dla szkół, utrzymywanych z funduszu krajowego, zatwierdza wybór nauczycieli dla szkół, zakładanych przez gminy i powiaty a zasilanych z funduszu krajowego, o ile według statutu organizacyjnego założyciele mają zastrzeżone mianowanie nauczycieli. Sprawuje nadzór i zwierzchne kierownictwo tych zakładów jużto przez członków, których wysyła z grona swego dla inspekcyi, jużto przez osobnych, na wniosek Komisyi krajowej przez Wydział krajowy mianowanych inspektorów krajowych, których zakres czynności i obowiązki określą osobny regulamin i instrukcya, i zdaje o stanie tych szkół i warsztatów wzorowych sprawę Sejmowi krajowemu za pośrednictwem Wydziału krajowego.

b) Udziela zasiłki z kredytu rocznego, jaki Sejm przyzwoli na cele nauki przemysłowej dla fachowych szkół przemysłowych i warsztatów wzorowych, założonych przez c. k. Rząd i utrzymywanych kosztem skarbu Państwa, i przeprowadza w tym celu poprzednie rokowania z c. k. Rządem.

c) Urządza wystawy krajowych wyrobów przemysłu, w szczególności wystawy wyrobów szkół i warsztatów, o których mowa w ustępie *a)* i wystawy wzorów, modeli i narzędzi rękodzielniczych.

d) Udziela stypendya lub zasiłki uczniom szkół i warstatów wzorowych, oraz osobom, posiadającym wiadomości techniczno-przemysłowe dla uzupełnienia wykształcenia zawodowego w kraju lub zagranicą.

e) Bada stosunki i potrzeby przemysłu domowego i rękodzielniczego w kraju, zbiera daty statystyczne i wysyła ludzi zawodowych za granicę dla poznania warunków obcej produkcyi przemysłowej.

f) Ma staranie o rozwój muzeów przemysłowych w kraju.

II. W sprawach, w których chodzi o popieranie interesów wykształcenia przemysłowego przez Państwo, i Rząd uważa za potrzebne zasięgnąć osobnych informacyj, lub też Komisya krajowa widzi się spowodowaną wyrazić Rządowi swoje zapatrywania i życzenia, porozumiewają się kompetentne c. k. centralne Władze z Komisyą krajową za pośrednictwem Namiestnika.

§. 3.

W sprawach i czynnościach podejmowanych dla popierania przemysłu innemi środkami, jak za pomocą nauki przemysłowej, służy Komisya krajowa Wydziałowi krajowemu za organ doradczy.

§. 4.

Komisya krajowa dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego jest organem doradczym Wydziału krajowego w sprawach rozdawnictwa pożyczek i zapomóg na cele popierania przemysłu z przeznaczonych na to w budżecie krajowym funduszów. Oprócz dotychczasowego zakresu działania w sprawach szkolnictwa przemysłowego, przysługuje Komisyi prawo współdziałania z Wydziałem krajowym we wszelkich przedmiotach, tyczących się rozwoju przemysłu w kraju. W tym celu Wydział krajowy będzie odstępował Komisyi wszystkie akta, odnoszące się do spraw przemysłowych, bądź do załatwiania we własnym zakresie działania, bądź też do objawienia opinii, jeżeli chodziłoby o wydatek lub o zobowiązanie pieniężne.

§. 5.

Komisya krajowa przedkłada Wydziałowi krajowemu wnioski co do wysokości rocznej dotacyi z funduszu krajowego, potrzebnej na pokrycie wydatków, połączonych z czynnościami w §. 2. wyszczególnionemi, w celu wyjednania przyzwolenia Sejmu.

Przyzwolonemi funduszami zarządza Komisya i zdaje z nich liczbę, przedkładając Wydziałowi krajowemu roczne zamknięcie swoich rachunków.

§. 6.

W skład Komisyi budżetowej wchodzą:

a) Marszałek krajowy jako przewodniczący.

b) Członek Wydziału krajowego, Szef departamentu, do którego należą sprawy przemysłowe.

c) Osoby, powołane przez Wydział krajowy.

d) Tak złożona Komisya ma prawo powołać jeszcze raz tylu Członków do grona swojego, ilu mianował Wydział krajowy *).

§. 7.

Marszałek krajowy jest Prezesem Komisyi krajowej. Dla zastępywania Prezesa w razie potrzeby wybierze Komisya krajowa ze swego grona Wiceprezesa pierwszego i Wiceprezesa drugiego. W razie przeszkody Prezesa i Wiceprezesów, zastępuje ich w urzędowaniu zasiadający w Komisyi członek Wydziału krajowego

§. 8.

Do ważności uchwał potrzeba obecności Prezesa lub jego zastępcy, i najmniej sześciu Członków.

Uchwały zapadają absolutną większością głosów obecnych na posiedzeniu Członków, a w razie równości głosów rozstrzyga Przewodniczący.

§. 9.

Komisya krajowa ma prawo:

a) Wyznaczać z grona swego stałe sekcye dla pewnych działów czynności.

b) Tworzyć z Członków swych komisye dla zbadania i przygotowania spraw.

c) Powoływać osoby z poza grona swego na delegatów do prowadzenia czynności, przez Komisyę krajową wskazanych, w jej zastępstwie.

d) Powoływać w specyalnych sprawach mężów zawodu jako znawców do udziału w obradach Komisyi.

§. 10.

Zwyczajne zebrania Komisyi krajowej odbywają się bez poprzedniego zwołania cztery razy do roku, mianowicie: 3. Stycznia, 3. Kwietnia, 3. Czerwca i 3. Października każdego roku w biurze Komisyi krajowej.

Kancelarya Komisyi krajowej ma rozesłać Członkom na 14 dni przed każdem posiedzeniem porządek dzienny.

Nadzwyczajne zebrania Komisyi krajowej zwołuje jej Przewodniczący, ilekroć uzna potrzebę, lub jeżeli zażąda tego najmniej trzech Członków z oznaczeniem spraw, dla których domagają się nadzwyczajnego zebrania Komisyi.

§. 11.

Komisya krajowa mianuje swego sekretarza i wyznacza temuż wynagrodzenie, a w razie potrzeby dodaje mu odpowiednią pomoc kancelaryjną.

---

*) W obowiązującym dotychczas tekscie mają ustępy *c)* i *d)* brzmienie następujące:

„*c)* Osoby powołane przez Wydział krajowy, najwyżej w liczbie sześciu członków Komisyi krajowej“.

„*d)* Tak złożona Komisya ma prawo powołać jeszcze trzech członków do grona swojego“.

Mają być oznaczone stałe godziny dnia, w których sekretarz Komisyi krajowej winien być obecnym w biurze Komisyi krajowej dla udzielania informacyi członkom Komisyi i stronom, zresztą określi osobna instrukcya zakres czynności i obowiązki tego funkcyonaryusza, jako też w ogólności sposób załatwiania spraw przez biuro Komisyi.

§. 12.

Pisma, wychodzące z Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego mają być zaopatrzone podpisem Prezesa lub jednego z Wiceprezesów.

Z władzami w kraju koresponduje Komisya krajowa bezpośrednio.

§. 13.

Wydział krajowy dostarcza Komisyi lokalu dla odbywania posiedzeń i dla biura.

§. 14.

Członkowie, wykonujący czynności z polecenia Komisyi krajowej poza miejscem zamieszkania, otrzymują dyety 5 zł. za każdy dzień użyty do czynności, i jako zwrot kosztów podróży: za podróż koleją żelazną opłatę I. klasy, a za podróż drogą pocztową po 1 zł. 50 ct. za miriameter.

§. 15.

Delegaci i korespondenci mają prawo żądać zwrotu wydatków, poniesionych z powodu poruczonej czynności. Korespondentom mogą być przyznawane remuneracye w kwotach ryczałtowych, według uznania Komisyi krajowej.

§. 16.

Mianowani przez Wydział krajowy lub przez Komisyę krajową członkowie, którzy nie wzięli udziału w trzech po sobie następujących posiedzeniach Kymisyi krajowej, i nie usprawiedliwili swej nieobecności, przestają być członkami Komisyi.

Alegat 2. do LW. kr. 57 263/87.

Przepisy

w sprawie administracyi stałego funduszu przemysłowego.

§. 1. Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem obejmuje administracyą stałego funduszu przemysłowego, tworzącego się w sposób wskazany uchwałą Sejmu krajowego z dnia 22. Stycznia 1887.

§. 2. W wykonaniu §. 1. niniejszych przepisów składać będzie Wydział krajowy począwszy od 1. Stycznia 1887. przez następnych lat 10 rocznie po zł. 30.000 — do kasy Banku krajowego. Wydział krajowy przekazuje nadto kasie Banku krajowego wszystkie sumy, które począwszy od 1. Stycznia 1888. wpłyną tytułem procentów lub tytułem zwrotów pożyczek, udzielonych lub udzielić się mających z funduszu krajowego na poparcie przemysłu krajowego, o ile Wysoki Sejm przy uchwalaniu budżetów funduszu krajowego nie przeznaczył już powyższych sum na inne cele. Cokolwiek w końcu wpływać będzie z oprocentowania niniejszego funduszu czy to z odsetek, opłacanych przez Bank od lokacyi tegoż funduszu, czy też od dłużników, mających pożyczki z tego funduszu, służyć będzie na jego powiększenie.

§. 3. Z funduszu tego udzielane będą pożyczki przedsiębiorstwom pożytecznym dla przemysłu krajowego. Przyznawanie tych pożyczek należy do Wydziału krajowego po wysłuchaniu komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego.

§. 4. Pożyczki udzielane z tego funduszu będą albo oprocentowane albo bezprocentowe. Czy i jaki procent od pożyczek opłacany będzie, w jakich ratach i terminach te pożyczki mają być spłacane, ustanawia Wydział krajowy.

§. 5. Dłużnicy tegoż funduszu przemysłowego otrzymywać będą pożyczki z kasy Banku krajowego i w tejże kasie będą opłacać odsetki i spłacać kapitał. W tym celu wystawiać będą zapisy dłużne na zlecenie Banku krajowego.

§. 6. Odpisanie przepadłych wierzytelności z tego funduszu nastąpić może tylko na mocy uchwały Wydziału krajowego.

§. 7. Bank krajowy, jako administrator stałego funduszu przemysłowego jest obowiązanym:

a) wypłacać wszystkie przez Wydział krajowy uchwalone pożyczki na rachunek tegoż funduszu;

b) przyjmować wszelkie wpływy na rzecz tegoż fanduszu i oprocentowywać je w wysokości o 1% niższej, niż każdoczesna stopa dyskontowa, obowiązująca w Austro-węgierskim Banku;

c) ściągać należytości w odsetkach i kapitale od dłużników tegoż funduszu — kroki sądowe przeciw opieszałym dłużnikom będzie Bank wdrażać z upływem jednego miesiąca licząc od dnia, w którym należytość zapadła, o ile w skutek nagłości nie jest wskazana wcześniejsza egzekucya;

d) przechować zapisy dłużne zeznane przez dłużników funduszu przemysłowego;

e) prowadzić całą rachunkowość tegoż funduszu.

§. 8. Bank krajowy obowiązany jest prowadzić następujące księgi dla stałego funduszu przemysłowego:

a) Dziennik czynności,

b) Terminarz przypadających od dłużników spłat,

c) Księgę główną,

d) Księgę bilansów,

a nadto otworzy w swoich księgach osobny rachunek w Conto-corrente dla tegoż funduszu i osobną kartę w ewidencyi depozytów pozostających w przechowaniu Banku, dla walorów tegoż funduszu.

§. 9. Bank krajowy obowiązany jest przedkładać Wydziałowi krajowemu półroczne wyciągi z rachunku bieżącego, dla tegoż funduszu w Banku otwartego i sporządzać roczne zamknięcia rachunkowe funduszu, które jako załącznik bilansu bankowego Wydziałowi krajowemu corocznie wraz z zamknięciem rachunkowem Banku przedkładane będą.

§. 10. Wydział krajowy ma prawo we wszelkie rachunki tego funduszu wglądać, księgi badać, jakoteż wszelkie do aktywów funduszu należące weksle, skrypta lub w ogóle walory sprawdzać.

§. 11. Bank krajowy ma prawo wysyłać swego delegata na posiedzenie komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego — na których sprawy tyczące się stałego funduszu przemysłowego traktowane będą. Wolno też Bankowi czynić swe wnioski w sprawach tyczących się stałego funduszu przemysłowego wprost do Wydziału krajowego.

§. 12. Za administracyą stałym funduszem przemysłowym obliczać sobie będzie Bank tytułem prowizyi $^1/_{10}$% od obrotu półrocznego po większej stronie rachunku bieżącego.

We Lwowie dnia 26. Sierpnia 1887.

Alegat 3. *do LW. kr. 57.263/87.*

C. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie.
L. 2.277/pr.

Odpis.

Odezwa.

Szacowną odezwą z dnia 31. Października 1886. L. 64.364 Świetny Wydział krajowy oznajmił, że w skutek zakomunikowanego tutejszą odezwą z dnia 21. Sierpnia 1886. L. 8.439/pr. reskryptu Jego Excelencyi Pana Ministra wyznań i oświecenia z dnia 6. Sierpnia 1886. L. 8.769, w sprawie zasiłku krajowego na utworzenie fachowej szkoły ślusarskiej w Świątnikach w powiecie Wielickim, Komisya krajowa dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego wstawiła w budżet swój na rok 1887. na cel powyższy kwotę 3.000 zł.

Zarazem przedstawił Świetny Wydział krajowy w powyżej powołanej szacownej odezwie życzenia swoje w sprawie urządzenia pomienionej szkoły fachowej i wyraził mniemanie, że c. k. Rząd wymagając, aby kraj przyczynił się nietylko do kosztów założenia, lecz także do

kosztów utrzymania szkoły ślusarskiej w Świątnikach, wrzekomo „po raz pierwszy“, występuje z takiem żądaniem a tem samem „przyjmuje wręcz odmienne normy traktowania szkolnictwa przemysłowego w Galicyi aniżeli w innych krajach koronnych“.

Jego Excelencya Pan Minister wyznań i oświecenia reskryptem z dnia 24. Lutego b. r. L. 23.021 z zadowoleniem przyjął do wiadomości wyznaczenie zasiłku krajowego w powyżej wskazanej kwocie na koszta założenia i utrzymania szkoły ślusarskiej w Świątnikach i oznajmił przytem co następuje:

Żądanie ze strony c. k. Rządu zasiłku krajowego na koszta utrzymania szkoły ślusarskiej w Świątnikach nie stanowi nowego precedensu wrzekomo sprzecznego z dotychczasowem postępowaniem c. k. Rządu w sprawach tego rodzaju. Podobne roczne zasiłki na koszta państwowych szkół przemysłowych i fachowych uiszczane są w wielu wypadkach z odnośnych funduszów krajowych jak n. p. przez Dolno Austryacki Wydział krajowy dla szkoły fachowej w Karlstein, przez Szląski Wydział krajowy dla szkół fachowych w Würbenthal i Jägerndorf i t. d. W skutek udzielania takich zasiłków odnośne Wydziały krajowe uprawnione zostają do wysyłania delegatów swoich do komitetu szkolnego subwencyonowanej szkoły. Zresztą zaznaczył Jego Excelencya Pan Minister wyznań i oświecenia, że w reskrypcie ministeryalnym z dnia 6. Sierpnia 1886. L. 8.769, zakomunikowanym Świetnemu Wydziałowi krajowemu tutejszą odezwą z dnia 21. Sierpnia b. r. L. 8.439/pr., nie zażądano bynajmniej stosownego przyczyniania się kraju do rocznych ogólnych kosztów utrzymania szkoły Świątnickiej, składających się w pierwszym rzędzie z kosztów utrzymania personalu nauczycielskiego a dopiero w drugim rzędzie w znacznie mniejszym wymiarze z kosztów zarządu, dostarczenia środków naukowych, narzędzi i materyału robót i t. d., lecz ograniczono żądanie zasiłku krajowego wyraźnie do kosztów zarządu i wydatków na środki naukowe.

Według przypuszczalnego obliczenia, sporządzonego przez inspektora profesora Hauffego, wyniosą stosownie do powyżej powołanego reskryptu ministeryalnego koszta pierwszego urządzenia szkoły ślusarskiej w Świątnikach 3.575 zł. a wydatki na zakupienie środków naukowych i koszta zarządu 600 zł., połowa zaś sumy tych kosztów 4.175 zł. wynosić będzie 2.087 zł. 50 ct.

Jego Excelencya Pan Minister wyznań i oświecenia z zadowoleniem stwierdza, że Świetny Wydział krajowy przeznaczył w pierwszym roku dla szkoły ślusarskiej w Świątnikach nietylko kwotę powyższą, lecz nadto jeszcze o 912 zł. 50 ct. więcej. Nadwyżka z zasiłku przeznaczonego przez Świetny Wydział krajowy po nad rzeczywiste tegoroczne wymogi tej szkoły zapisaną zostanie na rzecz Świetnego Wydziału krajowego w rachunku roku przyszłego.

Celem stanowczego uregulowania sprawy przyczyniania się innych czynników do pokrycia potrzeb szkoły ślusarskiej w Świątnikach, Jego Excelencya Pan Minister wyznań i oświecenia pragnąc ile możności uczynić zadość życzeniom Świetnego Wydziału krajowego, zamierza zastosować następujące postanowienia:

1. Do pokrycia ogólnych kosztów pierwszego urządzenia i uposażenia szkoły przyczyni się kraj zasiłkiem aż do wysokości połowy tych kosztów.

W obec faktu, że szczegółowy program urządzenia szkoły ma być dopiero sporządzony a w program uposażenia przyjęte być musi ustawienie większego motoru parowego z transmisją, ogólna cyfra kosztów powyższych podniesie się w porównaniu z kwotą przyjętą pierwotnie za podstawę (6.500 zł.) o kwotę około 1.000 zł. Koszta te jednak, jak Świetnemu Wydziałowi krajowemu wiadomo, rozłożone zostaną na 3 lata.

2. Świetny Wydział krajowy wyznaczy zasiłek roczny na koszta zakupienia środków naukowych i na koszta zarządu a to w wysokości najmniej $^1/_3$ rocznych wymogów.

Kwestyę, w jaki sposób zasiłki te mają być wypłacane szkole ślusarskiej w Świątnikach, na razie zastrzegł Jego Excelencya Pan Minister wyznań i oświecenia dalszym rokowaniom.

W skutek wskazanych (pod 1. 2.) podstaw umowy z Świetnym Wydziałem krajowym zawrzeć się mającej nie ulegają żadnej zmianie oznaczone przez Jego Excelencyę Pana Ministra wyznań i oświecenia w zakomunikowanym Swietnemu Wydziałowi krajowemu tutejszą odezwą z dnia 21. Sierpnia 1886 L. 8.439/pr. reskrypcie z dnia 6. Sierpnia 1886 L. 8.769, a także już przedtem wskazane świadczenia co do dostarczenia potrzebnego lokalu szkolnego, oraz oświetlenia, opalania i czyszczenia tego lokalu. Świadczenia te poniesione być mają przez gminę Świątniki ewentualnie także przez inne czynniki.

Wychodząc z zapatrywania, że będzie to odpowiadać celowi, jeżeli urządzenie i zorganizowanie zakładu, wprowadzenie mechanicznego obrotu, urządzenie warsztatów, oraz wprowadzenie przyszłego kierownika i personalu nauczycielskiego w zakres obowiązków zostanie przygotowane, przeprowadzone przez dzielnego znawcę fachowego, wyszle Jego Excelencya Pan Minister wyznań i oświecenia w tych dniach do Świątnik inżyniera Frydryka Maiera.

Co do wyboru tego technika Jego Excelencya Pan Minister wyznań i oświecenia ze względu na wątpliwości podniesione w szacownem piśmie Świetnego Wydziału krajowego z dnia 31. Października 1886. L. 64.364. oznajmił, że inżynier Majer nigdy nie był zajęty w jakimkolwiek charakterze w państwowej szkole przemysłowej w Gracu, lecz tylko proponowany był przez inspektora prof. Hauffego na kierownika tamtejszego ruchu warsztatowego.

Propozycya ta cofniętą została tylko z powodów natury organizacyjnej. Natomiast przy urządzeniu szkoły fachowej w Steyr, okazał się inżynier Maier całkiem odpowiednią siłą. Zatem z wszelką otuchą mogą mu być poruczone powyżej wskazane czynności przygotowawcze co do szkoły ślusarskiej w Świątnikach.

Zadania inżyniera Majera są według udzielonych mu poleceń następujące:

a) Ma on postarać się o bezzwłoczne dostarczenie według możności jak najodpowiedniejszego lokalu na prowizoryczne pomieszczenie zakładu, dalej studjować kwesyę stanowczego pomieszczenia szkoły i przedłożyć Wys. c. k. Ministerstwu wyznań i oświecenia w przepisanej drodze służbowej wnioski wynikające ze zbadania lokalnego stanu rzeczy, mianowicie co do kwestyi, czy należy wystawić nowy budynek lub czy przez adaptacyę uzyskać można odpowiedni budynek szkolny, przyczem także mają być dołączone kosztorysy.

b) Na podstawie studjów przeprowadzonych co do przemysłu domowego w Świątnikach, ma inżynier Majer ułożyć szczegółowy program urządzenia zakładu, względnie zakupna potrzebnych maszyn, narzędzi, środków naukowych i t. d., przedłożyć ten program za pośrednictwem inspektora Hauffego Wys. c. k. Ministerstwu wyznań i oświecenia do zatwierdzenia, a następnie w miarę dostarczonych środków pieniężnych zarządzić zakupno i przeprowadzić urządzenie zakładu.

c) Dalszem zadaniem inżyniera Majera będzie ułożyć prowizoryczny statut organizacyjny oraz prowizoryczny plan nauki i przedłożyć statut i plan w przepisanej drodze Wys. c. k. Ministerstwu wyznań i oświecenia.

Co do kierownika założyć się mającej szkoły ślusarskiej w Świątnikach, Jego Excelencya Pan Minister wyznań i oświecenia oznajmił w powołanym powyżej reskrypcie, że posadę tę powierzyć zamierza osobistości, któraby zupełnie odpowiadała wymogom lokalnych stosunków. Jego Excelencya Pan Minister wyznań i oświecenia nie byłby zatem przeciwny ustanowieniu kierownikiem zaproponowanego przez Świetny Wydział krajowy kandydata, Kazimierza Bruchnalskiego, obecnego asystenta szkoły politechnicznej we Lwowie.

Ponieważ jednak okazuje się bezwarunkowo potrzebnem, aby przyszły kierownik szkoły ślusarskiej w Świątnikach, z jednej strony posiadał ile możności rozległe techniczne doświadczenia, a z drugiej strony zapoznał się należycie z nauką warsztatową, przeto Jego Excelencya Pan Minister wyznań i oświecenia zamierza przydzielić pomienionego kandydata celem

rozszerzenia jego wiadomości na czas krótki do c. k. szkół fachowych w Steyr i Königgrätz, oraz do Wiedeńskiego technologicznego muzeum przemysłowego (do trzeciej sekcyi).

W każdym razie potrzebnem jest, aby najpierw inspektor Hauffe poznał osobiście kandydata przez Świetny Wydział krajowy proponowanego.

Propozycye Świetnego Wydziału krajowego względem udzielenia Kazimierzowi Bruchnalskiemu subwencyi na podróż do Wiednia, przyjmuje zatem Jego Excelencya Pan Minister wyznań i oświecenia z tym dodatkiem, że asystent Bruchnalski winien w razie potrzeby zaraz w Wiedniu stale pozostać, celem uczęszczania do technologicznego muzeum przemysłowego.

Dalej oznajmił Jego Excelencya Pan Minister wyznań i oświecenia w powyż powołanym reskrypcie, że gotów jest przyznać Świetnemu Wydziałowi krajowemu, o ile i jak długo kraj uiszczać będzie roczne zasiłki na zakupno środków naukowych i na pokrycie wydatków zarządu szkoły ślusarskiej w Świątnikach, prawo wysełania delegata do komitetu tej szkoły, oraz określić to prawo w statucie organizacyjnym zakładu. Plan nauki dla pomienionej szkoły ma być ułożony na podstawie planu nauki, wydanego dla c. k. szkoły fachowej ślusarskiej w Königgrätz, z zastosowaniem do lokalnych stosunków w Świątnikach. Jego Excelencya Pan Minister wyznań i oświecenia uznał przytem, że nic nie stoi na przeszkodzie uwzględnieniu wyrażonego przez Świetny Wydział krajowy w szacownej odezwie z dnia 31. Października 1886 L. 64.364. życzenia, aby program nauki szkoły ślusarskiej w Świątnikach obejmywał naukę kupieckiej buchhalteryi i korespondencyę, tudzież naukę języka niemieckiego i polskiego, oraz aby przeprowadzony został podział nauki na dzienną i wieczorną.

W skutek reskryptu Jego Excelencyi Pana Ministra wyznań i oświecenia z dn. 24. Lutego b. r. L. 23.021 mam zaszczyt zawiadomić o tem Świetny Wydział krajowy przy zwrocie załączników szacownej odezwy z 31. Października 1886. L. 64.364 z uprzejmą prośbą, aby asystentowi Bruchnalskiemu udzielił odpowiedniej subwencyi na czas jego przydzielenia do c. k. szkół fachowych w Königgrätz i Steyr oraz do technologicznego muzeum przemysłowego w Wiedniu, co razem potrwa do połowy Maja b. r.

We Lwowie dnia 8. Marca 1887.

Zaleski.

Alegat 4. do LW. kr. 57.263/87.

Odpis odezwy Wydziału krajowego z dnia 15. Listopada 1887. l. 48.813 wystosowanej do c. k. Prezydyum Namiestnictwa w miejscu.

Odwołując się do szacownej odezwy z dnia 29. Września i 27. Października z b. l. 10.015/pr. i 10.771/pr. w sprawie subwencyi ze skarbu państwa dla uzupełniających szkół przemysłowych, Wydział krajowy ma zaszczyt oznajmić, że obecnie pobierają subwencye z funduszu krajowego także szkoły przemysłowe w jedenastu miastach a między temi w Krakowie, gdzie istnieje pięć szkół powyższej kategoryi założonych i utrzymywanych przez gminę miejską. Siedziby powyższych piętnastu szkół, ich rok założenia, daty o ile mogły być zaczerpnięte z tutejszych aktów odnoszące się do zatwierdzenia statutów lub planu nauki przez c. k. kra-

jową Radę szkolną tudzież do organizacyi pod względem administracyjnym i naukowym, oraz wysokość subwencyi krajowych, udzielanych szkołom stale niemal od samego początku ich powstania, uwidocznione są w załączonym wykazie, który nadto wskazuje wysokość subwencyi udzielanych corocznie szkołom gotówką z funduszów gminnych, powiatowych i z niektórych innych źródeł, jako to z funduszów miejscowych kas oszczędności. Gminy nadto zaspokajają zazwyczaj rzeczowe potrzeby szkół datkami w naturze

Wedle odezwy Świetnego c. k. Namiestnictwa z dnia 14. Lipca r. b. l. 55 870 — Wysokie c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia oświadczyło, że udzielenie uzupełniającej szkole przemysłowej subwencyi ze skarbu państwa zawisło 1. od tego czy zachodzą rzeczywiście warunki co do nstroju szkoły, ustanowione rozporządzeniami ministeryalnemi z 24. Lutego 1883 l. 3.674 i z 5. Kwietnia 1883. l. 6.495 i 2. od wczesnego preliminowania w budżecie państwa wydatku na subwencyę, która z reguły nie mogłaby przewyższać $^1/_3$ ogólnej sumy potrzebnej na utrzymanie. Warunki pod 1. wymagają w szczególności, by uzupełniająca szkoła przemysłowa miała ze strony gminy, korporacyi lub funduszu krajowego zapewnioną dotacyę na utrzymanie, — która, o ile to jest warunkiem uzyskania subwencyi państwowej, ma pokrywać najwyżej $^2/_3$ ogólnych kosztów utrzymania, może jednak wyjątkowo nie dosięgać tej wysokości, — lokal odpowiedni, prawidłowy program nauki i potrzebną liczbę ukwalifikowanych nauczycieli.

Na podstawie przeprowadzonych badań Wydział krajowy przyszedł do przekonania, że, o ile to tylko było możliwe wśród naszych stosunków, co do wszystkich piętnastu uzupełniających szkół przemysłowych, wymienionych w wykazie, dopełnione zostały przytoczone wyżej warunki przyznania zasiłków ze skarbu państwa a mianowicie:

Pobierają one stale subwencye z funduszów krajowych niemal od samego założenia, z funduszów gminnych gotówką i w naturze, z funduszów powiatowych (oprócz szkół w Krakowie i izraelickiej szkoły we Lwowie) oraz z innych źródeł miejscowych jako to: kas oszczędności, towarzystw zaliczkowych i t. p. Subwencye te w początkach istnienia szkół i jeszcze w r. 1886. pokrywały z reguły wydatki szkolne, obecnie zaś utrzymanie szkół na tych warunkach jest wprost niemożliwe. Nie wynika ztąd bynajmniej, jakoby dochody z wymienionych źródeł wystarczały nawet wówczas t. j. do r. 1886. na zaspokojenie przynajmniej najgwałtowniejszych potrzeb. Wydatki musiały z konieczności stosować się do dochodów, które, jakkolwiek składały się na nie stosunkowo obfite datki udzielane z prawdziwie obywatelską gotowością, okazały się przecież niedostatecznemi na takie udotowanie szkoły, aby ona mogła w całej pełni podołać swym rozlicznym zadaniom i stać się dla młodzieży rzemieślniczej ogniskiem, kształcącym jej umysł i serce oraz usposabiającem ją do pracy zawodowej. Dla braku funduszów na kursach zawodowych nie podobna było uwzględniać wszystkich wybitniejszych gałęzi miejscowego przemysłu. Szkoła przemysłowa w Brzeżanach z braku środków nie posiadała do końca ubiegłego roku szkolnego kursu zawodowego, przyczem wypada nadmienić, że przez cały rok szkolny 1885/86. nauczyciele udzielali w niej nauki bezinteresownie, bez jakiegokolwiek wynagrodzenia. W ogóle remuneracye nauczycieli za udzielanie nauki w tych szkołach są nader niskie i nie pozostają w odpowiednim stosunku do ich trudów. Pomimo to nie ustawali oni nigdy w pracy i oddawali się jej z całem poświęceniem przejęci ważnością sprawy, jaką jest podniesienie stanu rękodzielniczego nie zrażając się nawet tem, że przyznane im nader skromne remuneracye otrzymywali niekiedy dopiero z dochodów roku następnego. Obecnie jednak i na przyszłość nie można już wymagać od nich żmudnej pracy bez odpowiedniego wynagrodzenia. Z powodu zbyt szczupłych funduszów szkoły nie mogły zaopatrzyć się w odpowiednie środki naukowe i zazwyczaj nader drobne kwoty mogły na ten cel przeznaczyć, niekiedy nawet musiano skracać rok szkolny, który jednak i w takim wypadku trwał ponad siedm miesięcy t. j. dłużej aniżeli norma ministeryalna z r. 1883 tego wymaga. Wśród takich warunków nie tylko rozwój szkół jest niemożliwy, ale nawet gdyby nie spodziewana pomoc państwa, obawiać by się należało ich zastoju.

Szkoły, o których mowa, mieszczą się w lokalach zupełnie odpowiednich. Posiadają one również odpowiednią liczbę ukwalifikowanych nauczycieli, powołane są bowiem do udzielania w nich nauki najlepsze miejscowe siły nauczycielskie. Od czasu zaprowadzenia w kraju kursów feryalnych przy państwowych szkołach przemysłowych stosunki pod tym względem znacznie się polepszyły, a polepszenie to wzrastać będzie trwale w miarę skutecznych środków użytych przez Wysoki c. k. Rząd celem kształcenia nauczycieli dla uzupełniających szkół przemysłowych tak, że wkrótce przybędzie cały zastęp należycie ukwalifikowanych nauczycieli, zaspokajający potrzeby nie tylko obecnie istniejących szkół uzupełniających ale i nowych, których liczba przy życzliwej pomocy Wys. c. k. Rządu wkrótce znacznie wzrośnie.

Wedle dat uwidocznionych w rubryce drugiej wykazu, wszystkie uzupełniające szkoły przemysłowe zostały założone przed r. 1886. Znaczna ich część powstała jeszcze przed datą normy ministeryalnej z r. 1883., która z tego powodu nie mogła służyć za podstawę do ich pierwotnej organizacyi przy założeniu, reszta zaś szkół przeszła wprawdzie w życie po 24. Lutego 1883., jednak będąc już z góry wykluczoną od wszelkiego udziału w subwencyach ze skarbu państwa nie miała właściwie powodu do przyjmowania swej pierwszej organizacyi ściśle wedle wymagań powyższej normy.

Do sierpnia r. z. wszystkim szkołom w liczbie piętnastu brakło wszelkiej podniety i zachęty do reorganizacyi w myśl tych wymagań, gdyż moc obowiązująca wykonawczego rozporządzenia ministeryalnego z dnia 5. Kwietnia 1883. l. 6.495 rozszerzona została na Galicyę dopiero rozporządzeniem ministeryalnem z dnia 20. Lipca r. z. l. 9.894, podanem do ich wiadomości na podstawie okólnika Świetnego c. k. Namiestnictwa z dnia 14. Lipca r. b. l. 55.870/86. wystosowanego do wszystkich c. k. Starostw, które zawezwano zarazem do współdziałania w reorganizacyi istniejących i zakładaniu nowych szkół tego rodzaju. Czy i o ile Starostwa wykonały to polecenie Wydziałowi krajowemu nie wiadomo, gdyż dotychczas tylko Starostwo w Rzeszowie odezwą z dnia 23. Września r. b. l. 968 odniosło się w tej mierze do Wydziału krajowego, który w skutek tego rozporządzeniem z dnia 11. Października r. b. l. 47.781 zamianował delegatów do nowo utworzonego Wydziału szkolnego jako organu nadzorczego uzupełniającej szkoły przemysłowej w Rzeszowie. Wydział krajowy nie wątpi jednak, że c. k. Starostwa zastosowały się do powyższego polecenia, że zatem reorganizacya uzupełniających szkół przemysłowych, o ile dotąd z powodu krótkiego stosunkowo czasu nie mogła być przeprowadzona, będzie w krótce faktem dokonanym. Nadto Wydział krajowy ze swej strony przesyła równocześnie (L. W. 38.414) Zarządom uzupełniających szkół przemysłowych, wymienionych w wykazie, odbitki rozporządzeń ministeryalnych z r. 1883. l. 3.674 i 6.495 jakoteż druki i formularze wydane rozporządzeniem ministeryalnem z 29. Maja 1883. l. 9.885 oraz wzywa je, aby pod rygorem utraty subwencyi krajowej w jak najkrótszym terminie dokonały reorganizacyi zapewniając także dla Wydziału krajowego, względnie Komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego prawo nadzoru, tudzież, aby przedłożyły Wydziałowi krajowemu statuta i plany nauki, wypracowane w sposób przepisany celem przedstawienia ich przy dołączeniu opinii Komisyi krajowej dla spraw przemysłu dom. i ręk. Wysokiemu c. k. Ministerstwu do zatwierdzenia.

Reorganizacya ta wszelako zdaniem Wydziału krajowego odnosić się może w ogóle tylko do szczegółów więcej formalnej aniżeli przedmiotowej natury, gdyż, o ile wyniki badań na to wskazują (rubr. 3., 4. i 5. wykazu) szkoły o których mowa, odpowiadają w całości bez względu na postanowioną reorganizacyę wymogom art. II. i IV. rozporządzenia ministeryalnego z 24. Lutego 1883. l. 3.674. O ile zaś statuta ich lub plany nauki odstępują w szczegółach od normalnego wzoru ministeryalnego, wypada zmiany te policzyć na karb stosunków miejscowych, które w myśl rozporządzenia ministeryalnego powinny być przedewszystkiem uwzględnione. Wysokie c. k. Ministerstwo kładzie nacisk na stosunki miejscowe, z czego się okazuje, że głównym

warunkiem udzielenia szkołom subwencyi państwowej jest, aby one odpowiadały potrzebom miejscowego przemysłu.

Pod tym względem, że mianowicie nasze uzupełniające szkoły przemysłowe odpowiadają stosunkom miejscowym Wydział krajowy nie ma żadnej wątpliwości. Przekonanie to podziela Wysoki Sejm, skoro niemal od początku ich istnienia przeznacza dla nich corocznie hojne subwencye, podziela je Komisya krajowa dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego, podzielają je delegaci Wydziału krajowego, ustanowieni do wykonywania nad niemi dozoru i kontroli, przekonaniu temu dała wyraz c. k. krajowa Rada szkolna, skoro przepisy organizacyjne dla nich zatwierdziła. Ostatni wreszcie warunek subwencyonowania ze skarbu państwa uzupełniających szkół przemysłowych, t. j. aby wydatek na ten cel w budżecie państwowym był wcześnie preliminowany, nie przedstawia żadnych trudności.

W państwowym bowiem budżecie na rok 1887. wstawiono na subwencyę dla tego rodzaju szkół, dotąd nie subwencyonowanych, kwotę 15.000 zł., którą wedle motywów do budżetu Rada państwa przeznaczyła głównie dla nieuwzględnionych dotychczas uzupełniających szkół przemysłowych w Galicyi. Na podstawie niniejszego przedstawienia z którego się okazuje, że uzupełniające szkoły przemysłowe zasilane z funduszu krajowego odpowiadają już obecnie wymogom subwencyonowania ze skarbu państwa jakoteż ze względu, że wskutek wykluczenia Galicyi rozporządzeniem ministeryalnem z 5. Kwietnia 1883. l 6.495 od dobrodziejstw rozporządzenia ministeryalnego z 24. Lutego 1883. l 3.674 przez szereg lat zostały one najniesłuszniej pominięte, Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać Świetne c. k. Prezydyum, ażeby bez względu na subwencye udzielić się mające dla uzupełniających szkół przemysłowych w Galicyi z budżetów państwowych, począwszy od r. 1888. raczyło wyjednać dla nich u Wysokiego c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia subwencyę z budżetu państwowego za r. 1887. w kwocie 10.000 zł.

d. j. w.

Alegat 5. do LW. 57.263/87.

Odpis rozporządzenia Wydziału krajowego z. dnia 15. Listopada 1887. L. 38.414 do Zarządów piętnastu uzupełniających szkół przemysłowych.

Wydział krajowy przedstawił c. k. Ministerstwu wyznań i oświaty memoryałem z d. 16. Września 1884. L. 21.506 wnioski względem popierania przez państwo uzupełniających szkół przemysłowych (gewerbliche Fortbildungsschulen) w Galicyi. W skutek tego oznajmiło Ministerstwo wyznań i oświecenia reskryptem z d. 20. Lipca 1886. L. 9.894, że w sprawie tej wydane już zostały szczegółowe postanowienia, objęte rozporządzeniem tegoż Ministerstwa z dnia 24. Lutego 1883· L. 3674, ogłoszonem w dzienniku rozporządzeń Min. wyznań i oświecenia z r. 1883. pod Nr. 3 (str. 31), które zawiera ogólne przepisy o organizacyi uzupełniających szkół przemysłowych i o warunkach udzielania im subwencyi z funduszów państwowych.

Ażeby umożebnić zastosowanie tej normy w Galicyi, oraz przeprowadzić urządzenie szkół rzeczonych w ten sam sposób, jak w innych krajach koronnych, postanowiło Ministerstwo wyznań i oświecenia według powołanego reskryptu z d. 20. Lipca 1886. L. 9.894 rozszerzyć także i na Galicyę moc obowiązującą rozporządzenia ministeryalnego z dnia 5. Kwietnia 1883. L. 6.495, którem wydane zostały przepisy wykonawcze do wspomnianej normy z d. 24. Lutego 1883. L. 3.674. To rozporządzenie wykonawcze ogłoszone w dzienniku rozporządzeń Ministerstwa wyzn. i ośw. z r. 1883. pod Nr. 11 (str. 85) wydane zostało pierwotnie dla wszystkich krajów w Radzie państwa reprezentowanych z wyjątkiem Niższej Austryi, Galicyi i Bukowiny.

Ministerstwo wyzn. i ośw. zwróciło zarazem uwagę na objęte załączonym spisem formularze druków, których użycie znacznie ułatwi czynności przy zakładaniu uzupełniających szkół przemysłowych, względnie i w dalszym toku administracyi szkoły a które nabyć można bezpośrednio w c. k. nakładzie książek szkolnych (Schulbücherverlag) we Wiedniu.

Wykaz tych formularzy wydany też został później osobnem rozporządzeniem ministeryalnem z d. 29. Maja 1883. L. 9.885, które umieszczone jest w dzienniku rozporządzeń Ministerstwa wyzn. i ośw. pod Nr. 21 (str. 189) z 1883 r.

Ministerstwo wyzn. i ośw. oświadczyło dalej, że udzielenie przemysłowej szkole uzupełniającej subwencyi, a mianowicie pierwszej na wniesioną prośbę, dalszych zaś na podstawie przedłożonego preliminarza szkolnego, w każdym poszczególnym wypadku zawisłem będzie: 1) od tego, czy zachodzą rzeczywiście ustanowione wyż powołanemi rozporządzeniami ministeryalnemi z 24. Lutego 1883. L. 3.674 i 5. Kwietnia 1883. L. 6.495 warunki co do ustroju odnośnej szkoły i 2) od wczesnego preliminowania odnośnego wydatku na subwencyę w budżecie państwa, który to wydatek z reguły nie mógłby przewyższać $^1/_3$ części ogólnej sumy potrzebnej na utrzymanie szkoły. Warunki pod 1 wspomnione wymagają w szczególności, by przemysłowa szkoła uzupełniająca miała ze strony gminy, korporacyi lub funduszu krajowego zabezpieczone stałe utrzymanie, dalej lokal odpowiedni, prawidłowy program nauk i potrzebną liczbę ukwalifikowanych nauczycieli i by w ogóle rezultat nauki przez delegata ministeryalnego uznany był za pomyślny.

W końcu nadmieniło c k. Ministerstwo wyzn. i ośw., że celem odpowiedniego wykształcenia nauczycieli dla uzupełniających szkół przemysłowych zaprowadzono już we Lwowie przy c. k. szkole dla przemysłu artystycznego, a od r. 1887/8 urządzone zostaną w Krakowie przy c. k. państwowej szkole przemysłowej kursa feryalne i że wyznaczyło 5 stypendyj po 60 zł. dla kandydatów nauczycielskich z Galicyi, chcących uczęszczać na takie kursa w Bielsku.

O tych postanowieniach c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia c. k. Namiestnictwo okólnikiem z dnia 14. Lipca r. b. L. 55.870 zawiadomiło p. przewodniczącego tamtejszej okręgowej Rady szkolnej z wezwaniem, aby podał je do wiadomości Rady szkolnej okręgowej, która w razie, jeżeli w okręgu tamtejszym istnieją uzupełniające szkoły przemysłowe połączone ze szkołami ludowemi miała niezwłocznie zawiadomić także o tem zarządy tych szkół celem zastosowania się.

Okólnikiem tym otrzymał również p. przewodniczący okręgowej Rady szkolnej polecenie, ażeby w razie, jeżeli w tamtejszym okręgu istnieją samoistne szkoły przemysłowe dla dalszego kształcenia, podlegające Władzy politycznej, zawiadomił o powyższem rozporządzeniu bezpośrednio zarządy tych szkół i zwrócił przytem ich uwagę w szczególności na następujące przepisy, zawarte w art. II., IV. i VII. roporządzenia ministeryalnego z 24. Lutego 1883. L. 3.674 i o odnośnych postanowieniach minist. rozporządzenia wykonawczego z dnia 5. Kwietnia 1883. L. 6.495 do art. II. i IV.:

I. Norma z 24. Lutego 1883. L. 3.674 nie odnosi się do istniejących przy szkołach ludowych szkół powtarzania (Wiederholungsschulen) ani do takich szkół uzupełniających, które

nie mają wybitnych znamion szkoły przemysłowej (Fortbildungsschulen, welche keinen ausgesprochenen gewerblichen Charakter tragen).

Jeśliby zachodziła wątpliwość, czy pewna uzupełniająca szkoła należy do takich właśnie szkół z charakterem przemysłowym, o tem w danym razie rozstrzyga Ministerstwo wyzn. i ośw. na podstawie przeprowadzonego dochodzenia.

II. Tam, gdzie dla uzupełniającej szkoły przemysłowej nie ma obecnie jeszcze ustanowionego Wydziału szkolnego ma polityczna Władza powiatowa bez zwłoki prowizorycznie Wydział szkolny ustanowić według wskazówek art. IV. powołanej normy z d. 24. Lutego 1883. L. 3.674 a gdzie utrzymanie szkoły jest już uregulowane, ma być dla każdej z funduszów państwowych subwencyonowanej uzupełniającej szkoły przemysłowej stanowczo ustanowiony Wydział szkolny (Schulausschuss), składający się z naczelnika gminy, delegata przemysłowców, których czeladź uczęszcza do tej szkoły, oraz delegatów korporacyj i funduszów, które łożą przynajmniej 100 zł. co roku na jej utrzymanie.

III. Wydział szkolny obowiązany jest przedłożyć do potwierdzenia przez c. k. Ministerstwo wyzn. i ośw. statut szkoły w 2 egzemplarzach, ułożony wedle zasadniczych postanowień statutu normalnego p. t. (Normal-Statut für die gewerblichen Fortbildungsschulen) dołączonego do rozporządzenia minist. z dnia 24. Lutego 1883. L. 3.674 z uwzględnieniem zmian w miarę miejscowych stosunków potrzebnych, tudzież sporządzony przez grono nauczycieli program nauk w 2 egzemplarzach z dołączeniem swej opinii.

IV. Wreszcie celem uzyskania subwencyi państwowej ma Zarząd szkolny przedkładać dla ministerstwa wyzn. i ośw. na każdy rok słoneczny preliminarz w 2 egzemplarzach zestawiony według formularza Nr. 3, kierownik zaś subwencyonowanej już przez Państwo uzupełniającej szkoły przemysłowej ma także przedkładać sprawozdanie roczne (Jahresbericht) według formularza Nr. 4, kierownik zaś szkoły nie pobierającej subwencyi państwowej ma przedkładać tylko tabelę przeglądową (Uebersichtstabelle), sporządzoną według tegożsamego formularza Nr. 4.

O ogłoszeniu rozporządzenia niniejszego Zarządom uzupełniających szkół przemysłowych i o ewentualnem ustanowieniu takich Zarządów w myśl wskazówek podanych powyżej pod II. p. przewodniczący okręgowej Rady szkolnej miał w myśl okólnika zdać sprawę c. k. Namiestnictwu najdalej do 4 tygodni z dołączeniem wyjaśnienia, jakie w tamtejszym okręgu szkolnym istnieją uzupełniające szkoły przemysłowe, tudzież czy i jaką pobierają subwencyę z funduszów państwowych. Gdyby zaś żadnych takich szkół nie było w okręgu, obowiązany był również o tem donieść.

Odpis okólnika, o którym mowa, udzieliło c. k. Namiestnictwo równocześnie także c. k. Starostom w tych miejscowościach, w których nie ma siedziby Rady szkolnej okręgowej do wiadomości i odpowiedniego zastosowania się względnie dalszego zarządzenia, jeżeli w powiecie są szkoły przemysłowe uzupełniające, niepołączone ze szkołami ludowemi a więc niepodlegające Radzie szkolnej okręgowej. Podając to do wiadomości, Wydział krajowy wzywa ..... (Zarząd), ażeby o ile to dotychczas nie nastąpiło, celem uzyskania subwencyi państwowej zreorganizował tamtejszą uzupełniającą szkołę przemysłową ewentualnie za współudziałem politycznej władzy powiatowej w myśl wymagań rozporządzenia ministeryalnego z d. 24. Lutego 1883. L. 3,674 a to pod rygorem utraty subwencyi z funduszu krajowego najdalej do końca r. b. zapewniając przytem także dla Wydziału krajowego względnie komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego prawo nadzoru.

Najdalej do 10. Stycznia 1888. należy przedłożyć do potwierdzenia przez c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia statut szkoły w 2 egzemplarzach ułożony wedle zasadniczych postanowień statutu normalnego z uwzględnieniem zmian w miarę miejscowych stosunków i należytem uzasadnieniem tychże, tudzież sporządzony przez grono nauczycieli program nauk w 2

egzemplarzach z dołączeniem opinii. Podanie w tym przedmiocie, wystosowane do c. k. Ministerstwa, należy w terminie oznaczonym wnieść na ręce Wydziału krajowego, który je tak pod względem naukowym jak i organizacyi zbada a w razie, gdyby żadna zmiana nie okazała się potrzebną, przedłoży je wraz z opinią Komisyi krajowej dla spraw przemysłu dom. i ręk., oraz poparciem ze swej strony c. k. Ministerstwu.

W tym samym terminie należy nadesłać do Wydziału krajowego wystosowaną do c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia prośbę o zasiłek państwowy, która winna być należycie poparta sprawozdaniem o planie nauki, urządzeniu i frekwencyi oraz wykazać, że wszystkie wymogi subwencyonowania ze skarbu państwa zostały dopełnione. Prośbę po zasiągnięciu zdania Komisyi krajowej Wydział krajowy również przedłoży c. k. Ministerstwu.

W sprawie uzyskania subwencyj państwowych dla uzupełniających szkół przemysłowych Wydział krajowy wystosował do c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwę z dnia 15. Listopada r. b. L. 48.813, której odpis przesyła się pod $^{2}/_{2}$.

Celem ułatwienia zdania ..... (Zarządowi), Wydział krajowy przesyła pod *a)* i *b)* po 1 egzemplarzu odbitek rozporządzeń ministeryalnych z r. 1883. L. 3.674 i 6495, oraz pod *c)* po 1 egzemplarzu formularzy druków w liczbie 14, objętych spisem wyżej pod $^{1}/$. załączonym.

Wydział krajowy wyraża nadzieję, że ..... (Zarząd) dołoży wszelkich starań, ażeby usiłowania jego o uzyskanie subwencyi państwowej, których początek sięga jeszcze r. 1884. uwieńczone zostały jak najrychlej pomyślnym skutkiem, lecz zarazem oświadcza stanowczo, że w razie gdyby reskryptowi niniejszemu nie uczyniono ściśle zadość i z tego powodu uzyskanie subwencyi państwowej było niemożliwe, Wydział krajowy nie mógłby wobec Wysokiego Sejmu usprawiedliwić dalszego przyznania szkole subwencyi dotychczas udzielanej.

Alegat 6. do LW. 57.263/87.

Wykaz o uzupełniających szkołach

Uzupełniająca szkoła przemysłowa	Rok założenia	Szkoła składa się z kursu		W roku szkolnym 1886/7 naukę		Ilość nauczycieli	W roku szkolnym 1886/7 było uczniów			
		przygotowawczego o	zawodowego o	rozpoczęto	skończono		wpisanych	klasyfikowanych z postępem dobrym	klasyfikowanych z postępem złym	nieklasyfikowanych
w Brzeżanach . . .	1885	III klasach	—[1])	15.IX.1886	26.VI.1887	8	77	43	9	25
„ Drohobyczu [1]) . .	1883	j. w.	II klasach	1. X. 1886	29. V. 1887	19	252	104	43	114
„ Jarosławiu . . .	1880	II klasach	j. w.	29.IX.1886	22. V. 1887	12	138	61	31	46
„ Kołomyi	1884	III klasach	I oddziale (handlowy)	19.IX.1886	12.VI.1887	16	256	47	81	128
w Krakowie: u św. Ducha . .	1884	IV oddziałach	kurs przygotowawczy łącznie z zawodowym	1. IX. 1886	31. V. 1887	7	218	108	48	62
w Krakowie: na Smoleńsku .	1884	j. w.	kurs przygotowawczy łącznie z zawodowym	1. IX. 1886	31. V. 1887	7	161	109	36	16
w Krakowie: „ Kazimierzu .	1884	j. w.	kurs przygotowawczy łącznie z zawodowym	1. IX. 1886	31. V. 1887	14	314	173	86	55
w Krakowie: „ Kleparzu . .	1884	j. w.	kurs przygotowawczy łącznie z zawodowym	1. IX. 1886	31. V. 1887	8	212	101	68	43
w Krakowie: u św. Krzyża .	1885	j. w.	kurs przygotowawczy łącznie z zawodowym	1. IX. 1886	31. V. 1887	7	139	81	22	36
izraelicka im. Marka Bernsteina we Lwowie	1881	I klasie	II klasach	1. IX. 1886	12. V. 1887	10	216	60	58	98
w Nowym Sączu .	1885	III oddział.	I oddziale	1. X. 1886	29. V. 1887	10	257	99	31	127[1])
„ Przemyślu . . .	1880	III klasach	j. w.	1. IX. 1886	5. VI. 1887	12	208	119	53	36
„ Rzeszowie . . .	1881	j. w.	II oddział.	1. X. 1886	26.VI.1887	11	123	73	32	18
„ Stanisławowie . .	1883	j. w.	j. w.	?	j. w.	10	112	51	30	31
„ Tarnowie	1881	III oddział.	j. w.	13.IX.1886	22. V. 1887	13	171	50	79	42

przemysłowych za rok 1886/7.

Udzielono szkole subwencye z funduszów					Wedle ostatecznego zamknięcia rachunków						Uwagi
krajowych	powiatowych	gminnych		miejskiej kasy oszczędności	razem				reszta kasowa		
					dochody		wydatki				
zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
400	50	100	—	—	[2])	—	—	—	—	—	[1]) Kurs zawodowy do końca roku 1886/7 nie istniał.
500	150	400	—	—	1.307	84	1.457	92	— 150	08	[2]) Prócz datków z funduszu krajowego od gminy i powiatu, szkoła nie miała innych dochodów.
600	100	240	—	—	987	37	928	71	+ 58	29	
500	100	667	98	200	1.898	48	1.898	48	—	—	[1]) Przy szkole istnieje kurs górniczy i warstat stolarski.
1500	—	8553	—	—	10.123	—	10.123	—	—	—	
500	—	—[1])	—	—	[2])	—	2.296	—	?	—	[1]) Zbór izraelicki daje rocznie 100 zł. [2]) Szkoła utrzymuje się z dochodów fundacyi wynoszących 1.700 zł. rocznie.
500	200	200	—	100	1.015	—	1.022	—	— 7	—	[1]) W tej cyfrze mieści się 66 uczniów, którzy opuścili szkołę w ciągu roku.
600	300	449	96	300	2.145	—	2.089	—	+ 46	49	Dr. Aleksander Dworski daje z własnych funduszów 300 zł., w r. 1886/7 495 zł. 60 ct.
600	100	200	—	—	900	58	899	—	+ 1	49	
500	200	200	—	190	1.100	—	1.112	46	— 12	46	Przy tej szkole istnieje warstat stolarski.
500	200	400	—	—	1.454	24	1.307	54	+ 146	70	

Alegat 7. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 57.263/87.

Odpis sprawozdania komitetu zarządzającego szkołą kołodziejstwa i bednarstwa w Kamionce strumiłowej z dnia 11. Listopada 1887 L. 25. do Wydziału krajowego.

Wysoki Wydziale krajowy!

Stosownie do reskryptu Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 6. Listopada 1887 r. L. 54.501 przedkładamy następujące sprawozdanie za rok szkolny 1886/7:

A. Przebieg nauki.

a) Nauka teoretyczna kursu I.

1. Język polski: Czytanie i omawianie ustępów z pierwszej części czytanki, przeznaczonej dla szkół przemysłowych.

2. Język ruski: Czytanie i omawianie ustępów z czytanki ruskiej dla 4-tej klasy szkół ludowych.

3. Ćwiczenia piśmienne z języka polskiego i ruskiego w równej mierze, odnoszą się do opowiadań i opisów, omawianych ustnie przy czytaniu.

4. Kaligrafia pismem zwykłem po polsku i rusku i pismem rondowem.

5. Rachunki: Cztery działania liczbami całemi i ułamkami dziesiętnymi.

6. Rysunki odręczne: Rysowanie przedmiotów z natury w rzutach ortogonalnych, z końcem roku zaś w perspektywie rzutowej od oka.

7. Rysunki geometryczne w połączeniu z geometryą: Pojęcie punktu, linii i płaszczyzny, o trójkącie, czworoboku i wielobokach, obliczanie powierzchni figur prostokreślnych — nauka o bryłach, jakoteż obliczanie powierzchni i objętości takowych.

Z końcem roku przystąpiono do obliczania beczek wypukłych, zaznajamiając uczni z twierdzeniem Pitagorasa i sposobem wyciągania pierwiastka kwadratowego.

8. Technologia poglądowa:

Nauki tej udzielano w warstacie podczas nauki praktycznej, obznajamiając ucznia z własnościami materyału, sposobem obrabiania i suszenia takowego.

b) Nauka teoretyczna kursu II.

1. Język polski: Czytanie, objaśnianie i omawianie ustępów z drugiej części czytanki, przeznaczonej dla szkół przemysłowych

2. Język ruski: Dalsze czytanie, objaśnianie i omawianie ustępów z czytanki ruskiej, przeznaczonej na 4-tą klasę szkoły ludowej.

3. Ćwiczenia piśmienne, zastosowane do prowadzenia ksiąg i korespondencyj przemysłowych po polsku i rusku.

4. Język niemiecki: Na podstawie książki, przeznaczonej na klasę 3-cią i 4-tą szkół ludowych, zaznajamiano uczniów z czasownikami słabymi w trzech głównych czasach, z rzeczownikami, zaimkami, przyimkami, przysłówkami, liczebnikami, czasownikami pochodnymi i złożonymi i używaniem formy biernej w trzech głównych czasach.

5. Pismienne ćwiczenia niemieckie odnoszą się do tłumaczenia zdań, przytaczanych jako przykłady przy powyższych częściach mowy i ich formach.

6. Rachunki: Cztery działania ułamkami zwyczajnymi, stosunki, proporcye, rachunek procentu, reguła trzech prosta i odwrotna oraz złożona i reguła spółki.

7. Kaligrafia po niemiecku.

8. Rysunki odręczne:

W pierwszem półroczu rysowanie przedmiotów w perspektywie rzutowej z przeprowadzeniem konstrukcyi. W drugiem półroczu szkicowanie.

9. Rysunki fachowe:

Rysowanie pojedynczych części składowych wyrobów kołodziejskich i bednarskich w naturalnej wielkości we wszystkich widokach z uwidocznieniem koniecznych przekroi. Zarazem obliczanie wszelkiego rodzaju beczek wypukłych i wyciąganie trzeciego pierwiastka.

10. Technologia poglądowa podobnie jak w kursie I.

c) Nauka teoretyczna kursu III.

1. Ćwiczenia pismienne po polsku i rusku w prowadzeniu ksiąg i korespondencyj przemysłowych.

2. Ustawa przemysłowa na podstawie noweli z dnia 15. Marca 1883. w zakresie przemysłu rękodzielniczego.

3. Język niemiecki: Na podstawie książki niemieckiej do czytania, przeznaczonej dla szkół przemysłowych, powtórzono formy i odmiany różnych części mowy a następnie przerabiano ustępy do czytania, tłumacząc je i zadając do opowiadania.

4. Ćwiczenia pismienne w języku niemieckim odnoszą się z początku do tłumaczeń zdań, zastosowanych do powyższych form i odmian części mowy, a w dalszym ciągu odpowiedzi na podstawie pytania i opowiadanie ustępów przerobionych.

5. Rachunki: Rachunek terminu, obliczenie procentu składanego, tary i nadwagi, rabatu i skonta, kurtażu, weksli miejscowych i papierów wartościowych publicznych.

6. Rysunki odręczne: Szkicowanie.

7. Rysunki fachowe:

Przeprowadzenie konstrukcyi i obliczenia podług danego tematu.

8. Technologia poglądowa podobnie jak w kursie pierwszym i drugim.

d) Nauka praktyczna.

I. Pierwszy rok nauki kołodziejskiej.

1. W początkach kłucie i obrabianie materyału z grubszego, przygotowując takowy na skład. Następnie ciosanie dybli, klinków, wprawianie się w robieniu zacięć i zamków. (Z końcem pierwszego półrocza był uczeń w stanie obrobić pojedyncze części składowe wozów, n. p. nasady, potoki, snice i t. p., tak że takowe bez żadnych dalszych poprawek do wyrobów użyte być mogły). W drugiem półroczu wykonywali uczniowie narzędzia gospodarskie, jako to: pługi, brony, koleśnice i t. p., a z końcem pierwszego roku każdy z uczni był w stanie wykonać wóz gospodarski.

2. Drugi rok nauki:

W pierwszem półroczu drugiego roku wyrabiali uczniowie wozy gospodarskie ciężarowe.

W drugiem półroczu wózki węgierskie, a z końcem roku wózki tarantasowe.

3. W trzecim roku tarantasy o wycinanych wasągach i faetoniki.

Bednarze.

1. W początkach postępowała nauka tak jak w warstacie kołodziejskim.

W drugiem półroczu przystąpiono do składania łatwiejszych naczyń bednarskich z materyału miękkiego, jako to: szaflików, saganów i dzieżeczek, a z końcem roku każdy uczeń był w stanie wykonać dosyć poprawnie konewkę.

2. W drugim roku powtórzenie tego co w pierwszym roku, ale z materyału twardego — następnie przystąpiono do wykonywania wanien i naczyń kształtów eliptycznych. W drugiem półroczu kadzie do browarów i gorzelń, a z końcem roku baryłki i mniejszych rozmiarów beczki wypukłe.

3. W trzecim roku wykonywali uczniowie beczki wypukłe wszelkich rozmiarów i naczynia dla gorzelń i browarów, jako to: chłodniki, kotły parowe, kadzie zacierne i fermentacyjne, odbieralniki na spirytus i t. p. bądź w naturalnej wielkości, bądź też w zmniejszonych rozmiarach.

Wszystkie wyroby wykonywane były podług rysunków, wykończonych poprzednio w sali rysunkowej.

B. Postęp uczniów.

Na rok naukowy 1886/7 przyjęto:

Na I. kurs zwyczajnych uczni	14
„ II. „ „ „	9
„ III. „ „ „	15
Razem	38

Z tych nie zgłosiło się

Na I. kurs	4
W ciągu roku wystąpił z II. kursu	1
Razem	5

Z końcem roku pozostało na wszystkich trzech kursach . . . . . 33 uczni

Wynik klasyfikacyi z końcem roku naukowego dnia 6. Września 1887 r. był następujący:

Stopień celujący otrzymało:

Na I. kursie	3 uczni
„ II. „	3 „
„ III. „	4 „
Razem	10 uczni

Stopień pierwszy:

Na I. roku	4 uczni
„ II. „	4 „
„ III. „	8 „
Razem	16 uczni

Stopień drugi:

Na I. roku	3 uczni
„ II. „	1 „
„ III. „	3 „
Razem	7 uczni

C. O produkcyi zakładu.

a) Ilość spotrzebowanego materyału do wyrobów:

1. Materyału miękkiego . .	17,23 m³	à 5 zł. 50 ct.	— 94 zł.	80 ct.
do ćwiczeń dla uczni	1,5 m³	à „ „ „ „	— 8 „	25 „
2. Materyału twardego . .	41,09 m³	à 10 „ — „	— 410 „	90 „
do ćwiczeń dla uczni	2,3 m³	à „ „ — „	— 23 „	— „
3. Żelaza sztabowego . . .	1021,7 klg.	à — „ 13 „	— 132 „	80 „
kutego w osiach	306 „	à — „ 30 „	— 91 „	50 „
walcowanego	390 „	à — „ 16 „	— 62 „	40 „
4. Drobiazgów (nity, gwoździe, srubki, sztyfty, klej, glaspapier i t. d.)			29 „	30 „

b) Z materyału tego wyrobiono:

1. W warstacie kołodziejskim: 18 wózków węgierskich i tarantasowych, 12 wozów gospodarskich i ciężarowych, 46 sztuk narzędzi gospodarskich w łącznej wartości . . . . . 750 „ 70 „

2. W warstacie bednarskim 317 sztuk szaflików, konewek, skopków, beczek i t. p. w łącznej wartości . . . . . 601 „ 50 „

c) W ciągu roku naukowego, t. j. od 16. Kwietnia 1886 do 6. Sierpnia 1887 sprzedano wyrobów:

1. w warstacie kołodziejskim za 360 zł.
2. w warstacie bednarskim za 530 zł.

Z końcem roku szkolnego pozostałe wyroby przedstawiają wartość:

I. W warstacie kołodziejskim . . . . . 390 zł. 70 ct.
II. W warstacie bednarskim . . . . . 71 „ 50 „

D. O zarobku uczniów.

Z wyrobów uczni pierwszego roku niektóre tylko się sprzedają, zbywają się dopiero wszystkie wyroby uczniów II. i III. roku.

Co się tyczy zarobku, to najlepszy uczeń II. roku potrafi zarobić dziennie 27 ct., najgorszy zaś 9 ct. Najlepszy uczeń III. roku zarobi 46 ct., zaś najgorszy 16 ct.

Przeciętny zarobek jednego ucznia w ostatnim roku przypada w kwocie 21 ct.

Ogólna suma zarobku uczni w roku szkolnym 1886/7 wynosi 530 zł.

Ze względu, że prawie wszyscy uczniowie otrzymują bądź to stypendyum bądź to zapomogi z funduszów powiatowych a z końcem roku nagrody bądź to w pieniądzach bądź to w narzędziach, nie uważał komitet szkolny za wskazane wydawać uczniom część z zarobku ich, lecz dochód ztąd pochodzący służy między innemi na pokrycie wydatków szkolnych.

E. Kamionecka szkoła przemysłowa wywiera znaczny wpływ na rozpowszechnienie przemysłu kołodziejskiego i bednarskiego w miejscu i w okolicy przez to, że wyroby z wszelką starannością wykańczane i chętnie nabywane bywają. W skutek tego prywatni kołodzieje i bednarze zmuszeni są wyroby także staranniej wykonywać.

Kamionka strumiłowa dnia 11. Listopada 1887.

Z komitetu zarządzającego szkołą kołodziejstwa i bednarstwa w Kamionce strumiłowej.

Z upoważnienia komitetu
Maksymilian Czyrniański m. p.,
kierownik zakładu.

Alegat 8. do LW. kr. 57.263/87.

Odpis sprawozdania o stanie szkoły koszykarskiej w Jarosławiu za czas od 1. Stycznia 1887. do 31. Października 1887.

Cel.

Celem szkoły jest kształcenie ludności w koszykarstwie jako drobnym przemyśle domowym, nastręczanie jej zarobku, niemniej ulepszenie wyrabiania towarów koszykarskich, rozwinięcie zmysłu estetytycznego pod względem zewnętrznej formy tych wyrobów i wydoskonalenie zmysłu piękna u dotyczących rękodzielników.

Nadzór i zarząd.

Szkoła podlega miejscowemu Komitetowi nadzorczemu, w którego skład wchodzą Jego Excelencya J. O. Książe Jerzy Czartoryski Przewodniczący jako Reprezentant Wysokiego Wydziału krajowego, JWny Pan Adolf Huth, c. k. Starosta jako Reprezentant Wysokiego c. k. Rządu, JWny Pan Edward Micewski, jako Reprezentant Rady powiatowej Jarosławskiej, JWny Pan Karol Bartoszewski, jako Reprezentant gminy miasta Jarosławia.

Zarząd szkoły sprawuje Michał Mekler Dyrektor miejscowej szkoły głównej męskiej. Nauczycielem fachowym jest Franciszek Stefanek.

Nauka.

Nauka trwa jeden rok lub 2 lata stosownie do zdolności ucznia, jego pilności i rozwoju fizycznego.

Materyał naukowy dzieli się na następujące grupy:

a) roboty z łupanego pręcia, *b)* roboty galanteryjne, *c)* imitacyi palmowej, *d)* z szuwaru, słomy, szeliny, plecionek i t. p., *e)* wyroby z całego pręcia, *f)* wyrób mebli.

Podział ten odnosi się do rozmaitych gatunków materyału i jego przysposobienia. Co do samych zaś wyrobów i ich przeznaczenia dzielą się takowe na: 1. Kosze ręczne do miasta w najrozmaitszych formach i wykonaniach. 2. Kosze na bawełnę, roboty i t. p. 3. Kosze na drzewo, węgle. 4. Kosze na owoce, bułki, chleb, ciasta i t. p. 5. Roboty imitacyi palmowej: koszyki ręczne, walizki, kuferki ręczne, walizy i kobiałki podróżne. 6. Kosze na papiery w rozmaitych formach i wykonaniach, 7. Kosze ścienne i wiszące na kwiaty, bilety, roboty. 8. Kosze rozmaite jako to: na noże i widelce, na flaszki, dla wojska ręczne i pleczaki do menaży, kufry, kosze na bieliznę do maglu, do zbierania owoców, kosze wielkie do pakowania i małe kosze do posyłek owoców, do pakowania tortów, do wysyłania bukietów i t. p. 9. Kosze z szuwaru, słomy, szeliny, na wazoniki na kwiaty i t. p. 10 Meble: fotele, kanapy, krzesła, stoły, stoliki, łóżka dla dorosłych i dla dzieci, stoły na kwiaty, parawany, szafki na książki i akta, ramy i ramki na obrazy, wózki, kołyski, wszystko w najrozmaitszych formach i wykonaniach.

Szkoła dzieli się na 2 oddziały: I. oddział uczniów, ci uczą się powyższych robót w miarę ich sił fizycznych. II. oddział robotników, którzy ukończywszy naukę pozostają w szkole

dla lepszego wydoskonalenia się i wykonują już zamówienia. Wyroby tych robotników sprzedają się.

Nauka rozpoczyna się rozpoznaniem i przygotowaniem materyału, a mianowicie kłuciem prętów na 2, 3 lub 4 części, następnie heblowanie na heblu ręcznym płaskim i zwężającym (Flach i Schmalhobel), później na maszynie.

Tok nauki przy każdym wyrobie jest następujący: uczeń robi szkielet, potem wyplata denko, następnie boki, zarabia boki u góry, robi rączkę i wieko. U mebli (n. p. fotel) robi szkielet, potem obwiązuje i obwija paskami łoziną miejsca styczne, robi sam z deski ramkę do siedzenia i wyplata takowe. W miarę potrzeby gotowy wyrób oczyszcza się przez siarkowanie, farbuje i lakieruje, z któremi to czynnościami każdy uczeń zaznajamia się.

Jeśli potrzeba wymaga przyozdobienia kosza, wtedy uczniowie tną i przysposabiają sobie sami paski ze skóry, okuwają takowe i przymocowują do kosza stosownemi gwoździkami. Oprócz tego zaznajamiają się uczniowie praktycznie z rozpoznaniem łoziny, jej cięciem w polu, skórowaniem, sortowaniem i t. p. i wykonują te czynności w polu podczas cięcia łoziny dla szkoły.

Nauka w szkole odbywa się bezpłatnie a uczniowie i robotnicy otrzymują w zakładzie bezpłatnie pomieszkanie, opał, światło, narzędzia, materyał, środki i przybory naukowe, zaś w wikt, odzienie muszą się sami zaopatrzyć. Robotnicy sami na siebie już zarabiają, uczniowie zaś otrzymują stypendya od Wysokiego Wydziału krajowego, od pojedynczych Rad powiatowych' lub zapomogi od dobrodzieja, tudzież zapomogi z funduszów szkoły, niektórzy zaś własnym kosztem w szkole utrzymują się.

Wszyscy uczniowie i robotnicy obowiązani są do uczęszczania do tutejszej szkoły przemysłowej 3 razy w tygodniu po 2 godziny, a prócz tego ćwiczą się w wolnych chwilach w rysunkach. W dnie świąteczne i wolne chwile czytają dostarczone im przez Zarząd szkoły książki i pisma ludowe.

Po ukończonej nauce otrzymuje uczeń świadectwo podług załączonego wzoru Nru 21.

Liczba uczniów i robotników.

Od czasu założenia szkoły w r. 1878. do 31. października 1887. pobierało naukę koszykarstwa w szkole tutejszej:

A. Uczniowie, którzy są już robotnikami ukończonymi:

1)	z powiatu	Bialskiego	chłopców . .	2
2)	„	Brzeżańskiego	„ . .	1
3)	„	Brzozowskiego	„ . .	1
4)	„	Cieszanowskiego	„ . .	1
5)	„	Dąbrowskiego	„ . .	5
6)	„	Drohobyckiego	„ . .	1
7)	„	Gorlickiego	„ . .	1
8)	„	Jarosławskiego	„ . .	100
9)	„	Kołomyjskiego	„ . .	1
10)	„	Krakowskiego	„ . .	1
11)	„	Lwowskiego	„ . .	2
12)	„	Łańcuckiego	„ . .	3
13)	„	Mieleckiego	„ . .	2
14)	„	Mościckiego	„ . .	3
15)	„	Myślenickiego	„ . .	1

16)	z powiatu Niskiego	chłopców . .	6
17)	„ Przemyskiego	„ . .	4
18)	„ Rohatyńskiego	„ . .	1
19)	„ Rzeszowskiego	„ . .	8
20)	„ Sanockiego	„ . .	3
21)	„ Staromiejskiego	„ . .	1
22)	„ Tarnowskiego	„ . .	1
23)	„ z zagranicy	„ . .	1
24)	„ niewiadomego pochodzenia	„ . .	13
	przeto ukończonych koszykarzy razem	. .	163

Z tych ukończyli naukę z postępem

bardzo dobrym 64
dobrym. 65
dostatecznym. 23
miernym 11

Z tych ukończonych robotników jedni wrócili w swe strony rodzinne i zajmują się częścią gospodarstwem, częścią innemi rzemiosłami i t. p. obok koszykarstwa;

w fabrykach zagranicznych robią 4
mają własne warstaty 6
robią w innych szkołach koszykarskich 5
umarło 6
zostało na rok 1887. w szkole koszykarskiej w Jarosławiu . . . 32

Z tych 32 robotników robią obecnie:

bardzo dobrze 14
dobrze 14
dostatecznie 4

B. Uczniowie, którzy nauki jeszcze nie ukończyli:

1)	z powiatu Jarosławskiego	chłopców . .	39
2)	„ Krakowskiego	„ . .	1
3)	„ Mościskiego	„ . .	1
4)	„ Niskiego	„ . .	1
5)	„ Rohatyńskiego	„ . .	1
6)	„ Ropczyckiego	„ . .	1
7)	„ Sanockiego	„ . .	1
8)	„ Stanisławowskiego	„ . .	1
		razem . .	46

Z tych pobierali naukę z postępem:

bardzo dobrym 10
dobrym 13
dostatecznym. 18
miernym 5

Z powyższej liczby opuściło szkołę uczniów 27
zostało przeto na rok 1887. w szkole tutejszej uczniów 19. i robią w nauce postęp:

bardzo dobry 11
dobry 4
dostateczny 3
mierny. 1

Pobierało przeto w szkole tutejszej ogółem naukę koszykarstwa:

a) robotników . .	163
b) uczniów . . .	46
razem . .	209

W czasie od 1. Stycznia 1887 do 31. Października 1887 zarobili robotnicy razem 1.377 zł. 90 ct.

Najwyższy zarobek 1 robotnika wynosił . . . . . 177 zł. 90 ct.
najniższy . . . . . 3 „ 42 „

więcej niżeli	150 zł.	zarobiło	3	robotników
„ „	100 „	„	1	robotnik
„ „	50 „	„	4	robotników
„ „	40 „	„	5	„
„ „	30 „	„	2	„
„ „	20 „	„	3	„
„ „	10 „	„	6	„

reszta zarabiała niżej 10 zł.

Przeciętnie wypada na 1 robotnika 43 zł. 05½ ct. zarobku na czas powyższy.

Płacę za roboty biorą tylko nkończeni uczniowie (robotnicy), gdyż ich wyroby sprzedają się. Pobierają oni zapłatę od każdej sztuki. Zarobek pojedynczych robotników nie jest równy, a to z tego powodu, że koszykarstwem zajmują się jako drobnym przemysłem domowym, nie zaś jako wyłącznem rzemiosłem i oddają się głównie zajęciom gospodarskim, a wolny od tego czas poświęcają dopiero koszykarstwu, jako ubocznemu zajęciu.

Wyroby i sprzedaż.

W czasie od 1. Stycznia 1887 do 31. Października 1887 wyrobiono 2.250 sztuk rozmaitych przedmiotów koszykarskich w ogólnej wartości . . . . . 2.591 zł. 11 ct.
z tego sprzedano za gotówkę w kwocie . . . . . 1.761 „ — „
pozostało przeto wyrobów w wartości . . . . . 830 „ 11 ct.
które są częścią w zapasie, częścią w komisie, lub przez odbiorców jeszcze niezapłacone.

Szkoła wyrabia wszystkie swe wyroby z materyału krajowego, a mianowicie z łoziny, szuwaru, słomy, szeliny, który to materyał w tutejszej okolicy kupuje. Do wzmocnienia wyrobów, przyozdobienia ich lub na życzenie odbiorców używa trzciny zwykłej, lakierowanej, plecionek słomianych, rzemyków, zameczków, zawiasków i t. p. a to dlatego, aby zapobiedz sprowadzaniu takich koszów z zagranicy.

Znaczną część materyału zużywa się na naukę uczniów początkujących na ćwiczenia i doświadczenia.

Wyroby szkoły sprzedają się w kraju, a oprócz tego w znacznej części wychodzą za granicę, jak do Wiednia, Pragi, Czerniowiec, gdzie są składy szkoły tutejszej, nadto do Węgier, Kroacyi, Morawii, Niższej Austryi, do Królestwa Polskiego, do Prus, Australii, Ameryki, Afryki. Oprócz tego wpływają liczne zamówienia z zagranicy, jak z Szwajcaryi, Francyi, Lipska, Berlina, Niższej Austryi, Czech, Węgier i t. d., którym atoli szkoła podołać nie może dla braku odpowiedniej liczby robotników. Nie wszyscy bowiem ukończeni uczniowie zostają jako robotnicy w szkole, lecz wielu ich rokrocznie po ukończeniu tu nauki wraca do domów w odleglejsze okolice i dlatego szkoła nie może mieć z nimi stosunku i związku, inni z bliskich okolic Jarosława osiadają także w domu, a z nimi pozostaje szkoła w związku w ten sposób, że dostarcza

im roboty, materyału, narzędzi, a oni w miarę wolnego czasu i pilności roboty te wykonują i tu oddają, biorąc za nie zaraz gotówką zapłatę od każdej sztuki.

Zamówienia są zawsze liczne i mogłyby znaczną ilość robotników zatrudnić, gdyby wszyscy chcieli i mogli więcej koszykarstwu się oddać, a w skutek tego i sprzedaż daleko większą by była, gdyby szkoła więcej produkować mogła.

Ważną przeto rzeczą, aby obok uczniów obcych t. j. takich, którzy w odleglejsze okolice wracają, szkoła miała większą ilość robotników w miejscu i w okolicy Jarosławia. Dla osiągnięcia tego celu postanowił komitet nadzorczy przyjmować chłopców najuboższej ludności miasta Jarosławia i okolicy i dla zachęcenia ich wypłacać im dziennie po 10 centów zapomogi z funduszów szkoły, dopóki niewyuczą się koszykarstwa i nie zaczną na siebie zarabiać. Postanowienie to spowodowało rzeczywiście większy napływ uczniów w latach 1885 i 1886 lecz wielu z nich nieukończywszy nauki zaraz z wiosną aż do późnej jesieni opuszczają szkołę mając większy zarobek (bo dziennie 30 do 40 ct. przy budowlach i t. p.) Wykształcenie przeto większej liczby robotników w miejscu nie może tak raźnie postąpić, gdyż z powodu przerw nauki przez znaczną część roku (w miesiącach zimowych niektórzy wracają znowu do szkoły) wyuczenie się koszykarstwa powoli postępuje i zamiast w 1 lub 2 latach ledwie w 4 latach u niektórych osiągnąć się da. — Co do uczniów zaniedbujących szkołę udał się zarząd do tutejszego Magistratu z prośbą o wezwanie ich do szkoły i wyczekuje w tem względzie rezultatu.

Wpływ, jaki przemysł koszykarski na okolicę tutejszą wywiera, jest pomyślny, gdyż ludność okoliczna ma zarobek a ci, którzy tem przemysłem się trudnią, o wiele lepiej się mają materyalnie, i dobrobyt ich rzeczywiście i widocznie wzmaga się. Zmuszeni nadto do uczęszczania do szkoły przemysłowej tutejszej rozszerzają zakres swej wiedzy.

I pod innym względem koszykarstwo pomyślnie na dobrobyt ludności tutejszej wpływa. Szkoła bowiem zużywa łozinę, szuwar, szelinę, słomę, które to rzeczy żadnej lub bardzo małą wartość przedtem miały a dziś w cenie bardzo się podniosły i kupuje się je na wagę. Każdego roku bardzo znaczna liczba ludności okolicznej właśnie w czasie przednowku (w Marcu) ma zarobek przy cięciu i czyszczeniu łoziny dla szkoły i t. p. a oprócz tego wychodzi z okolic Jarosławia bardzo wiele łoziny za granicę jako artykuł wywozowy do robót koszykarskich, co także znaczny zarobek ludności przysparza. Okolica tutejsza jakoteż i Jarosław znane są już w całej niemal Europie z produkcyi wyrobów koszykarskich, co jest wynikiem wpływu szkoły na ten przemysł, który coraz bardziej wzmaga się w skutek znacznego popytu za przedmiotami koszykarskiemi szczególniej z za granicy.

Zarząd szkoły koszykarskiej w Jarosławiu dnia 20. Listopada 1887.

Za komitet nadzorczy szkoły koszykarskiej:
Bartoszewski m. p.

Zarządca szkoły:
Michał Mekler m. p.

Alegat 9. do sprawozdania LW. 57.263/87.

Odpis sprawozdania kierownika krajowej stacyi doświadczalnej dla keramiki za czas od 1. Grudnia 1886 do 12. Listopada 1887.

Wysoki Wydziale krajowy!

Od czasu ostatniego sprawozdania Wysokiemu Sejmowi przedłożonego t. j. począwszy od 1. Grudnia 1886 r. kierownik stacyi nie mając urządzonej krajowej keramicznej stacyi doświadczalnej we Lwowie w zabudowaniu Politechniki, zajęty był w Kołomyi i Toustem najpierw zadaniami techniczno-keramicznemi miejscowych szkół garncarskich

Pobyt kierownika stacyi w szkole krajowej garncarskiej w Kołomyi przypadł w czasie organizacyi tego zakładu. Kierownikowi stacyi przypadło w udziale wypracowanie wszystkich zadań techniczno-keramicznych dla szkoły garncarskiej w Kołomyi.

Ze sprawozdań stacyi do LW. kr. 24.497/87, 36.681/87, 52.221/87 wypada podać główne wyniki badań i prac kierownika stacyi, mianowicie:

1. Sporządził dla glin kołomyjskich odpowiednią polewę glinną (pobiałkę) białą i kolorową, która się z czerepem stale wiąże. W tym celu użył kierownik gliny krajowej z Koziny pow. skałackiego, gdy garncarze tamtejsi i szkoła kołomyjska ogólnie używali na ten cel gliny berdyczowskiej i olejowskiej, co było połączone ze znaczniejszymi kosztami, gdyż glina z Berdyczowa sprowadzana podlega opłacie cła i znacznych kosztów transportu wymaga, a glina z Olejowa także drogo kosztowała tak z powodu znacznej odległości, jak z powodu trudności w jej wydobywaniu. Nadto kompozycya z gliny berdyczowskiej i olejowskiej używana na pobiałkę, wiąże się niedostatecznie z czerepem, podczas gdy glina kozińska w tym względzie posiada niezaprzeczoną wyższość nietylko nad używaną dotąd kompozycyą berdyczowsko-olejowską, ale nawet nad znaną gliną pobiałkową z Voigtsberg w Styryi.

2. Sporządził szkliwo bezbarwne i polewy kolorowe, które swym kolorytem, połyskiem i wytrzymałością przy zmianie temperatury w wypalaniu korzystnie się wyróżniają od poprzednich wyrobów szkoły i ś. p. Bachnińskiego, przodownika garncarzy kołomyjskiej okolicy.

3. Sporządził nowe farby podszkliwne dla majoliki kołomyjsko-kossowskiej, które w konturze rysunku się utrzymują, gdy poprzednie farby szkoły kołomyjskiej i ś. p. Bachnińskiego po za kontur rysunku spływały.

4. Wybudował i w użycie wprowadził tak zwany piec muflowy dla użycia szkoły w Kołomyi, potrzebny do wypalania wyrobów majolikowych wytworniejszych — według konstrukcyi używanej przez stacyę doświadczalną dla keramiki we Wiedniu.

5. Wybudował poprawny piec garncarski dla tejże szkoły z ulepszonem palowiskiem i wprowadzeniem kanałów celem jednostajnego opalania tegoż pieca, według konstrukcyi używanej przez garncarzy we Wiedniu.

Zadania od 1 do 4 włącznie wykonał kierownik stacyi także dla warstatu naukowego garncarskiego w Toustem, zastosowując je do właściwości gliny i do odrębnego charakteru wyrobów

tamtejszej okolicy; niemniej sporządził kompozycyą na tamtejsze wyroby garncarskie domowego użytku, która ma tę ważną właściwość, że wyroby z niej sporządzone nieprzepuszczają płynów nawet w pierwszych dniach użycia, podczas gdy zwykłe wyroby garncarskie albo stale cokolwiek cieczy przypuszczają, albo też przynajmniej przez pewien okres czasu są przepuszczalne.

Oprócz zadań powyższych techniczno-keramicznych dla tych szkół wypracował kierownik w czasie pobytu w Kołomyi i Toustem całą paletę farb podskliwnych, farb emaliowych i polew majolikowych dla przemysłu fabrycznego i artystycznego.

Przy próbach robionych w swem prowizorycznem laboratoryum w szkole kołomyjskiej doszedł też kierownik do nowego sposobu sporządzania majoliki wykwintnej ze zwykłej gliny garncarskiej, dekorowanej barwnie pod przeźroczystą powierzchnią barwną, tudzież majoliki tak zwanej marmurkowanej. Wynalazek ten zabezpieczył kierownik patentem od niepowołanej eksploatacyi. Dla ułatwienia zaś i zachęty do dalszych badań na polu techniki keramicznej kierownik stacyi pismem z dnia 13. Lipca 1887 L, 36.502 zobowiązał się z techniką wynalazku tego obznajamiać uczniów krajowej stacyi doświadczalnej dla keramiki.

Wezwany przez komisyą krajową dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego pismem z dnia 25. Maja 1887 do L. 137 do wzięcia udziału w tegorocznej wystawie rolniczo-przemysłowej w Krakowie, urządził kierownik mimo braku stacyjnego laboratoryum wystawę wyrobów i prac naukowych w pawilonie szkół przemysłowych.

Zajęty głównie zadaniami dla szkoły kołomyjskiej a następnie dla tousteckiej aż do otwarcia wystawy, urządził kierownik stacyi wystawę swoją dopiero d. 16. Września r. b. i dla tego opóźnienia firmował wystawę swoją. „Nie ubiega się o nagrodę.“

Tak przemysłowcy, dla których wystawa ta była instrukcyjną, jak znawcy i miłośnicy sztuki keramicznej zajmowali się żywo tą wystawą kierownika krajowej stacyi doświadczalnej, o czem świadczy fakt, że oglądając puhar i tacę dla J. C. W. Arcyksięcia Rudolfa przez Wydział krajowy przeznaczone, — J. C. W. Arcyksiążę Karol Ludwik, nie wiedząc nawet o przeznaczeniu tych przedmiotów, drugi egzemplarz puhara i tacy dla siebie osobiście raczył zamówić.

Puhar ten i taca są to majoliki szlachetne choć sporządzone ze zwykłej czerwonej gliny garncarskiej, — powierzchnia cała ozdobiona jest wytwornymi emaliami i farbami szkliwnemi kompozycyi kierownika stacyi, a cały rysunek tacy i puhara z herbem kraju w pośrodku tacy jest rytowany w glinie przed wypaleniem.

Autorem rysunku, formy puhara i tacy, niemniej dekoracyi wykwintnej stylizowanej z orginalnych motywów krajowych, jest profesor szkoły politechnicznej Wny Julian Zacharjewicz, który wspomniane rysunki całkiem bezinteresownie zaprojektował.

Ponieważ stacya krajowa doświadczalna nie jest jeszcze urządzona, nie mógł kierownik załatwić zgłoszeń stron do Wysokiego Wydziału krajowego o zbadanie przydatności materyałów na wyroby keramiczne, dla wyrobu wapna hydraulicznego i cementu z roku zeszłego, jak LW. kr. 24 779, 31.877 i 57.480, dalej zgłoszeń wprost do kierownika stacyi ze Siedlisk, Złoczowa, z Glińska, Koziny, Jarosławia, Chrzanowa, Starego Sącza, Krakowa i Szczakowej, — niemniej nie mógł sporządzić kompozycyi na wyroby kołomyjskie, na wyroby kamionkowe dla krajowej szkoły garncarskiej w Porębie-Żegocie pod Alwernią.

Obecnie kierownik pracuje w keramicznem laboratoryum Wydziału technologii chemicznej tutejszej Szkoły politechnicznej, niemniej jest zajęty adaptacyą lokalu przeznaczonego na pomieszczenie dla krajowej keramicznej stacyi doświadczalnej w c. k. Szkole politechnicznej.

Jak długo jednak lokal, oddany przez c. k. Rząd Wydziałowi krajowemu, na stacyą adaptowany nie będzie i stacya urządzoną nie jest, pracować będzie kierownik choć w ściślejszym zakresie w powyższem laboratoryum Wydziału technologii chemicznej Szkoły politechnicznej.

Alegat 10. do sprawozdania Wydziału krajowego do LW. 57.263.

Wyciąg ze sprawozdania miejscowego Komitetu zarządzającego krajową szkołą garncarską w Kołomyi za czas od Maja 1886 do 1. Listopada 1887.

I. Według sprawozdania delegacyi mianowanej przez Wysoki Wydział krajowy w Maju 1886 do odbioru ubikacyi i środków naukowych szkoły garncarskiej — znajdowały się wewnętrzne urządzenie budynku i utensylia szkolne w tak opłakanym stanie, że całość robiła wrażenie warstatu ubogiego garncarza kołomyjskiego. Zaniedbany i nieuzupełniany inwentarz, brak przyrządów do toczenia, brak młynków do mielenia materyałów, brak należycie urządzonej sali rysunkowej i składu wzorowych modeli, brak zabudowania na piece, pieca dużego do wypalania i piecyków do topienia szkliw, suszarni etc. świadczył, że szkoła chyliła się szybko do zupełnego upadku.

Od czasu objęcia szkoły na fundusz krajowy stan jej zmienił się w przeciągu jednego roku stanowczo tak, że, jakkolwiek jeszcze wiele pozostaje do zrobienia, aby instytucya ta w całości mogła zadowolić intencye Wys. Wydziału krajowego, przecież już dziś rozwinęła się o tyle, iż uwzględnione są warunki, potrzebne do utworzenia zakładu mającego stać się ogniskiem przemysłu garncarskiego w tej części kraju. Urządzono, o ile na to szczupłe ubikacye pozwalają, porządną izbę warstatową, sprawiono kilka nowych krągów do toczenia a naprawiono stare, sprawiono dwa młynki do mielenia twardych materyałów, urządzono zmywalnię gliny, zabudowanie na piece i zbudowano duży piec do wypalania, mufę, piecyk do topienia szkliw i do suszarni, urządzono salę rysunkową, skład modeli i wzorów i t. d. jednem słowem, uczyniono to, co w krótkim czasie jednego roku z danych funduszów dla melioracyi zakładu uczynić było możebne. W całości wartość obecnego inwentarza reprezentuje kwotę 2.863 zł. 80 ct., przyrost w r. 1886/7 kwotę 1.709 zł. Za staraniem Komitetu i Kierownika zostało kosztem miasta podwórze zabudowania oparkanione. Z ogólnego wejrzenia na rozwój szkoły w przeciągu jednego roku da się wysnuć wniosek, iż niezadługo okaże się potrzeba rozszerzenia ubikacyi, gdyż dotychczasowe nie wystarczą; szczególniej będą potrzebne izby na skład naczyń wzorowych i dla nauki modelowania.

II. W r. 1886 przy objęciu szkoły na rzecz Wys. Wydziału kraj. było 8 uczniów.

W roku 1887 było:

Na I-ym kursie	9
„ II-gim „	8
„ III-cim „	2
Oprócz tych zwyczajnych, uczęszczało na naukę dekoracyi	3

W ciągu roku ubyło . . 6 zwyczajnych.
Przyjęto natomiast nowych 5 „

Razem więc zwyczajnych uczniów było 18; z nich 15 przeszło z promocyą na kurs wyższy; 1 pozostał na 1-ym kursie dla słabych postępów; 2 ukończyło szkołę (z tych 1 wzięty do wojska, drugi ulepsza obecnie warstat swego ojca), 16 uczniów otrzymało za prace w ciągu roku 964 zł. 30 ct. wynagrodzenia, co czyni na jednego przeciętnie 45 zł.

Stosownie do przepisanego planu nauki uczęszczało 16 uczniów na naukę powtarzającą do miejscowej szkoły przemysłowo-handlowej im. Sobieskiego. Z nich wykazało 3 postęp celujący, 10 dostateczny, 2 ukończyło szkołę przemysłową a 1 specyalny kurs handlowy.

Wreszcie dodać wypada, iż jeden z uczniów szkoły udał się za granicę, celem dalszego wykształcenia się w zawodzie keramicznym.

Z uwagi, iż tylko bardzo ubodzy uczniowie zapisują się do szkoły, jest komitet tego przekonania, że wyznaczenie kilku stypendyów rocznych dla uczniów najuboższych a pilnych jest niezbędnym warunkiem pomyślnego rozwoju szkoły pod względem frekwencyi. Dla tego proponował komitet w Kwietniu b. r. ustanowienie kilku stypendyów po 10 do 15 zł. miesięcznie.

III. Działalność szkoły na miejscowe garncarstwo ograniczyła się w bież. r. szk. na zachęcenie garncarzy do wzięcia udziału w wystawach tarnopolskiej i krakowskiej krajowej. Udział wzięło 8 garncarzy z Kołomyi a 2 z Pistynia za pośrednictwem kierownika szkoły, 6 z nich otrzymało nagrody. Garncarz kołomyjski Karol Słowicki korzystał sam jeden ze wzorów szkoły. Inni atoli korzystają dość często z przepisów na polewy i farby. Kierownik szkoły w spółce z garncarzami miejscowymi zakupił grunt do wydobywania gliny, która obecnie o 25 ct. taniej kosztuje na furę (dawniej 90, obecnie 65 ct.), garncarze otrzymują w szkole kwity na glinę i odbywają w niej posiedzenia jako towarzystwo dla handlu wyrobów i materyałów garncarskich.

Podczas odwiedzin JCW. Następcy Tronu użyczyła szkoła wyrobów swych do przyozdobienia sal na dworcu kolejowym i wykonała w tym celu 3 wspaniałe wazy.

Alegat 11. *do sprawozdania LW. 57.263/87.*

Odpis sprawozdania instruktora Marcina Brzęka z 11. Listopada 1887. o stanie warstatu dla nauki tkactwa w Błażowej.

Wysoki Wydziale krajowy!

Na wezwanie Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 6. Listopada 1887 L. 54.476 podaję niniejszem do wiadomości Wysokiego Wydziału krajowego co następuje:

Według przyjętego przez Wysoki Wydział krajowy planu nauki dla naszej szkółki są ustanowione dla tkactwa podnóżkowego i pojedynczych przyrządów maszynkowych 3 półroczne kursa a to: I. przygotowawczy; II. i III., które rozpoczynają się z początkiem miesiąca Października i z początkiem miesiąca Kwietnia.

Nauki teoretycznej miał każdy kurs 8—10 godzin tygodniowo, która się odbywała w czasie wieczornym. I. kurs uczył się osobno, II. i III. razem. Nauki praktycznej było 12 godzin dziennie. W I. kursie uczono następujących przedmiotów: O przeznaczeniu i składzie pojedyńczych przyrządów podnóżkowych; o podziałach przędziwa i właściwościach włókna różnych materyałów; o wiązkach i kreśleniu tychże na pojedyńcze wyroby; obrachowanie potrzebnych materyałów na wątek i osnowę na podstawie próbek wyrobów gotowych; rozkład tkanin według przedłożonych uczniom próbek wyrobów t. j. rozeznanie materyału z jakiego wyrób wykończony jest, przenoszenie wiązek na kratkowy papier; rozeznawanie na jakich przyrządach wyrób ten może być wykonany; zwijanie przędzy i snucie osnów.

W kursie II. udzielano nauki o narzędziach złożonych; rysowanie tychże; obliczanie tkanin na podstawie próbek wyrobów gotowych i materyałów surowych; rozkład wyrobów według próbek; rysunki fachowe różnych tkanin; snucie osnów na różny sposób, urządzanie warstatów, nawijanie osnow, ustawianie przyrządów, sznurowania, rygowania i t. p. praktyczne tkanie i przygotowywanie kart deseniowych.

W kursie III. o różnych narzędziach i przyrządach maszynkowych; dekomponowanie, komponowanie; rysunki fachowe; urządzenie warstatów podnóżkowych; urządzanie warstatów maszynkowych; snucie, praktyczne tkanie; wybijanie kart deseniowych.

Uczniów starszych i zdolnych przeznacza się w II. kursie do skania, które zaczyna się przeważnie od robót grubszych 4-podnóżkowych a częściowo i robót bawełnianych 2-podnóżkowych.

Warstatów w ruchu jest 12. Na nich wyrabia się wyroby lniane i bawełniane, t. j. płótna grubsze i cienkie; kanefasy, oksfordy, kretony, barchety, cajgi, sztruksy, dymki, drelichy, płócienka kolorowe, ścierki, serwety, obrusy, ręczniki, chustki do nosa, na głowę i do zawdziewania, fartuszki kuchenne i inne wyroby w szerokości do 160 cm. Bawełny w różnej grubości i różnych kolorach spracowano od miesiąca Listopada za 570 zł., a lnianej przędzy szarej i białej za 2.000 zł.

Uczniów od miesiąca Listopada 1886 wystąpiło z Zakładu 9. Wszyscy zatrudniają się tkactwem, 6 uczniów robi w Błażowej z materyałów Towarzystwa tkackiego na własnych warstatach nowszej konstrukcyi, 2 we wsi Markowy, a 1 udał się do Towarzystwa tkackiego w Glinianach. Przyjęto uczniów od Listopada 1886 9, nadzwyczajnych do tego czasu nie było.

Załączone wykazy wskazują wynik klasyfikacyi dokonanej z końcem miesiąca Września r. b. t. j. po ukończeniu nauki kursu III. od mojego objęcia warstatu. Z tych 19 uczniów w wykazie podanych, opuściło Zakład 5, przyjęto na I. kurs 3, jest zatem obecnie uczniów 17.

Na podstawie nauki teoretycznej przeznaczono z kursu I. uczni 4 na kurs II., a 2 na powtórzenie kursu I. Z kursu II. przeznaczono 5 na kurs III., a 1 na powtórzenie kursu II. Z kursu III. wystąpiło uczni 3 dla lepszego wydoskonalenia się w praktyce, pozostaje uczniów 2, a 2 przeznaczono na powtórzenie kursu III. Obecnie należy do kursu I. uczniów 5, do II. uczniów 5, do III. uczniów 5.

D. j. w.

Alegat 12. do sprawozdania LW. 57.263/87.

Odpis sprawozdania Zarządu warstatu dla nauki tkactwa w Korczynie z dnia 10. Listopada 1887.

Wysoki Wydziale krajowy!

Na szanowne wezwanie z dnia 6. Listopada 1887 do L. 54.476 Zarząd składa sprawozdanie o szkole tkackiej w Korczynie od czasu objęcia nauki tkackiej przez instruktora p. Jana Standejskiego, a to od 16. Kwietnia do końca Października b. r. P. Standejski przybywszy 16. Kwietnia b. r. po zwalczeniu nie małych trudności przez swoją pracę, pilność i znajomość rzemiosła tkackiego, potrafił ludność przekonać o potrzebie ulepszonych warstatów i szkole tkackiej, wydając z niej coraz lepsze i piękniejsze wyroby mające popyt i kupno, o czem z następującego wykazu o stanie szkoły tkackiej w Korczynie przekonanie powziąć można.

1. Warstatów znajduje się 6, z których 5 z małemi maszynkami użyte są do wyrobów zwykłych deseniowych z przędzy lnianej białej i do wyrobów materyi kolorowych bawełnianych, a jeden z maszynką jacquardowską dla wyrobu adamaszkowego.

2. Uczniów obecnie jest 6ciu, przy każdym warstacie jeden i gdyby było więcej warstatów, byliby i uczniowie.

3. Uczniów nie przybywa dla braku warstatów a i nie ubywa, owszem bardzo chętnie się uczą i w nauce starają się o najlepsze postępy i o najlepsze wyroby z danego im materyału, ponieważ połowę zarobku obraca się na zapłacenie każdemu za jego wyrób — a druga połowa zarobku pozostaje własnością szkoły złożona w kasie Towarzystwa tkackiego w Korczynie, pod nadzorem Rady nadzorczej Towarzystwa. Obok subwencyi krajowej na opłacanie instruktora i inwentarz warstatowy — resztę kosztów utrzymania szkoły ponosi dotychczas gmina.

4. Klasyfikacyi uczniów nie było, gdyż nauka trwa dopiero niespełna 5 miesięcy, ale co przy znajomości rzeczy, pracy i pilności instruktora można dokonać, wykazuje następny rachunek podług dziennika szkolnego.

5. Wyrobiono a) w szkole tkackiej na wyż wymienionych warstatach 316½ sztuk, czyli 5 kóp 16½ sztuk przędzy lnianej, z czego wydano 24 sztuk po 34 metry długości, b) wyrobiono 230 fnt. bawełny, czyli 23 paczek, z czego wydano 13 sztuk, każda 34 metry długa — oprócz tego 122 serwetek lnianych do kawy, 34 ręczników tureckich rzępiastych, 1 sztukę barchetu 34 metry dług., 6 sztuk kap do nakrycia łóżek za pierwszem okazaniem rozsprzedanych, 4 serwety tureckie czerwone na stoły i 8 obrusów białych.

6. Powyższe wyroby sprzedaje Towarzystwo tkackie w Korczynie, robiąc nakład na surowy materyał — i to w takiej ilości ile szkoła potrzebuje.

7. Towarzystwo płaci za robotę taką cenę, jaką z p. instruktorem za słuszną uzna, bez żadnego uwzględnienia z tytułu dostarczania materyału surowego.

8. Za wyrób szkoła uzyskała do tego czasu 100 zł. 54 ct. z czego 50 zł. 27 ct. wypłacono uczniom, a 50 zł. 27 ct. pozostaje w kasie Towarzystwa.

9. Po ukończeniu 1go roku nauki może uczeń jako minimum zarobić od 12 do 18 zł. a summum od 25 do 30 zł. miesięcznie, coby w naszym kraju było świetnym zarobkiem.

Przesyłając niniejsze sprawozdanie, Zarząd przedkłada oraz i próbki z całych sztuk, jakie się obecnie znajdują w szkole, dla łaskawego ocenienia pracy p. Standejskiego i przekonania się, że grosza publicznego wcale nie marnujemy.

Przy tej sposobności Zarząd poleca łaskawej dalszej opiece szkołę tkacką i przemysł Korczyński Wydziałowi krajowemu, z tem zapewnieniem, że się ma na celu nie dobro lokalne ale powszechne krajowe.

D. j. w.

Alegat 13. do sprawozdania LW. 57.263/87.

Odpis sprawozdania Zarządu naukowego warstatu tkackiego w Krośnie z dnia 11. Listopada 1887 za czas od dnia 15. Kwietnia 1887 r. do 31. Października 1887.

W skutek rozporządzenia Wysokiego Wydziału krajowego z dnia 10. Września 1886 L. 43.745 w dniu 15. Kwietnia 1887 r. otwarty naukowy warstat tkacki w Krośnie zostaje pod bezpośrednim zarządem burmistrza p. Augusta Lewakowskiego i instruktora p. Józefa Lagosza i mieści się w odpowiednim lokalu miejskim, przez gminę opalanym i oświetlanym. Potrzebnej przędzy i t. p. materyałów dostarcza warstatowi Spółka tkacka w Krośnie. Zakład ten ma do rozporządzenia tylko sześć warstatów pospiesznych.

Naukę rozpoczęto teoretycznym wykładem ogólnych zasad tkactwa, o warstacie, urządzeniu i zastosowaniu jego do różnych wyrobów, o przędzy i innych materyałach tkackich. Następnie przystąpiono do praktycznego przygotowania przędzy do wyrobu i nałożenia jej na warstat, wreszcie do wyrabiania płótna i t p. tkanin. Rozpoczęto od płócien grubych, wyrabiano następnie płótna cienkie zwykłe, potem drelichowe, później deseniowe, dymki, chustki do nosa, ręczniki, płótna najcieńsze (weby) i materye bawełniane na ubrania i t. p.

W czasie tym zgłosiło się do warstatu na uczniów 40, z których wielu nie przyjęto dla braku odpowiedniej ilości warstatów, innych zaś wydalono z powodu widocznej ich niezdolności do rzemiosła tkackiego. Obecnie ma warstat ten uczniów zwyczajnych 16, z których dwóch pobiera roczne stypendyum gminy miasta Krosna po 40 zł., zaś 5ciu pobiera takież stypendyum powiatu Krośnieńskiego, dwóch z powiatu Gorlickiego pochodzących uczniów pobiera stypendyum po 120 zł. rocznie, na co fundusz krajowy 80% a fundusz powiatowy Gorlicki 20% łoży. Uczniowie ci są przeważnie z Krosna i przyległego Krościenka niższego a dwóch z powiatu Gorlickiego. Uczniów nadzwyczajnych warstat nie ma. Postęp uczniów w nauce jest bardzo dobry; wyniku klasyfikacyi tychże zarząd na razie podać nie może dla zbyt krótkiego istnienia warstatu i że uczniowie wstepujący przeważnie o tkactwie żadnego wyobrażenia nie mieli. Nie ma też warstat uczniów zupełnie wykształconych, skoro kurs nauki trwać ma lat trzy.

W warstacie tym wyrobiono w tym czasie:

Przędzy konopnej grubej kóp 4 w wartości	200 zł.
„ średniej lnianej kóp 5 wartości	200 „
„ cienkiej kóp 3 wartości	150 „
„ bawełnianej paczek 12	100 „
Ogółem suma	650 zł.

Z tego wyrobiono płótna cienkiego i grubego	8 sztuk
Drelichu	4 „
Dymki	5 „
Chustek do nosa	2 sztuki
Ręczników	6 sztuk
Płótna najcienszego (weby)	4 sztuki
Materyi bawełnianych na ubrania	6 sztuk
Ogółem	35 sztuk

w wartości około 715 zł.

Wyroby odebrane przez Spółkę tkacką w Krośnie mają pokup zupełnie zadawalniający.

O zarobku uczniów nie ma jeszcze mowy z powodu za krótkiego czasu ich nauki i niedoskonałego jeszcze ich wykształcenia.

Gdy zaś młody ten naukowy warstat nie wykształcił dotąd ani jednego ucznia, przeto nie można obecnie orzekać o wpływie takowego na przemysł tkacki w Krośnie i okolicy jak równie na podwyższenie zarobku okolicznych tkaczów.

Wszakże zauważyć należy, że warstaty zakładu tego, urządzenie tychże i sposób wyrabiania na nich tkanin jak w ogóle szkoła cała cieszy się w okolicy uznaniem fachowych ludzi i ma licznych przyjaciół, oraz że chęć uczenia się tkactwa w Zakładzie tym mających zgłasza się wielu. Zakład atoli przyjąć ich nie może z powodu braku odpowiedniej liczby potrzebnych warstatów.

D. j. w.

Alegat 14. do sprawozdania LW. 57.263/87.

Sprawozdanie Zarządu krajowej szkoły koronkarstwa w Zakopanem za rok szkolny 1887.

I. Kronika szkoły.

Z upływającym rokiem kończy tutejsza szkoła koronkarstwa piąty rok swej działalności, której zakres coraz bardziej się powiększa, a to z powodu, że napływ uczennic z dalszych okolic kraju coraz bardziej się wzmaga.

Z przyjemnością nadmienić musimy, że w b. r. zwiedziła szkołę z wielkiem zajęciem się nią JE. Pani Namiestnikowa Zaleska, zrobiwszy znaczne zamówienia, i wiele innych wysokie stanowisko zajmujących osób, podziwiając postęp szkoły i pomyślny jej rozwój.

We Wrześniu b. r. wzięła szkoła z polecenia Wys. Wydziału krajowego we Lwowie udział w Wystawie krajowej w Krakowie, ku wielkiemu zadowoleniu P. T. gości zwiedzających wystawę, przyczem szkoła srebrnym medalem, kierowniczka jej zaś p. Józefa Neuzilowa bronzowym medalem odznaczoną została.

II. Miejscowy Komitet nadzorczy kraj. szkoły koronkarstwa w Zakopanem.

Protektorki:

JW. Róża z hr. Potockich hr. Raczyńska,
JW. Helena hr. Chłapowska (Modrzejewska).

Protektor:

W. prof. Dr. Tytus Chałubiński z Warszawy.

Członkowie komitetu:

Przewielebny ksiądz kanonik Józef Stolarczyk, przewodniczący,
P. Franciszek Neuzil, dyrektor c. k. szkoły dla przemysłu drzewnego w Zakopanem, opiekun szkoły koronkarstwa,
p. Leopold Czubernat,
p. Józef Sieczka,
Delegat komisyi krajowej dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego:
W. Ludwik Wierzbicki.

Grono nauczycielskie:

Liczba porządk.	Imię, nazwisko i charakter służbowy nauczyciela	Przedmiot naukowy	Liczba godzin naukowych tygodniowo	Uwaga
1	Józefa Neuzilowa, kierowniczka szkoły i nauczycielka	Nauka wyrobu koronek i rysunki warstatowe	48	
2	Ks. Władysław Strzelecki, wikary miejscowy	Nauka religii	1	
3	Franciszek Neuzil, dyrektor c. k. szkoły fachowej w Zakopanem, opiekun szkoły koronkarstwa	Rysunki fachowe	6	
4	Wincenty Regiec, nauczyciel nauk kupieckich przy c. k. szkole fachowej w Zakopanem	Język polski, rachunki i kaligrafia		
5	Anna Usłupska, pomocnica	Nauka wyrobu koronek	60	
6	Ludwina Raj, pomocnica	Nauka wyrobu koronek	60	
7	Agnieszka Topór, pomocnica	Nauka rysunków elementarnych	6	

III. Spis uczennic w r. 1887 według liczby lat, roku nauki i miejsca urodzenia.

I. rok nauki.

1.	Zofia Czarniak	17 lat	z	Zakopanego
2.	Agnieszka Szeliga	11 „	„	Kościelisk
3.	Agnieszka Molek	11 „	„	„
4.	Marya Stopka	11 „	„	„
5.	Józefa Bronik	17 „	„	Cichego
6.	Marya Bronik	16 „	„	„
7.	Wiktorya Maruszanka	27 „	„	Białego Dunajca
8.	Agnieszka Kluś	12 „	„	Zakopanego
9.	Aniela Janik	10 „	„	„
10.	Marya Gąsienica	11 „	„	„
11.	Filomena Łaż	20 „	„	Odrowąża
12.	Katarzyna Stachów	11 „	„	Zakopanego
13.	Antonina Stotter	13 „	„	„
14.	Magdalena Marszałek	13 „	„	Odrowąża
15.	Rozalia Skupień	13 „	„	Odrowąża

II. rok nauki.

16.	Aniela Habel	17 „	„	Poronina
17.	Filomena Dzielska	17 „	„	Odrowąża
18.	Rozalja Gall	18 „	„	„
19.	Marya Gall	16 „	„	„
20.	Anna Rozegnat	14 „	„	Czarnego Dunajca
21.	Anna Gąsior	13 „	„	„ „
22.	Karolina Ciepła	13 „	„	„ „
23.	Ludwina Chyc	15 „	„	Zakopanego
24.	Katarzyna Bachleda	14 „	„	„
25.	Anna Stopka	12 „	„	Kościelisk
26.	Anna Stopka	16 „	„	„
27.	Wiktorya Gąsienica	15 „	„	Zakopanego
28.	Anna Płaza	14 „	„	„
29.	Agnieszka Ustupska	14 „	„	„
30.	Magdalena Pałka	11 „	„	Odrowąża
31.	Filomena Skupień	16 „	„	„
32.	Agnieszka Skupień	14 „	„	„
33.	Wiktorya Kluś	14 „	„	Zakopanego
34.	Ludwina Stachoń	14 „	„	„
35.	Ludwina Krupowska	14 „	„	Zakopanego
36.	Emilia Czubernat	14 „	„	„
37.	Agnieszka Król	12 „	„	„
38.	Teresa Pęksa	13 „	„	„
39.	Teresa Zielińska	15 „	„	„
40.	Anna Zielińska	11 „	„	„

41. Ludwina Bachleda	16 lat	z	Zakopanego
42. Teresa Bachleda	16 „	„	„
43. Franciszka Hoły	15 „	„	„
44. Justyna Gall	14 „	„	Odrowąża
45. Karolina Moch	15 „	„	Zakopanego

III. rok nauki.

46. Ludwina Sieczka	14 lat	z	Zakopanego
47. Ludwina Garalowska	14 „	„	„
48. Marya Ustupska	16 „	„	„
49. Anna Molek	16 „	„	„
50, Karolina Kapłon	16 „	„	Kościelisk
51. Agnieszka Chyc	17 „	„	„
52. Ludwina Szeliga	18 „	„	„
53. Bronisława Brzega	28 „	„	„
54. Anna Król	18 „	„	Zakopanego
55. Anna Płaza	15 „	„	„
56. Marya Czubernat	15 „	„	Zakopanego
57. Katarzyna Kaspruś	16 „	„	„
58. Karolina Pawełka	18 „	„	„
59. Anna Jonek młodsza	17 „	„	„
60. Anna Jonek starsza	18 „	„	„
61. Agnieszka Buchowska	18 „	„	Kościelisk
62. Agnieszka Galica	15 „	„	Poronina
63. Anna Raj	16 „	„	Zakopanego
64. Anna Raj	15 „	„	„
65. Ludwina Bednacz	18 „	„	„
66. Antonina Ustupska	14 „	„	„
67. Bronisława Ustupska	16 „	„	„

Ukończyły naukę w r. 1887.

68. Anna Tomek	.	z Zakopanego
69. Ema Finger	.	„ „
70. Agnieszka Walczak	.	„ „
71. Bronisława Urbas	.	„ Kościelisk
72. Klementyna Schmidt	.	„ Zakopanego
73. Klementyna Dawidek	.	„ „
74. Agnieszka Topór	.	„ „
75. Ludwina Szeliga	.	„ Kościelisk

Nieklasyfikowane:

76. Józefa Niedzwiadek	.	z Nowego Targu
77. Rozalia Rozen	.	„ Klikuszowej
78. Marya Tomek	.	„ Zakopanego
79. Klementyna Dawidek	.	„ „
80. Agnieszka Bełtowska	.	„ Nowego Targu
81. Anna Gąsienica	.	„ Zakopanego

Uczennice nadzwyczajne.

1. pp. Stanisława Wikszemska z Wilna,
2. „ Janina Pol „ Krakowa,
3. „ Marya Borowska „ „
4. „ „ Antoniewicz „ „
5. „ Stefania Krysińska „ Warzawy,
6. „ Marya Horwath „ Keszmarku,
7. „ Krystyna Hendrich „ Zakopanego,
8. „ Gerdessen „ Gliśnicy,
9. „ Amborska ze Lwowa,
10. „ Grodzka z Petersburga,
11. „ Marya Grabska „ Poznania.

IV. Roczny wykaz statystyczny.

Oddziały	liczba lat nauki	czas trwania nauki w miesiącach	Liczba uczennic			Wynik klasyfikacyi z końcem roku			Zogółu zapisanych uczennic było							Uwaga
						postęp			według języka			według wyznania				
			Z początkiem roku było	Z końcem roku	nadzwyczajnych	odpowiedni	nieodpowied.	niekłasyfikowane	polek	rusinek	niemek	rz. kat.	gr. kat.	protestanckiej	mojżeszowej	
I. fachowy	4	12	24	24	—	24	—	—	24	—	—	24	—	—	—	
II. roboczy	3	12	57	51	11	51	—	6	57	—	—	56	—	—	1	

V. Stypendya, wynagrodzenia uczennic i zapomogi.

A) Stypendya.

1. Filomena Skupień po 5 zł. miesięcznie z Wydziału krajowego we Lwowie
2. Anna Rozegnat „ 5 „ „ „ „ „ „
3. Karolina Ciepła „ 5 „ „ „ „ „ „
4. Agnieszka Gąsienica „ 5 „ „ „ „ „ „
5. Filomena Dzielska „ 5 „ „ „ „ „ „
6. Marya Gall „ 5 „ „ „ „ „ „
7. Rozalia Gall „ 5 „ „ „ „ „ „
8. Anna Habel „ 5 „ „ „ „ „ „
9. Antonina Muszonka „ 5 „ „ „ „ „ „

B) Wynagrodzenia.

Szkoła koronkarstwa wypłaciła uczennicom w ciągu roku za wyroby koronek 1,363 zł. 70 ct.

C) Zapomogi.

Licz. porz.	Przedmiot	Dochód zł.	Dochód ct.	Rozchód zł.	Rozchód ct.
	Czysty dochód z koncertu odbytego w Sierpniu r. 1886 .	125	30	—	—
1	Marya Ustupska jednorazową zapomogę	—	—	20	—
2	Agnieszka Skupień przez 8 miesięcy po 2 zł. tj. od $^1/_3$ do $^{31}/_{10}$ 1887	—	—	16	—
3	Magdalena Pałka „ „ „ „ „ „ „ „ „	—	—	16	—
4	Rozalia Skupień „ 5 „ „ „ „ „ „ $^{31}/_7$ „	—	—	10	—
5	Magdalena Marszałek „ 6 „ „ „ „ „ „ $^{31}/_8$ „	—	—	12	—
6	Justyna Gall „ 5 „ „ „ „ „ „ $^{31}/_7$ „	—	—	10	—
7	Anna Tomek	—	—	15	—
8	Agnieszka Topór	—	—	15	—
9	Ema Finger	—	—	11	30
	razem .	125	30	125	30

Wszystkim P. T. Dobrodziejom szkoły składamy za ich szczerą przychylność i życzliwość dla szkoły serdeczne Bóg zapłać.

VI. Sumaryczne zestawienie

wyposażenia szkoły podług inwentarza z d. 31. Grudnia 1886.

a) środki naukowe wartość	14 zł.	
b) przyrządy do pracy	389 „	24 „
c) utensylia i urządzenie wewnętrzne szkoły	253 „	42 „
razem .	656 zł.	66 ct.

VII. Koszta utrzymania szkoły

według preliminarza na r. 1887 . . . . . 2.200 zł.

Kończąc powyższe sprawozdanie o obecnym stanie koronkarstwa w Zakopanem poczuwa się Komitet nadzorczy do miłego obowiązku wyrazić powinne podziękowanie Wmu panu Ludwikowi Wierzbickiemu, członkowi komisyi dla spraw przemysłu domowego i rękodzielniczego za jego gorliwe i bezinteresowne opiekowanie się tutejszą szkołą koronkarstwa.

Zakopane dnia 12, Listopada 1887.

Przewodniczący komitetu:
Ks. Józef Stolarczyk, proboszcz w. r.

Franciszek Neužil w. r.
opiekun szkoły.

Józefa Neužilowa
kierująca szkołą koronkarską.

Alegat 15. do sprawozdania LW. 57.263/87.

Sprawozdanie kierowniczki szkoły koronkarskiej w Kańczudze za czas od 1. Stycznia 1887 do 30. Września 1887.

W szkole koronkarskiej w Kańczudze uczono w roku 1887 systemem szkoły centralnej w Wiedniu, której kurs sześciomiesięczny uczennica szkoły kańczudzkiej przeszła; a dostawszy tamże dyplom nauczycielki obecnie objęła naukę koronek w szkole kańczudzkiej.

Kurs nauk jest III-letni i dzieli się na trzy działy:

Technika koronek czeskich, technika koronek „Idrya“ i najwyższy kurs koronek weneckich „Reticello“ i „Duchesse“ brukselskich.

Uczennice dzielą się na trzy klasy:

I-klasa, której uczennice uczęszczają do szkoły ludowej, robi korunki „Czeskie“; II-klasa wyrabia koronki „Czeskie“ „Idria“ i „Guipury“; III-klasa wyrabia koronki „Czeskie“ „Idria“ „Guipury“. Koronki weneckie „Relievo“, „Reticello“ i „Duchesse“ brukselskie.

Wynik klasyfikowania w r. 1886 wypadł, iż

I-klasa	miała	uczennic		12
II	„	„	„	16
III	„	„	„	28

Ogółem uczęszczało uczennic 58. 2 nie klasyfikowano. Też same uczennice z dodatkiem 8 nowych przez III kwartały r. 1887 uczęszczały, klasyfikowane będą z końcem Grudnia 1887.

Zarobek najwyższy jednej uczennicy wynosił przez trzy pierwsze kwartały roku 1887 . . . . . 98 zł. 45 ct.

Zarobek średni jednej uczennicy . . . . . 45 „ — „

Zarobek uczennicy szkoły ludowej najwyższy . . . . 12 „ 82 „

Materyału surowego jak nici, szpinalu, harasu, jedwabiu, złota, klocków, szpilek spotrzebowano w ciągu trzech kwartałów 1887 za . . . 314 zł. 57 ct.

Za sprzedane koronki w III kwartale 1887 . . 1.170 „ 73 „

Koronki sprzedawano do Bazaru wyrobów krajowych, prywatnie w III kwartale do kupca hurtownego w Konstantynopolu, z kąd wielkie ma szkoła zamówienia.

Wpływ zbawienny, jaki wywiera nauka koronek i uczęszczanie do szkoły koronkarskiej ubogich córek rzemieślników kańczudzkich i wiosek okolicznych przedstawia się z każdym rokiem wybitniej tak materyalnie przez widocznie wzrastający dobrobyt rodzin uczennic szkoły jakoteż moralnie przez ogładę obyczajów, zamiłowanie pracy i porządku a nakoniec obudzenie poczucia artyzmu i piękna.

Okoliczne wioski jak Siedleczka mała, Łopuszka, Pantalowice i Niżatyn posełają gorliwie swoje dziewczynki do szkoły koronkarskiej w miesiącach wolnych od pracy w ziemi i gdyby nie szczupłość lokalu, która pomimo, iż Dyrektorka szkoły swój własny drugi pokój

na szkołę obróciła, dotkliwie czuć się daje, ilość uczennic byłaby o wiele większa a więc i rozmiar wyrobów znacznie by się rozszerzył. Talenta i chęci są odznaczające tak w miejscowych jak i okolicznych uczennicach a postęp tak widoczny, że zasługuje na wszelkie poparcie kraju i Wysokiego Wydziału krajowego.

Kańczuga 10. Listopada 1887

Szkoła koronkarska w Kańczudze.

Kierowniczka szkoły koronkarskiej w Kańczudze.

Magdalena br. *Czechowicz.*

Alegat 16. *do sprawozdania LW. 57.263/87.*

Frekwencya i postęp w poszczególnych oddziałach kursów robót kobiecych i nauk handlowych przy żeńskiej szkole wydziałowej w Krakowie.

Rok szkolny 1886/7.

W oddziale	w I. półroczu						w II. półroczu					
	wpisanych	klasyfikowanych z postępem				nieklasyfikowanych	wpisanycy	klasyfikowanych z postępem				nieklasyfikowanych
		bardzo dobrym	dobrym	dostatecznym	niedostatecznym			bardzo dobrym	dobrym	dostatecznym	niedostatecznym	
robót szydełkowych, drutowych i deskowych	35	1	9	5	12	8	39	6	9	14	6	4
szycia bielizny	37	8	1	5	5	18	44	11	12	2	3	16
krawieczyzny	49	9	10	17	2	11	49	9	11	8	4	17
haftów i koronek	24	8	4	3	—	9	19	9	5	—	—	5
w kursie handlowym . . .	24	—	—	—	—	—	24	2	7	9	1	5
Razem							175	37	44	33	14	47

Alegat 17. do sprawozdania LW. 57.263/87.

Odpis sprawozdania Zarządu Stowarzyszenia „Pracy kobiet“ we Lwowie z d. 11. Listopada 1887 o kursach fachowych.

Kurs szycia ręcznego i haftu białego zajmuje najważniejsze miejsce między kursami fachowymi Stowarzyszenia „Pracy kobiet“. Nauka szycia podzielona jest na trzy kursa, z których najniższy bywa najliczniejszy. Po jego ukończeniu przeważna liczba uczennic, pochodząca z najuboższej klasy dziewcząt, porzuca naukę, aby jako robotnica zarabiać na swoje utrzymanie; zamożniejsze tylko przechodzą do kursu II. i III. Temu przypisać należy małą stosownie liczbę zupełnie ukwalifikowanych szwaczek wychodzącą z naszej szkoły.

W czasie od 1. Października 1886. do końca Września 1887. wynosiła przeciętna liczba uczennic miesięcznie 79 — najliczniejszą frekwencyą wykazują miesiące Styczeń, Luty i Marzec (91 uczennic), najsłabszą miesiąc Lipiec (47) i Sierpień (34).

Nauczycielka do 1. Września 1887. p. Marya Zielińska, pomocnica nauczycielki pana Szczawińska.

Obecnie prowadzi szkołę prowizorycznie p. Przemysława Jaworska.

Uczennice płacą miesięcznie po 1 zł. 24 ct., uczennice najuboższe bywają od opłat uwolnione.

II.

Kurs kroju, prowadzony przez p. Helenę Szomorowską z zamianowaniem tejże nauczycielką rysunków przy Muzeum przemysłowem przechodzi pod kierownictwo p. Pawłowskiej.

Uczennic było w roku zeszłym 26, w roku bieżącym 16.

III.

Kurs robót ozdobnych, frędzli, haftów kolorowych i koronek klockowych pod kierownictwem p. Bronisławy Zbierzchowskiej, uczęszczany przeważnie przez osoby zamożniejsze, nie może wykazać prawie żadnej frekwencyi od chwili otwarcia szkoły podobnej przy Muzeum przemysłowem.

W roku zeszłym uczennic było 12, z tych na ten rok pozostało 4.

IV.

Kurs robót drutowych nie wykazuje żadnej czynności. Śmierć nauczycielki zeszłego roku spowodowała stagnacye.

Kurs podczas swego istnienia wytworzył poważne grono pracownic, z których kilkanaście otworzyło własną pracownię i przyjmuje uczennice.

D. j. w.

Alegat 18. do sprawozdania LW. 57.263/87.

Wyciąg ze sprawozdań Zarządu miejskiego Muzeum przemysłowego we Lwowie po koniec r. 1886.

W myśl statutu przez Reprezentacyą miejską uchwalonego, Zarząd Muzeum od założenia tej instytucyi dąży wciąż ku temu, ażeby wpływać na rozwój przemysłu i rękodzielnictwa w kraju przez dostarczenie okazów i środków pomocniczych, które sztuka i wiedza dają i w ten sposób ułatwić wydoskonalenie rękodzielnictwa i przemysłu krajowego w kierunku technicznym i estetycznym. Celem osiągnięcia zamierzonego zadania, staraniem zarządu jest wzbogacić zbiory muzealne we wzorowe okazy z różnorodnych gałęzi sztuki, przemysłu i rękodzielnictwa, które zawierają: wyroby wykończone w oryginałach lub kopiach, modele, narzędzia, rysunki odnoszące się do sztuki i rzemiosł, oraz środki naukowe w zakres biblioteki dla przemysłu artystycznego wchodzące. Gromadząc zbiory muzealne Zarząd Muzeum kierował się zawsze tą myślą, że każdy naród ma swoje właściwości, swoje potrzeby, przyzwyczajenia i wymagania, do których wykształcony rzemieślnik stosować się musi, winien je zatem poznać i zrozumieć, t. j obeznać się z tem wszystkiem, co kraj nasz dotąd wytwarzał w zakresie rękodzielnictwa bądź ludowego bądź rzemieślniczego. To też zbiory muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie zawierają obok licznych okazów przemysłu zagranicznego, wykazujących ciągły jego postęp, także wyroby przemysłu krajowego miejskiego i wiejskiego.

Sprawozdania Zarządu muzeum wykazują stan inwentarza zbiorów muzealnych do końca 1886. jak następuje:

Grupa I. Wyroby plecione ze słomy, drzewa i sitowia.

A)	Wyroby krajowe	okazów	88
B)	„ zagraniczne	„	226

Grupa II. Wyroby z drzewa t. j. meble, wyroby tokarskie, snycerskie, bednarskie itp:

A)	Wyroby krajowe	okazów	216
B)	„ zagraniczne	„	414

Grupa III. Wyroby ze szkła:

A)	Wyroby krajowe	okazów	310
B)	„ zagraniczne	„	331

Grupa IV. Wyroby z gliny, fajansu, porcelany, gipsu i terrakoty:

A)	Wyroby krajowe.	okazów	828
B)	„ zagraniczne	„	1.758
C)	„ z gipsu i terrakoty . .	„	481

Grupa V. Tkaniny, koronki, hafty, wyroby szmuklerskie i powroźnicze ogółem okazów 652.

Grupa VI. Drobny przemysł: wyroby kunsztowne z kruszcu, rogu, kości słoniowej i wyroby galwanoplastyczne ogółem okazów 398.

Grupa VII. Wyroby z żelaza, stali, miedzi, cynku, bronzu i modeli maszyn ogółem okazów 518.

Grupa VIII. Wyroby introligatorskie, ozdobne, ze skóry, ceraty i t. p. ogółem okazów 89.

Grupa IX. Wyroby z papieru okazów 159.

Ogółem zbiory muzealne liczą z końcem 1886 roku 6.468 okazów różnorodnych i 216 okazów dubletów, które do wymiany są przeznaczone.

Inwentarz biblioteki muzeum przem. lwowskiego przedstawia jej stan obecny jak następuje:

Dział I. Czasopisma przemysłowe, techniczne i artystyczne zawiera numerów inw. 154

Dział II. Estetyka, architektura, ornamentyka i wzory dla rzemiosł zawiera numerów inwent. 258.

Dział III. Dzieła technologiczne i przemysłowe, sprawozdania i statuta Nr. inw. 289.

Dział IV. Dzieła różnej treści Nr. inwent. 189.

Dział V. Katalogi i cenniki Nr. inwent. 220.

Dział VI. Fotografie i ryciny Nr. inwent, 1.084.

Ogółem bliblioteka muzenm przem. lwowskiego posiada z końcem 1886. roku Nr. inwentarza 2.092

Ogólne zestawienie przychodu i rozchodu w ciągu ostatnich dziesięciu lat przedstawia się jak następuje:

Dochód

Rubryka	I.	Subwencya Wysokiego Sejmu . . .	20.000 zł. — ct.
Rubryka	II.	Subwencya Rady miejskiej i odsetki od zakładowego funduszu	22.166 „ 69 „
Rubryka	III.	Subwencya Galicyjskiej Kasy Oszczędności i dary rozmaite	2.940 „ 24 „
Rubryka	IV.	Dochód za bilety wstępu	1.229 „ 30 „
Rubryka	V.	Dochód ze sprzedaży publikacyi muzealnej .	5.044 „ 05 „
Rubryka	VI.	Dochód nadzwyczajny	1.346 „ 96 „
		Suma ogólna przychodów w ciągu ostatnich 10 lat	52.727 „ 24 „

Rozchód.

Rubryka	I.	Opał i oświetlenie	4.395 „ 92 „
Rubryka	II.	Płaca urzędników i sług	17.212 „ 57 „
Rubryka	III.	Koszta wystawy muzealnej i administracyjne .	3.777 „ 41 „
Rubryka	IV.	Mobiliarz i urządzenie	1.904 „ — „
Rubryka	V.	Zakupno okazów i dzieł naukowych . .	10.978 „ 66 „
Rubryka	VI.	Koszta adaptacyi i utrzymania lokalu . .	2.642 „ 55 „
Rubryka	VII.	Koszta druków i publikacyi muzealnej . .	9.982 . 79 „
		Suma ogólna rozchodów w ciągu ostatnich 10 lat	50.893 „ 90 „
W porównaniu przychodów w ogólnej kwocie . . .			52.727 „ 24 „
Do rozchodu w kwocie			50.893 „ 90 „
		Okazuje się reszta kasowa na rok 1887 w kwocie	1.833 „ 34 „

Reszta ta zaś wynikła ztąd, iż Zarząd Muzeum otrzymał z kasy miejskiej większą część należytości przypadającej na rzecz Muzeum za rok 1886 dopiero w miesiącu Grudniu 1886. ztąd też znaczna pozostałość przeniesiona na r. 1887 celem umorzenia zaległych rachunków za rok 1886.

Porównując stan inwentarza miejskiego Muzeum przemysł., który wykazuje w zbiorach tego Zakładu 6.468 okazów i 2.093 Nr. inwentarza w bibliotece, z kwotą oznaczoną w Rubr. V. rozchodu na zakupno okazów i dzieł naukowych w ciągu ostatniego dziesięciolecia, okazuje się iż wartość zbiorów muzealnych przewyższa znacznie fundusze w tym celu wydane. — W sprawozdaniu zaś zarządu Muzeum jeszcze z r. 1884. zaznacza Zarząd, że zbiory tego Muzeum

i biblioteki wynoszą już około 60.000 zł. realnej wartości. Szkontro bowiem inwentarzy i oszacowanie poszczególnych przedmiotów do Muzeum należących dokonanych przez znawców, ad hoc zaproszonych z ramienia Rady miejskiej wykazało, wspomnianą wyżej cyfrę reprezentującą realną wartość zbiorów. Jeżeli jednak uwzględni się znaczną artystyczną wartość niektórych przedmiotów, to prawdziwa wartość zbiorów Muzeum lwowskiego przewyższy niezaprzeczenie o wiele wykazaną sumę 60.000 zł. Jest to zatem wymowna ilustracya ciągłej i dbałej czynności Zarządu Muzeum nad swą instytucyą, niemniej jak prawdziwie życzliwej i hojnej ofiarności naszego społeczeństwa, które tem samem istnienie tego Zakładu uważa za konieczność niezbędną. Dalej sprawozdania wykazują, że Zarząd Muzeum pragnąc, ażeby instytucya ta snadniej odpowiedzieć mogła zadaniu swemu w kierunku wykształcenia niezbędnego dla rzemieślnika, dokładał usilnych starań w obec c. k. Rządu w celu uzyskania przy muzeum rządowej szkoły rysunków i modelowania. Zabiegi Zarządu Muzeum zostały uwieńczone pomyślnym skutkiem, gdyż od roku 1877 istnieje w lokalu muzealnym rządowa szkoła, która rozwijając się stopniowo, uzyskała nazwę szkoły dla przemysłu artystycznego i zawiera następujace działy nauki:

1) Nauka rysunków dla mężczyzn i kobiet w zastosowaniu do potrzeb zawodu uczniów, 2) nauka modelowania, 3) nauka snycerstwa w zastosowaniu do stolarstwa i w połączeniu z całodzienną pracą warsztatową, 4) nauka haftów i robót koronkarskich.

Wystawy prac uczniów corocznie przez Dyrekcyę szkoły urządzane oraz coraz widoczniej objawiające się dążenie rękodzielników korzystających z wykładów i biblioteki muzealnej, aby traktować swe rzemiosło z pojęciem i znajomością tak pod względem artystycznym jak technicznym, wskazują na skuteczną działalność szkoły. — Szczupłość jednak lokalu udzielonego w ubikacyach muzealnych do użytków szkoły, zniewala Dyrekcyę ograniczyć liczbę jej uczniów. Pomimo tego ostatnie sprawozdanie szkolne z r. 1886 wykazuje następującą frekwencyę. Uczęszczało na kursa szkolne ogółem uczniów i uczenic 226, z których 1) na naukę rysunków: rękodzielników 65, wychowanków Zakładu głuchoniemych 32, uczniów szkół gimnazyalych i realnych 14, nauczycieli i praktykantów nauczycielskich 7, nauczycielek i praktykantek nauczycielskich 27, innych uczennic 59. 2) na naukę modelowania 8 uczniów, 3) na naukę snycerstwa 23 uczniów 4) na naukę haftów i koronek 22 uczenic.

Ze sprawozdań Zarządu muzeum należy również zaznaczyć pewne wybitniejsze momenta czynności tego Zarządu po za obrębem swej instytucyi, — a mianowicie:

W czasie urządzania Wystawy krajowej we Lwowie w r. 1877 starania zarządu muzeum w wielce dodatni sposób przyczyniły się do współudziału rękodzielników miejscowych w tej wystawie. W tym celu udzielił nawet Zarząd ze swych szczupłych funduszów dla mniej zamożnych rękodzielników zasiłek w kwocie 370 zł. Wyjednał także staraniem swem, iż c. k. Ministerstwo handlu nadesłało na wystawę krajową bogate zbiory różnorodnych okazów z zakresu przemysłu artystycznego, które stanowiły nadej pouczającą kolekcyą dla rękodzielników naszych.

Ciągłem staraniem Zarządu muzeum było, ażeby szkołę istniejącą przy muzeum uzupełniać nowymi działami nauki, to też tak do Rządu jakoteż Reprezentacyi miejskiej wielokrotnie Zarząd muzeum czynił przedstawienia celem uzyskania zwiększenia dotacyi od Rządu na powiększenie sił nauczycielskich a od gminy zwiększenie lokalu dla potrzeby szkoły koniecznego. — Tak w jednym jak i w drugim kierunku starania te nie były bezowocne jak to okazuje obecny już rozwój szkoły.

Stanowisko i rozwój muzeum przem. lwowskiego powołało również tę instytucyę do oddziaływania jej na polu przemysłu krajowego drogą publikacyi. W tym więc celu Zarząd muzeum przedsięwziął wydawnictwo w rysunkach chromolitograficznych z odpowiedniemi objaśnieniami wyrobów różnorodnych przemysłu domowego. Wydawnictwo to p t. „Wzory prze-

mysłu domowego włościan na Rusi“ które przedstawia w dekoracyi wyrobów ludowych bogaty materyał oryginalnej fantazyi ludu naszego i poczucia piękna, nie mało wpłynęło do rozbudzenia w szerszej publiczności zamiłowania do tych wyrobów. Powodował się również Zarząd muzeum w pracy swej i tą myślą, że przez zastotowanie zebranych w publikacyi wzorów do nauki rysunków w szkołach ludowych ochroni się przemysł domowy od szkodliwych obcych wpływów, które przez stosunki handlowe zaszczepiają innowacye zacierające właściwy charakter wyrobów naszego ludu. C. k. Rada szkolna i Wydział krajowy zakupiły te publikacye w kilkudziesięciu egzempl. celem rozdania szkołom do zastosowania w nauce rysunków. Wydawnictwo muzealne wyszło obecnie w 10 zeszytach, a przyniosło ono i tę praktyczną korzyść, iż uczennice szkoły rysunków w muzeum istniejącej mogły zużytkować nabytą wiedzę wykonując rysunki do tej publikacyi, zakłady zaś litograficzne, w których wykonywane były odbitki z wielkiemi trudnościami, obecnie wdrożyły się do subtelniejszego i ścisłego wykonania, co też spowodowało tak znaczny postęp w ich robotach, iż mogą one dorównać podobnym zakładom zagranicznym.

Dalej sprawozdania Muzeum lwowskiego wykazują, że Zarząd Muzeum zamierzał urządzenie w pewnych odstępach czasu wystaw specyalnych z rozmaitych działów przemysłu, uważając je za wielce pouczający środek dla wytworzenia zdrowego kierunku w rozwoju krajowego przemysłu. To też w myśl tego zapatrywania Zarząd Muzeum urządził celem zaznajomienia szerszej publiczności z postępem różnorodnych gałęzi przemysłu za granicą zbiorową wystawę obok Muzeum z przedmiotów zakupionych na wystawie paryskiej w r. 1878 przez JE. Włodzimierza hr. Dzieduszyckiego, które były przeznaczone dla Muzeum lwowskiego i krakowskiego, a także i dla innych instytucyj naukowych. Wystawa ta trwająca przez trzy tygodnie była licznie zwiedzaną i potrafiła wzbudzić powszechne zajęcie się ze strony publiczności miejscowej.

Następnie w r. 1881 urządził Zarząd Muzeum wystawę robót kobiecych, haftów włościańskich jako dział przemysłu domowego, oraz wyrobów tkackich. Zabiegi Zarządu były uwieńczone nader pomyślnym skutkiem, gdyż wystawa co do swego znaczenia mogła zadowolnić nawet wymagania wybredne i najmniej pobłażliwe. Ażeby wystawa ta, w której wzięło udział 15 zakładów naukowych żeńskich, mogła przysporzyć w rezultacie wymagane korzyści na przyszłość, Zarząd Muzeum zaprosił grono Pań, które utworzywszy komitet sędziów miały za zadanie ocenić roboty wystawowe i wskazać ich strony ujemne, a także wskazać środki, któreby posłużyły w przyszłości do normalnego rozwoju w kraju robót kobiecych. Rezultatem bardzo sumiennych i ścisłych badań komitetu było sformułowanie nader praktycznych i pouczających wniosków tyczących się kierunku nauki robót kobiecych w szkołach, które przesłał Zarząd do wiadomości właściwych władz szkolnych, a uwagi i postulata komitetu znalazły całkowite uwzględnienie i zastósowanie w szkołach miejskich we Lwowie.

W wykonaniu dalszego programu co do wystaw muzealnych, zarząd Muzeum zamierzał urządzać systematyczne wystawy wyrobów przemysłu krajowego. Jednak z powodu braku odpowiedniego miejsca w lokalu muzealnym, który wskutek rozszerzenia się szkoły znacznie uszczuplał dla celów Muzeum naszego, Zarząd widział się zniewolonym zaniechać do czasu urządzenie wystaw w większym rozmiarze. Nieomieszkał wszakże korzystać ze sposobności brania udziału w wystawach gdzieindziej urządzanych. I tak na wystawę archeologiczną odbytą we Lwowie w r. 1885 Muzeum lwowskie wysłało 335 różnorodnych okazów, które zajmywały nie poślednie miejsce wśród innych zbiorów wystawowych. W roku zaś 1886 na zaproszenie Dyrekcyi c. k. Muzeum dla przemysłu artystycznego w Wiedniu, Muzeum lwowskie wzięło udział w wystawie sztuki kościelnej, która była urządzona w wiedeńskiem Muzeum.

Wreszcie sprawozdania Zarządu Muzeum zaznaczają częstokroć, że rozwojowi korzystniejszej działalności tej instytucyi stają na zawadzie nader niekorzystne warunki materyalne, które pomimo najgorliwszych usiłowań ze strony zarządu Muzeum, krępują go nadzwyczaj

w czynnościach dążących do stopniowego rozwoju Muzeum. Brak bowiem odpowiedniego lokalu, gdyż obecny składa się tylko z czterech sal, jakoteż nadmiar skromne fundusze, którymi Zarząd rozporządza, wykluczają zupełnie możność stósownego rozlokowania okazów już istniejących i powiększania zbioru nowymi wzorami przemysłu i sztuki, urządzaniu specyalnych odczytów popularnych, utworzenia czytelni wieczornej, któraby pozwoliła korzystać z zasobów biblioteki w obszernym zakresie: słowem niekorzystne obecnie warunki nie dozwalają tej instytucyi odpowiedzieć w całej pełni swemu zadaniu, którego celem jest zespolenie z Muzeum i ześrodkowanie w niem niemal wszystkich interesów przemysłu krajowego i sztuki.

W niedalekiej jednak przyszłości Muzeum przemysłowe przeniesie się do nowego gmachu, odpowiadającego zupełnie jego potrzebom. Wówczas dzięki Towarzystwu galicyjskiej Kasy oszczędności w miarę funduszów będzie ono mogło spełnić wszechstronnie swoje zadanie z którego i obecnie wśród warunków nader trudnych w miarę możności należycie się wywiązuje. Muzeum jest pod kierunkiem Zarządu, w którego skład oprócz członków wybranych przez Radę miejską, delegatów Wydziału krajowego i Izby handlowo-przemysłowej we Lwowie pozostawali w swoim czasie także powołani przez Radę miejską dożywotni członkowie JE. Włodzimierz hr. Dzieduszycki, ś. p. Franciszek Bałutowski i p. Ludwik Wierzbicki, których wiedzy, pracy i ofiarności instytucya ta swą pierwotną organizacyę i rozwój zawdzięcza.

Obecnie Prezesem Muzeum jest JE. Włodzimierz hr. Dzieduszycki, a zastępcą prezesa p. Franciszek Zima, dyrektor galicyjskiej Kasy oszczędności.

Alegat 19. do sprawozdania LW. 57.263/07.

Sprawozdanie z działalności Muzeum techniczno-przemysłowego miejskiego w Krakowie od chwili powstania instytucyi, a szczegółowo w ciągu roku 1886.

Stosownie do reskryptu Świetnego Magistratu z d. 21. Maja b. r. L. 8.634, Zarząd Muzeum techniczno-przemysłowego ma zaszczyt przedłożyć sprawozdanie z działalności Muzeum od chwili jego założenia po koniec r. 1886 i ze stanu finansowego Muzeum za r. 1886.

Początkiem Muzeum techniczno-przemysłowego krakowskiego było 5.000 okazów zebranych staraniem a w części i kosztem niżej podpisanego Dyrektora Muzeum w podróżach za granicą i na wystawie paryskiej 1867 r., a które w r. 1868 złożył w darze stołecznemu miastu Krakowowi z warunkiem, że miasto będzie się zbiorami opiekowało i takowe utrzymywało. Gdy dar i warunki zostały przyjęte, ofiarodawca osiadł sam w miejscu i zajął się uorganizowaniem zbiorów i bliższą nad nimi opieką wspólnie z profesorem byłego Instytutu technicznego Władysławem Rozwadowskim. Jednocześnie ofiarodawca otworzył przy Muzeum wyższe kursa naukowe dla kobiet, wykłady niedzielne popularne dla rzemieślników i szerszej publiczności a w parę lat później sale rysunkowe i codzienne kursa handlowe dla mężczyzn. Po dziewietnastu latach istnienia stan Zakładu jest następujący:

Muzeum liczy obecnie z górą 30.000 (trzydzieści tysięcy) okazów tak surowych materyałów jako też okazów przerabiania takowych i wyrobów we wszystkich gałęziach przemysłu

fabrycznego, domowego i rolnego, zastosowania sztuk pięknych do przemysłu i rzemiósł, narzędzi, przyrządów, modeli technicznych i przemysłowych, przyrządów fizycznych, odlewów gipsowych i t. p. pochodzących przeważnie z darów osób różnych dzielnic Polski, w znacznie zaś mniejszej części z zakupna.

Biblioteka muzealna liczy 5.144 dzieł i broszur, 170 map i planów, do 1.400 rycin i fotografij. Oprócz tego wyższy Zakład naukowy dla kobiet posiada oddzielną bibliotekę, pochodzącą z własnego księgozbioru dyrektora Muzeum.

Sala rysunkowa liczy do 1000 (tysiąca) odlewów gipsowych, 1.200 sztuk pierwszorzędnych wzorów rysunkowych, znakomite wydawnictwo reprodukcyi z akwareli Hildebrandta z jego podróży naokoło ziemi, piękny manekin, szkielet ludzki i plastyczne figury anatomiczne z ostatniej paryskiej wystawy a także dostateczną ilość potrzebnych sprzętów i przyrządów.

Zbiór zoologiczny liczy 327 okazów zwierząt ssących i ptaków wypchanych, pochodzących z daru po ś. p. Dr. Oszackim, do 400 okazow niższych zwierząt, 34 szkieletów i preparatów do porównaczej anatomii, 72 sztucznych modeli kwiatów, zielniki, znaczną liczbę tablic ręcznie wykonanych i chromolitografowanych do profesorskich wykładów dla szerszej publiczności, nakoniec zbiór pism i alfabetów całego świata z textem polskim, wykonanych bardzo starannie na miejscu w Krakowie, do wykładów profesora Estreichera o początkach języków i mowy ludzkiej, i mających do dwóchset metrów kwadratowej powierzchni. Jestto jedyny dotąd zbiór do publicznych wykładów na tak wielką skalę wykonany a podziwiany przez zwiedzających Muzeum cudzoziemców.

Odlewarnia gipsów posiada 150 matryc, z których większa część pochodzi z kaplicy Zygmuntowskiej na Wawelu, prowadzona kosztem dyrektora Muzeum i nmieszczona w wyłącznie na ten cel przez niego wynajętém pomieszkaniu. Odlewarnia ta stanowi dotąd wraz z wyżej wzmiankowanymi tablicami pism i alfabetów całego świata, prywatną własność Dyrektora, lecz zapewne nie będą już odłączone od zbiorów, z którymi kilkanaście już lat służą w Muzeum do publicznego użytku.

Laboratoryum chemiczne zaopatrzone w potrzebne odczynniki, preparaty i przyrządy, aparat destylacyjny i piece chemiczne, mieściło się i mieści się dotąd, z powodu braku innego lokalu, we własném pomieszkaniu Dyrektora.

Muzeum właściwe jako zbiory naukowe, utrzymywane jest od początku kosztem miasta i ma zapewnione utrzymanie tak z tej strony jako też z rocznej zapomogi 2000 złr., udzielanych przez Wysoki Sejm krajowy. Co do zakładów przy Muzeum istniejących, te równie jak i odlewarnia gipsów a po części i laboratoryum chemiczne, nie ciężą na funduszach publicznych.

Przy Muzeum istniały lub istnieją:

1. Wyższy Zakład naukowy dla kobiet z pięciu Wydziałami. Wykłady prowadzone na stopę akademicką z zastosowaniem do obecnych potrzeb naszych kobiet, a mianowicie:

I. Wydział nauk przyrodniczych.
II. „ historyczno-literacki.
III. „ sztuk pięknych.
IV. „ handlowy.
V. „ gospodarczy.

Z tych trzy pierwsze od początku uorganizowania Zakładu podziś dzień w zupełnym są rozwoju. Wydział zaś handlowy z braku funduszów i miejsca nie mógł być otwartym; Wydział gospodarczy dla tychże samych powodów ograniczać się musi jedynie tylko na wykładach gospodarstwa domowego kobiecego, poprzedzonego zarysem gospodarstwa wiejskiego w ogólności. Na Wydziale sztuk pięknych, oprócz odpowiednich wykładów, jest oddział olejnego malarstwa

z żywej i martwej natury, trzy oddziały rysunku wolnoręcznego z gipsów i ze wzorów, jeden krajobrazów, dwa rysunku geometrycznego i zastosowania tegoż do przemysłu i ornamentyki i oddział drzeworytnictwa. Oprócz tego w r. 1880 otwartym został oddział kompozycyjnego malarstwa w osobno na ten cel wynajętém mieszkaniu, który jednakże dla braku funduszów po paru latach istnienia został zawieszonym do chwili, w której okoliczności będą więcej sprzyjające. Studya uczennic były wystawione w dziale szkolnym na powszechnych wystawach Wiedeńskiej 1873 i na Paryskiej 1878 r., na których uzyskały nagrody: na pierwszej medal bronzowy, na drugiej medal srebrny, olejne zaś studya uczennic oddziału kompozycyjnego i modelowania przyjmowane bywały i bywają wielokrotnie na Wystawę sztuk pięknych w Krakowie i w Warszawie.

W ostatnich latach uczęszczało rocznie w przecięciu 130—140 uczennic; z tych 45—60 na oddziałach rysunkowych i 7—8 uczennic w modelarni. Do Zakładu przyjmuje się na wykłady panie mające 16 lat skończonych, na oddziały zaś rysunkowe i młodsze panienki. Wszystkich słuchaczek wpisanych przez lat 19 było z górą 1.600 osób. Wykładających i nauczających w ostatnim 1886/7 r. było 29 osób; z tych 11 profesorów i docentów uniwersytetu, 15 profesorów z innych zakładów naukowych i prywatnych osób i trzy nauczycielki, — wychowanki już muzealne. Egzamina wprowadzone są jedynie dla tych pań, które życzą sobie mieć świadectwo z uczynionych w Zakładzie postępów. Wykładów i lekcyj dla kobiet w ciągu 19 lat odbyło się 20.500 godzin. Zakład utrzymywał się i dotąd utrzymuje się częścią z opłat uczennic, w części z własnych funduszów i dopłat dyrektora Zakładu. Opłata na wykłady wynosiła za jeden Wydział po 13 złr. Obecnie wynosi po 15 złr. na kwartał mniej więcej za 120 prelekcyj. Na oddziałach rysunkowych płaci się od 5—20 złr. kwartalnie, stosownie do oddziału na jaki jest zapisana uczennica. W ogóle płatnych uczennic jest około 85—90 a 40—50 bezpłatnych. Jedyną subwencyą, jaką Zakład otrzymał za cały czas swego istnienia, jest 400 złr. od Wysokiego Ministeryum handlu po wystawie Wiedeńskiej na potrzebne dzieła i środki pomocnicze naukowe. Z końcem czerwca r. b. Zakład ten skończył 19 lat istnienia swego.

2. Wyższy Zakład nauk handlowych dla mężczyzn istniał przy Muzeum od r. 1870 do 1877 przez lat siedm i podzielony był na kursa: przygotowawczy, pierwszy i drugi kurs handlowy. W początkowym rozwoju było 15. profesorów wykładających, w ostatnich trzech latach z powodu braku funduszów wykłady ograniczone zostały do teoretycznego jednorocznego kursu z 8 wykładającymi profesorami. Słuchaczów w ciągu siedmioletniego istnienia Zakładu było 153, wykładów wszystkich w ciągu tegoż czasu 2.523 godzin.

Zakład utrzymywany był częścią z opłat słuchaczy, które wynosiły 13 zł. kwartalnie za wszystkie przedmioty, częścią z własnych prywatnych funduszów i dopłat Dyrektora; gdy zaś w obec rozwijającego się coraz więcej Zakładu dla kobiet, wzrastały coraz więcej koszta utrzymywania tegoż, a pomocy zniskąd nie było, Zakład w r. 1877. został zwinięty. Jedynymi subwencyami, jakie Zakład handlowy otrzymał przez cały ciąg swego istnienia, było 200 zł. w r. 1872. jednorazowego zasiłku z Izby handlowej krakowskiej i 600 zł. jednorazowej zapomogi z Wysokiego Ministerstwa handlu za r. 1876/77 z zastrzeżeniem, że Wysokie Ministeryum handlu nie będzie mogło takowego na przyszłość udzielać.

3. Wykłady popularne bezpłatne dla szerszej publiczności w niedziele i święta odbywały się w Muzeum przemysłowem od chwili założenia takowego do r. 1876, w którym to czasie z powodu powiększenia w mieście ilości obowiązkowych szkół dziennych i wieczornych, a w części niedzielnych, ilość uczęszczających na niedzielne wykłady muzealne znacznie się zmniejszyła, zostały więc takowe chwilowo zawieszone do przyszłej reorganizacyi samego Muzeum i zdobycia obszerniejszego i dogodniejszego pomieszczenia.

Do działalności Muzeum techniczno-przemysłowego krakowskiego zaliczyć także wypada Wydawnictwa Muzealne, któremi są:

1. Album z ozdób z kaplicy Zygmuntowskiej, ozdobne wydanie z objaśniającym tekstem polskim, francuskim i niemieckim. Kraków 1878 in folio.

2. Bartholomeo Berseci, architekt kaplicy Zygmuntowskiej, skreślił prof. Wł. Łuszczkiewicz. Kraków 1879 in 8.

3. Ozdoby budownicze z Cerkwi w Kurtea d'Argisch na Wołoszczyźnie jako wzory do nauki rysunku cyrklowego in 4. z tekstem polskim, francuskim, niemieckim i angielskim. Oprócz tego do trzech innych wydawnictw przygotowane są tablice do druku i oczekują tylko nakładcy.

4. Mapa Polski w dawnych jej granicach dla użytku szkół niższych.

Wszystkie te wydawnictwa, wydane kosztem Dyrektora Zakładu, nie były powodem do jakichkolwiekbądź wydatków ze strony Muzeum techniczno-przemysłowego i pozostały własnością wydawcy.

Nakoniec do zakresu działalności tejże instytucyi należy dodać Wystawy, które odbyły się różnymi czasami w salach muzealnych z czynnym współudziałem Zarządu lub też całkowicie przez Zarząd urządzone jako to:

Wystawa lekarsko przyrodnicza w czasie pierwszego zjazdu lekarzy i przyrodników polskich w Krakowie w r. 1869., urządzona w salach muzealnych przez Komitet Wystawowy pod kierownictwem Dyrektora Muzeum, inicyatora tejże. Dodać tu wypada, że Wystawa ta była zarazem pierwszą samodzielną wystawą lekarsko przyrodniczą w świecie naukowym.

Wystawa chińsko-japońska w r. 1872., wystawa pism i alfabetów całego świata w r. 1873. Wystawa wyrobów włościańskich polskich w r. 1879, wystawa przemysłowa urządzona w r. 1870. w Krakowie przez stowarzyszenie rękodzielnicze „Postęp", na którą Zarząd muzealny nie tylko oddał swe sale lecz i czynnie popierał urządzający komitet skromnymi środkami jakie na ówczas były w jego rozporządzeniu.

We Wrześniu 1883 r. podczas zjazdu artystów i literatów polskich urządził Zarząd Muzeum wystawę wyrobów domowego przemysłu i strojów włościańskich z całego kraju. W tym oddziale nagromadziło Muzeum ze wszystkich dzielnic Polski parę tysięcy okazów, które uporządkowane, wówczas raz pierwszy zostały wystawione na widok publiczny, gdyż do tego czasu dla braku miejsca spoczywały zamknięte w szufladach.

W Lutym 1884 r. Zarząd Muzeum urządził wystawę z pierwszej seryi przedmiotów nabytych w Afryce przez znanego podróżnika S. S. Rogozińskiego podczas jego pierwszej wyprawy naukowej do Kamerunu, a przysłany do zbiorów muzealnych, do których zostały przyłączone okazy surowych materyałów i innych przedmiotów równie też afrykańskich, będących już dawniej w posiadaniu Muzeum.

W Sierpniu 1884 r. podczas pobytu czeskich gości w Krakowie Zarząd muzealny urządził Wystawę zbioru strojów ludowych i domowego przemysłu całej Polski. Zbiór ten liczący do kilka tysięcy okazów, między którymi jest 62 prawie kompletnych strojów włościańskich, pochodzi z darów życzliwych dla Zakładu rodaków z różnych stron Polski.

Najliczniej reprezentowane tu są: Podole, Wołyń, Ukraina i Litwa, a w części Galicya, Królestwo Polskie i W. Ks. Poznańskie. Cenna ta i wielce interesująca kollekcya, z wielką ciekawością przez obcokrajowców oglądana, w braku lepszego umieszczenia, ułożona jest w oszklonych szufladach i ruchomych gablotkach tak, że każdorazowe wystawienie na widok publiczny jest możliwe w ciągu jednego do dwóch dni, co też kilka razy było uskutecznionem z powodu liczniejszego zjazdu i odwiedzin zbiorowych Krakowa przez cudzoziemców lub rodaków. Obecnie zaś na wystawie krajowej stanowić będzie główną podstawę etnograficznego działu tejże Wystawy.

W Październiku 1884 r. Muzeum powtórnie urządziło Wystawę przedmiotów afrykańskich z ekspedycyi naukowej S. S. Rogozińskiego, a mianowicie z okazów otrzymanych dawniej jakoteż z drugiej i trzeciej seryi nowo przysłanych przedmiotów, które po większej części zostały wcielone do zbiorów muzealnych, jużto jako dary ze strony życzliwego dla Zakładu podróżnika, jużto jako nabytki z funduszu otrzymanego ze wstępnej opłaty na wspomnianą wyżej pierwszą kameruńską wystawę. Wraz z przedmiotami kameruńskimi Wystawy był także zbiorek muzealny wyrobów pochodzących z wyprawy naukowej prof. Dra Rehmana do południowej Afryki, przylądka Dobrej Nadziei, kraju Zulusów, Transwalu itd.

W Czerwcu 1885 r. odbył się w sali wykładowej Muzeum techniczno-przemysłowego publiczny wykład profesora Günsberga, wynalazcy nowego sposobu kolorowania rysunków, bądź akwarelowym, bądź sposobem olejnego malarstwa, przy znacznym udziale publiczności.

W Lipcu 1885 r. Z powodu zjazdu Kółek rolniczych w Krakowie otwartą była w Muzeum techniczno przemysłowem Wystawa strojów ludowych całej Polski i wyrobów domowego włościańskiego przemysłu. Zwiedziło ją kilkudziesięciu włościan z wielkiem zaciekawieniem i zadowoleniem. Obok wspomnianych przedmiotów wystawił także Zarząd muzealny, niedawno przedtem ofiarowany do zbiorów przez p. Henryka Berezowskiego gobelin nader interesujący zarówno techniką wykonania jak treścią rysunku, a przedstawiający jeden z epizodów wojen kozackich XVII. stulecia, mianowicie wzięcie do niewoli rebelanta Michała Krzyczewskiego przez księcia Janusza Radziwiłła pod Łojowem w r. 1649. Gobelin ten o rozmiarach 3·25 mtr. × 3·48 mtr. tem większe budzi zainteresowanie się ogółu, że jest wyrobem krajowym.

W r. 1886 nie przestało się muzeum wzbogacać nowymi nabytkami w kierunku techniczno a po części handlowo-przemysłowym, i z zastósowanych sztuk pięknych do przemysłu i rzemiosła a to tak z funduszów subwencyjnych jak równie też z darów prywatnych osób. Z funduszów subwencyi krajowej i miejskiej nabyło Muzeum 165 okazów do różnych działów przemysłu, nie licząc znacznych i cennych nabytków do biblioteki muzealnej, tak, że ilość okazów techniczno-przemysłowych doszła w roku 1886 do 32.500. Do biblioteki nabyto w ciągu roku 1886 nie licząc dalszych ciągów publikacyi dawniej prenumerowanych w zeszytach lub pism peryodycznych, sto ośm dzieł nowych. Ilość dzieł składających bibliotekę muzealną dosięgła w końcu r. 1886 cyfry 5.100. Zarząd starał się o ile możności nabywać najnowsze wyczerpujące dzieła w każdym fachu przemysłowym, aby dać możność każdemu udającemu się po radę lub informacyą do Muzeum, znalezienia potrzebnych wskazówek. Przytem zarząd nie będąc w możności nabywania drogich pierwszorzędnych okazów artystycznego przemysłu modeli machin i t. p., starał się przynajmniej zapomocą wiernych i licznych wizerunków i opisów umożebnić poznanie tych samych przedmiotów naszym przemysłowcom i artystom. Dodać należy, że zbiory biblioteki muzealnej zbogaciły się nadto w ciągu roku kilku czasopismami krajowemi i zagranicznemi, przesyłanemi bezpłatnie przez zarządy Muzeów w Bernie na Morawie i w Reichenbergu w Czechach, jakoteż czasopismem wydawanem przez Stowarzyszenie przemysłowe w Magdeburgu. Podobnie ma się rzecz co do kilku redakcyi polskich krajowych czasopism i publikacyi. Do szeregu pism, które Muzeum otrzymuje co roku bezpłatnie, należy policzyć znaczną ilość sprawozdań, nadsełanych przez różne zakłady szkolne fachowo-przemysłowe jakoteż Stowarzyszenia i Muzea przemysłowe istniejące w Austryi, we Włoszech, Szwajcaryi i Niemczech. Zbiór takowych stanowi osobny dział w bibliotece muzealnej.

Usiłowania Zarządu w celu powiększenia zbiorów bardzo czynnie popierała w 1886 roku ofiarność prywatnych osób Siedmdziesięciu ośmiu ofiarodawców przesłało instytucyi swoje dary w 400 okazach, pochodzące z różnych krajów i przedstawiające różne gałęzie przemysłu. Do znaczniejszych należy kilkadziesiąt (64) okazów wyrobów indyjskich z Indyi wschodnich

z pogranicza Afganistanu i z Adenu w Arabii, ofiarowanych przez p. A. Biernackiego, wyższego urzędnika przy kolejach wschodnio-indyjskich, p. Artura Müldnera, krakowianina, kapitana c. k. marynarki, wysełanego przez Rząd austryacki dla zbadania stosunków handlowych zachodnich i południowych brzegów Afrykańskich i wschodnio-południowych Amerykańskich, w wyższej i niższej Gwinei, w portach północno-zachodniej Afryki, w Marocco, Portugalii i Hiszpanii Kollekcya ta przeszło 100 sztuk wynosząca, zakupioną i zebraną została przez ofiarodawcę w ostatniej jego podróży w Brazylii, Patagonii i na przylądku Dobrej Nadziei, przy ujściach rzeki Kongo i t. d. Zbiór ten wzbogacił różne działy wyrobów a szczególniej dział keramiki, plecionek, narzędzi, broni, minerałów i t. d. Wreszcie w Kwietniu 1886 r. został ostatecznie przewieziony ze Lwowa i wcielony do zbiorów muzealnych znakomity zbiór prof. dra Benedykta Dybowskiego zapowiedziany od paru lat a obejmujący około 600 pierwszorzędnych okazów pochodzących z Kamczatki i wysp komandorskich, do których dołączony jest zbiorek przedmiotów nabytych w powrocie z Kamczatki do kraju i do 400 sztuk fotografii i rysunków uzupełniających i objaśniających powyższe zbiory, między któremi odznaczają się zwłaszcza pochodzące z Korei i Chin, Japonii, półwyspu Malajskiego, z Siamu, wyspy Ceylon a także z nad Amuru i z Syberyi. Dla bliższego obejrzenia nowych nabytków, jakoteż większego zainteresowania publicznosci instytucyą, Zarząd Muzeum urządził w ciągu ostatniego 1886 r. kilka wystaw, a mianowicie:

1. W Marcu i Kwietniu z dawniejszych zbiorów i nowoprzybyłych kameruńskich z ekspedycyi S. S. Rogozińskiego; 2. w Sierpniu i Wrześniu ze zbiorów kamczackich dr. Benedykta Dybowskiego; 4. w Kwietniu w Wielkim tygodniu z powodu zjazdu nauczycieli szkół średnich z całej Galicyi, wystawę modeli szwedzkich do nauki zręczności, zwanej „Sjöld“, do których dołączone zostały wyroby uczniów szkół ludowych galicyjskich, oparte na podobnej metodzie nauki. Równie też zarząd dozwolił urządzić wystawę tychże modeli w szkole ludowej miejskiej na Smoleńsku dla bliższego rozpatrzenia się w nich nauczycieli i uczniów szkół ludowych miejscowych; 4. Wystawę rysunków, studyów olejnych i modelowania uczennic wyższego Zakładu naukowego dla kobiet, przy Muzeum istniejącego.

W ciągu r. 1886 zwiedziło Muzeum cztery tysiące pięćset szesnaście osób, tj. o sto kilkanaście więcej, aniżeli w r. 1885. Jak w latach poprzednich tak i w ostatnim roku najliczniejsza frekwencya zwiedzających przypadała na miesiące Lipiec, Sierpień i Wrzesień. Oddawało się bliższym studyom nad okazami lub je odrysowywało, jak równie też korzystało z biblioteki i z fachowych instrukcyi zarządu osób 56, nie licząc w to uczniów Akademii technicznej, którym profesor technologii stale demonstrował na okazach muzealnych w ciągu roku szkolnego i kilku zakładów naukowych, które pod przewodnictwem swych profesorów korzystały z bliższego obejrzenia przedmiotów.

W tymże r. 1886 kilka osób udawało się do zarządu z prośbą o wystawienie swych wyrobów lub przedmiotów dawnego artystycznego przemysłu na pewien czas w salach muzealnych na widok publiczny, motywując swe żądanie tem, że rzecz taka praktykuje się powszechnie i to na wielką skalę za granicą. Zarząd wszakże z powodu braku miejsca nie mógł zadość uczynić tym żądaniom, dozwolił jedynie na wystawienie plastycznej kolorowanej mapy Tatr, wykonanej w gipsie przez nadporucznika inżynieryi p. J. Wolgnera, o której nabycie traktowało kilka zakładów krajowych naukowych, paru dawnych haftów, robót kobiecych i kilku innych przedmiotów. Dodać tu jednakże należy, że liczne zgłoszenia się z podobnemi żądaniami w latach zeszłych były zawsze przez zarząd uwzględnianemi dopóty, dopóki absolutny brak miejsca i przepełnienie sal przedmiotami, będącemi własnością muzealną, nie stanęły temu na przeszkodzie.

Wreszcie pismem Dyrekcyi Muzeum przemysłowego w Bernie na Morawie z dnia 30. Lipca 1886 r. zarząd został zaproszony do wzięcia udziału w wystawie przedmiotów wyrobionych z metalu a służących w domowym bycie do przyozdabiania i użytku (Ausstelung von in

Metall ausgeführten Zier- und Gebrauchsgegenständen der Hausrathes). W wystawie tej urządzonej przez Dyrekcyę wspomnianego Muzeum, nasza instytucya nie mogła wziąć udziału, bo pominąwszy koszta, na jakie zarząd Muzeum byłby narażony, już sam wzgląd na całość zbiorów, nie dozwolił odstępować od zasady, której się zarząd trzyma, aby nie wydawać żadnych przedmiotów należących do Muzeum po za obręb zakładu, jeśli one nie zostają pod bezpośrednim nadzorem Dyrektora lub kustosza Muzeum, co w tym wypadku nie mogło mieć miejsca. Stosownie do tego została dana zarządowi muzeum Berneńskiego grzeczna odmowa.

Stosownie do żądania Wysokiego Wydziału krajowego, wyrażonego reskryptem z dnia 31. Maja br. L. 2399, przedkłada zarząd Muzeum techniczno-przemysłowego miejskiego w załączeniu rachunek z kasowego obrotu funduszów Muzeum za r. 1886, do którego uważa za stosowne dodać dwie następujące uwagi:

1. W rubrykę dochodów załączonego rachunku wprowadzoną została subwencya sejmowa w kwocie 2.000 zł. udzielona dla Muzeum gminy miasta Krakowa w r. 1886 za rok 1885, gdyż tą subewncyą dysponował zarząd w ciągu roku 1886. Subwencya za rok 1886 udzieloną została dopiero 24. Kwietnia 1887 r. — Z tej ostatniej sumy, po pokryciu części wypłat za obstalunki i zakupna tegoroczne, zarezerwowana jeszcze jedna część przez Zarząd na zakupno celniejszych wyrobów z mającej się odbyć w r. b. Wystawy krajowej w Krakowie.

Zarząd więc mógłby z niej złożyć rachunek dopiero po ukończeniu tejże. Co do subwencyi na r. b. 1887 Zarząd ma nadzieję, że po wypełnieniu warunku zastrzeżonego przez Wys. Wydział krajowy otrzyma i tę ostatnią sumę na równi z Muzeum przemysłowem Lwowskiem, z którem jednocześnie mieliśmy przez Wysoki Wydział krajowy rozpoczęte przed 13 laty subwencyonowanie tych obydwóch instytucyj.

Jakkolwiekbądź może się wydawać za długie omówienie tej sprawy, wszakże niepodobna niedodać tu jeszcze tych słów kilku dla dokładniejszego objaśnienia przyczyny, która spowodowała Zarząd muzealny do składania przez czas jakiś subwencyi bez użycia takowej na bieżące zakupna. Ta była następująca ..

Dyrektor Muzeum mając zamiar wyjechać do wód za granicę, w przejeździe swoim miał zwidzić Muzea technologiczne wschodnie i austryackie dla sztuki i przemysłu w Wiedniu a także Muzea w Bernie, w Pradze i inne, jakieby mu się nadarzyło spotkać w tej podróży, jak równie też niektóre znakomitsze fabryki i pracownie przemysłowe. Na zasadzie nabytków, któreby widział po innych Muzeach i informacyi u kompetentnych osób, chciał porobić zamówienia i zakupna na miejscu, tak jak to już parę razy uczynił w r. 1873 i 1878 na bardzo korzystnych warunkach, bo z ustępstwem od 20% do 33% od pp. kupców i fabrykantów z ceny targowej a nieraz otrzymywał przedmioty niżej cen fabrycznych, wybierając przytem pierwszorzędne okazy i zawiązując nadal bardzo korzystne dla Muzeum stosunki. Wzgląd na takowe parę razy osiągnięte już w praktyce rezultaty, skłonił Dyrektora Muzeum do uskładania w depozycie kasy miejskiej znaczniejszej sumy z subwencyi lat poprzednich, dla użycia takowej w pomyślnej chwili. Tymczasem Wysoki Wydział krajowy, dowiedziawszy się o takim znaczniejszym depozycie, uskładanym z subwencyj i z procentów lat poprzednich, leżącym w kasie miejskiej, odmówił na tak długo udzielenia subwencyi na rok dalszy, dopókiby Muzeum nie wyczerpało sumy, jaką miało w zapasie. Wyczerpanie nastąpiło w r. 1886 dlategoteż i subwencya za 1885 dopiero w r. 1886 wypłaconą została a subwencya za r. 1886 dopiero 24. Kwietnia 1887 r. udzieloną naszemu Muzeum.

2. W sprawozdaniu finansowem za r. 1886 musiał Zarząd odstąpić także od zwykłej formy budżetowej przedstawienia bilansu. Przedłożenie takowego jest dla zarządu na razie niemożebną rzeczą, ponieważ w bilans musi wejść jako pozycya stanu czynnego wartość zbioru

okazów przemysłu i techniki, jako majątku zakładowego a Muzeum jakkolwiekbądź posiada inwentarz zbiorów, wszakże takowy potrzebuje uzupełnienia szczególnie w rubryce oszacowania wartości przedmiotów. Winą tego jest natura pierwotnego powstania i rozwoju Muzeum, następnie brak sił urzędniczych w pierwszych czasach istnienia zakładu, a wreszcie brak funduszów na opłacanie honoraryów ludziom fachowym, którzyby przez dłuższy, przynajmniej kilkumiesięczny czas, każdy w swoim dziale, poświęcać się mogli dokładnemu zbadaniu przedmiotów, tem bardziej, gdy przeważna część zbiorów pochodzi z prywatnej ofiarności a nie z zakupna, któreby oszacowanie na kwitach kupieckich oprzeć pozwoliło. Sporządzenie takiego szacunkowego inwentarza jest możebne dopiero przy przeniesieniu zbiorów do zupełnie innego dla nich odpowiedniego lokalu, gdzieby dostatek miejsca pozwolił je należycie rozłożyć i po kolei w spokoju zbadać.

Kraków dnia 12. Listopada 1887.

Dr. Adryan Baraniecki.
Dyrektor Muzeum techniczno-przemysłowego w Krakowie.